

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses-Selskab.

Tredjendestyvende Aargang.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Louis Klein.

1848.

05.6
Bo 66

1848
Aug 60

17544

Register

over

Borger-Vennens 60de Aargang 1848.

I. Afhandlinger, Fortællinger, Anekdoter.		Side
Nr.		
1-12	Danmark i Oldtiden, af J. B. Sörterup..	1-112
13-15	Juryens Dom (efter »der Freischütz«), ved Th. Schorn	114-130
15-17	Krigsfangen, (efter det Lydske) ved Samme	130-152
18	Den Vanvittige (efter »der Freischütz«), ved Samme	153-156
19	Frederik den Store og Pølnis (efter »der Frei- schütz«), ved Samme	157-160
19	Bittebarnet (efter Illustr. Zeitung), ved Samme	160-162
	Anekdoter, ved Samme	162-164
20	Det kan man kalde et Held! (efter det Lydske), ved E. P. J. Krebs	165-172
21-22	George Washington (eft. Gubig's Volkskalender), ved Samme	173-184
22	Dnsterne paa Hellig-Trefongers Aften (efter det Lydske), ved Samme	185-188
23	En Naturphilosoph (eft. det Lydske), ved Samme	189-196
24	Raninen (efter det Lydske), ved Samme	197-201
	En Sprogbetragtning (tildeels efter det Lydske), ved Samme	201-204
25	Hvad skal jeg gjøre af min Datter? (efter det Lydske), ved Samme	205-212
26-27	Den lille Landsby og det store America (en Episode af Franklins Liv, efter det Lydske), ved Samme	213-228

Nr.		Side
28-29	Daarektiselemmet (fra det Lydske), ved Samme	229-240
29	Et Par Regler om Tjenestefolks Behandling (efter det Lydske), ved Samme	241-242
29	Den lille Broder, ved Samme	243-244
30-40	Democratiet i Nordamerika (efter Torqueville la democratie en Amerique), ved E. R. David	245-326
40-49	Christendommens verdenshistoriske Virkninger (efter Stirns Apologie des Christenthums), ved E. E. Scharling	326-396
50-51	Den smukke Bærtinde (Efter Wiener Zeitschrift,) ved Th. Schorn	397-409
51	Den overvattede lykkelige Colporteur (Illustrirtes Magazin), ved Samme	409-416
51	Anekdoter, ved Samme	411
51-53	Vi mødes atter (Originalien), ved Samme	412-423
53	Sælsom opfyldt Spaadom, ved Samme	423
53	Anekdoter, ved Samme	424

II. Bekjendtgjørelser fra Administrationen.

Nr.		Side
3	Beretning om Forhandlingerne paa Repræsentantforsamlingen, Mandagen den 27. Decbr. 1847.	17-22
7 8 9	Indbydelse til Repræsentantforsamling, Mandagen den 28. Februar 1848.	49 ff. 68
10	Anmodning til Selskabets Medlemmer om at indsende deres Forslag om Valg af nye Repræsentanter ved Repræsentantforsamlingen den 27. Marts	73
11	Beretning om Forhandlingerne paa Generalforsamlingen den 28 Februar	82-100
13	Indbydelse til Repræsentantforsamlingen den 27. Marts	81 ff.
16	Bekjendtgjørelse om Udsaldet af Repræsentantvalgene den 27. Marts	137-140
33-39	Underretning om Indlevering af Ansøgninger angaaende Laan, Gratification eller Pension, 8. August	265-266
49-52	Indbydelse til Repræsentantforsamlingen den 29 December	389 ff.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 1te Januar 1848.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Danmark i Oldtiden.

II.

Da der atter gives mig Leilighed til at meddele et Bidrag til dette Blad, anseer jeg det for en nlig paa- hvilende Forpligtelse at fortsætte og afslutte den i forrige Aargang begyndte Oversigt over Danmarks Beboeres Levemaade og Culturtilstand i Oldtiden; og jeg vil forsøge derpaa, skjøndt jeg tilfulde indseer, hvor vanskeligt det er at levere en Oversigt, passende til dette Blads Omfang og dets forskjellige Læsere, og dog indeholdende Hovedtrækkene af den Masse af Resultater, der ere vundne i denne Retning.

I Steenalderen saae vi Landets Indvånere overlade til sig selv og nødte til ved eget Arbeide og ved at benytte alene de Midler, de fandt her i Landet, at tilfredsstille Livets første Fornødenheder; i Bronzealderen havde deres Liv allerede faaet et større Indhold

og Omfang, de kjendte flere Bequemmeligheder og havde større Kundskab og Færdighed, men de gjorde et maaskee endnu større Fremmskridt ved at lære at kjende Jernet, dette det nyttigste af alle Metaller, der saa at sige omformede hele Livet, gjorde det muligt, med bedre Skibe, Baaben og Redskaber at træde i nærmere Forbindelse med andre og fjernere Nationer, og hos disse at erholde, hvad Landet ei selv besad, men som man dog havde lært at anvende i Livet. Vi regne derfor Hedenolds sidste Periode fra den Tid, da Jernet her blev almindeligt kjendt og brugt, indtil Christendommens Indførelse, der igjen omformede hele Livet, eller fra Aar 500 til Aar 1000 efter Christi Fødsel.

De hyppige, ja uafbrudte Forbindelser, som vort Fædrelands Beboere i denne Periode havde med Europas øvrige Lande, bragte Kundskab om Alt, hvad man andensteds forstod og havde opfundet, lidt efter lidt hertil, og store Skatte af ædle Metaller og kosteligt forarbejdede Smykker vare det Bytte, som de hjemvendende Vikinger bragte med sig tilbage; hvad der saaledes indførtes blev atter efterlignet eller omarbejdet, alt som Tidens Smag førte det med, men denne Smag blev naturligviis ogsaa paavirket af, hvad man havde seet og lært at kjende i andre Lande.

Der var dog saare Meget, der var egent for Nordboen, det vil sige for de tre nordiske Rigers Beboere i Modsætning til alle andre Folk, thi — navnlig for Hedenolds sidste Periode — bliver det umuligt at

skjelne mellem de Norske, de Svenske og de Danske. Det stærkeste Bånd, — næst det fælleds Sprog — der paa Vikingstogene gjorde dem til næsten uovervindelige og knyttede dem sammen til en uadskillelig Eenhed var den fælleds Religion, Ajalæren, hvis Grundsætning var Troen paa en uundgaaelig Skjæbne, hvis Hoveddyd var Tapperhed, saa at Straadød for den Fribaarne i en lang Periode var eensbetydende med Udelukkelse fra de Glæder, der ellers vare at vente hiinsides Graven. Fælleds Tro nærer fælleds Liv, Opdragelsen faaer samme Maal, dens Grundsætninger blive de samme, Livets Formaal blive eensartede; og dertil kom endnu, at Nordboerne knyttedes nøie sammen ved deres eensartede Statsforfatning, der var støttet paa en i høi Grad gennemført, skarp Adskillelse mellem de forskjellige Stænder, hvorom vi nedenfor ville komme til at tale mere, og ved mange flere i disse to Hovedpunkter grundede Overensstemmelser.

Ajalæren eller Nordens hedenske Religion er af Flere blevet udførligt behandlet og navnlig har Ohlenschläger skildret dens Virkninger paa Folkecharacteren; hvilken Danst kjender ikke Hagbart og Signe, Polnatøke, Hakon Jarl o. s. v., disse levende Aander fra Hedenolds Grave, der hvergang de tale til os, sætte os tusind Aar tilbage mellem vore bolde Fædre, som — uden at kjende Christum — maae være Mønstre for os paa Trofasthed, Udholdenhed, Mod, Tillid til Forsynet og flere høie Dyder; hvo er Danst og

fjender ikke Thor, der med sin Hammer Mjølner knuser
 Jætterne, ham til hvem vore stærke Fædre indviede
 deres Liv, deres Vaaben, deres Bægre ved Gæstebudet,
 eller Baldur med sin Nanna, han som var Mild-
 hedens, Billighedens og Retfærdighedens Repræsentant
 i det frigeriske Valhalla, og som var Bærnet for alle
 Guder, saa at de efter hans Drab maatte gaae til-
 grunde. Vi have alle læst eller hørt om den skønne
 Freia, den vise Odin, den kloge Heimdal, den
 modige Tyr, den vise Asaloke og den onde Ud-
 gaards Loke og dennes fule Affom, Hel, de For-
 dømtes Dronning i Underverdenen, Midgaardss-
 ormen og Fenrisulven, af hvilke indholdsrige
 Myther, der alle udgjøre et sammenhængende Hele,
 det er umuligt her at give en blot nogenlunde omfat-
 tende Skildring, som kunde give Læseren et Begreb
 om deres indbyrdes Sammenhæng og Betydning.
 Men hvor høit end Nordens Mythologi i Reenhed og
 Kraft staaer over de i Videnskab og Kunst langt
 mere udviklede Grækeres og Romeres, maatte den dog
 tabe sin Kraft over Gemytterne, og give Plads for
 Bantro og Dvertro i sine Befjenderes Hjerter, fordi
 den ikke var den Sandhed, der med Aabenbarings
 høiere Sikkerhed kan berolige den Tvivlende, lede den
 Baklende. Med sin Tro paa de store Guder og den
 skønne, barnlige Tro paa Fylgier eller Skyttsaander,
 der fulgte og beskyttede Mennesket paa Vandringen fra
 Bugge til Grav, og som ved alle overordentlige

Leiligheder paakaldtes, og mange andre overnaturlige
 Bæfener, som Alfer, Baner o. s. v., forbandt Nordboen
 hyppigt en raa Fetishisme eller Dyrkelse af Naturgjen-
 stande, saasom Kilder, Kjer, Stene, Dyr^{*)}, og en
 Dvertro, der ingen Grændser kjendte med Hensyn til
 Frygten for og Tilliden til alle Slags Trolddomskunster,
 der under Navn af Seid, Galdre og Forgjørelse
 omtales paa hvert Blad i Fortidens Sagn. Det synes
 endogfaa at være en uomtvistelig Bished, at Spor
 af Hedenskabets Dvertro gaae igjen i en uhyggelig
 gaadefuld Skikkelse igjennem de mange christne Aar-
 hundreder, der ere svundne efter Hedenskabets Under-
 gang, som Tro paa Varfler for Død, Frygt for at
 drage et Dnde over sit Hoved ved at nævne det m. m.,
 ja saadanne Spor dukke endog op i vor Tid, der
 er Aandens og Dplysningens Friheds Seir, selv blandt
 dem, der have uhindret Deel i Dplysningens Goder.
 Mod Slutningen af Hedenskabets finde vi ogsaa hyppigt
 Bantroen i sin fulde Udvikling, hvor Mennesket træder
 frem og ærligt — thi Ærlighed var Oldtidens Hæ-
 dersmærke — udtaler: „jeg troer hverken paa Kristus
 eller Thor eller nogen af de andre Guder, jeg troer
 kun paa mig selv, min egen Kraft og Dyg-
 tighed. Saaledes stod det kun ilde til med Hedens-
 olds Religion i dens Forsalds Tid, men den havde
 levet et sundt og kraftigt Liv, der havde affpeilet sig i

*) N. N. Petersens Danmarks Historie i Hedenold, 3. S. 297.

Heltelivet, fremkaldt Heltegjerninger og ædel Døds af vore Fædre, der vilde være en Hæder for deres christne Efterkommere; og fra denne dens kraftige Periode ere der en Række af Sagn og Myther bevarede om Gudernes Liv og Bedrifter, om Troen paa et fortsat Liv efter Døden og om alle Ting's endelige Forandring.

Naar Helten og Odlingen døde, gif han til Valhalla, hvor han i Gudernes Selskab og med alle afdøde Helte fortsatte Livet efter det jordiske Begreb om Lykke og Tilfredsstillelse. Einheriarne (saa kaldtes de afdøde Helte) spiste Flek af Galten Særimner, hvis Kjød strax voksede ud igjen, drak Mjød, kæmpede indbyrdes, faldt i Striden, men vaagnede op igjen til det samme Liv; kun Odin deeltog ikke i disse Maaltider, han spiste Intet, men drak alene Vin. De Feige derimod kom til Helheim eller Nifheim, der bar det første Navn efter sin blege Herskerinde Hel, det sidste, fordi det var Isens og de kolde isnende Vintertaagers Hjem, og lede af Sygdom, Smertes, Hunger, Tørst og Alt, hvad der gjør Livet tungt at bære. — Iblandt de mange Guder, der levede i Valhalla, vare der tvende, til hvis Liv og Virken Nordboen i sine Myther knyttede Valhalls Lykke og de øvrige Gunders Skjæbne; Aserne, der alle vare gode Guder, laae nemlig i en uafbrudt Krig med Trolddommen, det Onde, al Svig, der æggede dem til Kamp og snart i Skikkelse af Jætter, snart som Uvætter søgte at tilintetgjøre Valhallas eller de Godes Salighed. Naar derfor Thor

altid fremstilles som Sandhedens og Ærlighedens uforfærdede Kæmpe, der uden at anvende nogen Seid eller Trolddom blot omgjordet med sit Styrkebælte og med sin altsknusende Hammer Mjølner, bestandigt træder alene frem og seirer mod Ondskabens Hære, da kunne vi fatte, hvilken Betydning, hvilket Bærd Thorsmythen maatte have for hans Dyrkere; den lyder oversat paa vort christne Sprog omtrent som saa: kæmp utrættet for Ret og Sandhed og Du skal seire, selv om Svig og Avind til en Tid gjør Dig Seiren stridig; og med hvilken Fortrøstning om Lykke i Valhal maatte ikke Helten udaande sit Liv paa Kamppladsen, hvor han havde indviet sig selv og Alt, hvad hans var, til denne Thor. Thors Mjølner var Valhals kosteligste Klenodie, det var en Hammer med kort Skaft, som Dvergen Brok havde stjælet Thor, og den havde ypperlige Egenskaber, nemlig: at den knuste Alt, hvad den rammede, at den rammede Alt, hvorefter den udfastedes, at den vendte tilbage i Thors Haand og at Thor kunde, naar han vilde, gjøre den saa lille, at han kunde stikke den ind paa sit Bryst; den havde tillige en søgende Kraft. Vel blev den engang stjaalen fra Thor, medens han sov, men ogsaa dette Sagn synes at indeholde en sand Moral, at kun Arvaaggenhed sikrer Helten Seiren. Til sidst maae dog Thor og alle Guderne i Ragnarok bukke under for Jætterne og Udgaardslokes onde Afkom, Thor falder død om, efter at have dræbt Midgaardsormen, da denne i sin

Dødsstund har overspyet ham med sin Gode; men Alt dette kunde først skee, efterat Fredens og Retfærdighedens Skytsaand i Balhal, den anden Hovedperson i Mythekrebsen, Baldur var fældet ved Lokes List af den blinde Hødur, da Ingen seende vilde have været at formaae til dette Middingsværk, efter at Freir, forelsket i en Jættekvinde Gerda, havde givet sit ypperlige Sværd for at faae hende, kort sagt efter at Balhals Guder havde tabt deres oprindelige Keenhed og Hellighed. I Ragnarok forgaaer Himmel og Jord, Guder og Jætter og Alt, og en ny Verden under den evige Staber, Alfaders milde, hjærlige og retfærdige Styrelse begynder, hvor de Gode skulle frydes i Gimle, de Onde pines i Nastrond.

Alf dette Omrids sees, at Thor og Baldur ere Hovedpersoner i de Begivenheder, der udgjøre Hovedsummen af Asalærens Værdomme om Livet hidsset, og da sikkert mange af vore Læsere ikke kjende disse Oldtids-sagn i deres fulde Noiagtighed og Keenhed, troe vi her fuldstændigt at burde optage som characteristiske Prøver nogle Myther om disse to Guder (efter Petersens Danmarks Historie i Hedenold 3die Deel) og dermed slutte, hvad vi af Mythologien her ville medtage. — I Thors Reise til Jotunheim see vi Thors Kraft lammet ved Seid og Troldkunster, men dog, saa vældig, at den indjager Troldmesteren Rædsel, i hans Kamp med Hrungner besejrer han, ærlig og aaben i Færd, Trolddommens Magt, og i Baldurs Drab finde vi Ondskabens og Svigens Sejr over alle Gudernes ædle og gode Bestræbelser, men kun kort varer Ondskabens Sejr og en skrækkelig Straf følger den.

(Fortsættes.)

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 8de Januar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Thors Reise til Gotunheim.

Engang førte Thor i sin Kjerre med sine Bukke, til-
ligemed As-Løse, og de kom om Aftenen til en Bonde.
Bukkene bleve slagtede og sødne, og Thor bød Bonden
og hans Kone, hans Sen Thjalfe og hans Datter
Røskva tage Deel i Maaltidet, og befalede dem at
faste Benene i Bukkeskindene, som han havde lagt ved
Siden af Arnen. Men Thjalfe brød et Laarbeen for
at komme til Marven. Thor blev der om Natten, stod
op i Dagingen, løftede Mjølner, viede Bukkeskindene
dermed, og Bukkene sprang op, men den ene var halt.
Han kaldte paa Bonden, der var nær ved at segne,
da han saae Gudens vrede Bryn og hans hvide Knoer
i det han tog paa Hammerkastet, og han lovede at
give al sin Eiendom til Erstatning for den skete Ulykke.

Men da Thor saae Mandens Skræk, sank hans Harmes, og han lod sig noie med at tage Thjalfe og Røskva med sig, saaledes at de bestandig skulde tjene ham. Han lod nu Buffene blive tilbage, og besluttede at drage øster til Jotunheim, lige til Havet, foer derpaa over det dybe Hav, og gik op i Landet med Løse, Thjalfe og Røskva. De vandrede den hele Dag, og saae sig om Aftenen, da det var blevet mørkt, om efter et Sted til Natteteje; de fandt et meget stort Huus med en Dør paa den ene Ende ligesaa bred som Huset. Der gik de ind, og begave sig til Ro. Men ved Midnat rystede Jorden, og Huset skjald under dem; Thor stod op, og kaldte paa sine Ledsaagere; de følte sig for, fandt et Kammer paa høire Haand i Huset, og gik derind; Thor satte sig i Døren, med Hammeren i Haanden, men de andre vare indenfor og meget rædde, thi de hørte stærkt Gny og Bragen. I Dagningen gik Thor ud, og saae da en Mand ligge i Nærheden i Skoven, han sov og snorkede stærkt, og Thor, som nu kunde begribe, hvorfra den Tummel var kommen om Natten, spændte Megingjord om sig, men i det samme vaagnede Manden, og stod op. Han hed Skrymner (eller Skrymer), og spurgte Afethor, som han godt kjendte, hvor han havde gjort af hans Handske? og i det samme boiede han sig og tog den op, og Thor saae da, at Huset, som han havde sovet i om Natten, var Handsken, og Kammeret dens Tommelfinger.*) Skrymner fulgte nu med Thor, og tog

*) Det var altsaa en Bælgvante eller en Bante saadan som Almuen endnu bruger dem, uden Fingre, undtagen for Tommelfingeren.

deres Mad med i sin Madsæk. Den næste Aften førte han dem hen under en Eg, og sagde, at nu vilde han sove, men de andre kunde imidlertid rede til Madver. Strymner faldt i Søvn og snorkede stærkt, men Thor tog Madposen, vilde aabne den, og kunde, hvilket fast er utroligt, ikke løse en eneste Knude. I sin Brede greb han Hammeren Mjølner med begge Hænder, traadte hen til Strymner, og slog ham i Hovedet; men Strymner vaagnede og spurgte, om der faldt et Blad ned paa hans Hoved, og om de nu havde spist? Thor svarede, at de nu vilde hen at sove. De gik da hen under en anden Eg. Ved Midnat hørte Thor Strymner snorke og sove fast, saa at det dundrede i Skoven; han stod op, gik hen til ham, knugede Hammeren haardt, og slog ham midt paa Isen, saa at han følte Hammeren synke dybt ned i hans Hoved. I det samme vaagnede Strymner, og sagde: Hvad var det? faldt der et Algern ned paa mit Hoved? Nu, hvorledes gaar det dig, Thor? Men Thor traadte hurtigt tilbage, og sagde, at han var nys vaagnet op, det var nu Midnat, og de kunde sove en Stund endnu. Han ventede nu kun paa Leilighed til at kunne give Strymner det tredie Slag. Kort før Dag hørte han, at denne atter var falden i Søvn; han staaer derfor op, løber hen til ham, svinger Mjølner af alle Kræfter, og giver ham et Slag i Tindingen, saa at Hammeren sank i til Skaftet. Men Strymner satte sig overende, strøg sig ned over Tindingen, og sagde: Mon der sidde nogle Fugle her over mig i Træet? det forekom mig i det jeg vaagnede, at der faldt en Kvist ned paa

mit Hoved; er du vaagen, Thor? Det er nok Tid at staa op. I have nu ikke langt til Udgaard, som ligger lige for Oder i Øster; min Bei falder nordpaa til hine Fjelde. Derpaa kastede han sin Madsæk paa Ryggen, og gik fra dem tværs igjennem Skoven.

Thor og hans ledsagere vandrede til Middagsstunden, da saae de en Borg for sig paa aaben Mark, saa høi at de næppe kunde see over den, Borgledet var forsynet med et Gitter og lukket. De kunde ikke faa det aabnet, men smuttede igjennem Tremmerne, og kom saaledes ind. De fandt en Hal for sig med aaben Dor, gik ind, og saae en Mængde Mænd sidde paa to Bænke, de fleste meget store. De gik derpaa hen for Kongen, Udgaardsloke, og hilste ham; men han skottede til dem, og sagde: Sjelden høre vi Tidende langveisfra; er min Formodning rigtig, at denne Pusling er Aukuthor? Hvilke Idrætter kan du og dit Følge, thi ingen taales her hos os, som ei ved en eller anden Kunst eller Kløgt overgaaer andre. Da sagde Loke, som gik sidst: En Idræt kan jeg, som jeg strax er villig til at vise, at ingen herinde saa hurtigt som jeg kan fortære sin Mad. Da kaldte Udgaardsloke en Mand frem fra Bænken, ved Navn Loge (Lue), og befalede ham at prøve Kræfter med Loke. Et Trug fuldt af Kjød blev baaret ind i Hallen og sat midt paa Gulvet; Loke satte sig ved den ene Ende, Loge ved den anden; begge gave sig til at spise af alle Kræfter, og de mødtes i Midten af Truget; Loke havde da fortæret alt Kjødet af Benene, men Loge Kjødet og Benene og Truget med, saa at alle vare enige i, at Loke havde tabt. Da vendte Udgaardsloke sig til

Thjalfe, og spurgte, hvad den unge Mand mægtede? Thjalfe svarede, at han vilde løbe omkaps med hvilken det skulde være af Udgaardslokes Mænd. Denne gik ud; udenfor langs hen ad Sletten var en herlig Løbane; han kaldte paa en lille Ungersvend, der hed Huge (Tanke), og befalede ham, at løbe omkaps med Thjalfe. I det første Løb kom Huge saa langt forud, at han vendte sig om ved Banens Ende, og kom Thjalfe imøde; i det andet kom Huge til Banens Ende, vendte sig om, og da var der et langt Pilestød til Thjalfe; i det tredie naaede han Maalet, vendte sig om, og Thjalfe var da ikke kommen til Midten af Banen. Alle fandt, at der i denne Leg ei behøvedes videre Prøve. Nu opfordrede Udgaardsloke Thor, om hvis Stovværker der gik saa mange Sagu, til at vise sin Dygtighed. Thor svarede, at han vilde drikke omkaps med hvem det skulde være. Udgaardsloke kalder paa sin Skutelsvend (Madsvend, Bordsvend), befaler ham at tage Drikkehornet frem, som hans Mænd pleiede at bruge, og sagde: Vel druffet kaldes det, naar nogen tommer dette Horn i een Drif, nogle formaa det kun i to, men ingen er saa daarlig en Drikker, at han jo mægter det i tre. Thor seer paa det, og veier det i Haanden; det forekom ham just ikke stort, men det var temmelig langt; han var tørstig, satte det for Munden, og svælgede en stor Drif, men da han ikke orkede mere, satte han af, for at see, hvor meget det var svundet, men fandt, at det næppe var kjendt han havde druffet. En stærkere Drikker tænkte jeg at finde i Asethor, sagde Udgaardsloke, men i næste Drif vil du tomme det. Thor satte det atter for Munden, og besluttede,

at drikke endnu stærkere, men da han tog Hornet fra, syntes ham at han havde druffet mindre end før, dog kunde man nu godt bære det uden at spille. Forbitret drikker han paa ny, af alle Kræfter, og drikker længe; og da han saae i Hornet, var det dog sundet noget; han gav da Hornet fra sig, og vilde ikke mere. I denne Idræt kommer du tilkort, sagde Udgaardsloke, vil du friste en anden? Det holdes kun for en Leg for mine unge Svende at løfte min Kat fra Jorden, og jeg skulde ikke have tilbudet dig en saa ringe Prøve, hvis jeg ei nu havde seet, hvor lidet du mægter. Da løb en graa, men stor Kat frem paa Gulvet. Thor lagde sin Haand under dens Bug, men Ratten frummede Ryg, alt som han løftede, og da Thor havde hævet den saa høit han kunde, var Rattens ene Fod løftet fra Jorden, men videre kunde han ikke bringe det i denne Leg. Det kunde man formode, sagde Udgaardsloke, Ratten er stor, og Thor er lav og lille i Sammenligning med os. Saa lille som jeg tykkes eder, svarede Thor, saa kommer nu frem, hvo der vil, og prøver Favnetag med mig, nu da jeg er vred. Ingen herinde, sagde Udgaardsloke, i det han saae hen ad Bænken, vil sætte nogen Ære i at brydes med dig, men kald mig engang paa Kjerringen, min Fostermoder Elle (Ælde); mangen Mand har hun fældet, som ei tyktes svagere end Thor. Den gamle Kjerring kom ind, og Legen begyndte; men jo mere han knugede hende i Favn, desto fastere stod hun. Da tog Elle fat og de brødes længe, indtil Thor endelig sank ned paa sit ene Knæ. Da gif Udgaardsloke til, og bød dem standse; Thor skulde ikke vove at udæsse nogen i hans

Hal; ogsaa led det nu ad Matten. Han anviste Thor og hans Ledfagere Sæde, og de bleve der Matten over som velkomne Gjæster. Ogsaa om Morgenen beværtede Udgaardsloke dem, fulgte dem paa Bei, og bad ved Afskeden Thor ikke ostere at gjæste hans Borg; thi vel forstod han at værge denne med endnu flere Kunster, men han havde seet nok af Thors Styrke, til ikke tiere at ønske ham som Gæst. Kun ved Trylleri havde han undgaaet Gudens Magt: Madsækken var bunden med en fortryllet Jernring; da Thor slog Strymner, hvis Skikkelse Udgaardsloke havde paataget sig, med sin Hammer, havde Jætten skudt Klipper imellem sit Hoved og Mjølner, og Slagene vare endnu at see som tre dybe Dale. Luen fortærer alt; intet overgaaer Tanken i Hurtighed. Enden af Drifkehornet var skjult i Havet, og hvor meget Thor havde druffet, var kjendt paa dets Ebbe; Matten var Midgaardsormen, hvis Ryg, da den blev løftet, naaede til Himlen; og Olde kuger, som bekjendt, den stærkeste Mand. Da Thor erfoer alt dette, og hvorledes han var bedraget, greb han sin Hammer og svang den i Luften, men Udgaardsloke og hans Borg, alt var forsvundet.

Thor dræber Jætten Hrungner.

Odin red engang paa sin Hest Sleipner til Jotunheim, og kom til Jætten Hrungner (eller Hrugner). Hrungner spurgte, hvad det var for en Mand med Guldhjelm, som red gennem Luft og Sv, og roste hans Hest; men Odin svarede, at han vilde vædde sit Hoved, at der ikke fandtes saa ypperlig en Hest i Jotunheim. Hrungner meente dog, at hans Hest Guld-

fare var endnu stærkere, sprang op paa den, red efter Odin, og tænkte at lønne ham for hans overmodige Ord. Odin sprængte foran, men Hrungner fulgte ham med saa hæftigt Vættmod, at han var kommen indenfor Asernes Gitter, uden at mærke det. Da han kom til Hallens Dør, bød Aserne ham ind at drikke, og satte de Skaaler for ham, som Thor pleiede at drikke af; han drak af dem alle, blev beruset, og truede i sit Overmod at tage Balhal og bringe den til Totunheim, men at nedsænke Asgaard, og at dræbe alle Guderne, undtagen Freia og Sif, som han vilde føre hjem med sig. Kun Freia torde skjænke for ham, og det lod til at han vilde drikke alt Asernes Æl. Disse kaldte paa Thor; han kom, løftede sin Hammer, og spurgte, hvor der gav Hrungner Lov til at være i Balhal, og hvorfor Freia skulde skjænke for ham, som ellers ved Asernes Gilder? Hrungner svarede, at han var kommen efter Odins Indbydelse, og at Thor vilde vinde liden Ære ved at fælde ham her, hvor han var vaabenløs; men æskede ham derimod til Kamp paa Landegrændsen ved Grjottungaard; og Thor, der aldrig før havde været udfordret af nogen, vilde ingentunde afflaa Tvekampen. Da Hrungner var kommen tilbage fra Totunheim, dannede Tætterne paa Grjottungaard en Mand af Ler, ni Raster*) høi og tre bred, men de fandt intet passende Hjerte til ham, førend de tog et af en Hoppe, som dog ei blev stadigt, da Thor kom.

*) Raster ere Mile, men sandsynligt her et mindre Maal, saasom Favne.

(Fortsættes.)

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 15de Januar 1848.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 27de December 1847 afholdtes Repræsentantforsamling, i hvilken 40 Repræsentanter vare tilstede, og afhandlede og besluttede følgende:

1. Medundertegnede Justitsraad Clausen hvis Administrationstid udløber med Udgangen af Aaret 1847, gjenvalgte eenstemmigen for de følgende 3 Aar.

2. Foretoges Valg paa en Revisor til i Forening med den vedblivende Revisor Hr. Fuldmægtig Dieckmann at revidere Regnskabet for Aaret 1847, istedetfor Hr. Major Paludan, der efter Tour fratræder.

Da Administrationen endnu ikke har erholdt Vedkommendes Bestemmelse om at modtage Valget, maa den forbeholde sig nærmere at bekjendtgjøre Valget.

3. Til at foretage det i Lovenes § 48 bestemte Eftersyn, samt Overlevering af Selskabets Kasse og Effecter m. m., valgtes følgende Repræsentanter:

Hr. Cancellieraad, Procurator King,
 — Oberst v. Glahn,
 og Hr. Overauditeur Steenstrup,
 hvilke alle have modtaget Valget.

4. Fremlagdes en Skrivelse fra Skriftcommitteens Formand, Hr. Adjunct Sorterup, ifølge hvilken samtlige Committeens Medlemmer velvilligen have erklæret at ville vedblive deres Function med Udgivelsen af Selskabets Ugeblad i Aaret 1848.

5. Ifølge Revisorernes Erklæring i Skrivelse af 30te November 1847, efter fuldtendt Revision af Regnskabet for Aaret 1846, meddeltes Dwittering og Decharge for bemeldte Regnskab.

6. Efter en indgiven Ansøgning fra Selskabets 4 faste Budde, bevilgede Forsamlingen, i Lighed med hvad der har fundet Sted med Communens Embedsmænd og Betjente paa Grund af Dyrtiden, enhver af disse Budde et Gratiale af 40 Rbd., der udgjør 25 % af deres Gage.

7. I Anledning af en Ansøgning fra Selskabets Bogholder og Kassierer om Tillæg til deres Gage, vedtoges det at disse Embedsmænd, paa Grund af Dyrtiden for Aaret 1847, tilstodes et Gratification af 100 Rbd., saa og at det ved næste Repræsentantsamling vil komme under Derverveielse, hvorvidt det ansøgte Gagetillæg skal bevilges.

8. En Ansøgning fra et Medlem af Selskabet om paa Grund af den lange Tid han har været Medlem,

for Fremtiden at fritages for at erlægge Contingent uden at tabe sine Rettigheder som Medlem, affløges som uforenelig med Selskabets Bestemmelse.

9. I Anledning af en Ansøgning fra en ugift trængende Datter af Selskabets i Aaret 1800 afdøde Bogholder Hviid, bevilgede Forsamlingen hende, paa Grund af de oplyste særdeles Omstændigheder, en aarlig Pension af 25 Rbd., at regne fra 1ste Januar 1847.

10. Forsamlingen vedtog, at et Beløb af 49 Rbd. 72 $\text{\textit{sk}}$, i uerholdelige Contingenter for forskjellige Medlemmer af Selskabet, af hvilke nogle ved Døden ere afgaaede, eller have udmeldt sig, føres til Udgift; og udslættes de Paagjeldende, ifølge Lovens § 11, af Selskabet.

11. Forsamlingen bemyndigede Administrationen til at besørge en nye Medlemsliste trykt, naar den ældre Liste behørigen er bleven revideret.

12. I Anledning af en indhentet Oplysning om, at et Medlem i Selskabet er idømt Forbedringshuusstraf, vedtog Forsamlingen, at den Paagjeldende skulde udslættes som Medlem af Selskabet.

13. Forsamlingen approberede Administrationens, efter Lovens § 4, foreløbige Optagelse af følgende 87 nye Medlemmer i Selskabet:

Mattenslagermester Lieutenant C. Giesing.

Handskemagermester N. F. Larsen.

afg. Grosserer Branners Enke.

- Modelleer i Sø=Staten P. C. Schmidt.
 Skoemagermester J. J. Nørskov.
 Jomfrue E. E. Sand, Toldbetjents Datter.
 — A. C. Mørk, Kleinsmeds Datter.
 — A. F. Sonderhausen, Kunstdreiers Datter.
 Capelmusicus P. Sommer.
 Bøssmager H. G. Hein.
 Politibetjent J. J. Lind.
 Sergeant E. F. Maach.
 Jomfrue W. C. E. Bjerregaard, Institutbestyrerinde.
 — E. B. Petersen, Snekkers Datter.
 Robberstikker A. Hansen.
 Skoemagermester H. F. Kraul.
 Madam W. Kiechel født Halb.
 Bademester K. Sørensen.
 Skrådermester E. J. Pape.
 Skoemagermester E. C. Gandrup.
 Tøffelmager T. T. Ulbjerg.
 Jomfrue E. C. Unmark, har Lys- og Traadhandel.
 Skoemagermester N. P. Hansen.
 Skoemagermester E. F. Jensen.
 Blikkenflagersvend A. F. F. Lambrecht.
 Strømpefabrikør M. H. Lund.
 Typograph F. B. Nielsen.
 Skoemagermester E. Thoftrup.
 Styrmand Hougaards Datter, M.
 Pøssmentmagersvend E. P. L. Schelin.
 Skråddermester H. Dibrichsen.
 Bødkersvend J. L. Erichsen.
 Pastor E. S. Tryde, til Quislemark og Fiurendahl.
 Dversyrbærker J. M. Welsch.
 Sadelmagermester H. F. Monheim.
 Urtekræmer E. Ellingsen.
 Guldsmedmester J. Syssind.
 Skoemagermester J. Andersen.

Arbeidsmand J. S. Holbe.
 Snedkermester G. S. Pers.
 Stolemagermester J. P. Mørk.
 Drejermester E. S. Mørk.
 Stolemagermester P. Heinrich.
 Skoemagermester J. P. Alsberg.
 Ovsfigtsbetjent P. Larsen.
 Skrædderfrimester F. E. Lund.
 Ovsfynsmand T. Nielsen.
 Smedemester M. Nielsen.
 afg. Karethmager Wildts Enke.
 Løvmagermester J. S. Holm.
 Hoboist J. S. Møller.
 Tjener ved en Restauration P. Olsen.
 Snedkermester D. J. Lassen.
 Lærerinde ved de offentlige Skoler, Jomfrue A. C. Brännich.
 Skoemagermester N. S. Petersen.
 Skoemagermester E. Worm.
 Skræddermester L. Jacobsen.
 Roerbetjent ved Toldkassenet L. Andersen.
 Læge paa Rathhusdal M. Schæfer.
 Maskinmester A. P. C. Wismer.
 Silkehatte-Fabrikør A. Thomsen.
 Skræddermester E. A. Nistrup.
 Naalemagermester E. J. Hermann.
 Skoemagermester S. T. Berg.
 Løifabrikør M. Salomonsen.
 Skoemagermester N. S. Hinge.
 Skræddermester A. J. Steen.
 Skræddermester J. Holst.
 Toldassistent E. S. Schmitto.
 Toldassistent E. Tüchsen.
 Skoemagermester J. Dahl.
 Uhrmager S. J. Jansen.
 Læge ved Bregentved P. A. Kruuse.

afg. Pr. Lieutn' Nylius's Datter, P.
 Mægler F. Ring.
 Snedkersvend L. Madsen.
 Grovsmedmester Solms Enke, S. P.
 Damestrædderinde Jomfrue M. Lund.
 Damestrædderinde Jomfrue S. Lund.
 Kammagermester J. E. Haastrup.
 Snedkersvend C. J. Ravn.
 Tøimagermester C. G. Schuster.
 Stræddermester F. Prieme.
 Grovsmedsvend P. Mørk.
 Snedkersvend J. A. Lüchow.
 afg. Contoirist Johansens Enke.
 Stoemagermester Schwiening.

Ligesom følgende 10 nye Medlemmer optoges.

Musiklærer C. H. Keil.
 Kjøbmand Lihmes Datter, J.
 Skibscapitain Jansens Datter, L.
 Soldassistent P. F. Møller.
 Meel- og Grynhandler C. W. Salomon.
 Bogbindersvend A. E. Petersen.
 afg. Høker Andersens Enke, L.
 Urtekrammersvend C. E. Zimmermann.
 afg. Capitain og Garvermester Nøest's Datter N. J.
 Musikalsk Instrumentmager C. F. Sønderberg.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
 den 5te Januar 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Thor dræber Jætten Hrungner.

Hrungners Hjerte var af haard Sten, og takket med tre Linder, lig det magiske Tegnet, der kaldes Hrungners Hjerte; hans Hoved var ligeledes af Sten, hans Skjold ligesaa, og dette holdt han for sig, da han stod paa Grjottungaard, og biede paa Thor, imedens hans Vaaben, en frygtelig Hen eller Stenkjolle, hvilede paa hans Skulder. Ved Siden af ham stod Leerjætten, der kaldtes Møkkerkalve, og var saa ræd, at han lod sit Vand, da han saa Thor. Thor drog til Holmgangen med Thjalfe. Denne løb hen til det Sted hvor Hrungner stod, og sagde til ham: Vogt dig, Jætte! Du holder Skjoldet for dig, men Thor har seet dig, og farer ned i Jorden for at anfælde dig nedefra. Da skjød Hrungner Skjoldet under sine Fødder, stillede sig derpaa, og greb Henen med begge Hænder. Han saa Ildglimt og hørte stærke Jordens brag, thi Thor var kommen i sin Afestyrke, og kastede langt fra sin Hammer. Hrungner løfter Henen med begge Hænder, og kaster den mod Hammeren; de mødes i Luften; Henen springer i Stykker, saa at en Del faldt til Jorden, hvoraf siden alle Hembjerger bleve til, og det andet Stykke fløi i Hovedet paa Thor, saa han styrtede til Jorden; men Hammeren Mjølner rammede Hrungner i Hovedet, og knuste hans Hjerneskal i smaa Stykker, og han faldt frem over Thor, saa at

hans Fod kom til at ligge om Thors Hals. Thjalfe dræbte Møkkerkalve, der faldt uden Hæder. Derpaa gif Thjalfe hen til Thor, og vilde tage Hrungners Fod fra hans Hals, men kunde ikke; alle Aserne kom til, da de hørte Thor var falden, men de vare ligesaa afmægtige. Da kom endelig Magne, en Søn af Thor og Jernsara, og skjøndt han kun var tre Dage (eller tre Aar) gammel, kastede han Hrungners Fod fra Faderens Hals, og fik til Belønning af Thor Jættens Hest Guldfare. Thor drog hjem til Thrudvang, men Henen blev siddende i hans Hoved. Da kom en Bølge, (en Spaakvinde eller Troldkvinde) Groa, Drvandels eller Drvaldes Kone; hun sang sine Galdre over Thor, saa at Henen løsnedes. Til Løn derfor vilde Thor glæde hende med den Efterretning, at han havde vadet nordensfra over Glivaage, og i en Jernkurv paa sin Ryg baaret Drvandel fra Jotunheim; til Jertegn derpaa fortalte han, hvorledes en af Drvandels Lær havde siddet udenfor Kurven, saa at der var gaaet Frost i den, og denne brød Thor af, kastede den op paa Himmelen, og dannede deraf Stjernen, der hedder Drvandels Laa. Da Thor fremdeles forkyndte hende, at Drvandel snart vilde komme hjem, blev hun saa glad derover, at hun glemte at galdre, saa Henen kom ikke løs, men sidder endnu i Thors Bænde. Man skal derfor ikke kaste Hen tværs over Gulvet, thi da røres Henen i Thors Hoved.

(Fortfættes.)

S. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 4

Løverdagen den 22de Januar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Balders Død og Lokes Straf.

Den gode Balder blev hjemsogt af svære og tunge Drømme, at hans Liv var i Fare. Guderne bleve saare bekymrede, og besluttede at bede om Fred for Balder mod alskens Fare, og hans Moder Frigg tog Ed af Ild og Vand, Jern og Malm, Sten og Jord og alle levende Dyr, fort af alt i Verden, ikke at skade hendes Søn. Men da Guderne saaledes vare blevne trygge, brugte de til Moro at lade Balder staa frem paa Tinge, og alle Aserne skjøde efter ham med Bue, eller hug, eller kastede Sten paa ham; intet forvooldt ham nogen Men. Da paatog Loke sig en Kvindes Skikkelse, gik til Frigg i Jemsal, og udfrittede, om der flet intet fandtes, som ei havde svoret ikke at skade Balder; og han erfarede da, at Misteltenen, en svag Væxt ved Balhal, var den eneste Ting Frigg ei havde

taget i Gd, da den forekom hende for ung og ubetydelig. Lofe forsvandt, gik hen og tog Mistelten, rykkede den op, og gik med den til Tinget, hvor alle vare i Færd med deres Leg imod Valder. Høder (Hader, Hoder) stod yderst i Kredsen; til ham vendte Lofe sig, og spurgte ham, hvorfor han ikke skjød. Høder undskyldte sig med, at han var baade blind og vaabenløs. Da sagde Lofe: Viis du Valder samme Hader, som de andre! Tag denne Vaand, og jeg skal anwise dig hvor han staaer. Høder tog Misteltenen, og skjød den mod Valder; den gjennemborede ham, og han faldt død til Jorden. Dette var den ulyksaligste Gjerning, der hidtil var hændet hos Guder og Menneker. Aserne torde ikke hævne denne Udaad, da Stedet var helligt. Graad kvalte deres Nøst; og Odin især indsaae, hvor meget Aserne vilde tabe ved Balders Død. Da de igjen havde samlet sig efter den første Fortvivlelse, opfordrede Frigg en af dem til at ride til Hel, for at opsoge Valder, og at bevæge Hel til at give ham fri. Odins raske Svend Hermoder paatog sig Reisen; Sleipner blev ført frem, han besteg den, og sprængte afsted.

Aserne førte Balders Lig ud til Havet, for at holde hans Baalfærd. Men de kunde ikke rokke hans Skib Ringhorne, for der blev sendt Bud efter Gygen Hyrroffen (eller Hyrrofen); hun kom ridende paa en Ulv, med Hugorme til Tømme, sprang af sin Hest, og skjød Skibet ned i første Tag, saa at Luen stod ud af Skibrullerne. Balders Lig blev baaret ud paa Skibet; da hans Kone, Nanna, saae det, brast hendes Hjerte af Sorg, og hun døde, og hendes Lig blev baaret med ud paa Baalet; dette blev antændt; Thor

stod og viede Jlden med sin Hammer, og sparkede Dværgen Litr (Lod), der løb foran hans Fødder, ind i Flammen. Ved denne Baalsfærd vare mangehaande Bæfener tilstede: Odin og Frigg med hans Ravn og Valkyrierne, Frej i sin Kjerre med Galten Gyldeborste for, Heimdall paa sin Hest Guldring, Freja kjørende med sine Katte; desuden en stor Sværm af Rindhurser og Bjergriser. Odin lagde sin Ring Drogner paa Baalet, af hvilken der hver niende Nat (Dag) dryppede otte andre ligesaa tunge Ringe. Balders Hest blev ført paa Baalet med alt Ridetøiet.

Hermoder red i ni Nætter (og Dage) gjennem mørke og dybe Dale, indtil han naaede Naen Gjöll (Gjald), hvor han red over Gjallerbroen, som er belagt med skinnende Guld. Møen Modgude, som bevogter den, spurgte ham efter Navn og Slægt, og sagde, at forrige Dag rede fem Fylker Dødningsfarve over Broen, men den løb ikke saa stærkt, som under ham alene; han havde jo heller ikke Dødningsfarve, og hvad han da vilde paa de Dødes Veie. Hermoder svarede, at det var Balder han søgte. Balder, sagde Møen, er reden over Gjallerbroen, og hun viste ham, hvor Veien gik, nederlig og nordlig, til Hel. Hermoder fortsatte sin Veie indtil han kom til Helgitteret, som omgiver Hells Bolig; han sporede sin Hest, satte over det, og gik ind i Hallen, hvor han saae sin Broder Balder sidde i Høisædet. Der blev han Natten over. Næste Morgen stødtes han for Hel, udførte sit Værende, og skildrede Mørnes Kummer. Men Hel svarede, at nu vilde det vise sig, om Balder virkelig var saa elsket, som Ordet gik, thi hvis alt i Verden, Levende og

Livløst, begræd ham, da skulde han vende tilbage til Aserne, men hvis ikke skulde han forblive hos Hel. Hermoder stod op, Balder fulgte ham ud af Hallen, tog Ringen Dropner, og sendte Odin den til Minde, og Nanna sendte Frigg sit Elor med flere Gaver, og Fulla sin Ring. Hermoder kom tilbage til Aesgaard, og fortalte hvad han havde seet og hørt.

Da sendte Aserne Bud over al Verden, og bade alle Ting græde Balder fra Hel; og alle gjorde det, Mennecker og Dyr, Jord og Stene og Malm og Træer. Men da Sendebudene vendte tilbage, traf de i en Hule en Gyge, der kaldte sig Thøft, og da de bade hende græde for Balder, svarede hun:!

Thøft begræder
 med tørre Taarer
 Balders Baalfærd;
 hans Liv eller Død
 mig lidet ændser;
 og Hel beholde sit Bytte!

Balders Død blev hævnnet af Odins Søn Vale, der kun een Nat gammel dræbte Høder.

Thøft, mener man, var Lofe. Han havde voldet Balders Død, og hindret hans Befrielse fra Hel. For at undgaa Gudernes Hævn, skjulte han sig i et Fjeld, og byggede sig et Huus med fire Dørre, at han kunde see til alle Sider. Men om Dagen forvandlede han sig ofte til en Lax, og skjulte sig i Franaangerfos. Han sad i sit Huus, og knyttede et Fiskergarn med Ilden brændende foran sig, da Odin saae ham fra Lidstjalf. Aserne kom til Huset; han kastede Garnet paa Ilden, og sprang som en Lax i Aaen. Aserne saae Afsen paa

Jlden, knyttede et andet Garn derefter, og fastede det ud for at fange ham. Thor traf ved den ene Ende, alle Aserne ved den anden; men Loke lagde sig imellem to Stene, saa at Garnet gik over ham. De gjentog Forsøget, men Loke sprang nu over Garnet op i Fossen. Nu saae de ham; Thor vadede midt i Naen, og da Loke sprang op, greb Thor ham, og holdt ham fast i Halen. Laren er ogsaa, som man veed, spids bagtil. Da Guderne saaledes havde fanget Loke, førte de ham til en Hule, reiste tre Stene op, og borede Huller igjennem dem. Hans Søn Vale forvandlede de til en Uly, saa at han søndersled sin Broder Nare eller Narve; med dennes Tarme bandt de Loke, og satte den ene Sten under hans Skuldre, den anden under hans Lænder, den tredie under hans Knæhaser, og Baandene bleve til Jern. Skade hængte en Edderorm over hans Hoved, for at dens Gift skulde dryppe i hans Ansigt; men hans Kone Sigrun staaer hos ham, og holder en Skaal under den dryppende Gift. Naar Karret er fuldt, da falder Giften, imedens hun slaaer det ud, ned i hans Ansigt, og da farer han sammen derved, saa at hele Jorden ryster. Deraf kommer Jordstjælv. Saa ligger Loke bunden til Gudernes Undergang.

Efterat have meddeelt disse Prøver af de nordiske Gudesagn komme vi til at tale om den Maade, hvorpaa Nordboen dyrkede sine Guder*): han bad til dem eller

*) Dette saabelfsom hele Hedenolds Kulturhistorie er langt fuldstændigere afhandlet i N. M. Petersens Danmarks-historie i Hedenold, 3 Deel.

paakaldte dem og han offrede til dem, hvad enten de vare store eller smaa, gode eller onde; han tog Barsler af Dfferdyrenes Blod og Indvolde som og af aldeles tilfældige Omstændigheder, hvilke han ansaae for Gudernes Bink. Kongen var Ypperstepræst, alle Jarler og Herser Præster for deres District; der bragtes Guderne Gaver af Al og Mad, men ogsaa blodige Dffere af Dyr og Menneker, for store Landeplager offredes endog Kongen som Forsoningsoffer. Dfferfesterne endtes med store Gjæstebud og Driffelag, og benyttedes tillige som Markeder, da saa mange Menneker vare samlede, men vigtigst var det, at Dfferfesten tillige var Retssmøde, hvor Præsterne i Gudernes Navn vare Dommere og skiftede Ret blandt Folket. Mange af de store Steensætninger, i hvilke der ere opreiste ligesom Altare af store Stene, der findes rundt om i Landet, og — saavidt vi vide — alle ere Begravelser have vistnok tillige i en ældgammel Tid været brugte som saadanne Dffer- og Thing-Kredse; man havde ligeledes hellige Lunde, men i denne Hedenolds sidste Periode havde man ogsaa prægtige Templer, straalende af Guld, og mindre Huuskapeller med Billedstøtter af Guderne. Disse afbildedes da i menneskelig Størrelse eller colossale med deres Attributer, saaledes Thor paa sin Kærre forspændt med Bukke og med sin Hammer; der vare mange Guder i samme Tempel, men een dyrkedes som den fornemste; Billederne vare sædvanlig af Træ og ofte hule — saa at de paa Grund af deres Hellighed

stundum af Kongerne og Præsterne bleve benyttede som sikke Gjemmesteder for Skatte —, de vare sædvanlig flædte i Datidens almindelige Klæder og behængte med kostbare Smykker af Guld, stundum malede og bevægelige. Man havde ogsaa smaa Gudebilleder, som man bar hos sig til Beskyttelse mod Trolddom og Farer, andre, der brugtes til Lodkastning for at faae Barsler og man havde Billeder af Thor i Husene baade i Basreliefer paa Væggene og som Statuer eller Buster paa Højsædesøilerne, og i Beretningen om Slaget ved Svolder berettes, at Thors Billede var stillet i Forstavnen paa Erik Karls Skib.*)

Vi ville nu prøve paa at skildre Nordboens borgerlige og huuslige Liv, om hvilket vi alle have den forudfattede Mening, som ogsaa til en vis Grad er fuldkommen Sandhed, at Manden i Hedenold levede et Helteliv, Kvinden et Liv for den Alt opoffrende Kjærlighed. Dog gjælder dette egentlig kun om de Fribaarne, der vare de eneste, som havde, hvad vi nu vilde kalde Menneskerettigheder. Den fødte Træl kunde kun ved ganske overordentlige Tjenester mod den Mægtige erholde sin Frihed, og selv efter at være frigiven var han, ligesaa lidt som den Fribaarne Søn med en Trælkvinde eller Nogen, i hvem der var mindste Træleblod, anseet eller behandlet af de Fribaarne som Lige-

*) Finn Magnusens Bidrag til nordisk Archæologi Side 112 ff., hvor der findes Beskrivelser af flere saadanne Gudebilleder.

mand. Han maatte først i fremmede Lande ved tapper Baabendaad have erhvervet sig en stor Berømmelse, og selv da foretrak i Reglen den Frigivne at nedsætte sig i et fra hans Fødested fjernt Land, hvor hans Herkomst var ukjendt. Et slaaende Exempel paa de Fribaarnes Foragt for Trællen og den Tjenende indeholde Sagnene om Stærkodder: efter at han i Kampen mod Angantyr og hans Brødre var bleven dødeligt saaret, og stod støttet til en Steen med Indvoldene hængende ud af Maven, vilde han ikke modtage Hjælp af de 3 første Personer, der kom forbi ham, fordi de vare tjenende, men først af den fjerde, der var en fri Bondesøn. Trælle solgtes, kjøbtes og bortgaves som Hædersgave af de Mægtige, og denne Stand fik foruden ved Fødsel af Trælle Tilvært deels ved Vikingetogene, paa hvilke Krigsfangerne gjordes til Trælle, deels ved Kjøb paa de store Markeder, hvor Trælle salbødes tilligemed andre Varer; paa et saadant Marked kjøbte for Exempel Islænderen Høskuld af en russisk Kjøbmand Gille en Trælkvinde, Melkorka, som var en Prindsesse, Datter af den irske Konge Myrkjartan, fra hvem hun som Barn var bleven røvet ved et pludseligt Overfald af Visinger.

(Fortsættes.)

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 29de Januar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Standsvælget var naturligt størst mellem Trællen og de andre Stænder, men selv mellem den fri Bonde og Hersen, mellem denne og Jarlen og de mange Smaafonger var en Muur af Standsforskjel opført, som kun undtagelsesviis gjennembrødes; Exempler herpaa frembyde de mange Forhandlinger om Ægteffaber, Sagaerne indeholde, lige Byrd og lige Magt og Anseelse vare de sædvanlige Betingelser for, at to Familier skulde indgaae Svogerskab; saaledes nægte for Exempel Kong Beles ubetydelige Sønner den i alle Henseender udmærkede og berømte Hersesøn Fridthiof deres Søster Ingeborg til Ægte, fordi han var af for ringe Stand. Der findes enkelte Exempler paa, at

Rongerne paa Grund af overordentlige Bedrifter op-
 høiede fribaarne Mænd til en høiere Stand, hvilket jo
 tillige beviser, at der overholdtes en Rangfølge,
 hvis Oprindelse var at søge i de ved Fødselen bestemte
 Familieforhold. For at retfærdiggjøre og fastere at
 bestemme Standsforskjellen, tilbageførte man den i
 Oldtiden til Guderne, og der er opbevaret til vor Tid
 største Delen af et ældgammelt Digt, *Rigsmaal**),
 hvis Hensigt har været at vise Stændernes Oprindelse,
 og som ved Skildringer af disses forskjellige Boliger,
 Klædedragt, Levemaade og Syssler og ved de udtryks-
 fulde Navne, der gives Stamfædrene for dem, er høist
 interessant og lærerigt med Hensyn til vor Kundskab
 om Tilstanden i Oldtiden. Der fortælles, at den
 stærke og vise *As* (Gud) *Heimdall* engang reiste
 langs Havbredden og kaldtes *Rig*. Han kom til en
 Hytte, hvor Døren stod paa Klem og Ild brændte
 paa Gulvet, der sad et Par *Egtefolk*, hærdede af
 Arbeide og Vandringer, de kaldtes *Ae* og *Edda*
 (Oldefader og Oldemoder); Konen var klædt i gamle
 Klæder. *Rig* satte sig midt paa Bænken mellem Mand
 og Kone, og da Spisetid kom, satte *Edda* tykt og
 daarligt Brød frem, fuldt af Saaer, en Basse med
 Suppe paa et Fad og kogt Kalvefjød, hvilket var den
 lækreste Ret. *Rig* blev der i 3 Døgn, og ni Maa-
 neder efter fødte *Edda* en Søn med sort Haar og af

*) findes i begge de anførte Skrifter af Finn Magnusen og
 R. M. Petersen.

mørk Hudfarve, der paa hedenst Viis blev overøst med Band og kaldet Træl. Han voxede og trivedes vel, men fik rynket og grov Hud paa Hænderne, frogede og tykke Fingre, hæsligt Ansigt, frummet Ryg og lange Hæle; siden lærte han at prøve sin Styrke, binde Bast, slæbe tunge Byrder og hver Dag maatte han bære Brændsel hjem fra Skoven paa sin Ryg. Da kom der en omløbende Kvinde vandrende til Hytten, hendes Fodsaaier vare fulde af Ar, hendes Arme solbrændte, hendes Næse kroget; hun hed Thy (Tyende, Slavinde), hun satte sig midt paa Bænken, Træl satte sig hos hende, de hvidskede og snakkede og bleve enige om at leve sammen. Saaledes svandt de ublide Dage — og nu nævnes Navnene paa deres Børn, der have den her oversatte Betydning i det gamle Sprog. Sonnerne, hvis Bessjæftigelse var at sætte Gjerder, gjøde Agre, opføde Sviin og grave Tørv, hed: Sodet, Grov, Rivagtig, Dratter, Klods, Krum, Røgter, Kluntet, Fuul, Tykkert, Hønsepog og Liggekjær. Deres Døttre vare: Dum, Skjævbenet, Flane, Tøirepind, Lafet, Stum, Ornenæse, Trappetøs og Lurvet. Af disse tilsammen ere Trællenes Slægter komne.

Hermed er Digtets første Afdeling endt og i den næste fortælles videre: Rig gif fremad midt ad Veien og kom til et Huus, hvis Dør stod paa Klem; Ild brændte paa Gulvet og et Ugtepar, som hed

Afe og Amma (Bedstefader og Bedstemoder) sad her og arbejdede; Manden tilhøylede en Bæverbom, hans Skjæg var ziirligt kæmmet, hans Haar var klippet for Panden og han havde en snæver Skjorte paa, fæstet med et Spænde om Halsen; Konen sad og dreiede Rokken og spandt Traad til Klæder, hendes Haar var opsat i en Top og snoet, hun havde et Spænde paa Brystet, et Tørklæde paa Halsen og Knapper eller Baand som Brydelse paa Skuldrene. De eiede selv Huset og i Stuen stod et Skab. Her gif det til ligesom ved Rigs Besøg hos Ae og Edda, men desværre savnes Beskrivelsen af Maaltidet: efter 9 Maaneder fødte Amma en Dreng, som kaldtes Karl (Bonde) og Moderen indviklede ham i Svøb. Han blev rødhaaret og rødsladen, hans Dine vare levende og fyrige. Han voxede snart op, trivedes ret vel og lærte at tæmme Dren, forfærdige Agerdyrkningsredskaber, opføre Huse, bygge Loer, gjøre Bogne og at kjøre Plov. Man kjørte en Pige hjem til Gaarden med Nøgler hængende ved Bæltet, iført en Gjedehaars Kjortel og giftede hende med Karl; hun kaldtes Snør (den Bakkre), der blev lagt Slør over hendes Hoved og hun satte sig ved Bæven. De verlede Ringe, bredte Lagen, satte Bo, avlede Børn og vare fornøiede med deres Kaar. Sonnerne hed: Mand, Selveier, Smed, Bonde, Boende, Stivskjæg, Dreng, Tjenende, Bredskuldret, Bundenskjæg, Bosat og Snakksom; Døttrene

hed: Met, Mø, Munter, Kone, Kvinde, Brud, Alvorlig, Pige, Viv og Syerske. Fra disse tilsammen nedstamme Bøndernes Slægter eller de Fribaarne.

I Digtets tredie Afsnit fortælles: Rig gik derfra ad lige Vej og kom til et stort Hus, hvis Dør eller Port vendte mod Syden; Døren stod paa Klem og var smykket med en Ring (af Metal) til Haandtag. Rig gik ind i Huset, Gulvet var bestrøet (maaskee med grønne Gæs eller Grankviste, som endnu er i Brug i Sverrig, eller med Halm). Der sad et Ægtepar, der hed Fader og Moder, de saae paa hinanden og legede med Fingrene; imellem snoede Husets Herre en Buestreng, spændte Buen og skæftede Pile, men Husmoderen betragtede sine Arme, strøg Linned, stivede Ærmer eller rettede paa sit store Hovedtøi. Hun var iført en lang Kjole med Slæb og med et Smykke paa Brystet, hendes Særk var hvidblaa, hendes Haar mere skinnende, Brystet lysere, Halsen hvidere end nysfalden Sne. Rig satte sig midt i Salen mellem Mand og Kone og de taledede fortrolig sammen. Moder tog en udsyret Dug af det hvideste Linned og dækkede Bordet; derpaa fremsatte hun tyndt, hvidt Hvedebrød, forsolvede Fæde med Bildt, Skinke og stegte Fugle, en Kande med Viin og kostbare Bægre. De spiste og drak og Tiden forfordedes ved muntre Samtaler. Derefter stod Rig op og tyede til Sengen, og saaledes blev han der i tre Døgn. Efter ni Maanedes

fødte Moder et Drengbarn og svøbte det i Silke, det blev vatnet (overøst med Vand) og kaldet Jarl, hans Haar var blonde, hans Kinder lyse og hans Dine tindrede som den unge Slanges.

Jarl voksede op deri Huset og lærte at ryste Landser, flette Buestreng, bue Buen, skæfte Pile, kaste Spyd, knuge Spær, svinge Sværd, at ride, jage og at svømme. Did kom Vandrerer Rig fra Skoven, lærte ham Runer (Skrift, Sange og al aandelig Kundskab), gav ham sit Navn og erkjendte ham for sin Søn; han gav Sønnen Ddelsgods samt de fra Arildstid bebyggede Bøigder.

Den unge Rig red hjemmefra over mørke Veie og Fjelde, bedækkede med Riimfrost, og kom til et Slot. Da rustede han sig til Kamp, red frem i fuld Fart og trak sit Glavind; han yppede Krig, udgjød fjendtligt Blod, fældede Hære og erobrede Lande. Siden eiede han alene atten store Gaarde, uddeelte sin Rigdom til Alle, bortskænkede Kostbarheder og prægtige Gangere, udstrøede de smaa Ringe og sønderhuggede de større*).

*) Forat forstaae dette, maa man erindre, at Nordboen i Hedenold, ligesom mange andre Folkeslag paa den Tid og de saakaldte Bilde endnu, ikke havde nogen præget Mynt, men dog allerede for at lette Handelen brugte de ædle Metaller, Guld og Sølv, stundum ogsaa Bronze, som Betalingsmidler. Man havde da Metallerne sjældnere som Varrer, almindeligst i Form af større eller mindre Ringe, der modtoges som Betaling efter Vægt, altsaa ogsaa sønderhuggede i mindre Stykker, naar de vare større end den Sum, der skulde betales.

Edelbåarne Mænd førte med ham ad dyndede Beie til et Slot, hvor en Herse boede. Der traf han en smækker Mø, hyidere og vakrere end alle andre Møer, hun hed Erna (den Rasse). De beilede til hende, førte hende hjem og gistede hende med Jarl og hun smykkedes med Brudelinet; de satte Bo sammen, elskede hinanden og nødde Livet. Deres 12 Sønner hed: Baaren, Barn, Møer, Egte, Arving, Slægtning, Afkom, Metling, Søn, Svend, Kjonsmand og den yngste hed Konnung.

Rig Jarls Sønner vorede op hjemme, de tæmmede Heste, dannede Skjolde, glattede Landser og Pile og rystede Buen af Ask; de lærte Lege, Svømning og Tavl (Brædspil). Konnung især lærte Runer (al Slags Videnskab i Sagn, Sange eller Skrift), som bringe Liv og lang Alder; ved dem lærte han at frelse Mænd fra truende Farer, døde Fjendens Baaben, dæmpe det oprørte Hav og den fortærende Ild og at berolige alle nagende Sorger. Saaledes blev han ligesaa stærk og virksom som otte andre; ja han overvandt endog sin Fader, da han med ham prøvede Styrke i Runefløgt og andre Kunster og fortjente derved Navnet Rig (stærk eller mægtig), som han havde faaet.

Konnung gif paa Jagt, men da han engang jagede i Mose og Skov, sang en Krage, der sad eenlig paa en Kvist, til ham, at han istedenfor at jage skulde søge en bedre Hæder i Krig, og rimeligviis har

nu hans Tapperhed og store Seiervindinger været berømte i den følgende Slutning af Digtet, der desværre er tabt.

Forfatteren til dette Digt har utvivlsomt villet vise, at der levede tre forskjellige Slægter heri Norden. Trællenes, Bøndernes eller de Fribaarne og Jarlers og Hersers eller de Wedelbaarne, fra hvilken sidste Kongerne nedstammede; han synes endvidere at have antaget Trællene for den ældste Slægt med et fra de yngre Slægter væsentligt forskjelligt Udseende, og rimeligt er det, at Trællestammen virkelig var en ældre Befolkning i Landet, der blev overvunden af nye seirrige Indvandrere, der holdt de Overvundne i Trældom, og at der igjen senere indvandrede en med de sidst Indvandrede beslægtet Stamme, der ved en mere udviklet Cultur gjorde sig til Herre i Landet, uden derfor at gjøre de fribaarne Indvaanere til Trælle; men saavel i Kongens Slot som selv ved de offentlige Thinge bleve særskilte Pladser dem anviste og skjøndt Fribaarne bleve de ikke betragtede som Seierherrernes Eigemænd, skjøndt selv Herrer over Trællene bleve de dog en de Wedelbaarne underordnet Stand, der ingenlunde nød samme Anseelse som disse.

(Fortsættes.)

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredstydtyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 5te Februar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortættelse.)

Kongen, eller som han tidligere kaldtes Drotten, var Herskeren over et Land, et District eller et Skib; hans Magt havde en meget forskjellig Udstrækning, han kunde være Overkonge, Underkonge, Skatskonge det vil sige skatkyldig til en mægtigere, han var Ypperstepræst, Formand paa Thinge og Hærfører i Krig, men hans Magt beroede meget paa hans Personlighed; af Krigsbytte fik han en større Part end nogen Anden, og hans væsentligste Indtægt var, at han med sine Hoffinder drog om paa Gjæsteri og lod sig og Sine beværte, hvilket ofte gav Anledning til stor Misnoie. Bilde den Uedelbaarne ikke underkaste sig en Konges Herredømme, udrustede han et Skib, for som Sø-konge at erhverve sig Hæder og Magt,

havde han allerede vundet den, kaldtes han Hærkonge. Østersøen og Nordsøen vare opfyldte med Søkonger og Hærkonger, der seilede omkring med hele deres Rige og udvidede deres Magt ved Hærjen og Plyndren i fremmede Lande, men ofte ogsaa nedsatte sig i disse og grundlagte Riger, saasom Angelsaxernes i Engelland, Normannernes i Frankrig, Varegernes i Rusland. Stundum bemægtigede de sig ogsaa et Land for en Tid, men opgav Erobringen mod en erlagt Skat for igjen at drage ud paa Tog. Af Fortællinger om deres Heltedgjerninger ere alle Oldtidens Kilde-skrifter opfyldte, vi ville strax komme til at anføre flere, men der mangle heller ikke Skildringer af fredelige Fyrster. Snorro Sturlesøn fortæller saaledes, at Olaf den Helliges Udsendinge til hans Stedsfader, Underkongen Sigurd Syr, traf denne ude paa Marken, han havde, siger Snorro, mange Arbeidsfolk der, nogle affjære Sæden, andre bandt den, atter andre førte den hjem, hvor den igjen af Andre lagdes i Lader eller fattedes i Staffe. Kongen selv gik med to Mænd snart ud paa Marken, snart hjem til Laden for at passe paa, han havde en blaa Frakke paa, blaa Strømper, høie Sko bundne om Benene, graa Kappe og Hat og — hvad der var det eneste udmærkede — en Stav i Haanden med en forgyldt Sølvknap paa Enden og med en Sølvring i. Vel levede Sigurd Syr i Hedenolds allersidste Dage og blev endog som ældre selv døbt, men han fødtes og opdroges som

Hedning, og lignende Exempler paa Kjærlighed til fredelige Sybler forekomme oftere; hans Stedsøn, den siden saa berømte Olaf den Hellige, var aldeles forskjellig fra sin Stedsfader og ansaae Tjenergjerning for vanærende for sig. Snorro beretter saaledes, at da Kongen en Dag vilde ride ud og alle hans Folk vare fraværende, hver i sit Grinde, bad han Stedsønnen Olaf, der var alene hjemme hos ham og efter Fortællingens Plads ikke var 12 Aar gammel, at han vilde sadle Hesten. Anmodningen var rigtignok karakteristisk for en Konge, endog i Oldtiden, men hvad Olaf gjorde, var det ikke mindre: han gik ud, lagde Kongens Sadel paa den største Buk i Hjorden og gik ind og sagde til Kongen, at Hesten nu var sadlet. Da Kongen kom ud og saa dette, sagde han til Olaf: „Jeg seer vel, at Du vil raade mere end jeg og at vi ikke have eens Sind.“ Han tænkte derfor ogsaa paa, snarest muligt stille sig af med ham paa en stikkelig Maade, og da Olaf var 12 Aar gammel gik han som Søkonge ud paa Søroveri, paa hvilke Tog han erhvervede sig Berømmelse og fra hvilke han først vendte tilbage for at bemægtige sig Riget.

Nordens Helteliv træder frem for os som almindeligt for Mange i de Samsfund, i hvilke Helte sluttede sig sammen for under Love, der aldeles stemmede med Tiden, at leve et ideelt Liv for Ære og Kamp; der blev hyppigt indgaaet saadanne Samsfund, der var vel endog sjældent nogen berømt Hærfører,

om hvem der samlede sig andre Helte, uden at der bleve givne saadanne særegne, men dog altid eensartede Love for en saadan Kreds, der ere ligesaa mange Bidnessbyrd om Tidens Aand og Stemning. Det Samfund, hvis Navn i vor Tid er bedst kjendt, er Jomsvingernes, disse hedske Riddere eller Sprovere, som Balnatoke efter at have dræbt Harald Blaatand og efter af Burislav af Benden at have erholdt Fylken Jom, samlede om sig og gav varigere Betydning ved vise Love. Der fortælles*), at han strax i sit nye Rige (Jom) lod anlægge en stor og stærk Søborg, som siden blev kaldt Jomsborg, hvis Beskrivelse viser os, hvorledes en saadan Befæstning var i Oldtiden.

Oppe i denne Borg lod han gjøre en Havn, der var saa stor, at der i samme kunde paa een Gang ligge tre hundrede Langskibe, saa at alle vare indelukkede i Borgen. Den var indrettet med megen Kunst ved Indløbet; der vare anbragte Porte paa den, og en stor Steenhvælving oppe over, og foran Abningerne vare Jerndørre, der vare laasede indenfra; og oppe paa Steenhvælvingen var bygget et stort Kastel, hvori der vare Valslynger. Den ene Deel af Borgen laae ud i Sven; de Borge, som ere saaledes byggede, kaldes Søborge; og saaledes var Havnen indenfor Borgen.

*) Jomsvinga Saga Cap. 23 og 24.

(Fortsættes).

J. B. Sorterup.

Contract

af

fjerde Kvartals Regnskab 1847,

for

det forenede Underrettelseres Selskab.

Beholdning fra forrige Quartal, Refrancer lides regnet	2756	92
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 59 ^{de} Gang gang Nr. 40 à 52 incl.	970	4
B. Rentier af 100000 Rbb. i kongl. Obligationer à 4 ^o / _o p. År. for 6 Nr. til 11te December 1847 et.....	2000 Rbb. = 6.	
Dito af 4000 i 3 ^o / _o bankængeffte Obligationer til uft. September 1847	592 — 26-	26
C. 1. Contingenter for 3die og 4de Quartal 1847.....	2215 Rbb. 94 f.	94
2. Det kongelige Sultes Gæver 100 — = -	2315	1533
D. Raans yffetaling i 4de Quartal 1847.....	1533	94
E. En anvist men ei udbetalt Pension til en afvød Entfe, som taget til Indtægt med 6 Rbb. 24 f. En dito Gratification til en afvød Entfe som lide er udbetalt og nu taget til Indtægt	15 — = -	21 24
	Rbb. 10189	48

1. Pensioner for 4de Quartal 1847: Til de sædvanlige Pensioniffer 1025 Rbb. = 6 f. Pensioniffer for det Brodffe Regat	44 — = -	450
Dito for Caroline=Regat. En tilfaaet Pension efter General = Forsamlingsens Beslutning	25 — = -	135
25 — = -	50 — = -	191
2. Remninger for 4de Quartal b. År.	1169	1000
3. Generelle Indføffninger	450	10
4. Ugebladets Trykning med Papir m. m.	135	85
5. Betalt Raanet i Bantien med	191	
6. Rentier af dette Raan	1000	
7. Til Fondet indføbt 2 Cffr. bankængeffte Obligationer à 3 ^o / _o År. År. Nr. 4267 og 12276 hver for 100 Cffr. for	1526	51
8. Udbetalte Contingenter affteene med	49	72
9. Tilfaaete Gratificationer ifølge Generalforamlingens Beslutning b. 27. Dec. b. År.	300	
Refrancer af indføbte ei endnu indbrøede Switteringer: for Raan.	210 Rbb. = 6 f.	
og i Contingent.	380 — 80-	
Salbo, i Sparekassen.	3000 Rbb. = 6 f.	590
og Kontant	1765 — 41-	80
	Rbb. 4765	41
	Rbb. 10189	48

Sløbenhavn den 31te December 1847.

Direktionsmedlemme med den første Control.

E. Clausen.

J. Borger.

J. Warbrecht.

G. Primon,
Raeserer.

Carl G. Grefh.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 12te Februar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 28de Februar d. A. Eftermiddag Kl. 6, agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet afholdt i Hviesterets Forsal paa Prindsens Palais ved Frederiksholms Canal bag Slottet, hvortil de Hrr. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 4de Februar 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Dernæst gav Palnatoke efter vise Mænds Raad Love der i Jomsborg, for at der kunde samles flere til, end der tilforn vare: I Palnatokes Samsfund maatte ingen Mand optages, som var ældre end halvtredsfindstyve Aar, og ingen yngre end atten Aar, derimellem skulde alle være. Aldeles ingen Mand maatte være der, som veg for en lige stridbar og lige udrustet Mand. Alle, som gave sig i deres Samsfund, skulde give fast Løfte om, at de skulde hævne hverandre, som Bordsfæller eller Brødre. For alting maatte ikke nogen udbrede onde Rygter imellem Folk, og naar nogen Tidende spurgtes dertil, da maatte ingen være saa ubesindig at fortælle den, thi Palnatoke skulde først fortælle alle Tidender. Og hvis nogen fandtes at handle imod det, som nu er opregnet, og at overtræde disse Love, da skulde han strax udvises og forjages af deres Samsfund. Og om der optoges nogen, der havde dræbt een af de forhen Optagnes Broder eller Fader eller nogen af hans Nærpaarørende, og det blev opdaget, efterat han var optagen i Samsfundet, da skulde Palnatoke fælde Dom i denne Sag. Aldeles ingen Mand maatte have en Kvinde hos sig i Borgen, og ingen maatte uden Palnatokes Befaling eller Tilladelse være længer end tre Nætter borte fra Borgen. Alt det

Bytte, som de gjorde i Krigen, skulde, hvad enten det var lidet eller stort, bæres til Stangen at skiftes, saa og alt, hvad der kunde vurderes til Benge, og hvis det befandtes om nogen, at han ikke havde iagttaget dette, da skulde han drage bort derfra, hvad enten han var en større eller ringere Mand. Ingen maatte ængsteligt Ord mæle, eller nogen Ting frygte, hvor farlig den end saae ud. Ingen Forhandling maatte nogen have med dem, som vare i Borgen, men Palmatoke skulde fastsætte og bestemme alt, ligesom han vilde. Slægtskab eller Venskab skulde ikke komme i Betragtning, om nogen som ikke svarede til disse Bestemmelser, ønskede at optages; og om end nogle af de Mænd, som forud vare der, indbøde saadanne did, der ikke svarede til Bestemmelserne, da skulde det dog ikke nytte dem noget. De sad nu saaledes i Borgen i god Fred, og holdt vel deres Love. De fore hver Sommer bort fra Borgen, hærjede paa forskjellige Lande, og vandt megen Berømmelse; de bleve anseete for de ypperste Krigere, saa at næsten ingen i den Tid holdtes for deres Jævnlige, og de bleve fra den Tid bestandig kaldte Jomsvikinger.

Et andet Exempel paa saadanne Foreninger af Kæmper indeholder Kong Halls og hans Kæmpers Saga*). Hall var kun tolv Aar gammel, men ingen Mand saa stor og stærk som han, da han beredte sig

*) Nordiske Fortids Sagaer, oversatte af C. C. Rafn, 2. Side 33 ff.

til at drage ud paa Krigstoge. Hans Raadgiver var den attenaarige Stein, en Søn af Jarlen paa Hordaland og de vedtog: Ingen skulde fare med, som var yngre eller mere uerfaren end han; der stod en stor Steen i Gaarden og Ingen skulde fare med, som ikke mægtede at løfte Stenen fra Jorden; Ingen skulde fare med, som ikke var saa stor en Helt, at han aldrig ræddedes, aldrig talede bange Ord eller skiftede Mine for Saars Skyld. I Alt vare de 23, som droge ombord. I deres Love hed det blandt mange andre Ting, der vare stadfæstede: at længere Sværd end en Allen maatte ingen Mand bære, saa nær paa Livet maatte de gaae deres Fjende; de lode sig da gjøre Saxe, korte tykke Sværd, for at Huggene skulde blive større. Ingen af dem havde mindre Styrke end 12 almindelige Mænd tilsammen. Kvinder og Børn toge de aldrig tilfange. Deres Saar maatte de ei lade forbinde før et Døgn var gaaet. — De hærjede vide om Land og i atten Somre var Kong Half paa Krigstoge og havde altid Seiren med sig. Endvidere fortælles som Beviis paa disse Kæmpers Uforsædethed og Haardsørhed, at de aldrig tjældede deres Skibe, og aldrig revede Seil for Uveir. De bleve kaldte Halfs Kæmper og han havde aldrig flere end 60 paa sit Skib. Under en Storm, der engang overfaldt deres Skib, toges den Bestutning, at der skulde kastes Lod om, hvo der skulde springe overbord; men det behøvedes ikke, thi de kappedes om at gaae overbord for deres Stalbrødre.

Saadanne Bedtægter eller Love overholdtes dog sædvanligt kun kort i deres fulde Strengthed, allerede i Balnatokes Tid blev saaledes Bagn optagen blandt Jomsvikingerne, skjøndt han kun var 12 Aar, fordi han havde beviist sin Værdighed til Optagelsen ved i Kamp at tvinge den Sigvald til Flugt, der efter Balnatokes Død blev Jomsvikingernes Høvding; og efter Balnatokes Død forfaldt Lovene mere og mere, Jomsborgerne giftede sig, men de vedbleve dog at udmærke sig ved Heltegjerninger paa de Sotoge, de foretog hver Sommer. At de med Mod forenede List, og ofte ved den sidste opnaaede, hvad Tapperhed alene ei kunde udrette, viser Høvdingen Sigvalds Færd os, da han tog den danske Konge Svend Tveskjæg tilfange, for efter Løfte at overlevere ham til Kong Burislaw af Benden, som paa denne Maade vilde skaffe sig Frihed for at betale Skat til Danmark, og som til Gjengjæld havde lovet at give Sigvald sin Datter til Hgte. Sigvald drog nemlig kun med 3 Skibe og 300 Mand til Danmark og traf Kongen, der var til Gilde med 600 Mand; han lagde sine tre Skibe i en lige Linie paa Længden ud fra Stranden, alle med Forstavnen udad, bandt dem sammen og befalede Roerkarlene at være rede til paa givne Befaling at roe bort; selv lagde han sig tilfængs i det yderste Skib og lod Kongen sige, at han var døds syg og havde Ting af Bigtighed at meddele ham, saa at han endelig maatte komme ud til ham. Sigvald lod nu sine

Mænd: „naar tredive Mænd ere komne ombord i det første Skib, skulle I trække Broen op i Skibet og sige, at man ikke maa trænge saa heftig ud paa Skibene, at de ikke skulle synke under os; og da jeg venter, at Kongen vil være blandt de forreste, skulle I ligeledes trække Bryggen bort mellem Skibene, saasnart der ere komne tyve Mænd over paa det midterste og ti Mænd paa det sidste“. Hans List lykkedes, og da Kongen var kommen hen til Sigvalds Seng og bøjede sig ned over den for at kunne høre den formeente Døendes svage Stemme, greb Sigvald ham med Kraft over Skuldrene og holdt ham saaledes fast, medens Roerkarlene i største Hast roede udad til stor Stræk for de 600 Mand, der stode paa Strandbredden og Intet kunde foretage. Kongen behandlede som Fange, men meget godt og slap igjen fri, saasnart Hensigten med hans Fangenskab var opnaet.

Jomsvikingernes Heltedaad naaede sit Hødepunkt i deres Dødskamp, nemlig i Slaget i Hjørungavig mod den norske Konge Hakon Jarl, hvem Sigvald ved sin Faders Strutharalds Gravøl havde lovet at bekrige; fra dette Slag undkom kun Sigvald, hans Broder Thorkel den Høie og nogle saa andre, og intet Under var det, thi foruden en Overmagt af tappre Mænd havde Hakon to Troldkvinder, Thorsgerde og Irpa paa sit Parti. Han havde vundet disse ved at ofre til dem sin haabefulde Søn Erling, der var 7 Aar gammel og Jarlens Kjeledægge; en

Træl offrede Drengen og de to Troldkvinder sendte nu den unaturlige Fader et stærkt Uveir til Bistand; Jomsvifingerne der havde truffet Klæderne af for Hede, begyndte at ryste af Kulde, men kæmpede mandeligt fort, uden at dog al deres Manddom kunde hjælpe, thi Herene kæmpede med, fra hver af deres Fingre fløi en Piil ud og hver Piil fældede en Jomsvifing. Særdeles Prøver paa Tapperhed gave Flere: en Nordmand Thorkel Midlang sprang op paa Jomsvifingen Bues Skib og huggede Læben, Tænderne og Underkæven af Bue, da sagde denne: „kun lidet vil nu den danske Mø paa Bornholm synes om at kysse os, om vi skulde nogensinde herefter komme did“, og hug til Thorkel, der i det han vilde afværge Hugget gled paa Skibets blodige Dæk og blev huggen midt over i to Stykker. Strax efter dette tog Bue sine Guldkister, en i hver Haand og sprang derpaa overbord med begge Kisterne og ingen af dem kom op mere. Bues Følgesvend, Havarð Huggende havde mistet begge Benene, der vare afhugne nedenfor Knæene, han laa saaledes som lemlæstet paa Skibet, men midt om Natten, efterat Slaget var ophørt for længe siden, reiste han sig, stød en Piil over paa Land og traf med den en af Jarlens Frænder Gudbrand Hvide, saa at denne faldt død om: da Jarlens Folk den næste Morgen kom ombord i Bues Skib, var Havarð endnu levende og glædede sig ved at høre den Virkning, hans om Natten ud-

fludte Piil havde haft. Stort Mod viste ogsaa Bagn og hans Stalbrødre, 80 i Tallet, der om Natten besluttede at gaae iland for at tilsvie Jarlen saa megen Skade som muligt istedenfor at overgive sig som Fanger. De kom kun ud paa et Skjær, hvorfra de ikke kunde komme videre, her døde de ti om Natten af deres Saar og af de øvrige 70 vare de fleste saa udmattede og gennemfrosne, at de om Morgenens ikke kunde føre Baaben og maatte overgive sig uden Kamp. De bleve bundne og skulde alle dræbes — for at prøve, om virkelig Jomsøvingerne aldrig vare modløse, gav deres Bøddel hver enkelt det Spørgsmaal, hvad han syntes om at døe, og fik lutter djærve og uforfærdede Svar, indtil endelig Jarlens Søn Erik gjorde Ende paa dette Blodbad og frelste de Tiloversblevne, blandt hvilke Bagn, fra Døden.

(Fortsættes).

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 19de Februar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 28de Februar d. A. Eftermiddag Kl. 6, agtes en Repræsentantforsamling i Selskabet afholdt i Høiesterets Forsal paa Prindsens Palais ved Frederiksholms Canal bag Slottet, hvortil de Hrr. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 4de Februar 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Vi have i Fortællingen om Slaget i Hjørungavig med Glid medtaget det Træk af den Tids Overtro, der ligger i Hakon Karls Dffring af sin Son til de to Troldkvinder, hans Tillid til deres Bistand og Joms-vikingerne's overtroiske Frygt for disse overnaturlige Væfener, der naturligt vare saa meget frygteligere som deres hele Tilværelse kun var et Hjernesvind, der udmaledes med de frygteligste Farver. Saadanne Træk forekomme i alle Sagaer, men Trolddommen fremstilles dog ikke som uovervindelig, ofte stilles Trolddom mod Trolddom og da feirer den stærkeste, men ofte vinder ogsaa den retfærdige Sag alene ved sin egen Kraft Seier over den stærkeste Seid. Der vare Personer, navnlig Kvinder, hvem man tiltroede saadanne overnaturlige Kræfter, og som man derfor deels skyede deels søgte, naar man vilde benytte dem og deres Kundskab; det var især som Spaakvinder for at erfare sin Skjæbne eller hvad Aaret skulde bringe, at Nordboen søgte dem, og i en mystisk Dragt med mystiske Dmgivelser traadte de frem. I Thorsfinn Karlsesuis Historie*) fortælles saaledes om en Kone, der hed Thorbjørg, hun var Spaakvinde og havde haft ni Søstre, der alle vare Spaakvinder. En Mand ved Navn Thorkel,

*) Rafn Antiquitates Americanæ S. 104 ff.

der var den fornemste der i Boigden (i Grønland), indbød hende og tog imod hende som Skif og Brug førte det med sig, naar man skulde tage imod dette Slags Kvinder. Der blev beredt et Høisæde for hende og paa dette lagdes et Hynde, hvori der skulde være Hønsesjer. Da hun kom om Aftenen, var hun saaledes klædt: hun havde en blaa Overkjortel, sammenbunden med Remme og besat med Stene lige ned til Skjødets, hun havde Glasperler om Halsen og paa Hovedet en sort Lammeskindhætte, som var foret med hvidt Katteskind; hun havde en Stav i Haanden, hvorpaa der var en Knap, der var prydet med Messing og ovenfor omkring Knappen besat med Stene; hun havde om Livet et Bælte af trættet Træ og derfra hang en stor Skindpung ned, hvori hun havde sine Hæveredskaber, som hun behøvede til at udføre sin Spaadom; hun havde paa Fødderne lodne Kalveskindssko og deri lange Tvinger, i hvis Ende der vare store Tinknapper; hun havde paa sine Hænder Katteskinds Handsker, som vare indvendig hvide og laadne. Da hun kom ind, holdt Alle det for deres Skyldighed at hilse hende med hæderlige Ord, hun derimod optog Enhvers Hilsen, eftersom han stod hende an. Thor kel tog hende i Haanden, førte hende til det for hende beredte Sæde og bad hende, at lade sine Dine gaae over hans Tjende og Hjord og ligesaa over Boligen; hun var saatalende om Alt. Da Aftensmaaltidet blev anrettet, var der for Spaakvinden til-

lavet: Grød paa Gedemælk og dertil anrettet Hjærterne af alle Slags Dyr, som vare der at faae. Hun havde en Messingsfæe og en Kniv af Kobber, som var fastgjort i et af to Ringe omgivet Elfenbeensskaf, og hvis Spids var afbrudt. Hun erklærede, at hun Intet kunde sige før om Morgenens, naar hun havde sovet der om Natten, men først da det allerede lakkede ad Aften, den følgende Dag, lod hun gjøre de Tilberedelser, som hun behøvede til at fuldføre Seiden. Hertil behøvede hun saadanne Kvinder, der kunde det Tryllekvad, hvormed man paakaldte Skyttsaanderne; Kvinderne sloge en Kreds om Tryllehjalet, paa hvilket Thorbjørg sad, og de sang Tryllekvadet saa smukt, at Spaakvinden takkede dem og sagde: „Nu ere mange af de Skyttsaander komne til os, som tilforn vilde skille sig fra os og ingen Bistand yde os; men mig ere nu mange af de Ting klare, som tilforn vare skjulte baade for mig og mange andre“; og nu forudsagde hun Thorkelet et godt Aar m. m. Dernæst kom der Nogle efter hende fra en anden Gaard og hun drog da did.

I Fortællingen om Lardælerne*) tales om en Troldmand paa Island ved Navn Kotkel og hans Slægt; som et Udtryk af Overtroen, at saadanne Menneſker kunde herske over Naturen, maae vi rimeligviis betragte, at der siges om denne Familie, at de

*) R. M. Petersen hist. Fortællinger om Islandernes Færd ude og hjemme, 2 Deel S. 131.

toge sig ikke meget for, men de behøvede dog ikke at kjøbe hverken Hø eller Mad. Bludselig Sygdom, Banvid og brat Død tilskreves saadanne Troldmænd og uagtet Tidsaandens Grundtanke var, at den fribaarne Mands Lykke beroede paa hans egen Kraft og Tapperhed, troede man paa den ene Side barnlig paa gode Duffer og ventede et heldigt Udfald af ethvert Foretagende, der begyndtes eller udførtes ledsaget af Benneres og Frænders gode Duffer, og paa den anden Side frygtedes Trolddommen, ja Troldmandens Dø, der var ondt og i et Nu kunde dræbe sin Modstander, bringe frodige Agre og Græsgange til at henvisne, og tilintetgjøre enhver Forhaabning om et allerede heldigt begyndt Foretagendes Udførelse. Det er Hedningens Frygt for det Oversandselige, der ingen Fred og Tillid kan indgyde ham, som bringer ham til at undgaae enhver Baavirkning af dette, forsaavidt det synes ham ondt, og da det for ham syntes at fremtræde i enkelte bestemte Personer, flyer han disse eller — dersom han gaaer i Kamp imod dem for at hævne eller afværge en Ulykke ved at dræbe dem, da møder han dem ikke med sine sædvanlige Baaben alene, men tillige udrustet med en Bælg til at trække dem over Hovedet, for at de ikke skulle see ild. Flere Exempler herpaa forekomme i den ovennævnte Fortælling om Lardælernes, og ved Beretningen om en Troldkarl Stigandes Drab søies til: at der var et Hul paa Bælgen, som man havde truffet ham over

Hovedet, før han blev stenet; igjennem dette Hul kom Stigande til at see hen over Marken: der var et fagert Stykke Land med frodigt Græs, men nu var det ligesom en Hvirvelvind foer hen over Jorden, saa at der aldrig groede Græs siden. For Gjengangere, det vil sige de Døde, som man troede kunde gaae igjen, frygtede man særdeles; at see et saadant Spøggelse ansaaes som et sikkert Barsel for Døden, de Døde viste sig — det var den Tids Døvertro — for at hente de Levende; og med al denne Frygt forbandt dog Nordboen Troen paa en forud bestemt Skæbne, der gav ham et uroffeligt Mod i Kampen og ofte gjorde ham døv mod de meest velmeente og fornuftige Advarsler.

At Kjærlighed og den retfærdige Sag kunde overvinde selv den stærkeste Seid, var Oldtidens Tro, som vi allerede ovenfor have antydnet, dette som og den umiddelbare Forbindelse, man troede fandt Sted mellem Troldkvinden og hendes Trolddom viser Fridthiofs Saga, der tillige i saa mange Henseender oplyser Oldtidens Heltelig, Tro, Skikke og Forhold i Almindelighed, at vi her ville meddele et Udtog af den hele.

Da Kong Beles Sønner havde nægtet Fridthiofs*) deres Søster Ingeborg til Ægte, fordi han var af for ringe Stand, og siden bleve angrebne af Kong Ring, saa at de maatte drage i Leding mod ham, lode de først Ingeborg og med hende 8

*) Fridthiof hin Fræknes Saga i Nordiske Fortidsfagaer 2. Side 66 ff.

Kvinder føre hen til Baldershage paa Kyften vesten for Sognefjord, hvor der var Fristed og et stort Gudehuus med mange Guder, dog dyrkedes Balder meest; der troede de ikke, at Fridthiof vilde være saa dumdriftig at besøge hende, efter som Ingen dristede sig til at vanhellige dette Sted. Men Fridthiofs Kjærlighed var for stærk, til at han skulde lade sig afskrække af nogen Hindring fra at søge Ingeborg. Saa snart Kongen var borte, tog han sine Stadsklæder og satte paa sin Haand en stor Guldring, han havde faaet efter sin Fader og hvis Lige ikke fandtes i Norge; derpaa gik han med sin Fostbroder Bjørn ned til Søen og satte sit Skib Ellide frem. Bjørn spurgte: „hvorthen skulle vi nu styre, Fostbroder?“ „Til Baldershage for at glæde os hos Ingeborg“, svarede Fridthiof. „Det er ei raadeligt at fortørne Guderne imod sig“, sagde Bjørn, men Fridthiof svarede: „Derpaa vil jeg dog vove, og jeg agter mere paa Ingeborgs Hyldest end Balders Brede“. De roede derpaa over Fjorden — i Alt 8 Mand — gik op til Baldershage og ind i Ingeborgs Kammer, der var betrukket med Atlast og kostbare Tæpper, og hvor hun sad med sine 8 Møer. Ingeborg stod da op og talede saa: „Hvi er Du saa driftig, Fridthiof, at komme her uden mine Brøders Forlov og saaledes fortørne Guderne imod Dig?“ „Hvordan det end gaaer,“ svarede Fridthiof, „saa agtede jeg mere paa Din Elskov end paa Gudernes

Brede." „Du skal her være velkommen — sagde Ingeborg — ligesom ogsaa alle Dine Mænd"; og hun gav ham derpaa Plads at sidde ved Siden af sig og drak ham til med den bedste Viin og saaledes sad de og fornøiede sig. Da saae Ingeborg den gode Ring paa hans Haand, spurgte om han eiede den og roste den meget. „Giv vil jeg Dig Ringen", sagde Fridthiof, „om Du lover mig aldrig at lade den komme fra Dig, men sende mig den, om Du ei vil eie den længer, og hermed skulle vi give hinanden Trostabs Løfte." De trolovede saaledes hinanden og skiftede Ringe, og der gik ingen Dag hen, at jo Fridthiof kom til Balders Hage at glæde sig med Ingeborg. Imidlertid havde hendes Brødre sluttet et Forlig med den dem i Magt langt overlegne Kong Ring paa Vilkaar, at de skulde give ham deres Søster Ingeborg tilligemed Trediedelen af alle deres Eiendomme. Da Fridthiof troede, at man snart kunde vente Brødrene hjem, sagde han til Ingeborg: „Vel og hæderlig have I modtaget os, og ikke have vi mærket vor Bært Balders Brede; men naar I vide, at Eders Konger (Brødrene) ere komne hjem, breder da Eders Linned over Disarsalen, thi den er den høieste Sal herpaa Gaarden, og vi kunne da see det fra vor Gaard."

(Fortsættes.)

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredfundstyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 26de Februar 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Louis Klein.

O Fædreland! Kong Christians Stov er lagt
I Gravens Skriin! — for denne Dag udrinder
Din Konges Stov er til sin Hvile bragt
Blandt sine Fædres, Skjoldungættens Minder!
Men est Du dannis som i Arildstid,
Da Trofasthed mod Drot var Kæmpe-Eden,
Da den Fribaarne offred' Liv i Strid
Og Kvinden alt sit Guld for ham i Freden:
Da vil Du sørge dybt, o Fædreland!
I Christians korte Saga stande Minder
Saa skjonne om hans Hjerte, hans Forstand,
Som Du paa noget Fortids Blad dem finder.
Kong Christians Haand har læget mangt et Saar,
Hvoraf Du led fra de fremfarne Dage,
Og stærk og sindig vidste han at drage
Den Fremtid nærmere, som forestaaer:

Saa mange Farer true Danmarks Lykke,
Dem saae han grant med Fremsyns Sikkerhed,
Han bygged' for Din Fremtid at betrygge
Og vandt — sin Stræbens Løn — Din
Kjærlighed.

Da Ordet lød, at Livet var i Fare,
Det Liv, der alt Dig bar saa mangen Frugt,
Da samled' Danmarks Sonner sig i Skare,
Og Danmarks Døttre græd, da det blev slukt.

Saa lad i Sagas Tavle det staae fast:
Vel har Kong Christian ikkun kort regjeret
Og ofte har hans Stræben miskjendt været,
Men den blev anerkjendt, for Giet brast.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 28de Februar d. A. Eftermiddag Kl. 6, agtes en Repræsentrantsforsamling i Selskabet afholdt i Høiesterets Forsal paa Brindsens Palais ved Frederiksholms Canal bag Slottet, hvortil de Hrr. Repræsentranter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 4de Februar 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Allerede næste Morgen da Fridthiof gik tidlig ud for at see over til Baldershage, var hele Disarsalen bedækket med blegede Lærreder. Allsaa vare Brødrene komne hjem og Fridthiof og hans Fostbroder samlede i en Hast en Mængde Mænd for at kunne møde dem, dersom de vilde hævne sig for Fridthiofs Foretagende, medens de vare fraværende. Der blev dog indgaaet Forlig paa Vilkaar, at Fridthiof skulde

drage til Orkenøerne og indkræve Skat, som ikke var ydet siden Kong Beles Død, thi Brødrene behøvede Penge, da de nu skulde bortgifte Ingeborg med meget Løssøre; de lovede og bekræftede med Ed, at alle Fridthiofs Eiendomme skulde være i Fred, medens han var borte. — Fridthiof valgte sig et Følge af 18 tappre Mænd og styrede med Ellide ud af Sognefjord. Strax kom Beles Sønner sammen og oplagde onde Raad, de opbrændte hans Gaard, borttræuede hans Gods og sendte Bud efter to Seidkoner (Trolskvinder) Heide og Hamglame og gave dem Penge, for at de skulde sende saa stort et Uveir over Fridthiof og hans Mænd, at de alle maatte omkomme i Havet. Disse anvendte nu alle Kræfter paa Seiden, og fore op paa Tryllehjalet med Galder og Forgjørelse. Seiden lykkedes, Fridthiofs Skib kastedes mod Nord op under Derne Solunder; de lagde ind under disse, men da Veiret sagtnedes, styrede de atter ud efter. Da de vare komne langt ud fra Land, begyndte Seiden igjen, Søen oprørtes heftigt, og der opstod en stor Storm med saa stærk et Snefog, at man ikke kunde see fra den ene Stavn til den anden; Søen brød mod Skibet, men Ellide var stærkt og ypperligt bygget, Bræksøer gif over det og alle 18 Mænd maatte staae i Dserummet. Veiret blev værre, Bølgerne større og stærkere, de syntes som Fjeldtinder, da kvad Fridthiof:

Jeg sad paa Volster
 I Balders hage,
 Kvad, det jeg kunde,
 For Kongedottren.
 Nu skal jeg sikkert
 Rans Seng*) betræde,
 Men en Anden skal
 Ingeborgs.

„Stor Kvide er nu for Haanden, Fostbroder!“
 sagde Bjørn, „og der er nu Fortvivlelse i Dine
 Ord, og det er ilde for saa raff en Helt.“ „Hverken
 er det Fortvivlelse eller Kvide,“ svarede Fridthiof,
 „om jeg end kvæder om vore Gammenreiser, men de
 fleste Menneſker monne holde sig Døden viſſere end
 Livet, om de ere komne ud ſom vi nu.“ Derefter
 taler Fridthiof om, hvor meget høiere han maa
 ſkatte ſit Livs Værd, end Bjørn, om ſin Lykke at
 have favnet og byttet Ringe med Ingeborg, en
 Lykke, der langt overgik Bjørns. „Man bør nu være
 tilfreds,“ ſagde Bjørn, „med hvad der er ſteet;“
 idetsamme kom en Bræksø, der rev Klamperne og For-
 ſeileene løſe og kaſtede fire Mænd overbord, der alle
 druknede. „Nu tykkes mig, at man kan vente,“ ſagde
 Fridthiof, „at nogle af vore Mænd monne fare
 til Ran. Det tykkes mig godt, at hver Mand har
 noget Guld paa ſig.“ Han ſenderhuggede da den

*) Ran var Havets Gud, Rans Seng Havets Bund.

Ring, han havde faaet af Ingeborg, og deelte
 Stykkerne ud blandt sine Mænd. Da sagde Bjørn:
 „Det er dog ikke saa vist og man behøver endnu ikke
 at opgive Haabet.“ De fandt nu alle, at Skibet skred
 stærkt frem, men de vidste ikke, hvorhen de kom, thi
 der lagde sig et saadant Mørke paa alle Sider af dem,
 forenet med Styrtesøer, Storm, Snefog og heftig
 Kulde, at de ikke kunde see fra den ene Stavn til den
 anden. Da gik Fridthiof tilveirs og da han atter
 kom ned sagde han til sine Stalbrødre: „Jeg saa et
 meget underligt Syn, thi en stor Hval lagde sig rundt
 omkring Skibet og har jeg Formodning om, at vi
 maae være komne nær til Land, og at den vil for-
 hindre os fra at lande. Jeg tænker vist, at Inge-
 borgs Brødre ei berede venligen for os og sikkert
 ikke have sendt os en Bennesending; jeg seer to Koner
 paa Hvalens Ryg og de opvække vist denne fjendtlige
 Storm med deres værste Seid og Galder, nu skulle vi
 sætte en Prøve paa, om vor Lykke eller deres Trolddom
 formaaer meest; I skulle styre lige imod dem, men jeg
 vil prygle paa disse Uvætter.“ Bjørn sprang da til
 Styret, men Fridthiof greb en Fork, sprang hen i
 Forstavnen og kvad en opmuntrende Sang til Skibet
 Ellide, om hvilket der siges, at det havde den
 Egenskab, at det forstod Menneskers Tale. Derpaa
 skod han Forken mod den ene Troldkvinde, men
 Ellides Forspids traf den andens Ryg og saaledes
 brødes Ryggene i dem begge; men Hvalen dykkede

under og svømmede bort og de saae den aldrig siden. Men paa samme Tid styrtede begge Troldkvinderne ned af Tryllehjalet, og Ryggen brækkedes paa dem begge. Nær ved at fortvivle vedbleve Fridthiofs Mænd, opmuntrede af ham, at øse Skibet, Beiret sagtnedes og de kom nær Land; men da kastede sig atter et Uveir imod dem. Fridthiof tog endnu to Klarer i Forstavnen og roede paa det stærkeste med dem. Da klarede det op og de laudede paa Orkenverne, men Folkene vare saa udmattede, at kun Fridthiof, Bjørn og en, der hed Åsmund, selv kunde gaae iland, Fridthiof bar da 8 Mand, Bjørn 2 og Åsmund 1 fra Søen. Jarlen Angantyr var paa samme D og sad i sin Drifkestue og tømte det ene Dyrehorn efter det andet; han havde den Sædvane, naar han drak, at en Mand skulde sidde ved Vinduet i Drifkestuen og see ud imod Binden og holde Vagt. Denne Mand, som hed Halvard, saae de Fremmede lande og sagde det til Jarlen, der sendte Halvard ud for at tage vel imod dem, især hvis det var Fridthiof, „som er berømt i alle Fuldkommenheder.“ — Der vare ti onde og gjerrige Mænd, der ginge Fridthiof og hans Stalbrødre imøde, grebe til deres Baaben og sagde: „Det er nu det Bedste, Fridthiof! at I vende Eder mod os, thi naar Orne komme sammen, skulle de vende Næbene mod hinanden. Nu raade vi Dig Fridthiof! at holde Dit Ord og ei bede først om Fred.“

(Fortsættes).

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 4de Marts 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

I Overensstemmelse med Lovens § 34 undlader Administrationen ikke at anmode Selskabets Medlemmer om at indsende deres Forslag om Valg af nye Repræsentanter ved den Repræsentantforsamling, der vil blive afholdt den 27de Marts d. A. Disse Forslag bedes afleverede i Bogholder=Contoiret: Nørrevold Nr. 166 1ste Sal, inden 14 Dage fra Dato.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 1ste Marts 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Fridthiof modtog Udfordringen og denne ulige Kamp skulde netop begynde, da Halvard kom til og afværge den ved at byde dem velkomne fra Jarlen. Fridthiof blev der hele Vinteren og skjøndt Jarlen ei vilde betale Skat, gav han ham saa mange Penge med, han vilde have, og gav ham Lov til at kalde dem Skat eller hvad han vilde. Den næste Vaar drog Fridthiof hjem til Norge, hvor Ingeborg imidlertid havde ægtet Kong Ring, og havde givet Fridthiofs Ring, som hun ikke maatte bære for sin Mand, til sin Broder Helges Kone med den Forpligtelse, at hun skulde give Fridthiof den, naar han kom tilbage. Han kom og erfarede Alt, at hans Gaard var brændt, alle hans Eiendomme ødelagte; forbittret vilde han dog først aflevere Skatten, hvilken han betragtede som Kongernes Eiendom, og opsogte derfor disse, der vare i Baldershage ved Disasoffret. Didhen ilede han med sine Stalbrødre, lod alle Skibe i Nærheden, store og smaae, ophugge, og gif derpaa ene — Ingen vilde han have med sig — ind i Disarsalen til Kongerne, hvis Følges Mængde han ikke kjendte; kun befaledede han sine Folk, at de skulde stifte Ild i Kongernes Gaard, dersom han ikke kom igjen inden Aften, eller med andre Ord var dræbt. Frid-

thiof gik ind i Disarsalen, hvor der kun vare faa Folk, Kongerne vare sysselsatte med Disaofret og sade ved Driskebordet. Paa Gulvet var antændt en Ild og deres Koner sade ved Ilden og varmede Guderne, men nogle smurte dem og tørrede dem med en Dug. Fridthiof gik hen for Kong Helge, sagde: „Vil Du nu tage imod Statten?“, svang Pungen, hvori Sølvet var, i Beiret og slog ham den i Næsen, saa at to Tænder gik ud af hans Mund og han vilde være falden over i Ilden, dersom hans Broder Halfdan ikke havde grebet ham, idet han faldt om i Høisædet. Fridthiof vilde gaae, men saa i det Samme den Ring, han havde givet Ingeborg, paa Helges Kones Haand; hun holdt just Balder over Ilden, saa at denne faldt ned i Flammen, da Fridthiof greb i Ringen, der sad saa fast, at han trak Helges Dronning hen ad Gulvet ud imod Døren. Halfdans Kone greb fat i hende, da faldt ogsaa den Gud, hun havde varmet, ud i Ilden, der slog op om begge Guder, fordi de i Forveien vare smurte, og dernæst op i Taget, saa at Huset stod i lys Lue. Fridthiof fik dog Ringen og ilede med sine Stalbrødre ned til Euen. Helge blæste sin Huustrop sammen for at forfølge Fridthiof, der blev liggende med Ellide ved Kysten, og da han erfarede, at alle hans Skibe vare sonderhuggede, spændte han i Forbittrelse sin Bue for at skyde Fridthiof, og spændte den med en saadan Styrke, at

Buen sprang i 3 Stykker. Til Gjensvar greb Fridthiof to af Ellides Nærer og trak dem saa fast, at de begge brødes, heiste derpaa Seil og seilede bort i Viking i 3 Nær; han erhvervede sig Hæder og Rigdom og brød sig kun lidt om, at Kongerne efter hans Bortreise holdt Ting, gjorde ham landsforviist og underlagde sig alle hans Eiendomme. Efter disse 3 Nærs Vikingstog, paa hvilke han havde skaanet alle fredelige Bønder og Kjøbmand og derved udflettet sin Helligbrøde, længtes han efter Ingeborg, overlod Bjørn sine Folk og Skibe og drog ene til Kong Ring i Ringerige. Han kom der formummet som Saltfoged, iført Kofte, med en Skappe med Hætte over Hovedet, Maske for Ansigtet og to Stave i Hænderne, som om han for Alder og Svaghed neppe kunde gaae; men under Kofsten bar han en mørkeblaa Kjortel og paa Armen den gode Ring, han havde givet Ingeborg paa Baldershage. Kong Ring kjendte ham i denne Forfladning, men lod sig ikke mærke dermed, Dronningen kunde derimod ikke finde sig i, at denne Tigger blev saa vel modtaget, han blev iført en god Skappe og da han derpaa satte sig hos Kongen i Højsædet, saae Ingeborg Ringen paa hans Arm og blev blodrød, da hun gjenkjendte den. Fridthiof blev hos Kong Ring hele den Vinter, Kongen omgiffes ham meget munter og fik mange gode Raad af ham, Dronningen derimod talte kun meget lidt med ham. Ring vilde prøve Fridthiof og lagde sig

derfor en Dag, da han var ene med ham i Skoven, til at sove; dette var en Fristelse for Fridthiof, som bortkastede sit Sværd for ei at myrde den Gamle. Da han endelig vilde drage bort, holdt Ring ham tilbage, gav ham Ingeborg tilagte og Bestyrelsen af alle hans Eiendomme med Jarls Navn, indtil Rings Søner bleve voksne. Strax derpaa døde Kong Ring, og Ingeborgs Brødre samlede en Hær mod Fridthiof, men han mødte dem, fældede Helge og tvang Halfdan til at lægge sit Rige under ham og betale ham Skat; Halfdan blev Herse og Fridthiof tog Kongenavn over Sognefylke, hvilket han vedblev at bære, da han overgav Ringerige til Kong Rings Søner. Han underlagde sig Hordeland og levede længe lykkelig med Ingeborg, med hvem han havde to drabelige og berømte Søner. Hermed ender Sagaen om Fridthiof hin Frækne.

Tapperhed, Mod, Styrke og Snildhed i Forening med en høi Grad af Udvikling i Baaben og Legemøvelser gjorde Manden til Helt i Oldtiden, og ligesom der i classiske Skrifter fortælles om Indbyggerne paa de baleariske Der, der vare berømte som Slyngekastere, at Mødrene for tidligt at øve Børnene i denne Kunst lagde Maden og Alt, hvad Barnet begjærligt greb efter, paa et høit Sted, hvorfra det kun ved et heldigt Slyngekast kunde faae det ned, saaledes vare Legemøvelser det Vigtigste i den fribaarne Drengs Opdragelse i Norden. Var den physiske Kraft allerede i og for

sig agtet høit, fik denne naturligviis en ganske anden og større Betydning ved at forøges og understøttes af saadanne Færdigheder som med Sikkerhed at kunne skyde en Piiel eller kaste en Landse til et bestemt Punkt, at kunne svømme under Vandet, at kunne balancere og gaae paa Marerne af et Skib o. s. v. Som Beviis for Heltenes Færdighed i Bueskydning og Landsekastning fortælles ofte i Sagaerne, at to Kæmper bortskøde alle deres Pile og kastede deres Landser mod hinanden, men forgjæves, fordi Pilene og Landserne mødte hinanden to og to i Luften midt imellem de Kæmpende og faldt ned uden at gjøre Skade, da maatte de gribe til deres Sværd og huggede djærve Slag, men stundum var ogsaa Sværdet utilstrækkeligt, enten fordi det var for svagt eller fordi Modstanderen ved Trolddom var gjort usaarlig og Angriberens Baaben derved døde — da greb denne en Kulle, ofte efter Sagaerne et heelt Træ og gav dermed sin Modstander Banehug. Seid gjorde nemlig kun Eg sløv, den mægtede ikke at gjøre den knusende Vægt Modstand. At Sværdets Eg let kunde sløves paa den Tids almindelige Sværd, kunne vi vel indsee, naar vi hyppigt læse, at Sværdet var af saa blødt Jern, at det krummedes og bøjedes under Kampen, saa at den Stridende flere Gange maatte rette det ud med Foden og ofte, medens han saaledes bukkede sig, fik Banesaar; vi indsee da ogsaa, at Dvertroen let kunde henføre til Trolddom, hvad der maaskee var grundet i, at man

havde flebet Sværdet altfor skarpt, men end mere bliver det os da tydeligt, hvor høi Priis man maatte sætte paa de Vaaben, der vare af en bedre Dvalitet og hvis Navne derfor ere blevne udvødelige i Sagaerne. At kæmpe var den bedste Tidsfordriv, den Tids Lege og Forlystelser bestode derfor i Væddekampe: ofte bestode disse i at digte eller berømme store Bedrifter, at fremsætte og at gjætte Gaader, at give Spørgsmaal og træffende Svar, men endnu oftere bestod Kampen i at drikke eller løbe omkaps, at brydes eller slaes med Vaaben, at svømme og deslige Dvælseser. Ved Kamp afgjordes de fleste Trætter, uagtet vore hedenske Forfædre havde et fuldkomment gennemført Rettergangssystem med Underretter og Overretter, og naar denne Kamp da som oftest skulde afgjøres af Enkelte, blev der affstukken en lille Plads for de Kæmpende, som de ikke maatte gaae udenfor, og denne Plads var mindre, jo modigere de Helte vare, der paa den skulde kæmpe paa Liv og Død. Ofte valgtes dertil en lille Ø, en saakaldet Holm, og deraf kom Navnet for dette Slags Kamp: Holmgang. Der var Intet, Helten var villigere til end til Holmgang, faldt han, kom han jo strax til Valhalla og seirede han, da forøgedes hans Hæder; mangen Helt vandt sin Brud ved Holmgang, Islænderen Gunlaug udfordrede en frygtelig Viking, der ei vilde tilbagebetale ham nogle laante Penge, til Holmgang og dræbte ham, og lignende Exempler ere hyppige. Vi ville

endnu kun indføre her en af de mange forekommende Beskrivelser af et Skibsmandskabs Opstilling til Kamp og en Helts Rustning: da Olaf Paa kom til Ir-land og paa Kysten blev omringet og angreben af Irerne, fortælles der, at han befalede sine Mænd, at de skulde tage deres Vaaben frem og fylke sig paa Skibet mellem Stavnene, og dette gjorde de saa tæt, at den ene Skjolderand dækkede den anden, og ved Siden af hver Skjoldspids stak der et Spydsod frem. Olaf gik da frem i Stavnen og var klædt saaledes: han havde Brynje paa, en guldbeslaet Hjelm paa Hovedet, var gjordet med et Sværd, hvis Hæfte var beslaet med Guldsom, i Haanden havde han et høitaget Krogspyd med smuk Udgraving og for sig bar han et rødt Skjold, hvori der var malet en forgyldt Løve.

I Beskrivelsen af denne Rustning finde vi Spor af Kunst og dens Anvendelse i Oldtiden: den Kunst, der utvivlsomt stod høiest, var Smedekunsten eller Metallarbeidernes, man støbte, drev, hamrede, dreiede Metallerne og med den største Ziirlighed indfattede man Glas og Stene, indlagde og graverede i Metal og loddede Zirater paa, der bestode af mangfoldige smaa Metallkorn.

(Fortsættes).

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 11te Marts 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 27de Marts d. A. Eftermiddag Kl. 6 afholdes en Repræsentantsforsamling i Selskabet, i Forsalen til Hviesteret paa Prindsens Palais bag Slottet, i hvilket Møde der, i Overeensstemmelse med Lovens § 34, foretages Valg paa nye Repræsentanter m. v., og hvortil D'Hrx. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 8de Marts 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 28de Februar 1848 afholdtes Generalforsamling i Selskabet, i hvilken 44 Repræsentanter vare tilstede. Følgende blev forhandlet og besluttet:

1. Efterat de fra Selskabets Bogholder og Kasserer i forrige Aar indgivne Ansøgninger om Forhøielse af deres Gage, 500 Rbd. aarlig, for hver, var foredraget overeensstemmende med Beslutningen i Generalforsamlingen den 27de December sidstleden, tilstodes paa Grund af tiltagende Forretninger, og med Hensyn til den nærværende Dyrtid hver af disse Embedsmænd et personligt Gagetillæg af 100 Rbd., paa 3 Aar, fra 1ste Januar 1848 at regne.

2. Reservebud Petersen bevilgedes en Gratification af 20 Rbd.

3. Forsamlingen antog Tilbuddet om Afgjørelsen af det resterende Beløb af 99 Rbd. paa et Selskabs Medlem i sin Tid tilstaaet Aar, der forlængst er forfalden til Betaling, med 3 Rbd. maanedlig.

4. Administrationen gav dernæst følgende Udsgt over Selskabets Tilstand og Virksomhed i afvigte Aar 1847.

Ved Udgangen af Aaret 1846 var Medlemmernes Antal 2569, hvoraf i Løbet af Aaret 1847 vare udgaaede 58 og excluderede 18, saaledes en Afgang af ialt 76; derimod ere indtraadte 159 nye Medlemmer, saa at disses Antal ved Slutningen af Aaret udgjør

2652, hvoraf 2514 Betalende, 133 Pensionister, 4 Budde og 1 Extrabud.

I Pensioner og Livrenter er i Aaret 1847 udbetalt til 146 Personer 4612 Rbd. 24 β , og i Gratificationer til 277 Medlemmer 4160 Rbd. Rentefrie Laan vare bevilgede 45 Medlemmer med en samlet Sum af 6150 Rbd., saa at ialt 468 have erholdt Understøttelse af Selskabet med ialt 14922 Rbd. 24 β , hvorved dog er at bemærke, at de bevilgede rentefrie Laan tilbagebetales med 2 P.C. maanedlig.

Selskabets Fond er i Aaret 1847 forøget ved Indkjøb af tvende 3 P.C. dansk-engliske Obligationer, hver paa 100 L. St., saa at Selskabets hele Fond-Beholdning ved Regnskabets Slutning den 31te Decbr. 1847 udgjorde et Beløb af 100000 Rbd., 4600 L. St. og 11901 Rbd. i rentefri Udlaan, som nærmere findes forklaret paa den hermed aftrykte General-Extract af Regnskabet for Aaret 1847, tilligemed den ballancerede Status af Selskabets Formue for bemeldte Aar.

Det i Lovene foreskrevne Eftersyn af Selskabets Activer, Kassebeholdning m. v. har fundet Sted i et den 19de Januar d. A. afholdt Administrationsmøde af de trende dertil i Generalforsamlingen den 27de December 1847 valgte Repræsentanter, D^rHr. Cancelliraad Ring, Oberst M. v. Glahn og Overauditeur Steenstrup, og have disse Repræsentanter ved en i Administrationens Forhandlings-Protocol indført Tilstaaelse bevidnet, at Alt er befunden i tilbørlig Orden og Rigtighed.

5. Efter den vedtagne Beregningsmaade, for derefter at kunne bedømme, hvormeget der for Aaret 1847 bliver til Disposition for Selskabets Virksomhed overensstemmende med Lovens § 15, meddeleste Forsamlingen følgende af Selskabets Bogholder gjorte Beregning, ved hvilken dog maa erindres, at de i Aaret 1847 bevilgede Laan og Gratificationer, efter Beregningens Natur og dens Hensigt ikke kunne føres til Udgift.

1847.

Indtægter.

Halvaarlige Contingenter	4415	<i>R²</i>	20	β
Kongehusets Gaver	120	—	=	—
Overordentlige Medlemmer	47	—	=	—
Ugentlige Contingenter	3729	—	14	—
For Lovbøger	81	—	48	—
Afdrag paa rentefrie Laan	5985	—	=	—
	Indtægt	14377	<i>R²</i>	82 β

Udgifter.

Ugebladets Trykning	757	<i>R²</i>	64	β
Lønninger	1800	—	=	—
Pensioner og Livrente	4612	—	24	—
Affsevne Contingenter	65	—	48	—
Generelle Omkostninger	468	—	72	—
	Udgift	7704	<i>R²</i>	16 β

Naar saaledes fra Indtægten afdrages Udgiften bliver
Overskuddet at beregne til 6673 R² 66 β

deraf skal efter Loven tillægges Fon-
den $\frac{1}{4}$ med 1668 — 40 —

Igjen 5005 R² 26 β

hvortil lægges Beløbet af de hævede

Renter 5132 — 32 —

bliver altsaa til Uddeling 10137 R² 58 β

Af dette Beløb skal $\frac{2}{3}$ anvendes til Laan med rundt

Tal 6750 R²

og $\frac{1}{3}$ til Gratificationer 3350 —

med rundt Tal ialt 10100 R²

Det ved Afgangen paa Selskabets Pensionsliste siden 1ste Marts 1847 ved 7 Pensionisters Død vacante Pensionsbeløb af 275 Rbd. kunne ligeledes anvendes til nye Pensioner, og til Tillæg til ældre Pensioner.

6. Som nye Pensionister med hver en aarlig Pension af 25 Rbd., at regne fra 1ste Januar 1848, optog Forsamlingen følgende 12 Medlemmer i Selskabet:

Medlems
Aar.

1810. Chinacapitain Orgaards Enke 70 Aar

1811. Controlleur Lenkewig's Enke 62 —

1813. Pastor Friedenreichs Datter 70 —

1816. Assistent Hoyriis's Enke 78 —

— Grosferer Nørregaards Enke 63 —

— Randestøber Wahlstrøms Enke 70 —

Medlemes
Aar

1816.	Controlleur Kochs Datter	67	Aar
1822.	Havnesfoged Møllers Enke	53	—
—	— Parykmager Hoppensachs Enke	71	—
1824.	Guldsmedmester E. Jørgensen	68	—
1825.	Boghandler Beckens Enke	65	—
1829.	Arrestforvarer Laurigens Enke	75	—

ialt nye Pensioner 300 Rbd.

Ligesom følgende 8 ældre Pensionister fra 1ste April 1848 tilstodes hver et aarligt Tillæg af 5 Rbd. nemlig:

Pensionist fra	Ulder.	Pension hidtil.
1838. Lærer Oluffens Enke	68	Aar 30 Rbd.
1839. Jomfrue E. D. Larsen	76	— 25 —
— Capitain Vosbeins Enke	70	— 30 —
1840. Stomager J. Nielsens Enke ...	75	— 30 —
1841. Urtekræmmer Schlichtkrulls Enke	70	— 30 —
1844. Glarmester Lohmanns Enke ...	77	— 25 —
— Bødkermester E. P. Lund	75	— 25 —
1846. Viinhandler Morchs Enke	72	— 25 —

ialt 40 Rbd aarlig.

7. Foredroges de 81 Ansøgninger fra Medlemmer om rentefrit Laan, af hvilke 50 bevilgedes, saaledes at disse Ansøgende tilstodes ialt Laan paa lovbestede Billaar, et Beløb af 6800 Rbd. for største Delen med den af Bedkommende tilbudne Selvstybner Caution; de øvrige 31 Ansøgninger fandt Forsamlingen af forstjellige Grunde ingen Anledning til at bevilge.

8. Fra 344 Medlemmer vare indgivne Ansøgnin-
ger om at tildeles Gratification, disse foredroges, og
Forsamlingen tilstode følgende 280 Medlemmer Gratifi-
cationer, nemlig:

Medlem fra
Karet

1788.	Controlleur Weyles Enke	20 Rbd.
1789.	Capit. og Muurmester Egeroeds Enke ..	20 —
1793.	Kjøbmand M. E. Ruben	20 —
1794.	Grosserer Mangors Enke	15 —
1795.	Bandmester P. Hjorts Enke	15 —
1801.	Vyfestøber Alminds Enke	15 —
1803.	Capit. og Toldbetjent N. Bechs Enke ..	20 —
1804.	Brændeviinsbr. Jversens Enke	15 —
1805.	Bankassistent Alberts Enke	10 —
—	Parykmager Dybrings Enke	20 —
—	Fabrikmester Lorensens Enke	15 —
—	Theehandler Rothenborgs Enke	15 —
1806.	Urtekræmmer P. Jensens Enke	15 —
1808.	Toldbetjent S. A. Schmidts Enke	10 —
1809.	Strædermester Dahlbergs Enke	15 —
—	Uhrmager Rielsens Enke	15 —
—	Oberstlieutn. Dorscheus's Enke	15 —
—	Snedkermester J. Schröder	20 —
1810.	Capit. og Toldbetjent B. P. Schmidts Enke	20 —
—	Snedkermester J. H. Müllers Enke	15 —
1811.	Skomagermester F. Meyer	15 —
—	Justitsraad Rimestads Enke	20 —

Medlem fra
Karet

1811.	Capt. og Bankassistent Stolps Enke . . .	15	Rbb.
—	Stomager J. C. Müllers Enke	15	—
1812.	Capt. og Toldbetjent N. Nielsens Enke .	20	—
—	Malermester Jensens Kone	10	—
1813.	Justeermester Hostrups Enke	20	—
1814.	Sergeant J. Olsen	15	—
—	Forchov. Klædefabrikør J. G. Cramer .	15	—
—	Stomagermester C. H. Webers Enke . .	15	—
—	Stomagermester J. Holbech	15	—
—	Blikkenslager N. Holms Enke	15	—
—	Snedkermester Snardings Enke	15	—
1815.	Toldbetjent Raastrups Enke	20	—
—	Exerceermester Debusmanns Enke	10	—
—	Garvermester Nyeholms Enke	20	—
—	Stomagermester Brøens Enke	15	—
—	Fabrikør Dyhr	10	—
1816.	Stomagermester P. Holm	10	—
—	Mechanicus Youngs Datter	10	—
—	Controlleur Gindrups Enke	20	—
—	Brændeviinsbr. C. A. Brøndums Enke .	15	—
—	Forch. Kræmmer S. Rasmusen	15	—
—	Porcellainshandler D. Heilbuth	15	—
—	Revisor P. B. Hammerichs Enke	15	—
—	Skolelærer Achens Enke	15	—
—	Strompevæver Bøschens Enke	10	—
—	Revisor Rjerbyes Enke	10	—
—	Urtekrammer Hjaltelins Enke	15	—

Medlem fra
Karet

1816.	Forb. Hofekræmmer Ranneworff	10 Rbd.
—	Skomagermester D. Rasmussens Enke	15 —
1817.	Snedkermester Wahlgreen	10 —
—	Secretair Brandrup	15 —
—	Bandmester Sørensens Enke	10 —
—	Capitain Grans Enke	15 —
—	Capitain de Planes Enke	15 —
—	Forvalter Albrechtsen	15 —
—	Commandeur F. Holsts Enke	10 —
—	Urtekræmmer C. Frestrup	15 —
—	Skomagermester Johansens Enke	10 —
—	Skomagermester L. Holm	15 —
—	Bagermester Rasmussens Enke	15 —
—	Rjøkkenmester Krygers Enke	15 —
—	Overfrigscommisfair Kroghs Enke	10 —
—	Bundtmager Stephensens Enke	10 —
—	Skomagermester A. Nielsen	15 —
1818.	Procurator Jacobis Enke	15 —
—	Stadsbedemand Andersens Enke	15 —
—	Bødkermester B. Halls Enke	15 —
—	Skomagermester C. Mariboos Enke	10 —
—	Kurvemagermester Nagels Enke	10 —
—	Krigscancellisecretair Laurigens Enke	15 —
—	Dvarteermand Iversens Enke	20 —
—	Skomagermester Lundmand	15 —
1819.	Rammerraad Winthers Enke	15 —
—	Skomagermester Florins Enke	15 —

Medlem fra
Karet

1819.	Toldcontrolløur Wildenraths Enke	10 Rbd.
—	Snedkermester C. C. Mørck	10 —
—	Bogbindermester S. Holsts Enke	10 —
—	Tobaksfabrikør Wenzels Enke	15 —
—	Theestjænkør N. Hansens Enke	15 —
1820.	Pathuusforvalter Schrøders Enke	20 —
—	Professor Rasmussens Enke	20 —
—	Instrumentmager J. F. Melbyes Enke	15 —
—	Glasfliber J. Haubmannu	15 —
—	Dpsynsmand ved Theatret P. Lassen	20 —
1821.	Kammerraad Hegelunds Datter	10 —
—	Krigsraad og Toldbetjent H. Meyers Enke	15 —
—	Skibscapitain Hammers Enke	10 —
—	Bogtrykker Christensens Enke	10 —
—	Malermester Hoffgaards Enke	10 —
—	Fuldmægtig A. L. Schrams Enke	20 —
—	Capitain C. Groves Enke	20 —
—	Capit. Lieut. Havns Enke	20 —
—	Skoemagermester Weidemanns Enke	15 —
—	Uhrmager Malmgreens Enke	10 —
—	Skoemagermester Løhebers Enke	15 —
—	Bærtschuusholder J. E. Holst's Enke	15 —
—	Assistent Beders Enke	15 —
—	Tæller i Banken Kleins Enke	15 —
—	Capit. og Toldbetjent Kjerrumgaards Enke	15 —
—	Høker N. A. Holst's Enke	15 —
—	Brændeviinsbrænder Fodbyes Enke	15 —

Medlem fra
Aaret

1822.	Skoemagermester N. Elasen	15	Rbb.
—	Bogholder Erharts Enke	10	—
—	Registrator Dyrhauges Enke	15	—
—	Justitsraad Didrikfens Datter	15	—
—	Cancellieraad Næsteds Datter	15	—
—	Skolelærer Mortensens Enke	15	—
—	Skoemagermester Taberts Enke	10	—
—	Jomfrue J. M. Wold	15	—
—	Controlleur Mariagers Enke	15	—
—	Urtekræmmer Gulstrups Enke	20	—
—	Meelhandler Herbst's Enke	10	—
—	Skoemagermester L. Jacobsen	15	—
—	Forhenv. Forvalter Hansens Hustru	20	—
1823.	Kirkesanger Mariboers Enke	15	—
—	Sergeant N. Jensens Enke	15	—
—	Agent Kielers Enke	15	—
—	Restaurateur Dsterbergs Enke	10	—
—	Forhenv. Bagermester Klifoth	10	—
—	Justitsraad Treschows Enke	15	—
—	Fuldmægtig Gluds Enke	20	—
—	Opsigtsbetjent P. M. Dgen	10	—
—	Fuldmægtig L. Wiborgs Enke	10	—
—	Loldebetjent Sommers Datter	15	—
1824.	Ritmester Foghs Enke	15	—
—	Snedkermester Finchs Enke	15	—
—	Foged Arnkiels Datter	15	—
—	Skraeddermester J. Marg	15	—

Medlem fra
Aaret

1824.	Lieut. og Muurmester Egeroeds Enke	..15	Rdd.
—	Friseur J. Sægaard15	—
—	Skrædder Balckes Enke15	—
—	Forch. Murer og Tømrer Rademacher	...15	—
—	Krigsraad Borres Enke20	—
—	Skriberformand Carlsens Enke15	—
1825.	Urtekr. og Laugsbud Thomsens Enke	...15	—
—	Oberstlnt. og Guldsmedm. Westrups Enke	15	—
—	Snedkermester L. Nielsens Enke20	—
—	Høker N. Jøversen10	—
—	Forch. Condittor N. L. Faith10	—
—	Skræddermester J. Scheel10	—
—	Tracteur G. F. Braun15	—
—	agl. Rudst H. C. Lunds Enke10	—
—	Handelsbogholder Liunges Enke15	—
—	Institutbestyrer Quistgaards Enke15	—
—	Cancelliesecretair Thannings Enke15	—
—	Coffardiecapitain J. N. Lunds Enke	...15	—
—	Viinhandler Fischers Enke15	—
—	Høker N. Sørensens Enke10	—
—	Krigsassessor Schalk's Enke10	—
—	Snedkermester Flygenrings Enke10	—
1826.	Divisionschirurg Krygers Datter15	—
—	Klædehandler Bøgilds Enke15	—
—	Leietjener J. A. Schmidt15	—
—	Kammersecretair Thomsens Enke10	—
—	Krigsassessor le Maires Enke15	—

Medlem fra
Karet

1826.	Bødkermester Tersløvs Enke.....	15	Rbb.
—	Capit. og Hof=Malerm. Fedderholts Enke	15	—
—	Jomfrue N. Falk.....	10	—
—	Institutbestyrer Monsteds Enke.....	15	—
—	Urtekræmmer Schyums Enke.....	15	—
—	Tracteur P. F. Møllers Enke.....	20	—
—	Tracteur Hølstups Enke.....	15	—
—	Tobaksfabrikør Szybrowskys Enke.....	10	—
—	Snedkermeister Koblebers Enke.....	15	—
—	Handffemagerfrimester K. Sørensen.....	15	—
—	Justitsraad J. N. Holms Enke.....	10	—
—	Bogholder Mogens Enke.....	20	—
—	Destillateur J. P. Spendrups Enke....	15	—
1827.	Tøifabrikør F. Schärff.....	20	—
—	Bødkermeister H. Holms Enke.....	15	—
—	Skøemagermeister C. Weises Enke.....	10	—
—	Glarmeister L. Møllings Enke.....	10	—
—	Coffardicapitain A. L. Flor.....	10	—
—	Forb. Brændeviinsbrænder Sommersted..	20	—
—	Forb. Bærtshuusholder P. Haack.....	10	—
—	Justitsraad M. P. Sørensens Enke....	20	—
—	forhv. Kjøbmand J. Godsche.....	10	—
—	Forb. Tobaksfabrikør F. C. Bagge.....	20	—
—	Skøemagermeister F. C. Holms Enke....	10	—
1828.	Fuldmægtig Giesfings Enke.....	15	—
—	Jomfrue K. Halb.....	10	—
—	Skolelærer Langsteds Datter.....	15	—

Medlem fra
Karet

1828.	Bærtshuusholder S. Nielsens Enke	10 Rbd.
—	Muurmester J. W. Schmidts Enke	15 —
—	Toldassistent Benzens Enke	10 —
—	Forh. Hørkræmmer J. M. Brorson	15 —
—	Guldsmed og Stadsguardein Næboes Datter	10 —
—	Bogbindermester Lappés Enke	15 —
—	Guldsmedmester J. M. Verches Enke	10 —
—	Havnecontrolleur Brodersens Enke	15 —
—	Institutbestyrer K. A. Birchs Enke	10 —
—	Skræddermester Dambergs Enke	20 —
1829.	Skræddermester H. M. Lunds Kone	15 —
—	Snedkerfrimester Schæffers Enke	15 —
—	Toldassistent Drebolts Enke	10 —
—	Toldassistent H. M. Mollers Enke	15 —
—	Copiist Klyvers Enke	15 —
—	Gjordemoder Madam K. Schou	10 —
—	Amtschirurg Wappenhans Enke	15 —
—	Klædehandler Humbles Enke	10 —
—	Tømmermester Benches Enke	10 —
—	Guldsmedmester Selins Enke	10 —
—	Lieut. og Toldassistent Anthons Enke . . .	15 —
—	Forhenv. Gjæstgiver Brockmeyer	15 —
1830.	Forhenv. Skolelærer Petersens Enke	15 —
—	Bogbinder Bergmanns Datter	10 —
—	Smedemester Dittmers Datter	15 —
—	Provst Bregendahls Enke	15 —
—	Fuldmægtig B. Mørchs Enke	15 —

Medlem fra
Karet

1831.	Assistent B. Bindings Enke	15	Rbd.
—	Hattemagermester N. C. Madsens Enke	10	—
—	Procurator S. V. Høyers Enke	15	—
—	Porcellainshandler Christiansens Enke	15	—
—	Forb. Instrumentmager Schousboe	20	—
—	Copiist Mohrs Enke	15	—
—	Tracteur N. Bangs Enke	10	—
—	Inspecteur H. V. Hansens Enke	10	—
—	Skræddermester S. Langberg	15	—
—	Farver Staals Datter, Elisabeth	10	—
—	Farver Staals Datter, Andrea	10	—
—	Skovridder Müllers Datter	10	—
1832.	Capit. og Grosserer J. R. Schous Enke	15	—
—	Kammerraad Thorbjørnsens Enke	20	—
—	Grosserer Selmers Datter	15	—
—	Skoemager P. H. Hansens Enke	15	—
—	Dreiermester J. Hansens Enke	10	—
—	Skibsbygmester Repholz's Enke	20	—
—	Skibsbygger Hellerungs Enke	10	—
—	Madam C. Schmidt født Herzsprung	10	—
—	Pastor Just's Datter	10	—
—	Coffardicapitain Tauscher	10	—
1833.	Federalmager Sators Enke	10	—
—	Skolelærer J. A. Keerup	15	—
—	Uhrmager Anthonis Enke	15	—
—	Pauktist Helsted's Enke	15	—
—	Copiist Weiths Enke	15	—

Medlem fra
Aaret

—	Smedemester Gjerlews Enke	15	—
—	Rammerraad Albrechts Enke	15	—
—	Muurmester C. P. Erichsens Enke	10	—
—	Figurant Jacobsens Enke	10	—
—	Translateur Haartmanns Enke	10	—
—	Hoboist Tappers Enke	10	—
—	Malermester Sannes Datter	10	—
—	Snedkermester A. C. Just	15	—
1834.	Coffardicapitain N. Byghows Enke	15	—
—	Skolelærer C. M. Barfoeds Enke	15	—
—	Skibscapitain Mollers Enke	10	—
1835.	Rjobmand Davidsens Enke	10	—
—	Skibscapitain Balgersens Enke	10	—
—	Hoffoureur J. J. Petersens Enke	10	—
—	Stræddermester Regelsens Enke	10	—
—	Krigsassessor Struckmanns Enke	15	—
—	Smedemester Drlings Enke	10	—
—	Lagvai Francks Enke	10	—
—	Snedkermester Genthes Enke	10	—
1836.	Major v. Klenaus Enke	20	—
—	Stomagermester J. J. Lunds Enke	10	—
—	Guldsmedmester Pihls Enke	10	—
—	Skibscapitain C. H. Hoyers Enke	15	—
—	Stomagermester Storms Enke	10	—
—	Cancellist H. Voigts Enke	10	—
—	Forgylber Irrgangs Enke	15	—
1837.	Brændeviinsbr. Tholbolls Datter	20	—

Medlem fra
Aaret

1837. Hørfabrikør Rosteds Enke	10	—
— Smedemester J. C. Christensens Enke ..	10	—
— Skræddermester P. N. Mariagers Enke .	10	—
— Capt. og Kleinmedmester J. Brodersen .	15	—
— Inspecteur Schleisners Enke	15	—
— Boghandler Beckens Datter	10	—
— Skomagermester H. Petersen	10	—
— Malermester Blaumüllers Enke	10	—
1838. Madam G. Holz	15	—
1839. Forhenv. Politiebetjent J. Warberg . . .	15	—
— Afsst. Capitain v. Meinckes Enke	15	—
— Forhenv. Postbud D. Nielsen	10	—
— Møllermester H. P. Linds Enke	10	—
1840. Sognepræst Holms Datter	10	—
1842. Skræddermester Drelbergs Enke	10	—

9. Forsamlingen samtykkede i Administrationens For-
deling af 24 Rbd. af Overstuddet af det Brockske Legat
til dets 4 Pensionister med 6 Rbd. for hver, og at Re-
sten bliver i Behold til eventuel Anvendelse efter Lega-
tets Bestemmelse.

10. Administrationen meddeelte Forsamlingen, at
den overensstemmende med Lovens §. 25 havde foran-
staltet en ny Medlemsliste udarbejdet, at denne var un-
der Trykken og snarest muligt vil vorde omdeelt til Re-
præsentanterne og til Selskabets øvrige Medlemmer for
at kunne afbenyttes ved det Balg af nye Repræsentan-

ter, der vil blive foretaget ved den følgende, til den 27 d. M. berammede Repræsentantforsamling.

11. Endeligen optoges følgende 26 nye Medlemmer:

1. Politiebetjent J. L. Grundtvig.
2. Skolelærer Müllertz' Datter, U. P.
3. Saffiansfabrikør J. Jeppesen.
4. Bøssemager Delcomyns Datter H. W.
5. Kunstdreiersvend P. F. F. Østerbye.
6. Mechanicus H. C. Sørensen.
7. Skomagermester H. A. Henningsen.
8. Skomagermester L. Gandrup.
9. Krigsraad H. Bastian.
10. Fyrværker G. C. Terslow.
11. Commandeersergeant N. C. U. Birkholm.
12. Sergeant N. P. Frederiksen.
13. Tapetmager E. H. W. Schalk.
14. Snedkermester P. Nielsen.
15. Arbeidsmand Christen Hansen.
16. Capt. og Muurmester Jennerichs Datter F. C.
17. Skolelærer H. P. Helt.
18. Contoirist D. Petersen.
19. Kleinsmedsvend J. E. Gjensmann.
20. Hattemagersvend N. M. Hoiby.
21. Modehandler Schleisner.
22. Malermester J. Behrendsen.

23. Bærtøhuusholder Trues Datter J. D.
24. Stræddermester P. Bergenholz.
25. Papiirhandler W. Wanscher.
26. Urtekræmmer L. P. Christensen.

Administrationen meddeler herved, at Hr. Justitsraad Lantrop har modtaget det paa ham i General-Forsamlingen den 27 December f. A. faldne Valg som Revisor af Regnskabet for 1847.

Ifølge den i en tidligere Repræsentantforsamling tagne Beslutning nævnes herved de Legater, som ere tildeelte Selskabet siden dets Stiftelse og hvis Beløb er indbefattet i dets Fondbeholdning, nemlig:

Mar 1805.	Grosserer Niels Brocks Legat efter Testamente af 19de Febr. 1786 og 24de Febr. 1802	5002 Rbd. 22 f.
— 1812.	Student Grells Legat	1000 — " -
— 1827.	Enkesrue Charlotte Amalie Bönckes Legat imod 5 pCt. Livrente	2000 — " -
— 1829.	Caroline Legatet, stiftet af en Deel af Selskabets Medlemmer i Anledning af Hds. R. S. Prindsesse Carolines	

	Formæling den 1ste August	
	samme Aar	2500 Rbd. „ f.
— 1839.	Enkefrue Statsraadinde Ko-	
	soeds Legat	500 — „ -

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 12te Marts 1848.

D. Borgen. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Fortsættelse.)

Den anden Kunst, der synes at have fappedes med Metalarbejderne i Udvikling, var Kvindens Haandgjerning, hendes Væverier og Broderier, hine vare saa berømte, at Nordens linnede Tøier søgtes som Handelsvarer i det fjerne Orient, hvor det betales med Guld og de kostbare Silketøier, der bleve baarne her af Mænd og Kvinder som Pragtklædninger, og Broderierne vare ikke Smaaarbejder, men hele Tapeter, forestillende en Række af en Helts Bedrifter eller hele Levnetsbeskrivelser i Billeder, der senere gave Skjaldene Bidrag til deres Sange og saaledes bleve et Slags historiske Kilder for hele Eftertiden til Oplysning om den kunstfærdige og flittige Kvindes Samtid. Kvinderne — det vil sige de fribaarne, thi skjøndt Trælkvinden ogsaa ofte var kunstforstandig og vævede og broderede disse finere Arbejder, var hun dog sædvanlig henviist til Trællegjerning — maae have været meget flittige, de styrede Huset, udførte megen Huusgjerning, pleiede Syge, forbandt de Saarede, passede Mændene, saa at de Intet savnede, (de kæmmede f. Ex. Mandens Haar) og paa samme Tid arbejdede de saa meget ved Væven eller Brodertet, at det var almindelig Skik, at Husenes indvendige Vægge vare behængte med saadanne

Tapeter, der foruden det øvrige Tøi, der forbrugtes paa en Gaard, i Reglen forfærdigedes af Gaardens egne Kvinder.

Om deres Boliger, der ved de større Gaarde altid bestod af flere Bygninger, af hvilke hver havde sin egen Bestemmelse, faae vi et stort Begreb ved at læse om den Tids større Gjæstebud. Da den ovennævnte Olaf Paa's Fader Høskuld døde, besluttede hans Sønner at holde Gravøl med et stort Gjæstebud; det stundede hen paa Høsten, og da det derfor vilde falde vanskeligt at bringe alle Fornødenheder tilveie og de fleste, der havde en lang Wei, ogsaa vilde finde det besværligt at reise om Efteraaret, opsattes Gravøllet, og først næste Sommer paa det store almindelige Ting indbøde Brødrene Alle, de Fornemmere og Bønderne, de Rige og Fattige, hvo der vilde, til at komme til Høskulds stad i August Maaned og tage til Takke med en halv Maaned's Gjæstebud; enhver Person af større Anseelse fik tillige Tilsagn om at erholde en Hædersgave, som Skik var. Der indfandt sig da 900 Gjæster, for hvem der under et Ophold af en halv Maaned behøvedes god Plads, og ved Beretningen om dette Gilde føies udtrykkelig til, at der var blevet holdt et andet endnu større paa Island, nemlig det Gravøl, som Hjaltesønnerne holdt efter deres Fader, hvor der vare 1200 Gjæster. Kongerne droge omkring paa Gjæsteri ofte med flere Hundrede Mand og hyppigt læses, at der paa een Gaard samtidigt

vare 100 Gæster. Efter ved disse Talsørrelser at have faaet et Begreb om Gaardenes Størrelse, ville vi nærmere omtale en berømt Sal, som Olaf Paa lod bygge og som er bleven beskrevet af en Oldtids-
 skjald i et eget Drapa: den var større, siges der, end Nogen havde seet til den Tid, altsaa større end nogen Sal paa Høskuldsstad; der var anvendt saa megen Kunst paa denne Sal, at det Indvendige af Væggene og Loftet eller Taghvælvingen allevegne var ziret med ophøiet Billedhuggerarbejde, som forestillede deels virkelige Begivenheder, deels Scener af den nordiske Mythologi; og dette udskaarne Arbejde var saa skjønt, at Alle syntes, at Salen saae bedre ud, naar Tapeterne ikke vare ophængte i den. Et af Stykkerne forestillede Baldurs Ligbegængelse ved Dødningebaaleet og Gubernes Procession dertil, Freir agende med sin Galt med gyldne Børster, Odin, høift bedrovet ridende i Spidsen for en Flok Valkyrier, der frembære hellige Offere, ham følge hans to Ravn, Hugin og Mumin, derpaa Heimdal ogsaa til Hest o. s. v.; et andet Stykke forestillede Thors Bedrifter, hans Kamp med Midgaardsormen, Jätten Ymer o. s. v., et tredie en Trætte mellem Heimdal, Loke og Gubinden Skade o. s. v.

Saadanne prægtige og store Bærelser udgjorde en egen Bygning og som et Sidestykke til denne Olaf Paa's berømte Gæstesal ville vi endnu meddele Beskrivelsen af en prægtig Sovestue, som

en norsk Høvding Rødulph lod opføre, da han ventede, at Kongen, Olaf den Hellige, vilde besøge ham. Der fortælles i denne Konges Saga, at han om Aftenen kom til Rødulfs Gaard med et Følge af 200 Mand, Gaarden var omgivet med en høi Indhegning, hvorpaa der var en anseelig Port, indenfor stode mange smukke, større og mindre Bygninger, mellem hvilke en særdeles høi og rund Bygning især tildrog sig Kongens Opmærksomhed og af ham ansaaes for en Kirke. Efterat Kongen og Hoffolkene vare blevne vel bekvæmte i den store og vel indrettede Driffesal, førtes Kongen til den høie, runde Bygning, der havde fire Døre og var en nyligt opført Sovestue, som indvendig bestod af en Dmgang eller Svale, derpaa en bredere Gang omkring 20 høie og svære Støtter, der bare en Kuppel, under hvilken der paa en høi rund Forhøining, hvortil rundtgaende Trappetrin førte op, stod en stor Thronstol af særdeles kunstigt Arbeide, beflaet med Kobber og Jern, deels forgyldt, deels malet; Sengens fire Hjørnestolper vare prydede med store graverede og forgyldte Kobberknapper, og rundt omkring den var et Slags Jerngitterværk, som bar trearmede Lampetter med Lys. I denne Seng skulde Kongen sove; mellem Støtterne vare der rundt omkring i det inderste Rum 20 Sengesteder indrettede til de fornemste af Hoffets Personer i et Slags Nicher. I den mellemste runde Gang, der omgav Støtterne, vare langs med Væggene indrettede 40 Senge til Hoffolk af Middelklassen; saavel Kuppelen som Loftet over Mellemgangen vare prydede med Malerier, der forestillede Gud, Engle, Himlen med Sol, Maane og Stjerner, Skyer, Dunster, Vinde, Luftens forskjellige Fugle, Jorden med dens Planter og mange Slags Dyr.

(Fortsattes.)

J. B. Sorterup.

General-Extract

af det forenede Understøttelses-Selskabs Regnskab for Aaret 1847.

1847.		Indtægt.		Rbb.	ß.	1847.		Udgiot.		Rbb.	ß.	
	Ugentlige Indtægter for Ugebladet	3729	Rbb. 14						Pensioner.....	4612	24	
	For Lovbøger.....	81	— 48						Gratificationer hvori er indbefattet de til Selskabets Veljente			
	Halvaarlige Contingenter.....	4582	Rbb. 20	3810	62				samt en fra Kjøbenhavns Politiekammer Selskabet til-			
	hvorfra gaaer uerholdelige Restancer ...	65	— 48						stillet Gave af 15 Rbb. der skænkedes nu afdøde Ma-			
	Renter			4516	68				dam Wedersøe.....	4160	=	
				5132	32				Lønninger	1800	=	
									Generelle Omkostninger.....	468	72	
									Ugebladets Trykning	757	64	
									Sverfsud anført paa Formues Conto	1661	2	
				Rbb.	13459	66				Rbb.	13459	66

Kjøbenhavn den 31te December 1847.

E. Clausen.

D. Porgen.

Garbrecht.

Carl S. Groth.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 18de Marts 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 27de Marts d. A. Eftermiddag Kl. 6 afholdes en Repræsentsantsforsamling i Selskabet, i Forsalen til Høiesteret paa Prindsens Palais bag Slottet, i hvilket Møde der, i Dverensstemmelse med Lovens § 34, foretages Valg paa nye Repræsentsanter m. v., og hvortil D'Hrr. Repræsentsanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 8de Marts 1848.

D. Borgen.

Garbrecht.

E. Clausen.

Carl S. Groth.

Danmark i Oldtiden.

II.

(Slutning.)

I Oldtiden havde man ogsaa meget prægtige Badehuse, der tilhorte Enkeltmand og til hvilke Vandet lededes gennem kostbare, ofte meget lange Vandledninger. Af et saadant Badehuus, som den berømte Historieskriver Snorro Sturleson havde ladet opføre ved sin Gaard Reikholt paa Island, ere der endnu Levninger tilbage: til det fortes varmt Vand fra en heed Kilde og koldt Vand fra en anden Kilde gennem Vandledningsrør, som vare satte af hugne Steen og vare indtil 150 Alen lange.

Den almindelige Klædedragt bestod uden Tvivl for Mændene i Beenklæder og Kofte af uldent Løv, hvorover de bare en Kappe af Skind, naar Kulde og Uveir gjorde det nødvendigt, med mindre man forsættelig for at vise Haardsørhed eller for at hærde sig undlod at bære Kappen; for Kvinderne en anden, nemlig lange Skjorter med Liv — i Fortællingen om Lardælerne fortælles endog, at en Mand lod sig stille fra sin Kone, fordi hun stundum gik som Karlsfolk med Brog (Beenklæder) med Bagstykker i og med Soffer, som gik ned i Skoene. Men ved Siden af denne almindelige Dragt fandtes hyppigt en Pragt, hvortil vi i vor Tid neppe ville kunne finde Magen. De rige Skatte, der hjemførtes fra Vikingetogene som Bytte

eller som Hædersgave af fremmede Konger og Helte, med hvem den hjemvendende Viking paa sine Reiser var kommen i Forbindelse, hos hvem han maaskee endogsaa havde tjent i Leding for en bestemt Sold, bleve anvendte til Pragt: af det hjembragte Guld og Sølv forfærdigedes Smykker, Halsringe, Bælter, Diademmer, Armbaand, Finger- og Drenringe, Beslag paa Vaaben, endog Hængeskar, der dog formodentlig ligesom nogle meget massive store Guldringe, der brugtes ved Edsaflæggelse, kun have været bestemte til religiøst Brug som Offerkar. Vi have en Beretning om Jarlen Strutharald, at der alene paa hans Klæder var anbragt Guld af 10 Punds Vægt, hans Sjederbuks var af Guld og veiede 5 Pund; vi vide fremdeles, at Mænd bare Skarlagensklæder og Silkekaaber, besatte med Guldknapper, at de havde Kaaber af Fløiel og det fineste Pelsværk; der omtales Gulvtæpper, Haandklæder, prægtigt udsyede Duge, Sengetæpper og Budevaar. Man broderede endog med Glasperler (ligesom i vor Tid) og dette Arbejde blev saa meget kostbarere som Glaspetses Værdi i Oldtiden var mange Gange høiere end nu. Man malede og udskar Zirater paa alt Træværk, saasom Paneler, Højsæder, Bænke og Borde, man forgyldte og forsolvede (pletterede) ved at paalægge en tynd Hinde af disse ædle Metaller, man emallerede og indlagde forskellige Metaller i andre (en Art Niello-Arbejde), kort sagt man forstod overmaade godt at tilfredsstille Pragtlysten, der naturligtvis

fremkaldte og vedligeholdte manges forfængelig Bæddes-
kamp i denne Retning.

Ogsaa den fredelige Handel bragte i Hedenstafets
sidste Periode vore Forfædre stor Fordeel. Handelen
mellem Orienten og Siberien (med sine Pelsværker) paa
den ene Side og det vestlige Europa paa den anden
Side gif for største Delen over Rusland, Bornholm
og Danmark, derfor hævede flere russiske Stæder sig i
Oldtiden til en saa stor Velstand og Betydning, derfor
funde vi i vort Fædreland saa mange kuffiske (arabiske)
Mynter, og disse navnlig paa Bornholm, som den Gang
havde en langt større Betydning, end den nogensinde
igjen kan faae, som en Hovedstation for den orientalske
Handel paa dennes Gang over Østersøen. Vi have
ovenfor nævnt de store Markeder, der holdtes her i
vore Egne, og hvor Kjøbmænd fra Øst og Vest sam-
ledes; og vi maae endnu tilføie, at Fiskerierne
bragte Norden et større Udbytte, end vi nu kunne
fatte: deels var nemlig Fangsten lettere og rigere,
fordi Fiffestimerne vare større, deels tilhørte hele Nord-
havets Fifferi Norden uden al den Concurrence, som
Opdagelsen af Amerika og Fiskerierne i Sydhavet og
alle fjernere Have nu have aabnet. Velstanden og
Forbindelsen med andre Nationer udviklede Culturen:
man fik større og bedre Skibe, fik Redskaber og Alt,
hvad man benyttede, forbedret, vi have fundet Sadel-
knappe og Beslag til Seletøier fra denne Periode, og
saa mangfoldige Gjenstande, hvis Opregning vilde

blive trættende at læse, men som Enhver, hvem det maatte interessere, selv kan gaae hen at see i vort Museum for nordiske Oldsager paa Christiansborg Slot, der er aabent for Alle hver Torsdag Formiddag Kl. 11—1 og om Sommeren desuden Mandag Eftermiddag Kl. 4—6.

Grundtræffet i vore hedenske Forsædres Charakteer var Trofasthed, forenet med Albenhed og hos Kvinden tillige en høi Grad af Blufærdighed; derfor var Venfabet saa helligt, Huuslivet saa lykkeligt, Ærbødighed mod Alderdommen og Gjæstfriheden mod den Fremmede saa stor. Faderen havde som hos alle Oldtidens Nationer uindskrænket Magt over sine Børn, han havde denne Magt over sin Søn, indtil denne selv kunde føre Baaben, og han havde Ret til at udsætte det nys fødte Barn,*) dersom han ei vilde opdrage det. Denne sidste Ret var dog altid her i Norden saa godt som ophævet ved den almindelige Stemning imod dens Udøvelse; og der findes neppe Exempler paa, at Børn her bleve udsatte, med mindre de vare aldeles vanskabte og derfor efter Datidens Begreber ansaaes for ude af Stand til at opnaae nogen Lykke i Livet, eller naar en Hungersnød eller Forældrenes store Trang tjente til Undskyldning derfor. Ivertimod havde her i

*) En interessant Afhandling herom findes i Professor N. M. Petersens Anmærkninger til Fortællingen om Gunlaug Ormstunga (Islandernes Færd ude og hjemme 2det Bind).

Norden, længe før Christendommens Indførelse, et Slags Daab; Faderen vatnede Barnet, det er: overøste det med Vand og indviede det ved denne symboliske Handling til alle Familiens gode Fylgier, gav det Navn og opgav fra dette Dieblif sin Ret til at udsætte det, thi at udsætte et Barn, der var vatnet og havde faaet Navn, ansaaes for Mord.

Til Slutning ville vi kun henvise dem af dette Blads Læsere, der maatte ønske at erholde en klarere Kundskab om den aandelige Udvikling, den almindelige Livsanskuelse og de af den udspringende Levere regler hos vore hedenste Forfædre, til den Samling af Ordsprog og andre korte, syndige Sætninger, som Professor N. M. Petersen har uddraget af selve Oldtidens endnu bevarede Skrifter og indført i sin Danmarks Historie i Hedenold, 3die Deel Side 211 til 223.

Som Hedning dannede Nordboen sig den Livsphilosophi: at nyde Livets Glæder uden at ængstes af unyttige Sorger, at vise Venfæb mod Ven, Fjendfæb mod Fjende, at være forsigtig mod Alle, at stole mere paa sig selv end paa Andre og med Omhyggelighed at værne om sin egen Velværen. Derfor hedder det: fra sine Vaaben, som man lægger fra sig paa Marken, skal man ei gaae et Fodbred; Ingen kan vide, naar man ude paa Veien behøver sit Sværd. Kjender Du en Vens Sag, da gjør den til din egen, men giv ikke dine Fjender Fred. — Man har den største Omhu for sin Sundhed, stræbte at erhverve sig Formue, men for-

agtet var enhver Hovmod, grundet paa timeligt Guds; langt høiere agtedes Kundskab og Erfaring: bedre Byrde bærer Ingen hos sig, end meget Mandevid. — Grundtanken i Kvindens Opdragelse ligger i denne Sætning: daarlig er den Moder, der ikke bevarer sit Blods Kydsfhed, thi Sindets Uskyldighed fordærves ved fri Dietkast, og Hjertets Blufærdighed ved Læbens Ubeskedenhed; hvilken christen Moder vil ikke gribes af denne Sandhed? — Forsigtighed anprises i Dmgang med Andre: Uflog Mand troer, at alle, der smile ad ham, ere hans Venner, det faaer han at finde, naar han kommer til Tinge, at Faa der fremme hans Sag. Lange Omveie føre til en utro Ven, skjøndt han boer midt paa Veien; men til en god Ven føre Gjenveie, skjøndt han boer langt borte. Hvis Du har en Ven, som Du troer vel, da gaa tit at besøge ham; thi med Krat og høit Græs bevores den Bei, som Ingen betræder. Sorg tærer Hjertet, hvis Du ei Noget kan sige Din Hjertens Hu. — Især anprises Tapperhed; den alene, ikke Tal gjør Udslaget i Kampen; med Uforsærdethed offrede Manden sit Liv for sin Ven og sin Konge, og navnlig for sit Fædreland, dets Frihed og Hæder. Gid vor og alle kommende Slægter vilde følge dette Fædrenes ophøiede Exempel og hver en nordisk Slægt gjøre Fædrenes Ord og Tanke til sine: at Døden maa foretrækkes selv for hæderligt Fangenskab og Undergang for Banære, at Intet er elendigere end et foragtet Liv, at derfor brave Helte skal følge deres brave

Konge og omgive ham som en Skjoldborg, thi paa den tapre Skare, der omringer Hærføreren, berøver hans, Kampens, Fædrelandets Skjæbne. Saaledes taledede, tænkte og levede de, der vare Hedninge, — dersom vi da ville rose os af at være Christne, maae vi opfatte vort Livsmaal endnu høiere, være end mere udholdende i vor Kamp for det Godes Seier og aldrig glemme den uendelige Betydning, der for os ligger i de Ord, der ogsaa lød fra Hedningens Læber og lød ham offere Alt for at opfylde Pligten: Formue døer, Frænder døe og selv døer man ligerviis; men eet jeg veed, som aldrig døer, Dom over hver en Død.

J. B. Sorterup.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 25de Marts 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 27de Marts d. A. Estermiddag Kl. 6
afholdes en Repræsentantforsamling i Selskabet, i For-
salen til Høiesteret paa Prindsens Palais bag Slottet,
i hvilket Møde der, i Overeensstemmelse med Lovenes
§ 34, foretages Valg paa nye Repræsentanter m. v.,
og hvortil D'Hrr. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab
den 8de Marts 1848.

D. Borgen.

Garbrecht.

E. Clausen.

Carl S. Groth.

Juryens Dom.

(Efter den tydske Journal „der Freischütz“.)

De nedenstaaende Linier indeholde en Skildring af en Ulykkeligs sidste Livsoptrin, som, bortrevet i sin Birkens og Bærens kraftige, yppige Blomstring, maatte betale den frygtelige Jilsfærdighed, hvormed i de engelske Tribunaler Lovens Bogstav udsletter et Menneskes Navn af Livets Bog, med en forsmædelig Død. Tilfælde, som det foreliggende — og at det ikke er det eneste i sit Slags bevise et Par sorte Sider i hint Folks Criminalhistorie — maae med Rette gjøre os mistroiske mod Juryernes lovpriiste Fortrin, hvis ufelbarlige Fortræffelighed, især af Engländerne forgudes med en saa utrættelig Haardnækkhed. — Det er nu en Række af Aar siden — siger vor Hjemmelsmand — at jeg i en ledig Time vandrede hen, for at bivaane en Session i Old Baileys Tribunal. Den tæt sammentrængte Masse af de i det lille Rum allerede forsamlede Tilhørere, den travle Uro, hvormed en talløs Mængde udenfor, forgjæves søgte at bane sig Afgang til Salen, den ængstelige, næsten høitidelige Forventning i de Tilstedeværendes Ansigter — alt Dette lod mig strax formode, at der forestod et Optrin af alvorligere, af mere end sædvanlig Betydning paa denne den menneskelige Glendigheds og den menneskelige Fornedrelses jammerrige Skueplads. Den Fangne, i hvis Sag der idag skulde fældes Dom, traadte frem.

Det var en ung Mand paa omtrent tyve Aar, af høi rank Væxt og et Udvortes, hvis værdige Holdning paabød Deeltagelse og Agtelse. De mørke Haar, som fra den høie Pande faldt uordentligt ned paa Skuldrene, gave hans ellers regelmæssige Ansigt et sælsomt Udtryk af vildtbevæget Lidenksab, men i alle hans Træk udtalte sig en Sjælstilstand, der ellers ikke synes at være egen for Forbryderen, og Forsamlingens Blik fæstede sig med veemodig Deeltagelse paa den Ulykkelige og det skæbnesvangre Sted, han indtog, og hvorfra den ofte havde bortvendt sig med Gru og Forsærdelse. — Anklagen blev oplæst. Den indeholdt Beretningen om en skrækkelig Forbrydelse, der viste sig saameget sortere og græsseligere, som den var ledsaget af Forræderi og Utaknemlighed.

Den Anklagede var, som det udviste sig i Forhandlingernes Løb, en Skotlænder af Fødsel, og en Søn af en alderstegen agtet Præst af Cameronianernes Sect. Han havde udmærket sig ved Talent og Kundskaber paa Universitetet i Glasgow, og efter tilendebragt Studering var han bleven indviet som Evangeliets Prædikant. — Allerede i Universitetsaarene havde han indgaaet Bekjendtskab og Venksab med en meget rig Adelsmands Søn fra Hoilandene, en Ungling, der næsten var hans Jævnaldrende, og som var smykket med Aandens og Hjertets elskeligste Egenskaber. Hans Vens Fader, der glædede sig over de to ligestemte Sjæles Venksabspagt, havde fattet en saa hjer-

telig Hengivenhed for den unge Geistlige, at han havde skaffet ham et Præstekald i Høilandene — Maalet for den unge Mands jordiske Dnsker — men tillige gjort den mindre velkomne Betingelse, at han, inden han tiltraadte sit nye Kald, skulde ledsage hans Søn paa en Reise gjennem Fastlandets seeværdigste Stater. I Følge heraf vare de unge Mennecker komne til London, hvor de skulde modtage betydelige Pengesummer og træffe de fornødne Anstalter til deres Reiser. Alt var aftalt og ordnet, Dagen til Afreisen berammet, — da fandt man en Nat den unge Adelsmand myrdet i sin Seng, under Omstændigheder, der næsten med uigjendrivelig Bished betegnede Reisefællen som Gjerningsmanden. Den forfærdelige Mistanke imod ham blev ved nærmere Undersøgelse ved forskellige Kjendsgjerninger, som vare gaaet forud for Mordet, stadfæstet til Overbeviisning. Adskillige Dage iforveien havde man hørt begge tale i deres Bærelse med meget lydelig opbragt Røst. Gjenstanden for deres Ordstrid var, som man formodede, et Fruentimmer, hvis Navn ogsaa blev nævnet, og som begge havde kjendt. Man havde tydeligt og bestemt hørt Ordene: Skinsyge Hævn; heller ikke var det bleven ubemærket, at en synlig Kulde og Fjernelse fra hint Dieblif af var traadt i Stedet for den glade, venlige Inderlighed, som tidligere havde hersket imellem dem; den Anklagedes Adfærd mod sin Ven, som han hidtil havde viist en utrættelig Omhed for, var aabenbart forandret;

den var bleven afmaalt kold, omfindtlig, og vedblevet at være det til den skæbnesvangre Aften, paa hvilken de havde foranstaltet et lille Gjæstebud, for ved Bægerets Klang at tage Afsked med deres fædrelandske Venner. — Hovedvidnet mod den Fange var en gammel Tjener af den Myrdede, en Olding af ærværdigt Udseende, hvem Smerten over hans saaledes hedensfarne Herre næsten trykkede til Jorden. Han udsagde, at han i hiin Nat med Skræk var vaagnet af sin Søn ved en Larm, han havde hørt i sin Herres Bærelse, og som havde forekommet ham at hidrøre fra to Personer, som befandt sig i en heftig Kamp, og at han med Huusværten, som han strax havde kaldt til hjælp, var traadt ind i Bærelset, hvis Dør han havde fundet aaben. Det Første, han havde faaet Die paa, havde været et Lys, der var kastet omkuld, og som endnu laa rygende paa Jorden, dernæst sin Herres Seng strømmende af Blod over den Myrdedes Liig, som befandt sig i en hængende Stilling, hans Morders, den her for Retten staaende Anklagedes Skikkelse, med et liigblegt Ansigt, med blodplettede Hænder, ved Siden af ham det bloddryppende Redskab, hvormed Udaaden var fuldbragt, en Kniv, der strax var bleven erkjendt som ham tilhørende, ham selv i en Tilstand, hvori et frygtelig skyldigt, i det inderste Dyb oprørt Sind havde udtalt sig med høi og skrækkelig Stemme. — Den Fange var ikke uerfaren i Anatomie; man havde oftere hørt ham tale om og i Samtaler beskrive, hvor-

ledes man paa den letteste og hurtigste Maade kunde bevirke Døden; det Sted, hvor Saaret paa Liget var anbragt, svarede nøiagtig til hans Beskrivelse. — For ganske at fylde Mistankens og Skændselens Maal, bleve endnu nogle Banknoter, som den Myrdede for kort siden havde modtaget af Vereleerens Hænder, fremviste af et Fruentimmer (der allerede før er omtalt), som den Anklagede gjentagne Gange havde besøgt, som nu optraadte som Vidne imod ham, og som udsagde, at hun havde faaet Banknoterne af ham. — Af alle disse Kjendsgjerninger, som bleve prøvede og overveiede med samvittighedsfuld Nøiagtighed, syntes det desværre kun altfor klart at fremlyse, at den ulykkelige Yngling, fordærvet ved lastefuldt Selskab, fristet af Pengenes Tillokkelse, forblindet af rasende Ekinshyge, dertil maaskee endnu ophidset ved Nydelsen af Viin, havde bortkastet sin skyldfrie Sjæls hellige Klenod, og betyngtet sig med den uhyre Blodskyld at myrde sin Ven.

I al den Tid, hvori denne hjertesønderrivende Historie blev foredraget og forhandlet, syntes den Fangne næsten at bukke under for Følelsen af sin Jammer. Efter at Anklagen og Vidnesforhørene vare tilende, opfordrede Rettens Præsident ham med høitidelige Ord til at komme frem med, hvad han havde at sige til sit Forsvar. Han reiste sig, og efter en kort, men smertelig voldsom Kamp, for at blive Herre over sit Sindes Dyr, tiltalede han Forsamlingen, i Begyndelsen med skjælvende Stemme, dog snart fattet og rolig, i omtrent

følgende Udtryk: „Mine Herrer Dommere og Eds-
 svorne! De opfordre mig til at begynde mit Forsvar!
 Jeg kan ikke forsvare mig, og dog er jeg ikke skyldig.
 Gud alene veed, at jeg ikke er det. Er det Hans
 Billie, saa kan Han, og kun Han alene, frelse mig af
 denne dybeste Fornedrelse, af denne uendelige Jammer,
 hvis Nat ikke mere ophyses af nogen jordisk Haabets
 Straale. Vil Han ikke, saa bøier jeg mig taus for
 Hans Billie. Historien om en uhyre Forbrydelse er
 her bleven afløret for dem, og de forenede Omstændig-
 heder ved den vidne med en saa slaaende almægtig
 Kraft imod mig, at der vel ikke længere kan være
 bleven endog kun en Skygge af Tvivl om min Brøde
 tilbage i Deres Sjæl. Jeg indseer vel, at menneskelig
 Hjælp ikke mere gavner mig og min Sag, derfor har
 jeg ogsaa forsmaaet at betjene mig af den utafnemme-
 lige Udvei, juridisk Dialektik kunde skjænke mig, eller
 at udtømme lønnede Forsvareres frugtesløse Beltalenhed.
 Jeg selv har for mit Bedkommende Intet videre at
 sige Dem, end at jeg er uskyldig, saa fjendtligt end
 Alt synes at have sammensvoret sig til min Undergang.
 Verden pleier gjerne at kalde dette en uudgaaelig
 Stæbnes Styrelse, jeg erkjender ogsaa heri et ufor-
 anderligt men aldrig feilende Forsyns Veie. Det
 Fruentimmer, der er optraadt som Vidne mod mig,
 har aldrig modtaget Pengene af mine Hænder, det
 var min velgrundede Frygt for den farlige Indflydelse,
 hun havde vundet over min ulykkelige Ven, som foran-

ledigede hans øieblikkelige Kulde og Fjernelse fra mig, en Følelse, som hans bedre Følelse og hans ubegrændsede Tillid til min Hensigts Reenhed, snart hjalp ham til at overvinde. De Besøg, jeg gjorde dette Fruentimmer, havde intet andet Diemed, end at formaae hende til, for bestandig at afbryde enhver Forbindelse med ham. Hvad nu hiin skrækkelige Nat angaaer, for hvilken nu snart et nyt Offer skal falde, saa vil jeg sige, hvad jeg veed derom. Jeg vaagnede ved en Tummel i min Bens Bærelse, som var tæt ved Siden af mit. Jeg lyttede — Alt var atter stille. Strax derpaa hørte jeg en Lyd, som maa have været den Ulykkelige's sidste Dødsstøt, men som jeg forklarede mig som en uvilkaarlig Stønnen, der hidrørte fra en urolig, forstyrret Søvn. Men alligevel drev en dunkel Følelse af Angst, som jeg ikke var istand til at bekæmpe, mig ind i Bærelset, hvorfra hiin Lyd var kommen; ved det matte Skin af et Lys saa jeg min Ben i den Tilstand, som er bleven Dem beskrevet." —

(Fortsættes.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 1te April 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Juryens Dom.

(Efter den tydske Journal „der Freischütz.“)

(Fortsættelse.)

Her svigtede Stemmen den Ulykkelige. Med synlig Anstrengelse prøvede han paa at samle sig, og vedblev: „Om hvad der videre skete, veed jeg Intet meer at sige. Jeg formoder, at jeg styrtede hen over Liget, at jeg væltede Lyset, og at den Larm, der opstod herved, vækkede hiin tro Tjener, hvem jeg for Resten af ganske Hjerte tilgiver, hvad han har gjort og vidnet imod mig. Da jeg igjen kom til mig selv, var Bærelset fuldt af Menneſker; men jeg saae Ingen, jeg saae kun ham, som laa henne i Sengen. Dette, mine Herrer Dommere og Edsvoerne, er min simple, usmykkede Fortælling — og mit Forsvar. Jeg tør ikke haabe, at den vil tilintetgjøre hiin Masse af Beviisgrunde, som uroffeligt, uoverstigeligt have optaarnet sig imod mig;

thi jeg veed vel, at der ikke gives nogen Anden end mig, paa hvem endog kun den svageste Mistanke om hiin sorte Udaad kunde falde. Men dog besværges jeg Dem: overlæg nwie, overiil Dem ikke i Noget, vogt Dem for, at De ikke udgyder uskyldigt Blod. Gid den Alvidende maa lede og oplyse Deres Sjæle! Paa Ham hviler mit eneste, hele Haab — Mennesker kunne ikke frelse mig.“ —

De Edsvorne trak sig tilbage. Deres Raadslagning varede en halv Time, som det menneskelige Sprog er for fattigt til at kunne skildre. Deres Kjendelse lød — „Skyldig!“

Den Fangne hørte den med Ærbødighed og No. Præsidenten i Retten reiste sig, og udtalte Dødsdommen over ham, i høitideligt, mægtigt gribende Ord, der meer end eengang afbrødes ved hans dybrystede Følelsers stærke Bevægelse. Han erklærede sig selv for paa det fuldkomneste overbevist om den Anklagedes Brøde; han beklagede vemodigt den skammelige Misbrug af saa herlige Aands-gaver, og at et Gemyt, der engang var reent og ustraffeligt, saa dybt, saa redningsløst, kunde hjemfalde til det Onde; han formaaede den Forvildede til, ved en angerfuld Tilstaaelse dog noget at mildne sin Brøde og ikke at blive ved sine forstøffede Forsikringer om sin Uskyldighed, der dog ikke kunde redde hans Liv meer, og ifkun spærrede ham Veien til den Allerhøiestes Naade. Endnu engang reiste den Domsfældede sig fra sit Sæde. Jeg kan ikke mindes,

nogensinde at have seet et Ansigt, hvorfra Bevidstheden om den indre Fred, Seieren over den jordiske Nød havde straalet renere og klarere. Det var ikke længere Udtrykket af den trostesløse Fortvivlelse, der i Frygt og Haab skjælvende seer den uvisse Afgjørelse imøde, det var det triumpherende og dog roligt beskedne Blik, der betegner den Fuldendte, hvem Martyrkronen og en Fredens Havn forsonende vinke imøde.

„Med Hengivelse i min Skæbne“ — sagde han — „underkaster jeg mig den Kjendelse, som Fædrelandets Lov har udtalt over mig. Jeg dør uskyldig, men jeg takker hjerteligt den ærværdige Dommer, der maatte fælde min Dom, for den menneskelige, i Sandhed christelige Deeltagelse, hvormed han har behandlet en Fortabt, der synes saa dybt begravet i Brøde og Skændsel. De Edsvorne kunde efter deres bedste Overbeviisning ikke dømme anderledes, det være langt fra mig at knurre mod ham eller mod dem. En høiere Haand har bestemt min Lod! D maatte det Offer, jeg bringer med mit Liv, om end ikke udsone en Forbrydelse, jeg aldrig har begaaet, dog forsone en Mængde Feil, jeg føler mig skyldig i. Umuligt kan jeg, selv i min Trængsel, miskjende Fingerpeget af en større Styrrer af vore Dage. Jeg hang med inderlig, glødende Kjærlighed ved Livet, og selv i Begyndelsen af min Prøvelse nærrede jeg det gladeste Haab om, at vorde reddet, at gives tilbage til min elskede Fader, gode Menneskers Agtelse og mit Fædreland. Nu hengiver jeg mig stille

og fast i den Skæbne, at døe, helligt forvisset om, at det histoppe viseligt og barmhjertigt var saaledes bestuttet, for at give Verden og dens Love et advarende, lærerigt Exempel, for at luttre min Sjæl fra dens mangfoldige Skrøbeligheder, og helbrede den for den Forsængelighed, mere at have stræbt efter Menneffenes Bisald, end efter Fred med Gud."

Medens disse Ord bleve talte, herskede der en høitidelig, af intet Aandedræt afbrudt Stilhed i Salen; med ubevægelig Spænding hang Forsamlingens Blik ved den Talende, og paa Alles Ansigter malede sig umiskjendeligt den tvivlsomme Kamp mellem Gysen og Medlidenhed; Alle vare i Tvivl, om de skulde frikjende og beundre den fromme, høitbegavede Taler, eller de skulde bære tilbage for den hykkelske, overbeviste Morder.

Reppe havde den Domsældte udtalt, før den dybe, høitidelige Tausshed blev forstyrret ved det Udraab: „Jeg takker dig, o Gud! han er uskyldig.“ — Med uimodstaaelig Magt traf disse Ord de Tilstedeværendes Hjerter. De kom fra en sølvhaaret Oldings Læber, der ikke havde siddet langt fra mig, og nu var sunken ned paa sine Knæe, i en Bedendes Stilling; hans Hænder vare krampagtigt sammenfoldede, hans Læber bevægede sig, men hans Dine vare lukkede — det var hans Fader. En ung, smuk Pige havde slynget sine Arme om den gamle Mands Hals, og klynget sig til hans Bryst, bleg og uden Bevægelse — det var

hans Søster. Den Fangne foer op ved Lyden af den velbekjendte Røst; uvilkaarligt vil han flyve hen til sin Fader, da erindrede hans Lænker ham om, hvor han stod, og med et Blik, der gjennemborede mit inderste Hjerte, sank han tilbage paa Stolen; en Strøm af Taarer kom ham tilhjelp. — Jeg forbigaaer det Indtryk, dette Skuespil frembragte paa Forsamlingen; intet Die forblev tørt; selv Slutteren, der nu kom, for at bringe Fangen tilbage til Fængselet, forrettede sit Embede usikker og vaklende.

Fuldbyrdelseu af Dommen var fastsat til den følgende Mandag. Min nu afdøde, af mange Ulykkelige taknemmeligt velsignede Døkel, hvis Kald det var, at besøge Glendighedens mørke Boliger og at mildne de Forvildedes sidste Lidelsestimer ved at oplive et angrende Haab om Alforbarmerens Naade, var utrættelig i sine Kjærlighedstjenester mod den unge Skotslænder. Men han har ofte forsikkret mig, at han gik til ham, ikke for at give, men for at modtage, og at den elskelige Lidendes fromme Hengivelse, hans fordringsløse Bessedenhed paa det inderligste overbeviste ham og Alle, som kom for at besøge ham, om hans Ukyld. Der gjordes Forsøg paa at redde ham, men de vare ikke tilstræffelige, eller kom for silde.

Henrettelsesdagen kom. Min Døkel tog mig med sig i Fængslet. Jeg var dengang endnu ung, flygtig og tankeløs, men jeg modtog paa hint Sted et Indtryk, som alle sildigere Aar og Livsoptrin, som hverken

Kummer eller Glæde nogensinde vare istand til at udslutte eller endog kun til at svække, og som endnu idag i min stille Gensomhed, efterat jeg har mistet Bønner, Giendom og Sundhed, er vedbleven at være mig en rig Trøstens Kilde.

Vor Bei førte gjennem et Fængsel, hvori der be-
 fandt sig tre Domsældte, der om faa Dage skulde
 hænges. En af dem sad hensunken i sløv Lige-
 dighed, og stirrede tankeløst i sin forrevne Bønnebog,
 medens han mekanisk fremsagde de deri forefrevne
 Bønner og Formularer; men hans Aand var aabenbar
 sysselsat med aldeles andre Gjenstande. De to Andre
 havde en Krukke Porter staaende mellem sig, røg Tobak
 og spillede Kort, uden at lade sig forstyrre af Noget.
 Alle Tre syntes fuldkommen ufølsomme eller forstøffede
 indtil Følesløshed. Saa meget mere paafaldende var
 Forskjellen mellem dette Fængsel med de deri Indespær-
 rede og det derfra adskilte indre Fængsel. Dette var
 vel ogsaa skummelt og øde, men den tiltalende Reen-
 lighed, hvormed det sparsomme og simple Huusgeraad
 var ordnet deri, vidnede om, at en qvindelig Haand havde
 været virksom her, og at det var lykkedes den, ved hiint
 Qvinden egne, ubefrivelige Talent, selv at give Fængslets
 mørke Bægge Anstrøget af en vel kortvarig, men dog
 behagelig Huuslighed. I Kaminen brændte en venlig
 Kulild; en Bouquet Blomster, i et itubrækket Glas,
 gjennemduftede Bærelset — dog hvorfor beskrive saa-
 danne Smaaating? — Med usigelig Beemod hang mit

Die ved den unge Mands blege, udtærede og dog muntre Ansigt, ved hans Søsters og Pleierindes fine Skikkelse, der nu for sidste Gang hang ved hans Hals, og vædede hans Lænker med sine Taarer. Med en Urefrygt, som der endnu ikke er blevet ydet noget Menneſte, ſaae jeg paa den værdige Olding, der udſtrømmede ſin Sjæl i Bøn. Det ſølvlokkede Hoved, han engang havde baaret opreift og kraftigt, var nu ydmygt bøiet dybt i Støvet, og dog ſtraalede hans Træk, naar den varme Sol beſtraalede dem gjennem det tilgittrede Bindue, med næſten overjordiff Hvihed. — Dgſaa Sonnen begyndte nu at bede, og aldrig er maafkee nogen renere Bøn opſtegen til Himlen fra Lænker og Fængſel. Da han var færdig, ſtod han glad og troſtig op, og ſagde til den Gamle: „Nu er jeg bered, min Fader, giv mig din Beſignelſe, og da, min Søſter, lev vel!“ Han omfavnede den grædende Pige, og Begge knælede for Oldingen, ſom opløſtede ſin ſkjælvende Haand over dem, og veſtignede ſine Børn for Død og Liv.

Fængſlets Capellan, ſom nu traadte ind, vovede ikke at forſtyrre det hellige Dieblif. Alle Tre vare aabenbart hævede over enhver menneſkelig Troſt. —

Kloffen lød; det var Tegnet til den Trættes ſidſte Vandring. Med en ubefkrivelig Rolighed tog han Afſked med ſine Medfangne, uddeelte nogle Foræringer iblandt dem, vendte ſig derpaa til ſin Døfel, takkede ham med hjertelig Jnderlighed for hans Kjærſ

lighed og Trost, og anbefalede ham de Dyrebare, han lod blive tilbage, den gamle Fader og Søsteren, indtil begge kunde vende tilbage til deres Fædreland. Jeg var ikke istand til at sige ham eet Ord, jeg greb hans Haand og græd bitterligt. —

Slutterens menneffeligt følende Kone tog sig af den ulykkelige Pige, som var falden i Afmagt, og Toget satte sig langsomt i Bevægelse til Henrettelsespladsen. Fangen besteg Ketterstedet med faste Skridt, mere understøttende sin Fader, end baaren af ham. Han talede nogle Ord til det forsamlede Folk, som var strømmet til i en tallos Mængde; han sagde dem, at han døde uskyldig, og at han haabede, at hans Uskyldighed endnu engang vilde komme for Dagen, men at han nu var tilfreds, og at han, med fuldkommen Hengivelse i Guds Villie, gif sin Død imøde. Derpaa sank han for sidste Gang paa sine Knæ, udøste sin fulde Sjæl endnu engang for Dommeren over Skyerne i en inderlig, stille Bøn, kastede endnu et hjærligt Blik paa sin forladte Fader, og traadte derpaa med Fasthed hen til det ham anviste Sted. Bøddelen tilhyllede hans Ansigt, lagde Strikken tilrette. Den nedensfor staaende Mængde kom i en pludselig Bevægelse, idet den i uvilkaarlig Rædsel bævede tilbage — den martrede Sjæl var frigjort af sine Baand. —

(Fortsættes.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredjendestyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 8de April 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Juryens Dom.

(Efter den tyske Journal „der Freischütz.“)

(Sluttet.)

Iffun faa Uger efter, medens den gamle Fader, der neppe havde reist sig fra Sygeleiet, endnu var for svag til, at tiltræde Tilbagereisen til Skotland, førte Baagribelsen af en frygtet Stratenrøver til Afslørelsen af et af de sorteste Complotter, for hvilke nogenfinde Uskyldigheden er falden som Offer. Forbryderen, som nok begreb, at han dog ei havde mere at haabe, tilstod, at han, underkjøbt af Adelsmandens gamle Tjener, af denne selv, var bleven indført i Huset, og havde fuldbragt Mordet efter den Gamles egen Anviisning.

Faderen hørte Beretningen herom med fuldkommen Rolighed og sagde: „Jeg vidste det nok, at han var uskyldig. Jeg er snart samlet med ham, men

det er mig hjært for hans Søsters Skyld, at ogsaa Verden har erfaret det — den kunde ei fatte, ei begribe Uskyldighedens Guddommelighed“ —

Den jammerfulde Historie havde vaft hele Folkets Deeltagelse. Regjeringen tilbød den gamle Mand en rigelig, livsvarig Pension. Han afviste den med Foragt. „Skal jeg lade mig mit Barns Blod betale?“ sagde han. — Man følte, man ærede hans Smerte, og trængte ei videre i ham. — Et simpelt, men værdigt Monument reistes over de trende Dfferes fælles Grav, der paa en saa vidunderlig skræffelig Maade vare mødtes paa Veien til Evigheden.

Faderen vendte tilbage til Skotland, men døde nogle Dage efter sin Ankomst. Snart fulgte ogsaa Datteren ham i Graven.

K r i g s f a n g e n .

(Efter det Tydske.)

Det var en Aften seent ud paa Høsten i Maret 1812, da den yngre Befolkning i Peebles, en Stad i Sydsotland, som forlystede sig ved sine sædvanlige Lege, pludselig blev afbrudt ved en Begivenhed, hvis Lige sjelden tildrog sig paa hint Sted. En Trop Soldater med opplantede Bajonetter marscherede ind ad Stadens Port. De escorterede sex eller otte elendig-udseende og pjaltetklædte Menneffer, som man snart saae vare franske Krigsfanger. Soldaterne med deres

rolige, afmaalte Skridt og deres Officier og Sergeant i Spidsen, det melankolske Udseende af de Fangne, deres bare Fodder og halv forrevne Dragt, som var sammensat af rødt, guult og blaat Klæde, det fremmede Idiom, hvori de leilighedsviis tilhviisfede hverandre Noget: Alt virkede mægtigt paa mit ungdommelige Gemyt. Fuld af levende Medlidenhed ledsagede vor unge Skare de stakkels Udlændinge til Stadsfængslets Port, hvor de bleve overgivne til Slutterns Baretægt. Hiin Aften udgjorde de Fangnes Indtog Hovedthemaet for Conversationen i mange Familier. Man erkjendte sig om, hvem de vare, og erfoer, at disse Mennesker for omtrent fjorten Dage siden havde vovet paa at flygte fra Pennycuik, en omtrent tolv engelske Mil bortliggende lille Stad, hvor Krigsfangernes Depot var. Efter deres Undvigelse, som de havde iværksat med ligesaa meget Mod som Klogskab, havde de streifet omkring i Skove og Plantager og levet af Markfrugter, indtil en Bonde opdagede dem paa sin Lod og afleverede dem til Militairet. Mangen kjærlig og medlidende Dame i Byen kunde ikke undlade, lydeligt at yttre sin Afsky for det Menneske, der paa en saa hjertelos Maade havde forraadt de Ulykkelige.

Da Dagen gryede drev min Interøse for de Fangne mig ud af Sengen; jeg ilede til Porten, for at see dem bringes afsted. Det var en gruopvækkende Scene! De Ulykkelige, som drog forbi mig med vaklende Skridt, lignede neppe menneskelige Væsner mere —

bedækkede med alt Støv og Snavs fra Gaardsdagens Marsch, pjaltede, udmattede og udtærede af Sult, vare de et levende Billede paa den Jammer, der er i Krigens Følge. Deres militaire Bedækning omringede dem, ligesom igaar, og man befalede dem at marschere; men det kunde de ikke. Nogle vare saa svage, at de havde Møie med at holde sig paa Benene. Der hørtes en medlidende Mumlen, og da den tjenstgjørende Officer bemærkede, at de Fangne neppe vare i Stand til, at gjøre eet Skridt, var han saa menneffelig, at lade et Par Karrer komme til deres Transport.

En af Fangerne, der saae endnu mere udmattet ud, end hans Lidelsesfæller — en rankvoren smuk Ungling, tilsyneladende kun omtrent tyve Aar gammel — vilde bevise, at hans Tilstand ikke var fremhykket. Han viste os sin med Bylder bedækkede Fod, hvoraf det blotte Syn vakte almindelig Rædsel. Nu gif den Medlidenhed, der hidtil kun havde aabenbaret sig i Sukke, over til Gjærning; En kom slæbende med adskillige Knipper Halm, for at berede et Leie for de Ulykkelige i deres Karrer; en Anden hentede Lærred, oversmurt med Flæsk, til at lægge paa deres syge Lemmer, og saaledes søgte Enhver at bidrage sin Skjerv til Lindringen af deres Lidelser. De Fangne havde kun lidt Tid til at udtale deres dybtfolte Tak. Efterat de med Møie vare stegne i Vognene, fjørte disse bort, og snart havde vi tabt det sorgelige Tog af Syne.

To og Tyve Aar efter denne Begivenhed befandt jeg mig i Frankrig. Det var i Høsten 1834. Min Reise gik fra Paris over Rouen og Dieppe gennem Normandiet. Den dengang herskende Torke havde bedækket Landeveiene med uigjennemtrængeligt Sand; Atmosfæren var saaledes fyldt med Støv, at man var nærved at gvæles, og da vi i Dieppe krøb ud af vor melankolske Post-Chaise, havde vi, uden at omklæde os, gjerne kunnet spille en Rolle som Møllersvende. Jeg ilede sporenstregts til Gæstgiverstedet. — „Min Herre!“ — tiltalte mig en lille Mand i blaa Overkjole og opkræmpet Hat, som stod ved Indgangen til Hotellet — „Deres Pas, min Herre!“ Jeg rakte ham det, i den Forventning, at han med et Blik strax vilde give det tilbage. Men jeg havde forregnet mig; paa Passet fattedes Underkristen af en eller anden officiel Person i Paris, og Politi-Embedsmanden opfordrede mig til, at angive ham Marsagen dertil. Dette var en Umulighed; thi jeg forstod kun meget lidt Fransk.

„Min Herre!“ — sagde Embedsmanden med vigtig Mine — „De vil have den Artighed at følge med mig til Bureauet.“ Hvad skulde jeg gjøre? Rolighedens Havn saa nær, var det en fatal Udsigt for mig, inden Løbet af nogle Timer — hvis det saaledes maatte behage Politi-Commisfai ren — igjen at maatte tye ud i den vide Verden. Da traadte Hotelværtten ind til os, og han bad mig vise ham mit

Pas. Han talte saa reent og godt Engelsk, at jeg i Begyndelsen nær havde holdt ham for en i Frankrig naturaliseret Landsmand. Det var en Mand paa omtrent fyrgetyve Aar, høi og velproportioneret, men med nogle Anlæg til Fedme. — Medens han gjennemlæste Pasfet, malede der sig en behagelig Overraskelse i hans Miner. Bludselig udbrod han: „Er De en Skotlander af Fødsel?“ — „Ja!“ — svarede jeg — „men hvad nytter det her? Min Herkomst vil ikke hjælpe mig ud af min Forlegenhed.“ — „Det er sandt nok; jeg gjorde Dem dette Spørgsmaal kun af en Taknemmelighedsfølelse — men hav et Diebligs Taalmodighed; jeg vil imidlertid tale med Politi=Officianten.“ —

Det gjorde han; Manden med den opkræmpede Hat bortfjernede sig med mit ulykkelige Pas, og jeg blev bragt paa mit Bærelse. —

Da jeg havde spist til Middag, lod Værten spørge, om han kunde have den Gæst, at turde gjøre mig sin Opvartning. Jeg bestilte en Flaske Burgunder af bedste Slags til os To, og snart kom den Mand, der var bleven mig saa interessant.

„Sir,“ — sagde han — „jeg maa sige Dem, at jeg i sex Aar og tre Maaneder har været Krigsfange i Deres Fædreland. Da jeg engang havde forsøgt at flygte og igjen blev fangen, fandt jeg der en overmaade venlig Behandling, som jeg aldrig kan glemme. I den lille Stad Pennycuik, hvort man tillod Fangerne at sælge deres Haandarbejder, fortjente jeg mig

ved noget Legetoi, jeg selv havde forfærdiget, nogle Penge, og lærte under mit Ophold paa dette Sted det engelske Sprog, som jeg snart kunde tale ganske flydende."

"De taler i Sandhed meget godt Engelsk; dette interesserer mig imidlertid mindre end den Omstændighed, at De har været i Pennycuik. Jeg kjenner denne By meget nøie, den ligger ikke langt fra Peebles, hvor jeg har levet i min Ungdom." —

"Peebles!" — udbrød Barten med stor Interesse — "jeg har megen Årsag, til at mindes denne lille By. Var jeg ikke bleven behandlet saa mildt der, da vore Bogtere viste sig saa ufjærligt imod os, saa var jeg nu neppe længer i de Levendes Tal."

"Er det muligt?" udbrød jeg — "var De Een af de ulykkelige Fanger, som for omtrent to og tyve Aar siden under Bedækning kom gjennem min Fødestad?" "Ja" — svarede Barten — "og jeg kan endog tilføie, at jeg var den Dufværdigste af dem alle. Maaſkee kunde De have Lyst til at høre, hvorledes det silidigere gik mig?"

"Intet vilde være mig behageligere" — bemærkede jeg — "men De vilde gjøre mig Dem endnu mere forbunden, naar De fortalte mig Deres Livs Historie fra Begyndelsen af."

Barten lovede at opfylde mit Ønske, men han førte mig i dette Diemed ind i sit Familieværelse, for at jeg, som han smilende yttrede sig, fremfor Alt skulde

lære Marsagen til hans Lidelser saavel som hans Lyksalighed at kjende.

Vi bleve modtagne af en smuk Kone, som endnu var i sin blomstrende Alder. To yngre Lemmer af Familien, en smuk Datter paa omtrent femten og en Dreng paa tolv Aar, sad ved et gammeldags Binde. Manden forestillede mig for den lille Kreds som en Skotlænder, og strax betragtede Alle mig med levende Interesse og Venlighed. Efterat vi gjensidigt havde gjort hinanden nogle Spørgsmaal, fyldte Værtens Glasene paany, og begyndte at fortælle sin Historie.

(Fortsættes.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 15de April 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Mandagen den 27de Marts 1848 afholdtes Repræsentantsforsamling i Selskabet, der bivaanedes af 22 Repræsentanter, i hvilken foretoges Valg paa nye Repræsentanter i de Aftrædendes Sted.

Udfaldet af disse Valg, der ere modtagne af Bedkommende, ere følgende:

For første Klassefication.

Afgang.

- Fr. Etatsraad Wilsø, R. af D.
- Conferentsraad Bræstrup,
R. af D. og D. M.
- Archivarius Blechingberg.
- Justitsraad Laurrup.

Tilgang.

- Fr. Cancelliesecretair F. E.
Nørregaard.
- Justitsraad Stjernholm.
- Bygnings Inspecteur Kornerup.
- Justitsraad Foss.

For anden Classification.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Amtschirurg Wilster.	Hr. Directeur W. Borgen.
— Lector Hummel.	— Adjunct E. Jacobsen.
— Organist Berggreen.	— Inspector Krebs.
— Professor Drejer.	— Institutbestyrer Melchior.

For tredje Classification.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Major v. Schepelern, R. af D.	Hr. Justitsraad Børgesen, R. af D.
— Major J. F. v. Paludan, R. af D.	— Rustmester Schmidt, D. M.
— Capitain C. G. v. Holm, R. af D.	— Krigsassessor F. W. Na- gesen.
— Dr. med. Stabslæge Mansa, R. af D.	— Krigscancelliesecret. Bon- drop.

For fjerde Classification.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Klædehandler G. Bloch.	Hr. Bog- og Papiirhandler M. S. Bing.
— Major, Grosserer C. E. Knudsen.	— Vinhandler N. E. Dyr- lund.
— Hørkræmmer M. Ever- moes.	— Capitain og Hørkræmmer C. Müller.
— Mægler P. A. Halse.	— Glasmand J. Simmel- tjør.

For femte Classification.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Tøifabrikør Kromphardt.	Hr. Bognmand J. Carstensen.
— Tobaksfabrik. Augustinus.	— Capitain og Conditør F. A. Kromayer.

Ufgang.

- Hr. Katuntrykker og Farver
Lerche.
— Brygger J. A. Pandrup.

Tilgang.

- Hr. Strømpefabrikør C. A.
Warburg.
— Capitain og Tobaksfabri-
kør J. W. Schiøtz.

For sjette Classification.

Ufgang.

- Hr. Capitain og Muurmester
Nagaard.
— Jernstøber D. M. Bock.
— Malermester D. Larsen.
— Skræddermester L. Peter-
sen, død.

Tilgang.

- Hr. Malermest. A. C. Geisler.
— Stoemagerm. C. Meyer.
— Capitain og Muurmester
D. W. Klein.
— Hof-Stoelmagermester C.
B. Hansen.

Forsamlingen vedtog at det uerholdelige Contingent-
beløb for 9 Medlemmer, der saaledes blive at udslutte
af Selskabet, og for 1 afdød Medlem, maatte affrives
i Bøgerne med i Alt 42 Rbd. 24 Sk.

Følgende 20 Medlemmer optoges i Selskabet,
nemlig:

1. Tracteur J. H. Thaarup.
2. Kjøbmand C. Thorup.
3. Madam D. Reichmann, Restauratrice.
4. Soldbetjent Kammanns Enke.
5. Soldassistent Bayers Enke, J. H. M.
6. Skrædder Juuls Datter, J. M.
7. Kammerraad og Læge Jacobsens Datter, L.
8. Handelsbogholder N. A. Hamborg.
9. Mecanicus C. J. Jacobsen.
10. Postbud F. F. Schram.

11. Hoboist i Garden J. M. Vater.
12. Overfjæremester C. F. Gravesen.
13. Musiklærer C. L. Lassen.
14. Hoboist i Garden C. D. Dehn.
15. Institutbestyrer Quistgaards Datter, M. P. C. C.
16. Skræddermester B. Cardosa.
17. Hørfæmmer J. A. Wiegel.
18. Naalemagersvend C. Bjørn.
19. Handelsbetjent W. B. Salomon.
20. Skoemagermester J. Winther.

Kjøbenhavn den 4de Marts 1848.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

D. Borgen. Garbrecht. R. Clausen.

Carl S. Groth.

Krigsfangen.

(Efter det Tydske.)

(Fortsættelse.)

„Dersom jeg“ — saaledes sagde han — „aldrig havde seet og elsket min Madelaine, som staaer her for os, saa var jeg sandsynligviis aldrig bleven Soldat

og Krigsfange, men heller aldrig blevet saa lykkelig, som De nu seer mig. Jeg blev født den Dag, paa hvilken Ludvig XVI. lagde sit Hoved under Guillotinen. Min Fader, som havde en lille Forpagtning ikke langt fra Dieppe, opdrog mig til Landmand. Da Revolutionen en tidlang ophævede alle vore Instituter, saa var jeg slet ikke kommen til at nyde nogen Skoleunderviisning, om ikke en flygtet Præst havde fundet et Asyl under min Faders Tag. Denne værdige Mand lærte mig at skrive og læse, og gav mig en meget god Underviisning i Moral og Religion. Desuden lærte han mig det tydske Sprog; selv havde han nemlig tilbragt en stor Deel af sin Ungdom i Tydskland. Jeg fattede en særdeles Kjærlighed til dette Sprog, da Præstens fleste Bøger vare skrevne i samme. Et Forsyn svæver over Alt; det Tydske, jeg dengang lærte til min Fornøielse, var mig siden til den største Nytte.

Under saadanne Beseftigelser henraandt min første Ungdomstid. Da jeg havde fyldt mit femtende Aar, ønskede min Fader, at jeg skulde lære en Haandtering. Balget faldt mig ikke vanskeligt. Præsten elskede Blomster, og jeg havde saa længe ydet ham ivrig Bistand med at dyrke vor lille Have, til jeg fattede en entusiastisk Kjærlighed til Gartnerkonsten. Jeg fandt Beseftigelse hos en Konstgartner og Wiingaardsmand i Dieppe, under hvis Veiledning jeg arbejdede og studerede meget flittigt eet Aar. Men paa denne Tid

henlevedes endeel af mine Tanter paa en anden Gjenstand. Beboerne i Dieppe kjøbte Blomster og Planter af min Principal, og ofte besøgte store Selskaber vore Haver. En Dag, da jeg var alene, traadte en meget smuk Pige ind, og forlangte en Geranium til at sætte i den lille Urtepotte, hun havde i Haanden. Der staaer den henne i Vinduet, Sir — den samme Blomst og den samme Potte.”

Bærten afbrød sin Fortælling et Dieblif, og jeg stod op, for at betragte den Plante, der var ham saa dyrebar. Da jeg atter indtog min Plads, saae jeg, at Ægtefolkene betragtede hinanden, og at Konen blev blussende rød. Hun forstod ikke Engelsk, men den Omstændighed, at hendes Mand havde gjort mig opmærksom paa hiin Blomst, lod hende gjætte, til hvilken Punkt i Fortællingen han var kommen.

„Jeg behøver neppe at sige“ — vedblev Bærten — „at hiin Pige ligeledes er her i Stuen, og at hun sidder ved Siden af os. Hun var kun lidt yngre end jeg og havde en saa yndig Stemme — o! Blomsterne rundt omkring mig tabte Farve og Duft for mig, da jeg kastede mit Blik hen paa hende! Hun gif atter bort med sin lille Plante, og det forekom mig, som om Dagen forvandlede sig til Nat. Men hun kom snart igjen, og altid havde jeg en Plante eller en lille Bouquet paa rede Haand til hende. Endelig vovede vi at gaae omkring i Haven med hinanden, og — skjøndt jeg kun var en sand Dreng endnu — fandt jeg

Ord til at udtrykke hende, at jeg elskede hende. Pigen var den pure Uskyld og Sjælsreenhed; hun kunde ikke fordølge mig Noget; udmal Dem nu min Glæde, da jeg fik Bished om, at hendes Hjerte slog for mit! —

„Jeg har endnu ikke fortalt Dem Noget om Madelaines Slægtninge. Begge hendes Forældre vare døde, og den fader- og moderløse Pige var hos sin Onkel, hvem denne vor Gjæstgivergaard paa den Tid tilhørte. Han gjaldt for at være en rig Mand og behandlede Madelaine meget venligt, men hans Svigelighed strakte sig ikke saa vidt, som vi havde indbildt os. Mine Læreaar vare næsten udløbne, og jeg troede, at de Penge, jeg selvstændig kunde erhverve mig, vilde være nok til at skaffe os To en Existens. Vi vare saa godtroende, at vi en Dag i Forening henvendte os til Madelaines Onkel og bekjendte ham Alt. Han kom i Harnisk, jagede mig med Skjeldsord ud af Huset, og indespærrede sin Niece i hendes Bærelse. Da kunde jeg af Fortvivlelse ikke arbeide længere, og, efterat jeg forgjæves havde gjort Forsøg paa, endnu engang at faae hende at see, lod jeg mig i et Anfald af Banvid hverve til Soldat. — “

„Dengang lod man Recrutterne ikke have Tid til Betænkning eller til Anger. Faa Uger efter min Indrullering befandt jeg mig paa en spansk Balplads, og snart efter som Fange paa et britisk Skib, der førte mig til et britisk Fængsel. Nu fandt jeg Leilighed til at angre min Daarstab. Indespærrede i et snevert

Num, saarede og udmattede, maatte mange af mine Kammerater døe paa Reisen. Da vi vare landede i England, forbedrede vor Stilling sig noget; men Fængenskab er aldrig gavnligt for Sundheden.“

„Vi bleve bragte til Pennycuik i Skotland, hvor vi forfærdigede Legetøi for Børn, hvilket er ligesaa sjeldent i Storbrittanien som almindeligt paa Continentet. Den Indtægt, der vandtes ved Salget af disse Smaating, anvendte Enhver efter sin Tilbøielighed, der just ikke altid var roesværdig. Hvad mig angaaer, saa afholdt den dydige og elskelige Madelaines Billede mig fra enhver Last. Dette hjære Billede gjorde mig ogsaa kjækkere end mine Kammerater: jeg smeddede Planer til Flugt, og det lykkedes mig, at drage endeel af mine Kammerater ind i min Interesse. Vi arbejdede i Nattens Stund paa en underjordisk Gang — en Syssel, som udkrævede usfigelig megen Møie og Taalmod. Den udgravne Jord kastede vi i vort Fængsels Afløbs-Canal. Da vi intet andet Bærktøi havde end smaa Knive, Brene o. s. v., saa fik vi først efter Maaneders Forløb en Gang færdig, som kun en eneste Person kunde krybe igjennem, og det paa alle Fire. I den til vor Flugt aftalte Nat krøb vi, den Ene bagved den Anden, gjennem denne snevre Passage. Jeg var den Første, og maatte bortrydde Jorden ved Nabningen for Enden af Gangen. Under dette Arbeide skurede en stor nedglidende Steen Huden af min Fod; men dette Uheld hindrede mig ikke i at humpe ud, efterat jeg havde tilhviist mine Kammerater, at Nabningen var fri.“

(Fortsettes.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 22de April 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Krigsfangen.

(Efter det Lydske.)

(Slutning.)

„Naget vi holdt os saa stille som muligt, saa hørte dog Skildvagten ved Udenværkerne en Stot. Soldaten gjorde strax Allarm, og skød en af mine Kammerater ned paa Pletten. Da de andre Skildvagter hørte Skuddet falde, ilede de til; men vi spildte heller ikke Tiden. I Begyndelsen var det vor Hensigt at flye ad Søhyften til, for derfra, muligen paa en Fiskerbaad, at slippe bort til Holland; men i Diebliffets Bestyrtelse og Forvirring, valgte vi den første bedste Retning og kom over opdyrkede Marker, gjennem Sumpe, Damme og Bjergvande dybere og dybere ind i det Indre af Landet. Omfider, da Morgenen gryede, søgte vi Tilflugt i en Skov. I flere Dage førte vi et Slags Skovdyrliv i denne Egn. Først, naar det

blev Nat, vovede vi os ud af vort Smuthul, og sankede os Roer eller andre Markfrugter. En saadan Levemaade maatte gjøre vor Tilstand uslere og uslere. Mit Saar paa Foden forværredes mere og mere ved at jeg maatte sove paa den fugtige Jord. Til sidst tvang Hunger og Kulde os til at tigge om Føde hos en Bonde, paa hvis Jordlod vi befandt os. Han viste sig rede til at staae os bi, men hans Løfte var svigagtigt. Han forraadte vort Opholdssted til Dyrigheden, og, da vi mindst ventede det, vare vi omringede af Soldater. Disse slæbte os udsultede Flygtninger over Peebles tilbage til Pennycuik. Jeg kom atter i mit gamle Fængsel; men jeg gjorde gennem min Saarlæge en Indberetning til Regjeringen, hvori jeg udgav mig for en Tydsker, og bemærkede, at jeg var bleven tvungen til at træde i fransk Krigstjeneste. I Følge heraf maatte nogle competente Personer prøve min Kundskab i det tydske Sprog, og derpaa fik jeg min Frihed, hvorvel under den Betingelse, at jeg skulde tjene to Aar i Ostindien som Soldat. Skjøndt den gode Virkning, min List havde gjort, glædede mig, saa var denne Betingelse dog igjen nedslaaende. Jeg kunde kun trøste mig med, at jeg idetmindste ikke behøvede at tjene mod mit Fædreland.

Omstider vendte jeg, efterat have tjent to Aar i den hede Zone, i hvilken Tid alt Samqvem med Frankrig havde været mig affkaaret, i et britisk

Skib tilbage og blev sat i Land paa Frankrigs Kyst. Hvor ængsteligt bankede mit Hjerte, da jeg nærmede mig Dieppe; Madelaine kunde være bleven mig utro — af! hun kunde endog være død! Gud være lovet, hun levede og var tro! Jeg fandt hende ved sin gamle Dufels Sygeleie, som, efterat hendes rørende Bestandighed havde betvunnet hans Hjerte, forgjæves overalt havde forsket efter mig. Han oplevede endnu vor ægtefabelige Forbindelse og velsignede os i sin Død. Dgsaa min Fader saae jeg langsomt nærme sig sin Grav, og snart trykkede jeg hans Dine til. Efter alle mine Lidelser, Sir, har jeg fundet en Rolighedens Havn, og nyder nu i mine Nærmestes Kreds en stille Lykke, hvis Lige kun blev Gaa tildeel." —

Saa vidt den brave Bærts Fortælling. Jeg blev langt længere i Dieppe, end jeg i Begyndelsen havde havt ifinde, thi den gamle Krigsfanges huuslige Lykkeligbed gjorde et altfor velgjørende Indtryk paa mit Hjerte.

Theaterdirecteuren.

(Efter Høllermagazin.)

I et af Vaudeville-Theatrene i Paris havde for nogen Tid siden en ung Skuespillerinde ved sin overordentlige Skønhed vakt almindelig Opstgt, uagtet

hendes Talent kun hørte til de underordnede. Som Begynderinde havde hun kun meget tarvelige Indtægter, og traf ved sin store Gude mange Tilskuere i Theatret. Den forsigtige Directeur, som havde forudseet dette, havde tilføjet den Clausel ved hendes Contract, at hun, naar hun under nogetsomhelst Paaskud, af hvad Art det saa monne være, ikke engang et Giftermaal undtagen, vilde bryde sin Contract, før den var udløben, saa skulde hun betale 10,000 Frc. i Bøder. Hun lærte sine smaa Roller med megen Iver, og spillede dem saa godt, at hun allerede ret ofte høstede Publikums Bifald.

For ikke længe siden traadte den unge Konstnerinde ind i Directorens Bureau, og meldte ham, der ikke i mindste Maade ventede det, at hun ønskede at forlade Theatret.

„Hvorledes, hvad, hører jeg ret? De vil forlade mit Theater? Snarere havde jeg ventet at Himlen vilde falde ned! — Har man maaskee gjort Dem glimrende Tilbud, maaskee fra Rusland?“

„Det har man for nogen Tid siden, men jeg har afflaaet dem. Nu er der en ung Mand, som vil ægte mig. — Jeg seer mit Livs Lykke i denne Forbindelse. Men min Forlovede gjør det til en Betingelse, at jeg skal forlade Theatret.“

„Gamle Fordomme!“ — afbrød Directeuren hende.

„Jeg kan være ham til Nytte i hans Virkefreds“ — vedblev den yndige Pige — „for Diebliffet

er han kun Commis, men han vil etablere sig, og oprette et Magazin."

"Men De skal ogsaa være mig nyttig i min Virkefreds," — sagde Theaterdirecteuren opfarende — "jeg kan ikke give Dem Deres Afsted."

"De vil altsaa hindre min Lykke?"

"Jeg beder Dem kun fornuftigt at overlægge . . . Grindrer De Bødernes Størrelse?"

"Jeg stolede paa Deres Belvillie, Deres Godhed." —

"Og jeg gjentager Dem, jeg kan ikke affedige Dem! Betaler De imidlertid Bøderne, saa maa jeg."

"Saa er jeg ulykkelig, for stedse ulykkelig!" — sagde den unge Skuespillerinde i en klagende Tone, og forlod Bureauet med Taarer i Øinene. —

To Dage efter denne Scene sad Directeuren i sin Stue og gjorde sig just Umage med at faae Ilden i sin Kamin til at brænde. Cassereren traadte ind til ham med et bedrøvet Ansigt. Indtægterne havde i den sidste Tid kun været slette, Maanedens Ende med sine Udtællinger nærmede sig; de to Forretningsmænd overveiede alvorligt, hvad der var at gjøre. "Det er en meget daarlig Tid" — sagde Directeuren — "men vi maae see at skaffe Raad. Kom igjen henad Aften." — Da Cassereren var gaaet, traadte den unge Skuespillerinde atter ind i Stuen. "Naa, hvad er der nu?" spurgte Directeuren i en noget gnaven Tone,

„Jeg kommer for at overlevere Dem mine Roller“
— svarede den unge Pige frygtsoomt.

„Det er altsaa Deres Alvor at forlade Theatret?“

„Ja — og her er ogsaa Bøderne“ — tilføiede hun, idet hun med skjælvende Haand lagde en lille Pakke Banknoter paa Bordet.

„Ha, saa ægter De altsaa en rig Mand?“

„Jeg har i dette Dieblif overleveret Dem Alt, hvad han eiede“ — lod Svaret, og Taarerne styrtede ud af den unge Piges Dine. — „Han gav det gjerne — vi vente nogen Tid endnu — han vil see at reise et Laan. — —“

„Et smukt Perspektiv! De vil altsaa begynde Deres nye Huusholdning med Gjeld! De berøver Deres tilkommende Mand, hvad han har sammensparet, De styrter ham i Bekymringer. — Det er uoverlagt, letfindigt handlet.“

„Han har villet det saaledes“ — sagde Skuespillerinden med neppe hørlig Stemme.

„Men jeg er ældre, jeg maa være fornuftigere, paf Banknoterne der sammen igjen, raff, raff.“ —

„De vil altsaa være saa god at give mig min Afsted?“

„Bist ikke, jeg vil blot anvise Dem en lettere Wei til at opnaae Deres Frihed, et Middell, som ikke koster Dem noget — — bring De mig først Ilden der til at brænde, med dette Papis.“

Han rakte hende et sammenlagt Papir. I det næste Dieblis blussede Ilden høit iveiret. „Seer De, det er skeet paa den Maade! Det, De der brændte, var — Deres Contract — jeg har nu Intet meer af Dem at fordre — tag Banknoterne med Dem, og bliv en brav Kone.“

Den lykkelige Pige vilde synke til hans Fødder og bevidne ham sin inderligste Tak. „Vi ere qvit“ — svarede den ædelmodige Mand — „endnu for en Time siden frøs jeg, nu brænder Ilden prægtigt.“

Denne høihjertede Handling af Directeuren, som selv befandt sig i trykkende Omstændigheder, blev beskjendt, og bragte ham Lykke.

Alle ilede til hans Theater, Indtægterne vare rigelige, og den truende Crisis ved Maanedens Ende var overstaet.

Anekdoter.

„Jeg vil gjerne døe, naar jeg blot veed, at mit Liig bliver ærlig begravet og mit Navn kommer i Aviserne,“ skulde en Skuespiller sige paa Theatret, men han fortalte sig og sagde: „Jeg vil gjerne døe, naar jeg blot veed, at mit ærlige Navn bliver begravet, og mit Liig kommer i Aviserne.“

— En Dame af Stand udførte en Arie ganske mesterligt i en privat Concert. — Hun var netop færdig med sin Sang, da udstødte et Gsel udenfor Vinduet ganske lydeligt sit J—a. Da henvendte en borneret Fashionable sig til Damen med de Ord: „Åk, naadige Frue, hvilken Forskjel mellem Deres skønne Sang og denne Stemme udenfor!“ — „Udenfor?“ — svarede Damen — „jeg troede, det var Deres Stemme.“

— I et Selskab, hvori Samtalen dreiede sig meget om allehaande politiske Forhold, spurgte en Kone sin Mand, hvad der dog egentlig forstodes ved Oppositions-Partiet i England, som hun nu havde hørt saa meget om. — „Kjære Kone!“ — svarede han ganske laconisk — „Oppositionen — det er netop det, du er hjemme hos os.“

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 29de April 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Den Vanvittige.

(Efter Freischütz.)

I den lille smukke Stad Saumur ved Loirefloden findes et Hospital for Afstindige. Dette er tildeels bygget op til en Klippe, og de Afstindiges Geller ere indhuggede deri og velforvarede med store Jernstænger.

For ikke længe siden var en Kone med sin Mand og en lille Datter gaaet derhen, for at tage dette skrækelige Opholdssted i Diesyn. Man havde just i samme Dieblis bragt et vanvittigt Fruentimmer ud i Gaarden, og fæstet hende ved en Lænke til Muren. Hun kunde neppe være tyve Aar gammel, og hendes blaa Die var saa blidt, hendes blege Ansigt saa yndigt, og hendes blonde Haar bølgede saa smukt om hendes Skuldre, at det var dobbelt smerteligt at see hende.

Den unge Kone, som blev rystet ved dette Syn, erkjendte sig om, hvorfor man havde lænket den Ulykkelige til Muren. Man svarede hende, at det var et fattigt Fruentimmer fra Byen, som var blevet forladt af sin Elsker, og derpaa tillige havde mistet det Barn, hun ved ham var bleven Moder til. Herover var hun gaaet fra Forstanden, og, da hun ofte havde rasende Diebliske, saa maatte man binde hende. — Efterat den barmhjertige Søster, under hvis Opfyn hun stod, rødmende og med nedslagne Dine havde givet denne Oplysning, kysede hun sin Rosenfrands. De Fremmede stode endnu hensjunkne i Eftertanke, da den Banvittige med et Spring, saa langt som hendes Lænke naaede, styrter løs paa Barnet, og ligesaa hurtigt løber hen til sin Steenbænk dermed. Moderen udstøder et gennemtrængende Skrig, og styrter efter den Afstindige, som vildt støder hende tilbage.

„Ak! det er en Pige!“ — skriger den Ulykkelige — „jo, det er hende Gud giver mig hende tilbage! hvor naadig er dog den gode Gud!“ — Og, idet hun jublede saaledes, sprang hun omkring som et Barn og bedækkede den lille med sine Kys. Faderen vilde med Magt rive Barnet fra hende, men den barmhjertige Søster bad ham ikke at gjøre det. — „Men det er jo ikke din Datter“ — sagde hun til den Banvittige — „hun ligner dig jo ikke.“ — „Det skulde ikke være mit Barn? Du milde Jesus! Saa see dog bare, Søster Marthe! Det er hans Mund, hans Dine

det er Faderens udtrykte Billede. Jeg kjender hende nok igjen. Hun kommer ned fra Himlen . . . o, hvor smukt, hvor sødt er mit Barn!”

Medens hun talede saaledes fulgte den ulykkelige Moder alle den vanvittige Qvindes Bevægelser; snart græd hun, snart smilede hun, alt efter som den Affindige gjorde Mine til at slippe Barnet eller til at drage det til sig. —

„Saa laan mig engang din Datter, for at jeg kan betragte hende nøiere“ — sagde nu den gode Søster Marthe.

„Jeg skulde laane Eder hende? Een Gang sagde allerede Præsterne til mig, jeg skulde blot laane hende til den gode Gud, som vilde gjøre hende til en Engel, og nu har jeg allerede ventet saa længe, og hun kom bestandig ikke tilbage. Jeg laaner hende ikke mere bort, jeg veed, hvad jeg har lidt. Hellere vilde jeg dræbe hende og beholde hendes Liig.“ —

Barnets Moder var døddbleg falden paa sine Knæe, og bad grædende om, at hun ikke maatte gjøre den lille nogen Fortræd; men den Vanvittige ændsede ikke hendes Ord, men havde travlt med at vugge Barnet i sine Arme og kysse det paa Dinene. — Faderen var imidlertid ilet bort, for at hente Directeuren ved Anstalten. Man havde næsten Møie med at skjelne, hvem der nu egentlig var den Vanvittige, da Moderen yttrede en ligesaa græsselig Fortvivlelse og selv lignede en Rasende. Man blev tilsidst enig om, ikke at anvende

nogen Magt, men at føre den Ulykkelige tilligemed Barnet tilbage i hendes Celle, for at oppebie det Dødsblik, da hun faldt i Søvn, og saa at fravryste hende hendes Bytte. —

Neppe befandt den Banvittige sig i sin Celle, før hun satte Barnet paa Jorden, og dannede et Slags Jordybning i sit Leie, til at lægge det i, medens Moderen uophørligt pressede sit Ansigt mod Jernstængerne. — Den Ulykkelige lagde nu Barnet ned paa Leiet og dyskede det med skjælvende Mine i Søvn, derpaa sank hun selv ned ved Siden af det og faldt i Søvn. Nu listede Bogteren sig ind i Cellen, greb Barnet og overrakte det til Moderen, der udstødte et høit Glædesstrig og ilede saa hurtigt bort, som hun kunde. Ved dette Strig vaagnede den Banvittige. Da hun ikke saa Barnet mere, ruskede hun ligesom en Hyæne i sit Buurs Jernstænger, brølede frygtligt, og styrtede derpaa, ligesom ramt af et Slag, til Jorden. Hun var død.

Theodor Schorn.

Extract

of

forste Quartals Regnskab 1848,

for

det forenede Understaattelses-Selskab.

Indtægt.

	Rbb.	f.
Beholdning fra forrige Aar, Refrancer iberegnet	5356	25
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 60de Aars gang Nr. 1 à 13 incl.	975	90
B. 1. Renter af 2000 4600 for 6. M. i 30% bankengælte Obligationer af 2000 69 à 13 Mfr. 10³/₄ af. à 2000% er 628 Rbb. 87 f.		
2. bito af Sparekassen mops taget	21	—
C. Kaans Afbetaling i 1ste Svartal b. M.	1449	—
D. Spilaget Kaan i Nationalbanken	5000	—
Rbb.	13431	10

Udgifter.

	Rbb.	f.
1. Pensioner for 1ste Svartal:	1093	72 f.
Til de sædvanlige Pensioner		
Pensioner for bet Brokke Regat	44	—
Bito for Caroline-Regat.	25	—
Det Overfyldende af bet Brokke Regat for 1847	24	—
2. Kaan, rentefrie, til 47 Medlemmer	1186	72
3. Gratification til 281 bito	3900	—
4. Renter til Banken for 1 Maaned af bet ophagne Kaan	16	64
5. Aftvorne Contingent Refrancer	42	24
6. Generelle Indførsninger	75	95
7. Rømninger for 1ste Svartal b. M.	500	—
Refrancer af udfrædte et endnu indbrakte Svitteringer: for Kaan	200	Rbb. f.
og i Contingent	78	— 44
Saldo	1030	95
Rbb.	13431	10

Ribeensavn den 31te Marts 1848.

Doverensfæmmerne med den fjerde Control.

G. Primom,
Sæstener.

H. Borgem.

J. Barbrecht.

E. Clausen.

Carl S. Groth.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 6te Mai 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Frederik den Store og Pölnis.

(Efter Freischüs.)

Kongen spurgte engang ved Middagsbordet den bekendte Friherre von Pölnis, om han gik paa Maßerade den Aften, og da Pölnis svarede Ja dertil, sagde Kongen: „Det er mig kjært, saa er jeg dog vis paa at, at kjende Gen.“

B. „Det kommer dog an derpaa, Deres Majestæt!“

K. „D, ganske vist — Ham skal jeg gjentjende iblandt Tusende, og i enhver Skikkelse.“

B. „Jeg vover ei at modstige; men Tiden vil lære det.“

K. „Godt! Jeg er saa vis i min Sag, at jeg — ja! det er et Ord, jeg forærer ham tusende Louisdorer, dersom jeg ikke gjentjender ham!“

B. „Jeg takker Deres Majestæt underdanigst. J

Sandhed, jeg havde ikke troet, at min Lykkestjerne skinnede idag."

K. „Han skal ikke triumphere for tidligt, min kjære Baron! Kort og godt, det bliver derved — jeg holder mit Ord."

Da Taflet var hævet, og Bölnitz allerede fuldkommen havde gennemtænkt sin Plan, tøvede han ikke med at begive sig hjem og strax at lade en af de fornemste og rigeste Israelliter i Berlin kalde til sig. Han meddeelte denne den Samtale, han havde havt med Kongen, og lovede ham en Belønning af tusende Daler, hvis han ydede ham den nødvendige Hjælp til Opnaaelsen af hans Hensigt. Men denne bestod deri, at han strax skulde skaffe saamange Juveler tilveie, som muligt; dermed vilde Baronnen smykke sig om Aftenen, og paa den Maade gjøre sig ukjendelig for Kongen, idet han klogelig beregnede, at Frederik ved Synet af saa mange Juveler snarere vilde tænke paa enhver Anden, end paa sin forgjeldede Kammerherre.

Aftenen kom, Maskeraden begyndte, og Kongen havde allerede længe forgjæves spejdet efter sin Kammerherre, da han pludselig fik Die paa en yderst prægtigklædt Armenier. Turbanen, Bæltet, hele Dragten var som besaaet med ægte Juveler — Masken gjorde almindelig Opsigt. Alle omringede den; Enhver søgte at udforske, hvem der vel kunde stifte i denne Forflædning. Man betragtede Masken fra alle Sider —

man tiltalte den; den var ikke stum, men Ingen var istand til at kjende den.

Fremfor Alle var Kongen nysgjerrig efter at vide, hvem der i hans Land og Rige vel var Eier af en saa betydelig Skat af Perler og Edelstene. Han udsendte flere Personer, for at udforske det; men Alle kom tilbage med den Bescjed, at det var en Hollænder, som havde store Besiddelser i Colonierne, og var kommen til Berlin, for at forelægge Kongen flere vigtige Projecter; dersom disse bleve billigede, agtede han at sælge sine Besiddelser og at nedsætte sig i Preussen.

Denne Efterretning klang saare behageligt i Frederiks Øren, og da han nu var yderst nysgjerrig efter at erfare, hvori disse Projecter egentlig bestode, udsendte han atter nogle af sine Fortrolige, for at søge at komme til Kundskab derom. Men alle deres Bestræbelser vare frugtesløse; Armenieren svarede dem bestandig: „Det, hans Projecter gif ud paa, kunde og vilde han ikkun aabenbare Hans Majestæt selv.“—

Kongen, der ved dette hemmelighedsfulde Væsen var bleven mere og mere nysgjerrig, tiltalte omsider selv Massen og opbød hele sin Overtalelseskunst, for at faae den til at udtale sig — men forgjæves. — Frederik, der ikke kunde beherske sin Utaalmodighed længer, tog omsider Massen af og sagde: „Naa da for Pokker, jeg er jo Kongen!“

„Og jeg er Pölnisk,“ — svarede Hollænderen.

deren hurtigt, idet han ligeledes tog sin Masse af og buffede ærbødigt. — Kongen studsede et Dieblif, traf paa Smilebaandet og vendte sig hurtigt bort. — Morgen efter sendte han sin Kammerherre de belovede tusende Louisdorer, og havde vist gjerne udbetalt ham det Dobbelte, dersom han ikke havde havt den Ugrælse at være bleven narret.

Hittebarnet.

(Af Illustrirte Zeitung.)

Den 16de November 1717 gik en Politicommissair, ved Navn Jean Lebas, forbi Kirken St Jean le Ronde i Paris. Det var Klokken 6 om Morgenen, Luften var kold, og en tyk Taage hvilede over Byens Gader. Nogle Røner og Arbeidsfolk stode i Grupper omkring en Gjenstand, som de talte meget levende om. Commissairen traadte til og saae nu et nyfødt Barn, som var meget omhyggeligt hyllet i Svøb og Klædningsstykker, som vidnede om Forældrenes Formuenhed.

„Den skændige Moder,“ — sagde en Fiskerkone — „hun er rig, og har sat sit Barn ud!“

„Man skulde indespærre hende paa Livstid, naar man fik fat paa hende“ — meente en Mælkehandlerse.

Commissairen gjorde sin Pligt; han tog Barnet og vilde bringe det til Stiftelsen for Hittebørn. „Lad

mig faae det" — udbrod en Glarmesterkone fra Nabo-
lavet — „i Jeres Hospital maa den stakkels Unge
dog kun crepere.“ — Barnet syntes kun at kunne leve
et Par Timer endnu, saa koldt og stivt og blegt var
det. Commissairen overlod det til Konen, efterat have
noteret de Omstændigheder, under hvilke man havde
fundet det.

Ved uafslædig Pleie kom Hittetbarnet sig igjen,
og Glarmesterkonen, der selv ingen Børn havde, elskede
det, som om hun var dets kødelige Moder. — Der
var hængaaet nogle Aar, da en Ubekjendt indfandt sig
hos hende og overrakte hende en Anviisning paa
1200 Livres Renter, som vare bestemte til Barnets
Opdragelse. Alle Efterforskninger om Kilden til denne
Understøttelse vare frugtesløse. Drengen voksede til,
han fik fortræffelige Lærere og fyldte Verden med sine
Bærkers Ry.

Der levede paa den Tid en aandrigh og elskværdig
Dame, en Søster til Erkebiskoppen af Lyon, som ved
sine Galanterier og sin Forbindelse med Regenten og
den berygtede Dubois havde erhvervet sig en betydelig
Indflydelse. Hun var Moderen til dette Hittetbarn.
Da dette nu var blevet til en berømt Mand, vaagnede
den Deeltagelse for det, der saa længe havde slumret,
i hendes Bryst. Hun ønskede at see sin Søn, men
havde stor Umage med, at bevæge denne, til at lade
sig forestille. Tilfældt gav han efter, men kun paa
den Betingelse, at turde bringe sin Pleiemoder med sig.

Den til Besøget fastsatte Dag var kommen; han lader sig melde, den fornemme Dame seer hen mod Døren, og hendes Søn træder ind, men da Fru von Lancin reiste sig og udbredte sine Arme, traadte d'Alibert — thi det var denne berømte Lærde — tilbage og udbrod med taarefyldte Dine: „De er ikke min Moder! Jeg kjender kun een Moder, det er denne Glarmesterkone!“

Anekdoter.

Keiser Napoleon var i en høi Grad distrait, og denne hans Distraction viste sig navnlig i sit hele Omfang i Statsraadet, hvor da Statsraadernes Tobsaksdaafer meget ofte blev de ulykkelige og uskyldige Offere derfor.

Naar Keiseren saae, at det ingen rigtig Fremgang vilde have med Et eller Andet, som han vilde sætte igjennem i Statsraadet, saa yttrede der sig sædvanlig et Slags Utaalmodighed i hans Bevægelser; han kunde da ikke blive rolig siddende i sin Lænestol, og søgte nu paa allehaande Maader at aflede den nysgjerrige Opmærksomhed fra sig, som han blev en Gjenstand for. Saasnart han saa bemærkede, at et Medlem af Statsraadet saae vist paa ham, strakte han Armene ud imod ham, og bevægede Tømmelfingeren og Pegefingeren, som om han vilde sige: „Jeg udbeder mig en

Priis Tobak.“ Den, han isaaledes havde henvendt sig til, ilede da med at række Tobaksdaasen til Keiseren, der, naar han flygtig havde taget en Priis, begyndte at lege med Daasen, som han kastede fra den ene Haand i den anden, eller strøede Tobakken, som var deri, omkring paa Bordet. I sin Distraction puttede han saa Daasen i Lommen, istedetfor at give den tilbage til Gieren. Saaledes forsvandt i eet Statsraadsmøde een, to, tre, ja selv fire Tobaksdaaser, og først, naar han kom hjem fra Statsraadet, bemærkede han sin Distraction. Naturligviis kom Daaserne snart tilbage i deres retmæssige Gieres Hænder; undertiden foregik der ogsaa meget behagelige Forvandlinger med dem, og et Medlem af Statsraadet, som havde havt en Træ- eller Skildpaddes Tobaksdaase, fik i dens Sted, en anden meget smuk, der var besat med Brillanter eller smykket med Keiserens Portrait. — Nogle Statsraader, som satte Priis paa deres Daaser, fordi det enten var Foræringer eller Familiestykker, de havde arvet, medbragte, uagtet de aldrig tabte ved Byttet, fra nu af kun ganske simple Daaser af lakeret Pap, af Læder eller Buxbomtræ, kort sagt saadanne, som kunde faaes for en Bagatel i Boutikerne. Keiseren vedblev imidlertid, efter sin gamle Vane, at putte Daaserne i Lommen. En Aften, da han kom fra Statsraadet, hvor han sandsynligviis, som han pleiede at sige „var bleven slaaet tilbage med Tab,“ traadte han, i meget ondt Lune, ind i Keiserindens Værelse.

Idet han vilde putte sit Lommetørklæde i Lommen, men i sit Hastværk ikke kunde finde Lommen, lod han det falde; Josephine tog det op, og sagde smilende: „Men hvad du dog er ubehændig; kom, lad mig hjælpe dig!“ Idet hun nu vilde putte Lommetørklædet i sin Gemals Lomme, udbød hun, fuld af Forbauselse: „Men siig mig, i Guds Navn, hvad har du altsammen der i din Lomme?“ og med disse Ord trak hun sex simple Tobaksdaaser, den ene efter den anden, ud af Lommen paa ham. — „Vil du drive Handel med Tobaksdaaser?“

Napoleon fortalte nu sin Gemalinde, hvorledes det var gaaet til; hun lo hjertelig derover, og endnu samme Aften fik Gierne af de sex uanseelige Tobaksdaaser sex prægtige Guld-Tabatiéres istedet.

Bed en Audienz hos General Lafayette meldte En sig til en Ansættelse. „Jeg beder at bemærke,“ — sagde han — „at jeg er Adelsmand.“

„Min Herre!“ — svarede Generalen — „det er ingen Hindring.“

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 13de Mai 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Det kan man kalde et Held!

(Efter det Lydske.)

Vore gode Forsfædre troede paa Drømme, Aandes-
aabenbaringer, Kaffe- og Kort-Spaadomme, Spøgelses-
forte Kunster, naturligt og unaturligt Trylleri, og
Alle kunde dengang fortælle hundrede Historier om de
skrækkeligste Hexerier; de skabte i deres Phantaste af
Frygt og Overtro allehaande søle Natfugle og Smaa-
djevle, og mærkede ikke, at de derved just gjorde Nar
af sig selv. Det forstaaer sig, man kan jo ikke nægte,
at de saakaldte Here i vore gode Forsfædres Tid vare
meget hyppige. De bleve dengang ofte dømt til Baalet,
og desuagtet mødte man daglig Andre af samme Slags;
siden de nu ikke længere blive brændte, lader der sig
fast Ingen mere see. Det synes desaaarsag, som om
det hovedsagligen har været disse Mennesker om at

gjøre at blive brændte, og at de, i Uergrelse over at denne Skif er affkaffet, have unddraget Menneskeheden deres Nærværelse.

Imidlertid ere vi ingenlunde mindre lettroende end vore Fædre, og Mange af vore høistærede Samtidige, — som burde have levet allerede for et Par Hundrede Aar siden, hvis de skulde have levet til rette Tid, — gjøre sig megen Umage for at bevise os, at alt Utroligt og Ikkervirkeligt egentlig er det Troeligste og Virkeligste. Det Vidunderlige har altid stor Tillokkelse for os, og, om vi endog virkelig ere rykkede betydeligt frem paa Oplysningens Bei siden de Dage, da Tøsser troede, at Fanden skulde vise sig i hvistegen Person, naar man tre Gange kaldte paa ham, saa kunne vi dog den Dag idag ikke hytte os fra stundom at dreie ud paa Afveie, og ere langt fra altid ligegyldige med Hensyn til Drømme. En sæl Drøm lader undertiden uhyggelige Indtryk tilbage i vor Sjæl; der gives endnu Mange, der betragte en Drøm som et Bink eller et Barsel; hvilket de ansee det for deres Pligt snarest muligt at skaffe sig udlagt, for at ikke Fremtiden skal overraske dem. Det er især Fruentimmer, som have en klippefast Tro, naar det gjelder Drømme; alt det Ubegribelige og Mystiske behager hviligen deres lune-fulde Phantastie; ja, man turde maaskee vove at paa-staae, at mere end een smuk Dame har taget Skjebnen det ilde op, naar hun ved en betydningsfuld Drøm har følt sig berettiget til at vente noget Overordentligt,

men er bleven nødsaget til at vente forgjeves. Till alle Tider har det derfor været Gjenstand for Folks ibrige Studium at tyde Drømme, og i Ammestuerne fortælles vidunderlige Historier om mærkværdige Drømme, deres Udlæggelse, samt hvorlunde Alt er gaaet i Opfyldelse. Drømmetyderne selv, om man ogsaa hist og her endnu finder sig besejret til at spørge dem til Raads, gjøre imidlertid i vore oplyste Dage ingen synderlig Lykke; vi have nemlig nuomstunder, til disses ubodelige Skade, en stor Mængde Bøger, som nviagtigt og uimodsigeligt give os Forklaring om Alt, hvad vi have drømt, og der er saamænd Mange, der fæste større Tro til disse Folkeskrifter end til Balle's Lærebog og Luthers Katechismus. Ved Siden af mig f. Ex. boer en iøvrigt pæn gammel Kone, som er gaaet aldeles til Grunde, fordi hun spillede i Talletteriet — (dette gediegne gamle Djevvelskab!) — og satte alle sine Benge paa drømte Tal. Desuagtet har hun ikke kunnet beqvemme sig til af Skade at blive klog og opgive sin Tro paa Drømme. For nogen Tid siden var jeg saa uforsigtig en smuk Morgen, ved et tilfældigt Møde paa vor fælleds Trappe, at indlade mig i Snak med hende angaaende en Drøm, jeg just om Natten havde havt, og hun bad mig nu saa indstændigt, at jeg skulde fortælle hende den; hun skulde da ganske bestemt udtyde den for mig. — „Nu vel!“ sagde jeg, „jeg drømte, jeg var paa Havet og dog sad til Hest; jeg fløi og havde desuagtet ingen Binger, ei heller befandt jeg mig i en

Lustballon.“ — „Gud bevar' os, kjære Herre!“ svarede hun, idet hun traf en lille Bog op af sin Lomme; „det er da en velsignet Drøm, De der har havt! — vil De have det, skal jeg strax give Dem en bestemt Udtydning af den. Havet, seer De, betyder Glæde og et let Middel, hvorved alle Deres Planer ville lykkes Dem; Hesten er ligesvem Velstand og Lykke, glimrende Foretagender; og at flyve — ja, det veed jeg allerede udenad — at flyve betyder, at man skal fejre over alle sine Medbeilere og stige i Ære og Anseelse. Jeg kunde næsten misunde Dem denne vægtige Drøm, og endnu idag vil der bestemt arrivere Dem en stor Lykke!“ Jeg takkede min Raboerske forbindtligst og bad hende blot et Dieblif laane mig denne kostbare Bog, som saa smukt forstaaer at udtyde Drømme. Værker af dette Slags pleie sjældent at udmærke sig ved Stilen eller Tankerne, — men det behøves da heller ikke; thi om de ogsaa vare skrevne i den meest romantiske Stil, vilde dog deres Læsere Intet forstaae deraf. Jeg læste da i denne Bog: har man drømt om en Bjørn, vil man bestemt næste Dag møde et eller andet Dyr paa sin Wei (den rigtige Udtydning her maatte jeg da erkjende!); fremdeles saae jeg: har man drømt om et Spring over en Grøft, kan man let komme til at falde; Drøm om gammelt Linned betyder Dødsfald; Synet af allehaande Frugter, men dog især blaae og gule Blommer, varsle Sorg; Drøm om Smaaapenge betegner Uergrelse, hvorimod Synet af Agerhøns bebuder, at man skal komme

i interessant Forhold til en smuk Dame; o. s. v. Jeg var meget forbauset ved alt, hvad jeg læste; Forbindelsen imellem Smaapenge og Uergrelse kunde jeg tænke mig, hvorimod Slægtskabet imellem Ugerhøns og smukke Damer var mig ubegribeligt. Imidlertid leverede jeg Konen hendes Bog tilbage, og var i mit Hjerte ganske stolt af at have erholdt Nøglen til saamange Drommes Udlæggelse. Men — Menneſket ſpaaer og Gud raa'er! Paa ſelfamme Dag, jeg havde havt den beilige Drom, og ſom jeg juſt gaaer og glæder mig til den mig ſaa tydelig tilſagte Lykke, ſtyrter jeg ned af min Trappe og ſlaaer mig et Hul i Næſen og en ſtor Bule i Panden. I min ynkværdige Situation gaaer jeg ind til min Naboerſke og ſiger, idet jeg viſer hende mit forſlaaede Anſigt: „Hvorledes vil De dog forklare mig dette Tilfælde, da jeg jo aldeles ikke har drømt om noget Spring over en Grøft? De maa rigtig ikke tage mig det ilde op, at jeg ſpørger Dem: hvorledes kan man efter en ſaa roſenrød Drom, ſom min, møde en ſaa brun og blaa Birkelighed?“ — „Na,“ ſagde hun næſten ſtødt; „jeg tror da nok, at De har Grund til at være i høieſte Grad tilfreds; De kunde jo ſom Ingeniing have ſlaaet Dem ihjel, og er ſluppet derfra med en hoven Næſe og en Bule i Panden! Det kan man kalde et ſandt Held!“ — „Jeg indſeer, at De har Ret,“ ſvarede jeg i Følelſen af min Smerte; „men jeg maa dog tilſtaaе, at jeg for Fremtiden helſt vil være fri for den Lykke!“ —

Lykke og Ulykke.

(Af en forhenværende Ødelands Dagbog.)

Længere kan jeg ikke tilbageholde Yttringen af min inderlige Glæde: jeg er den lykkeligste Mand i Verden, lige siden jeg blev — ulykkelig. Min Kone holdt Equipage; jeg kunde næsten aldrig faae hende at see, hun var mere ude end hjemme. Ogsaa jeg holdt Equipage og Rideheste, dog mindre for mig selv end for mine saakaldte Venner. Kongens Foged har bemægtiget sig baade Heste og Vogn, og siden den Tid bliver min smukke Kone smukt hjemme.

Enhver af os havde dengang sine egne Bærelser, sin egen Opvarmning og naturligtviis sin egen Kjedsommelighed; det var en stor Mærkværdighed, naar den Ene kunde faae Tid til at hilse et Dieblisk paa den Anden — saa uhyre travlt havde vi med aldeles Intet at bestille. Nu derimod, da hele Meublementet er borte, med Undtagelse af to Senge, to Borde og et halvt Dusin Stole, ere vi altid trofast sammen, ligesom et ærbart Hgtepar fra de gode gamle Dage, til Trøst i de lange Vinterastener, og Dag for Dag til større Glæde og Hygge for hinanden. Min Kone var tilforn, med Hensyn til Kjøkkenet, i høieste Grad kræsen; aldrig kunde hun faae Noget efter sin Smag. Uagtet vi satte mange Penge til paa vore Maaltider, spiste vi dog kun lidet; vort Selskab spiste for os, og det forstaaer sig, vi havde jo altid gode Venner af alle Sorter, som troligen indfandt sig til Middagstiden og spiste sig smækkede hos os, medens vi selv bleve ganske magre og elendige, fordi vi spiste uden Sult. Men nu — hvem skulde vel troe det? nu laver min Kone selv vor Mad, og jeg forsikrer, den er ganske fortrinlig! Hun koger en Suppe, som siger Sparto til alle vor salig' Koks franske Ragout'er, og hun, som før havde Noget at udsætte paa Alt, hun leverer nu meget

oeconomiske Retter, paa hvilke Ingen med Føie kan udsætte det Mindste. I det Hele er min Kone saa huuslig, saa ordentlig og omhyggelig: i egen Person tæller hun til Vadsf, hun syer og strikker selv. Hun takker mig endog for det Mod, hvormed jeg er traadt i Kamp mod Skjebnens Luner. Hun roser min Gemytlighed og siger, at hun slet ikke kjender mig mere; — og i Sandhed — før Brylluppet gjorde vi os ingen Umage med at lære hinanden at kjende og i vor Rigdomsperiode havde vi ingen Leilighed dertil. Nu derimod studere vi hinanden; vi overveie hinandens Fortjenester og ere henrykkede, den Eine over den Anden. Det er dog et interessant Forhold! Den unge Kjærligheds Tid er vel kommet lidt sildig, men til Gjengjæld haaber jeg da ogsaa, at den aldrig skal blive gammel.

Tilforn skrantede jeg ofte og holdt en Læge, som næsten aldrig veg fra min Side. Han var min Raadgiver i Balget af, hvad jeg turde spise og drikke, og han var saa om over mig, at han stedse selv fandt sig i, ja endog med synlig Velbehag nød Alt, hvad han raadede mig til at vælge. Vi holdt mange Maaltider sammen, og han var saa kjærlig, hos mig at drikke mangan Flaske god Viin paa min Sundhed, og hvergang betragtede jeg ham med misundelige Bine. Siden mine Penge slap op, har denne Menneskeleven — Gud ssee Lov! — ganske opgivet mig. Saasnart han saae Underbetjenten fra Hestemøllestrædet ved min Dør, følte han endnu engang min Puls og erklærede, at nu var jeg fuldkommen brav. Han havde Ret; jeg var syg til hans Fordeel, men nu er jeg rask til min egen Fornøielse, og ny Livskraft rinder gjennem mine Arer. Min Ungdoms Styrke er vendt tilbage, og jeg frygter Intet mere; thi jeg har overvunden enhver Frygt. I min lykkelige Tid havde jeg en rædsom Frygt for Ulykken: Ulykken kom, og jeg finder, at den endog har sine Tillokkelser. Jeg tænkte altid: Skulde

Du miste Dine Heste, Dine Malerier, Dine Liebhaberier, saa bliver der Intet andet tilbage for dig, end at skyde dig en Kugle for Panden; — jeg har mistet det altsammen, og aldrig har jeg sporet større Lyst til Livet hos mig end netop nu. Jeg er fri, uafhængig, sikker for Spyttslukkere og Tyve. Af alle sine Kostbarheder har min Kone Intet tilbage uden sin Forlovelsesring. Med et Ord: vi ere fattige som Kirkerotter, men lykkelige som Engle. Bidste mine forrige Snyltgjester, hvilken Tilfredsstillelse der ligger deri, at man har Mod til at være fattig; i Sandhed! de misundte mig endnu mere end tilforn: men jeg er lykkelig ved den Tanke, at min Ulykke har befriet mig fra Smigrere og Misundere. — Dog, jeg maa holde op, og rast til mit Arbeide! jeg giver Underviisning i, hvad jeg selv har lært, og er paa den Maade endog et nyttigt Menneffe. Nyttig og lykkelig — jeg spørger: kan man forlange Mere? Med det første Glas Viin, som jeg skænkede af den Flaske, jeg betalte med de ved min Flid fortjente Penge, klinkede jeg ogsaa taknemmelig med min lykkelige Kone og udbragte en Skaal for „den gode, den heldbringende Ulykke!“

C. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 20de Mai 1848.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

George Washington.

(Efter Gubix's Volks-Kalender).

George Washington, den tredje Søn af en rig Planter Augustin Washington, blev født den 23de Februar 1732 i Bridges-Creek i Virginien, Grevskabet Westmoreland. Hans Tidofader John Washington var den Første af Familien, som i Aaret 1657 drog over til den nye Verden fra England, hvor hans Forsædre i Grevskabet Northampton havde indtaget en udmærket Plads. I sit tiende Aar mistede George sin Fader, der efterlod ham en ubetydelig Formue, og nogle Aar derefter overdroge hans Brødre ham Bestyrelsen af deres Plantager. Uagtet han i denne Retning meget hurtigt erhvervede sig Duelighed og Kundskab, droges han dog saavel af indre Lyst som af medfødte Talenter til Soldaterstanden; og paa denne

Bei var Lykken ham saa god, at han allerede i sit tyvende Aar blev valgt til General-Adjutant ved de Virginiske Tropper med Majors Rang, hvorhos man betroede ham en Sendelse til Nærheden af de franske Colonier ved Ohio. Ved sin Tilbagekomst erholdt han Commandoen over et Regiment paa 300 Mand, med hvilket han gjorde det første Felttog mod Franskmændene i Begyndelsen af den syvaarige engelsk-franske Krig, som førtes angaaende Grændserne ved Ohio. Efter dette Felttog besluttede han igjen at forlade Krigstjenesten, ei alene fordi han blev forbigaaet ved et Avancement, men ogsaa paa Grund af at hans ældste Broders Død satte ham i Besiddelse af det rige Gods Mont-Bernon. Smidlertid kunde han dog ikke modstaae de gjentagne Anmodninger fra General Braddock, som valgte ham til sin General-Adjutant. Efter at have indlagt sig stor Ære i det Felttog, i hvilket sidstnævnte General faldt (1755), blev Washington udnævnt til Oberst og dernæst til Over-Befalingsmand over samtlige Virginiske Tropper; han bidrog i Aaret 1756 Meget til Indtagelsen af Fæstningen Duguesne, blev valgt til Medlem af Generalforsamlingen, nedlagde sin Oberstpost og ægtede en ung Enke, til hvem han allerede i nogen Tid havde staaet i nærmere Forhold, og som i Forbindelse med Rigdom og Skjønhed var begavet med høi Grad af Aandsdannelse og det ædleste Hjerte. I Aaret 1763 sluttedes, som bekjendt, Pariserfreden, der bragte Canada i Englands Hænder og befriede de

gammel-engelske Colonier fra Franskmændenes urolige Naboskab, hvilket i høieste Grad havde medvirket til at gjøre Colonierne afhængige af Englands Beskyttelse. Men just dette England, som var bleven fri for den besværlige Nabo og de langvarige Fjendtligheder med ham, ønskede nu hos Colonierne at gjøre sig betalt for de havte Omkostninger og Besværligheder. Paa denne Maade udkom den berygtede Stempelforordning i Aaret 1765. Med Parlamentets Samtykke havde nemlig det Grenville'ske Ministerium i England besluttet at hævde Told af adskillige Indførsels-Artikler i America (5te April 1764) og omtrent et Aar derefter (22de Marts 1765) at indføre Brugen af Stempel-Papir i Colonierne. Det tilføiede endog med rene Ord, at Overskudet af de ved disse Forholdsregler hævdede Indtægter, — der egentlig vare bestemte til at afbetale en Deel af den Gjæld, som England havde gjort for at beskytte Colonierne imod Frankrig, — skulde tilflyde den engelske Konges Skatkammer. Denne Bestemmelse vakte i fuldt Maal Amerikanernes Uvillie og en stærk Gjæring udbredte sig iblandt dem. Vel havde ikkun en af Colonierne, nemlig Maryland, den ifølge en Lov anerkjendte Rettighed at beskatte sig selv og ikke paalægges Skat af det engelske Parlament, men ingenlunde var det Modsatte erklæret retsgyldigt i de øvrige Colonier. Disse vægrede sig derfor ikke ved villigen at bære den dem efter behørig Burdering tilkommende Deel af Omkostningerne, men til at overtage denne efter det engelske

Parlamentets Bestemmelse kunde de ikke beqvemme sig. De vilde selv, efter bedste Indsigt i de indre Forhold, indrette Afgifternes Natur og Væsen, de vilde beskaffe sig selv, forsaavidt England maatte have billig Fordring paa deres Bidrag til Krigsomskostningerne; men ingenlunde vilde de underkaste sig en vilkaarlig Beskatningsmaade, hvis Maal og Grændse de ikke kunde oversee, og som uden Control maatte udtømme deres Ressourcer. Saavel den almindelige Folkeret som Selvopholdelsens første rettlige Grundsætninger strede imod en saadan Vilkaarlighed. Kun ved Selvbeskatningen vilde Borgerens personlige Frihed og Eiendom være beskyttet imod en herskende Magts Indgreb. Hvo kan betvivle Sandheden i saadan Anskuelse? Den ulmede i Amerikanernes Gemytter, og da derfor Colonien Massachusetts-Bay indbød til en almindelig Congres, vare alle Colonier repræsenterede paa denne og udstedte eenstemmig en hvidelig Protest med Parlamentets Ret til at beskaffe Colonierne (19de October 1765). Ethvert Forsøg fra engelsk Side paa at indføre den ommeldte Forholdsregel blev nu med Bestemthed tilbageviist og forhindret af Folket, og fremkaldte Oprør, under hvilke ethvert Stykke Stempelpapiir, som man kunde faae fat paa, blev tilintetgjort. Folket følte sig i sin Ret, og besad Kraft og Bestindighed nok til i Gjerningen at forsvare denne Ret. Følgen af disse Bevægelser var, at Handelen standsede, og hele Statsmaskinen kom i Uorden, saaledes at det nye (Whig-) Ministerium

Rothingham endelig tilbagesog Stempelforordningen, dog med det udtryffelige Tilføiende, at dette alene var en naadig Indrømmelse, hvorimod Parlamentet i Fremtiden som tilforn skulde beholde sin Ret til at beskatte Colonierne. En saadan Erklæring kunde paa ingen Maade tilfredsstille Amerikanerne. De saae deri ikke nogen Belwillie for Colonierne, men kun den tvingende Frygt for Diebliffets modstræbende Bevægelse, ikke en moralisk fri Handling, grundet i Erkjendelsen, men en Forholdsregel, udsprungen af Svaghed, og maatte, saasnart Grunden til Frygten forsvandt, imødesee Forniyelsen af den neppe afkastede Byrde. De behøvede heller ikke længe at vente paa Indtrædelsen af dette Tidspunkt; thi neppe var i England det whig'ske Ministerium styrtet og afløst af et torystiff under Lord North (1770), før en ny Forordning udkom, som lagde en Afgift paa Indførelse i Colonierne af Glas, Papir, Blyhyldt, Farvestof og Thee, selv naar denne skete ved engelske Skibe. Ved denne Leilighed viste Amerikanernes Samfundsaaend sig i et glimrende Lys. Atter sammenkaldte Massachusetts-Bay en almindelig Forsamling, som besluttede ikke alene med Bestemthed at protestere imod den nye Forordning, men tillige at frastige sig saavel de med Told belagte, som ogsaa alle andre engelske Varer, man paa nogen Maade kunde undvære, ved Opbydelse af alle Midler at producere saa Meget som muligt af disse Varer i Landet selv, og for Diebliffet ikke at skye de største Offre, for at bevare deres Selvstændighed. Dette

var ikke blot en dristig, det var en storartet Beslutning, et evig roesværdigt Mindesmærke om den skjønneste Folkeaaud i Historiens Tempel! England sendte en ny Krigshær til Amerika, de engelske Gouverneurer grebe til krigeriske Forholdsregler — Intet formaaede at for-
 knytte Colonierne. Dgsaa de rustede sig til Kampen. Da nedstemte det engelske Parlament atter sine For-
 dringer, deels af Frygt for den truende Krig og deels bevæget ved Forestillinger fra den engelske Handelsstand, der saae sine egne Interesser høilig skadede ved en Op-
 stand; det udgav nemlig (1770) en tredie Forordning, som ingen Fordeel kunde bringe England, da det ikkun var Theen, som blev beskattet, og det endog saaledes, at den, uagtet Afgiften, blev billigere i Amerika end i
 England, idet man fritog den til Colonierne bestemte Thee for den engelske Afgift af en Shilling paa Pun-
 det, og i Amerika kun lagde fire Pence derpaa. For-
 ordningen udkom altsaa kun i den Hensigt, ved Fjer-
 nelse af enhver materiel Skade for Amerika at vedlige-
 holde Grundsætningen om Parlamentets Beskattelsesret, paa hvilken man da senere, under gunstigere Forhold, kunde
 opføre en ny Skatte-Bygning. Dog Amerikanerne lode sig ikke narre. Deres Blik vare ikke saa borneret, at de kun skulde have taget de ydre Fordele i Betragtning. Det var Anden i den intenderede Bestemmelse, imod hvilken de erklærede sig. De modsatte sig derfor endog Indførelsen af den billige Thee: de vilde ikke for en siebliffelig Handelsfordeel, der maaskee kunde berige

en Deel af dem, opgive Principet for deres menneskelige og personlige Frihed, som alene har sin sande og uomstyrtelige Grund i Folkenes Ret til at give sig selv Love, og følgerig ogsaa til at paalægge sig selv Skat. I Bevidstheden om denne deres Berettigelse som selv-tænkende, for sig selv handlende og moralsk frie Væsener forfastede de Englands snildt nok udtænkte Kunstgreb, og siden Roms stolte Republik gives maaskee intet skjønnere Exempel paa den borgerlige Almeenaands Storhed! Gren var et helt Folk mere værd end For-delen, og for æreløs erklærede det Enhver, som kjøbte af den efter engelsk Bestemmelse beskattede Thee. Og Amerikanerne lode det ikke blive ved Ord alene. Først angreb man i Boston nogle med Thee ladede Skibe, der tilhørte det ostindiske Compagnie og havde erholdt den Begunstigelse at udføre Theen frit fra England, og kastede Ladningerne i Havet; andre Stæder fulgte Bostons Exempel og denne haandgribelige Opposition fremkaldte fra det engelske Ministeriums Side de haarde Straffebestemmelser, som nærmest foranledigede Kampens Udbrud. Parlamentet besluttede, hvad og Kongen stad-fæstede, at Bostons Havn skulde spærres, indtil det ostindiske Compagnie havde erholdt fuldkommen Skades-erstatning, at Colonien Massachusetts skulde miste sin hidtil havte frie Forsatning, at Regjeringsretten skulde være hjemfalden til Englands Krone alene og dens Embedsmænd, at den haardeste Straf skulde træffe enhver Deeltager i Opsætigheden, hvorimod de Personer,

som ved ubespøiet Boldsomhed havde medvirket til at standse Oprøret, skulde dømmes ikke i Amerika men i England, og saa fremdeles. Med eendrægtig Fædrelandskjærlighed og Alt opoffrende Begeistring for Frihedsideen sluttede Colonierne sig nu fast til hverandre ligeoverfor de strenge Befalinger — og Kampen udbrød. Den engelske General Gage, som beleirede Boston, overfaldt en Forsamling af amerikanske Repræsentanter i Concord, og det første Blod flød i Lexington. En anden Træfning fulgte ved Breech-Hill, med tvivlsomt Udfald ligesom den første, men Colonien, som paa Grund af et Løfte fra Ludvig XVI stode paa hemmelig Hjælp fra Frankrig, brændte af Hævnsølelse og gjorde rasende Modstand.

(Sluttes.)

C. P. S. K r e b s.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 27de Mai 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

George Washington.

(Sluttet).

Congressen i Philadelphia, der fra 1774 i Washington havde havt sit virksomste Medlem, erklærede i Aaret 1776 de forenede Colonier for en uafhængig, sig selv styrende Stat, bekendtgjorde Grundtrækkene af den tilkommende Forbunds-Forfatning og udnævnte eenstemmig George Washington til Generalisimus over den amerikanske Armee. Han modtog Overbefalingen med de besfædne Ord: „han følte sig vel ingenlunde et saa hæderligt Hverd voren, men vilde dog anspænde alle sine Kræfter for at svare til sine Medborgeres Tillid“; han anvendte sin Formue til at danne en betydelig Friskare, som han lod støde til Hæren, og tilbageviste den ham tilbudte Gage med den Uttring: „han vilde holde nøiagtigt Regnskab over sine

Udgifter, og haabede, at Congressen ikke vilde tage i Betænkning at refundere ham disse." Hans første Baabendaad var at forjage Englænderne fra Boston, og dette fyldte Amerikanerne med den meest levende Enthufiasme. Efter at være bleven overvundet ved Brooklyn, seirede han ved Trenton og Princeton (1777); efter de uheldigere Træfninger ved Brandy-Wines Bredder og ved Germantown tilkæmpede han sig igjen glimrende Seiervindinger først ved Monmouth Court-House (1778), endnu før den ved Handels-Traktaten imellem Amerika og Frankrig bevirkede Ankomst af den franske Flaade under Grev d'Estaing, og dernæst ved Turtle-Bay. For det heldige Udfald af dette sidste Slag kunde han navnlig takke sin egen personlige Tapperhed, idet han, udsættende sig selv for den fiendtlige Ilds hele Styrke, med Sværdet i Haanden, paa ny opflammede de forenede amerikanske og franske Troppers allerede sjunkne Mod, saa at de i rasende Begeistring stormede frem og styrtede Alt ned foran sig. I denne Træfning fægtede ogsaa ved hans Side hans ædle Ven Lafayette, som med et af ham selv udrustet Skib var draget fra Frankrig til Amerika. Lord Cornwallis's Indsluttelse og vanærende Capitulation i York-Town gjorde Ende paa denne for Amerika hæderlige Krig, i hvilken man iøvrigt ingenlunde kan nægte, at ogsaa de brittiske Tropper fægtede med rosværdig Tapperhed og Udholdenhed, medens England selv i Europa haardt trængtes af Frankrig, Holland

og Spanien. Ved Fredsslutningen i Versailles (3die September 1783) blev de forenede nordamerikanske Staters Uafhængighed anerkjendt af England. Efter endt Krig overgav Washington Commandoen til den i Annapolis forsamlede Congress, anbefalede de Krigere, som havde sægtet under ham, til det frie Folks Taknemmelighed, erklærede ikke at ville modtage noget offentligt Embede og trak sig tilbage i Privatlivet, beskeden i sin Storhed, stor i sin Beskedenhed. Aldrig forlod Beskedenheden ham, aldrig trængte han sin Personlighed, der altid var Gjenstand for Alles Hylдинг, frem i Forgrunden, naar det gjaldt Folkets og Fædrelandets hellige Sag. Republikken reiste ham en Rytter-Statue; Frederik den Store, den absolute Konge, sendte ham, Republikaneren, en Kaarde med de Ord: „Fra den ældste Feltherre til Verdens største Feltherre“ — og dog var Stolthed og Hovmod for steds fjernet fra en Washingtons Sjæl. Den i Congressen besluttede, republikanske Forbundsforfatning, — til hvis skjønneste Grundtræk den Bestemmelse hører, at der aldrig nogen sinde maa af de lovgivende Kamre endog kun foreslaaes nogen Lov imod ubetinget Religions- og Pressefrihed eller imod uindskrænket Petitionsret, — traadte i Kraft den 4de Marts 1789, og Washington blev eenstemmig valgt til første Præsident. I Maret 1793 blev han andengang valgt, og Statsmanden Washington undlod aldrig at vise samme Storhed og Uegennyttighed som Feltherren. Efterat han i 1797 paa ny frivillig havde

truffet sig tilbage i Privatlivet, blev han kort derefter, da en Krig med Frankrig truede, atter udrevet af dette, for som Generalissimus at træde i Spidsen for Armeen. Med Glæde greb den graahærdede Patriot det gamle Sværd — dog en pludselig Sygdom, som kun varede i nogle faa Timer, berøvede Fædrelandet den største af sine Borgere. Han døde den 4de Decb. 1799 i sit syv og tredsindstyvende Aar. — Vi ville slutte denne lille Skizze med Washingtons Character=Skildring ved Historikeren Rotted: „I Spidsen for hurtigt samlede, neppe ordentlig bevæbnede Skarer, for største Deel uden Krigserfaring og Disciplin, ja endog, som Frivillige, ikkun lidet tilbøielige til Subordination, bestod han Kampen imod Verdens bedst øvede og bedst rustede Tropper, under krigsvante Anførere og forsynede med alle Hjælpemidler, som det var det rige Britannien en let Sag at forskaffe dem, imedens han, trykket af Pengesforlegenhed, ofte ikke var i Stand til at give Sine Brød, endnu oftere maatte nægte dem Løn, og i evigvarende Fare for med eet Slag at maatte miste Alt, ei heller sjelden forfulgt af Ulykken, i en næsten fortvivlet Stilling, dog stedse beholdt sit Mod og ubøielige Sjælsstyrke, var forsigtig, aarvaagen, ved passende Leilighed ogsaa fyrig og kjæk, dog aldrig dumdriftig, aldrig beruset af Lykken. Ved Beskedenhed, Edelmødighed og den for Helten skønne Mildhed viste den beundrede Mand sig ogsaa Kjærligheden værdig, og, for at ingen Ros skulde mangle ham, forbandt han, ligesom Oldtidens største Mænd, med Krigerens Talent ogsaa Statsmandens, med Patriotens og Republikanerens offentlige Dyder ogsaa alle det ædleste Menneskes private Dyder. Saa længe derfor Civilisation og Humanitet har et Rige eller en Plads paa Jorden, saa længe Ideerne om Frihed og Fædreland beholde noget Værd, og historiske Grindringer leve iblandt Menneskene, saa længe vil ogsaa Washingtons Navn staae glandsfuldt i Hæderens Tempel!“

Dnsterne paa Hellig-Trefongers-Aften.

(Efter det Lydske.)

Der er et gammelt Sagn, som fortæller, at Himmelen aabner sig et Dieblig Aftenen for Hellig-Trefongers-Dag, og at det Menneske, som faaer denne Mærkværdighed at see og i det samme udtaler et Dnsse, vil faae dette opfyldt. Bistnok er det mere beroligende og tilfredsstillende for det menneskelige Hjerter, naar det nærer den uroffelige Overbeviisning, at det fromme Dnsse altid finder Himmelen aaben, og at den algode Fader histoppe opfylder det, naar det fører til vort sande Held; imidlertid ville vi dog i følgende lille Fortælling see, hvorledes hiin Dvertro paa en smuk Maade kan i barnlige Gemytter forenes med Overbeviisningen om den stedse beredte Hjelp.

I en lav Hytte boede engang en fattig Enke, Moder til tre Børn; hun havde intet Andet at leve af end de sparsomme Indtægter af sin lille Have, og hun havde ingen anden Glæde, ingen anden Lykke i Verden end sine Børn. Nu hændte det sig, at en venlig gammel Mand, som ofte kom ind i Enkens Hytte for at modtage en Almisse, fortalte om ovennævnte Sagn til den ældste af disse Børn, en Dreng paa 13 Aar, og han meddeelte det igjen til sine Sødsfænde, en Dreng, der hed Frederik, og en Søster ved Navn Margrethe. De besluttede da tilsammen, hennemelig at ville tilbringe Aftenen for Hellig-Trefongers-Dag paa en i Nærheden liggende Hvi og der afvente det gunstige Dieblig. Men dog fortaug de deres Dnsse for hverandre indbyrdes, og Enhver glædede sig ved Tanken om at overgaae de Andre ved det lykkeligste Valg.

Da nu Dagen var kommen, skulde Moderen besøge en syg Slægting, som boede et godt Stykke fra hendes Hytte; hun overlod derfor den ældste Søn, Peter, Opfyndet med Huset og de mindre Sødsfænde. Men da

det begyndte at mørkne, gik Børnene Haand i Haand ud til Høien, og søgte Læ bag en Kæmpesteen, der laa paa dens Top. De satte sig tæt sammen; thi Sneen fygede stærkt og Børnene havde ifkun en tarvelig Dragt. Moderen kunde ikke komme hjem før ved Nattetid; de havde derfor lukket for Hytten og sad ganske rolig i spændt Forventning om, hvad der skulde skee.

Allerede var Jorden ganske hvid af Snee, Vinden blæste koldt fra Norden, og den lille Margrethe var halvstiv af Kulde. „Gaa blot hjem, lille Søster!“ bad Peter; „vi skulle nok ønske baade for dig og os selv; du kunde blive syg eller Hænderne fryse af dig.“ — „Nei, nei!“ sagde den Lille; „hvad jeg vil ønske, kunne I jo ikke vide. I skulle ikke være bange; jeg skal ikke mere klage over Kulden.“ — „Bliv du kun hos os!“ meente Frederik; „jeg skal tage min Trøie paa som en Kappe og svøbe den om dig med.“ Dette gjorde ogsaa den gode Dreng, og ved Broderens Bryst laa snart den lille Staffel og smilede op til sin omhyggelige Bestytters venlige Ansigt.

Da sønderrev Stormen de tætte Smaaskyer, Maanen traadte med seirende Kraft frem paa Himmelen og en klar, stor Stjerne skjød ned fra den, beskriverende en gylden Bue. Børnene meente, at nu var det rette Dieblif kommen. Drengene sprang op og raabte deres Ønsker med høi Røst ud i den stille Nat, men den lille Margrethe havde foldet sine Hænder, hun syntes ikke at ønske Noget, men kun ganske sagte at bede. — En Sky bedækkede snart igjen Maanen, ifkun enkelte Stjerner lyste endnu, og Børnene begave sig taus, med bankende Hjerter, tilbage til Hytten.

Paa Landeveien, over hvilken de skulde gaae hjem, kom hurtig en Vogn kjørende, og de hørte med Forundring Moderens velbekjendte Stemme ud fra den: „Men hvor ville I hen, Børn? og hvad gjøre I saa sildig paa Marken?“ „Det skal jeg nok sige Dig,

Moder!" sagde Peter. "Dog maa du ikke være vred, thi nu er al vor Nød og Glendighed forbi!" — "Vi have alle været oppe paa Høien," udbrod Frederik glad; "og vi have allesammen ønsket noget rigtigt Godt, det er jo Hellig-Trefongers-Aften."

Moderen smilede, men ud af Bognen hældede sig en fornem Mand: det var Gieren af det Grevskab, i hvilket den fattige Enkes Hytte laa, en menneskekjærlig Olding, der just kom tilbage fra en Reise, havde mødt den fattige Enke og tilbudet hende en Plads i sin Bogn. "Kommer ind til mig, Børn! og fortæller mig noget Mere om Eders Dnsker!" sagde han venlig. — "Maae vi, Moder?" spurgte Børnene og sprang efter erholdt Tilladelse lystig ind i Bognen. Margrethe hængte sig om sin Moders Hals og trykkede sine kolde Kinder imod hendes brændende Mund. "Maa, lad os nu høre Dit Dnske;" sagde Greven til Peter, og denne svarede ganske frimodig: "Moder har kun en lille Have, men hverken Ager eller Eng. Deraf maa hun føde os tre, men lider ofte stor Nød, og derfor har jeg ønsket, at Haven maatte bære dobbelt saa megen Frugt, og at der aldrig maatte ramme os Misvært, for at Moder ikke skulde behøve mere at være bedrøvet og sørge for os." — Rørt vendte Greven sig til den yngre Dreng. "Og du, min lille Ven! Du har da ønsket dig noget Legetøi, en Tromme, Pibe, Tinsoldater?" "O nei, kjære Herre!" svarede Frederik rød-mende; "jeg har ønsket, at jeg maatte blive rigtig stor, stærk og forstandig, for at jeg kunde arbejde for Moder og Søster!" — En Laare perlede i den ædle Tilhørerss Die, og Moderen trykkede taknemmelig begge sine Drenges i Hænderne. Men Margrethe blev slet ikke spurgt af Greven; han ansaae vistnok den lille Pige endnu for altfor barnagtig. "Men, Margrethe!" sagde Frederik; "stig du nu ogsaa, hvad du ønskede dig! Du talede saa sagte, og foldede dine Hænder; jeg troede, du havde sovet ved min Skulder, og at

du, da du vaagnede, bad din Morgenbøn." — "Jeg bad ogsaa," svarede den Lille: "jeg vilde have ønsket vor gode Moder saa meget, meget Godt; men saa tænkte jeg paa, at det altsammen ikke kunde nytte hende eller os det Mindste, hvis hun snart skulde døe bort fra os, og derfor bad jeg den gode Gud i Himmelen, at han endnu ret længe vilde lade os beholde hende."

Et Dieblif taug Greven og den af Glæde grædende Moder; ogsaa Børnene holdt sig rolige, og man kunde kun høre Bognhjulenes knittrende Lyd henad Sneeveien. Margrethe laa i sin Moders Arm, overstrømmet af hendes Taarer, og taus skiltes den ædle Greve fra Guken og hendes gode Børn ved deres lave Hytte. Men den næste Morgen kom en af hans Tjenere til Guken, anviste hende to store tilstødende Marker som en Foræring fra Herren, og anmodede hende om at komme til ham. Den venlige Olding sagde hende, at Børnenes fromme Ønsker havde rørt hans Hjerte, og at han med Glæde vilde sørge for deres Opfyldelse, saavidt det stod i hans Magt. Han vilde derfor sætte Frederik i en god Skole og gjøre en dygtig og forstandig Mand af ham, imedens Peter skulde hjælpe hende med at bestyre Have, Ager og Eng, der for bestandig skulde være fri for enhver Afgift. Endelig tilsvøiede han med bevæget Stemme: "Deres lille Datters rørende Ønske kan kun en Hviere end jeg opfylde, men han vil det visseelig ogsaa; thi han hører Ustyldighedens Røst og modtager naadig dens Bønner."

C. P. S. K r e b s.

Trykfeil i Nr. 21.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 3^{die} Juni 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

En Naturphilosoph.

(Efter det Tydske.)

Det er en bekjendt Sag, at Folk, som have faaet deres Helbred svækket ved langvarigt, stillestående Arbejde, ikke ret vel kunne komme til Kræfter igjen, naar de ere bundne til en stor Byes støvede, af alle mulige funde og usunde, nervespirrende og hjerteklemmende Udstrømninger opfyldte Dunstkrebs; hvorimod de i den rene, sunde og kraftige Landluft hurtigt vækkes til fornyet Liv og Virksomhed. Saaledes var ogsaa jeg taget ud paa Landet; Junimaanedes milde Vande skulde forfriske og styrke mig, og opfyldte paa vidunderlig Maade mine Forhaabninger. Daglige lange Spadse-
retoure førte mig ofte over Markerne, gennem de nærmeste Landsbyer, og jeg frydede mig ved Synet af den frodige Sæd, de lave Boliger, de venlige Men-

nesker. Arbejde havde nemlig min Læge aldeles forbudet mig i min Ferie, og jeg maatte derfor søge min Bessjefstigelse og Udspredelse ved at drive om i den lille landlige Verden, som omgav mig. Meget Mærkværdigt var der rigtignok ikke at see; det skulde da være i den ene Landsby Hr. Pastorens tusindaarige Lindetræ, eller i den anden det besynderlige Taarn-Uhr, som til trods for den skikkelige Degns venlige Eftersyn altid først Kl. 1 slog 12, eller ogsaa oppe paa Høien Herremandens Belvedere, hvorfra Man med blotte Dine kunde tælle fjorten forskjellige Landbykirker. Under Lindetræet førtes mangen gemyelig Samtale, der jo vistnok dreiede sig i meget snævre Kredse om et eller andet lidet Midtpunkt, da den gamle Præst for længe siden havde glemt at sende Blikket ud over sin Menigheds Grændser; — Taarn-Uhret bragte stadig ved sit ellefte Slag om Middagen den gode Degn til at ryste paa Hovedet, fordi han hver Gang forgieves maatte vente paa det tolvte Slag, — og de fjorten Landsbykirker bleve samvittighedsfuldt estertalte fra Herremandens Belvedere: men desuagtet oplevede jeg under mit Ophold paa Landet Noget, som var langt mere mærkværdigt. Jeg gjorde nemlig Bekjendtskab med en Philosoph i Skjortærmer og Skjødskind. Ofte havde jeg seet den gamle Karl holde udenfor Bønderhusene med sin Hjulbør, som han havde indrettet til et lidet Skjærfliber-Værksted. Man bragte ud paa Veien til ham Knive, Saxe og Ører, for at han skulde

slibe dem; og medens han udførte sit Arbejde, strømmede den ene lille Historie fra hans Læber efter den anden. Bønderbørnene ventede med Længsel paa ham til den sædvanlige Time, og, naar han kom, hørte de paa hans Ord med den størst mulige Opmærksomhed. Ikke sjelden tog jeg Plads iblandt Børnene og glædede mig som de over den Gamles nette Fortællinger, da han altid forstod at forbinde en nyttig Lærdom for Livet med sine lunefulde Historier og Anekdoter. Han havde i høi Grad vaakt min Deeltagelse, og mangen Samtale med ham bragte mig til den Erkjendelse, at han maatte have tilbagelagt et Liv, fuldt af rige Erfaringer. Med alt det var han aaben og venlig, og da jeg en Eftermiddag ledsagede ham fra den ene Landsby til den anden, følte han sig oplagt til at udbrede sig noget nærmere over sin egen Person og sit tidligere Liv.

„Herren undrer sig vistnok over,“ sagde han, „at Bønderne overlade mig et Arbejde, som de med Lethed kunde udføre selv, ja endog betale mig nogle Skillinger derfor? Men seer De, min gode Herre, de betale mig ikke saameget for min Skjærsliber-Tjeneste som for min Snak med deres Børn. Forældrene finde, at jeg dermed gjør en heel Deel Nytte og danner Børnenes Hjerte og Forstand. Disse Bønder, der saa grumme nødtigt sende deres Børn i Skolen, fordi man vil tvinge dem dertil, de selvsamme Bønder give med Glæde mig en Skillings Penge for min frivillige Under-

visning, og jeg tør da ogsaa sige, at jeg virker mere ved den end Skolemesteren med sin tørre Læremethode og det saameget vundede Spanstrør. Ved mig hange Børnene med Kjærlighed; hvad jeg siger dem, følge de, og jeg har saamænd vænnet vor fjære Landsby-Ungdom af med mere end een hæslig Bane. Det er ingenlunde nok til at være en god Lærer, at man kan befale og dominere. Kjærlighed er den bedste Opdragende og frimodig Hengivenhed den lærvilligste Elev.“

— Overrasket saae jeg Manden ind i de mildt lysende Dine. Han vedblev: „Jeg har været Soldat, fjære Herre! dersfra kommer vel den Smule Politur i min Tale, som synes at forundre Dem. Jeg har været i mange Krige, jeg har seet mange Herrers Lande; men jeg vendte hjem uden Bytte, fattig, som da jeg drog ud. Ifkun et friere Sind, en modnere Betragtning af Livet bragte jeg tilbage med mig. Før Krigen tjente jeg som Karl hos en Forpagter, men dengang arbejdede jeg kun som en lydige Træl og en villieløs Maskine. Underledes blev det efter min Hjemkomst, da jeg igjen tog Tjeneste hos en Herre. Jeg havde imidlertid levet med Tusinder af dannede Menneſter; Døden havde raset rundt om mig og vaft den Tanke hos mig, at vi Menneſter rigtignok ere Naturen en Død ſkyldige, men at vi derfor ogsaa med Billighed kunne gjøre Fordring paa i vor korte Levetid med Selvſtændighed at maatte bruge vore Kræfter og følge vore Tilbøieligheder, ſaaſremt diſſe ikke have en mod Naturen og vore Medmenneſter fjendtlig Retning. Jeg kunde ikke længere bøie mig under min Herſkers Lune, ſaa meget mindre, ſom jeg aldrig kunde arbejde ham tilpas, om jeg ogsaa kom nok ſaa udſlidt hjem fra Marken eller Lادن. Det var nu hans Lyſt at hegle med mig Dag ud og Dag ind, og han forbittede mig hver en Mundsuld, han rakte mig. Viſtnok behandle ikke alle Huusbønder deres Folk ſaa lumpent, ſom netop han, til hvem Tilfældet bragte mig; jeg

har Gud stee Lov! ofte seet det Mobsatte. Men jeg var nu engang bleven gal i Hovedet og kunde paa ingen Maade finde mig tilrette i dette Afhængighedsforhold, under hvilket jeg maatte lade min frie, levende Billie til at gavne mine Medmennesker blindt hen underkaste sig en Andens Luner, og hvor ethvert velvilligt, af et godt Hjerte ydet Stykke Arbeide blev betragtet som en nødvendig Pligtsag, man kunde fordr af mig, og som derfor ikke engang var Tak værd. Dertil kom, at mine Livserfaringer og de gode Bøger, som tidligere vare faldne mig i Hænderne, havde skjænket mig en ganske pæn Skat af ensfoldige Kundskaber, som nu laae og raadnede bort under de trykkende Tjenesteforhold. Jeg tænkte at kunne anvende disse bedre, sparede mig et Par Daler sammen af min Løn, købte denne gamle Kasse her og marscherede nu omkring paa min egen Maneer og efter mit eget Sind, idet jeg snart underviste Folk, snart opmuntrede dem, snart igjen trøstede eller hjalp dem. Min Vandring strækker sig kun til en Omkreds af nogle faa Mile fra den ene lille By til den anden, og jeg søger at sibe Skaarene ud af Folks Sjele lige saa meget som af deres Knive. Jeg gjør mig Umage for paa en behagelig Maade at belære Børnene, jeg opmuntrer ved fornøielige Historier den trætte Arbeider paa Marken, og i Høstens Tid, naar det stundom kniber for Folkene, tager jeg selv fat, forsaavidt mine gamle Arme tillade det. Jeg er altid munter, altid tilfreds og meddeler disse Egenstaber til hele min Omgivelse. Der er saamænd ingen Fæst eller Søndagslystighed nogenstinde her i Egnen, uden at jeg skal med; og er jeg først kommen, saa vil man høre mine Smaahistorier og Viser. Den vilde Tummel, som tilforn fandt Sted og ledede til Slagsmaal, Blodsudgydelse og mange andre fæle Historier, har nu maattet vige Bladsen for den roligere og opbyggeligere Fornøielse, at man i Gemhytighed slutter sig sammen og fordriver Tiden med Passtar og Sang.

Det forstaaer sig, vor raske Ungdom glemmer ikke af og til at faae sig en Svingom i al Anstændighed, og vi Gamle glæde os stundom ved at drikke et Glas sammen, men altid med Maade: den Mand, som engang har glemt sig selv og druffet over Tørsten, tør saamænd ikke møde til nogen Lystighed i den første Maaned derefter. Ja, kjære Herre! Menneffene ere lærvillige, naar man blot vil belære dem i Overensstemmelse med deres Natur, deres Opdragelse, deres Forhold i Livet; Menneffene ere saa enige, naar man blot vil lede dem med Kjærlighed, men ingen tør Befaling, ingen streng Lov er istand til at virke det, som en livsfuld og kjærlig Samtale formaaer. Og, tro mig, Menneffene ere ogsaa taknemmelige, og det netop meest der, hvor man ingen Tak fordrer. Jeg behøver kun Lidet og har Mere, end jeg bruger. De Skillingen, som Folk giver mig, anvender jeg paa dem, der ere endnu fattigere, thi jeg finder overalt Bolig, Klæder og Føde." — "Saa samler I da ikke sammen til Jere gamle Dage?" spurgte jeg Oldingen; "hvis I skulde blive syg og sengeliggende, hvem hjælper Jer da?" — "Jeg har saaet Kjærlighed", svarede han: "og jeg vil ogsaa komme til at høste hundredefold Kjærlighed. I Menneffets Bryst ligger en heel Himmel fuld af de reneste Følelser, naar man blot forstaaer at lufte op derfor. Jeg kan ikke lide Penge, thi de bringe Ufred overalt, hvor de vise sig. Derfor maa De heller ikke troe, at jeg giver den Fattige Skillingen selv; nei! jeg kjøber ind til ham, hvad han behøver: Brød, Smør, Ost, Bærktvi o. s. v. Seer De, kjære Herre! man skulde reent affkaffe Penge af Verden. Den Mand, som har opfundet Pengene, kan have været en meget hæderlig Mand, og hans Hensigt har været meget fornuftig; han vilde nemlig lette den Tuffhandel, som Menneffene dreve indbyrdes med deres Hænders Arbejder; men nu er det ikke længere saaledes. De Velhavende gjemme Pengene paa Bunden af deres Kister

og glæde sig ved Pengene for disses egen Skyld. Den rige Mand's Son dovner saa paa sin Faders arvede Gods og lader de Fattige arbejde for sig; og paa denne Maade voxer Pengenes Arvesynd fra Fader til Son, i tredie, fjerde og følgende Led, og inddeler Menneskene i nydende Dagdrivere og arbejdende Slaver. Hvad skulle vi altsaa med det døde Metal, naar det alligevel dog kun gjør den Rige endnu rigere og den Fattige endnu fattigere, indtil den Sidste maa sælge sig til den Første og opoffre sin personlige Frihed, og dermed Livets høieste Glæde? Nei! jeg gider ikke eie Penge, jeg frygter for deres giftige og forførende Aande, uagtet jeg er deres svorne Fiende. Bliver jeg syg og svagelig, vil jeg nok finde Hænder til at pleie mig." —

„Men dog ingen saadan rigtig inderlig hengiven Sjel“, meente jeg; „som af Hjertet vil tage Deel i Jere Lidelser og med Kjærlighed vil pleie Jer. Hvis I nu ordentlig havde nedsat Jer et Sted, valgt Jer en Kone —“

Han smilede og afbrød mig: "Nei Tak, kjære Herre! gifte mig, det har jeg aldrig kunnet indlade mig paa. Da jeg var Soldat, havde jeg ingen Tid til at tænke derpaa, siden havde jeg ingen Raad dertil, og tilsidst blev jeg for gammel. Og det er vel ogsaa bedst, som det nu er. Det er da ikke for det, at jeg ikke skulde vide at vurdere en saadan Kjærlighedspagt, hvor den virkelig findes; men, som Verden nu staaer, troer jeg rigtignok, at det hører til de sjeldnere Tilfælde, at Ægtekabspagt og Kjærlighedspagt er det samme. Jeg har havt Leilighed til at see ind i mangt et Ægtekab. Der er nu for Exempel Hans Beersen derovre i Snøvlerød, han den syge Mand med den store Bondegård. Han har i Guds Betsignelse og fuldtop af Alt, men hans Kone er nærved at tage Livet af ham. Hun er et arrigt og fælt Dvindfolk. Han holdt af hende, da hun var en fattig Pige, og tog hende uagtet hendes Fattigdom, men nu lønner hun ham med at forbittre ham hans Liv. Og kan han nu slippe ud

af dette Helvede? nei! han vilde stilles fra hende, men hun vil ikke; saa maatte hun jo fra Gaarden og al den øvrige Herlighed. Herredsfogeden vil ikke tage imod hans Klage, og Hr. Pastoren formaner ham til ikke at forstyrre det hellige Egtteskab — og han, Staffel! er nærvæd at gaae i Jorden. Han var saadan en rigtig Kjernefarl, førend denne Historie med Maren forstyrrede hele hans Livslykke for bestandig. Saaledes gives der mange Egtteskaber, i hvilke enten den ene eller den anden Part maa bøde for en ueblig Feiltagelse i Følelsen med mange Aars Kummer. Og hvem staaer mig inde for, at jeg ikke vilde have taget feil i mit Balg? — De mener maaskee, at den gode Hans Beersen skulde gjøre kort Proces og prygle sin Maren, til hun blev stikkelig? Men det har han ingen Lyst til, og det kunde jeg da heller ikke bekvemme mig til. Raison vil Maren ikke tage imod; han farer nu op ligesaa galt som hun, og der er ingen Ende paa deres Stjænderi. Nei! Egtteskab, som er indgaaet med gjensidig fri Tilværelighed, er et skønt Forhold; er der Evang tilstede, endog kun paa en af Siderne, saa er og bliver det aldrig andet end Daarlighed. Om jeg har Ret i alle disse almindelige Levesregler, som jeg har uddraget af det daglige Liv, det veed jeg ikke. Muligt, at de ikke passe for andre Mennesker; men jeg retter mig efter dem og befinder mig vel derved; og gives der vel en større Lykke i Verden end at føle sig tilfreds? —

Vi vare nu komne til den næste Landsby, hvor den Gamle vilde overnatte. Tusmørket var faldet paa, og jeg maatte skynde mig, hvis jeg vilde være hjemme inden Midnat. Hjertelig rystede jeg Oldingens Haand og tog Afsted. Nogle Dage efter maatte jeg tilbage til Byen og mine Forretninger; Gud veed, om jeg nogensinde mere skal have den Fornøielse at see min venlige Naturphilosoph igjen? —

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 10de Juni 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

K a n i n e n.

(Efter det Tydske.)

Lord D. hjørte i en lys Sommernat hjem til sit Gods fra London. Uden at ane noget Ondt, sad han i sin magelige Gig og glædede sig ved Nattens behagelige Rolighed, dens forfriskende Kjøling og den skyrie Maanes magiske Belysning. Pludselig kom en Rytter galopperende hen til hans Bogn. „Min Herre,“ tiltalede han Lorden, idet han holdt en Kaninunge hen imod ham; „jeg har her en allerkjæreste lille Kanin. Vær saa artig at afkjøbe mig den.“ — „Jeg har ingen Brug for den!“ svarede Lorden i en temmelig barsk Tone. — „Det er meget muligt,“ var Rytterens Svar; „men jeg har Brug for Penge! Jeg tillader mig derfor indstændigst at bede Dem købe mig Dyret af!“ og idet han holdt ham en spændt

Pistol for Bryftet, tilføiede han med særdeles venlig Stemme: „Jeg holder den aldeles ikke i nogen høi Priis; De skal faae den for de to tusinde Guineer, som De har hos Dem.“ — Lorden havde virkelig hævet dette Beløb hos sin Banquier i London, og indsaae nu, at han havde at bestille med en nøie underrettet Stratenrøver; tilmed var den fremrakte Pistol en saa talende Grund for at afflutte Handelen, at han ansaae det for retteft at aflevere de to tusind Guineer, hvorimod Røveren kastede Kaninungen i Bognen og i største Fart jog tilbage ad Veien til London.

Manden, som havde indladt sig paa denne dumdriftige Handel, hørte ikke til dem, man kan kalde Stratenrøvere af Profession. Han var Kjøbmand i London; men ulykkelige Conjunctioner, bedrageriske Debitorer og en talrig Familie havde næsten bragt ham til Bettelstaven. Tilfældigviis havde han været hos Lord D.'s Banquier just i det Dieblik, da denne lod sig udbetale de to tusinde Guineer og i Samtalens Løb havde fortalt sin Banquier, hvorledes han endnu samme Nat vilde tage hjem igjen til sit Gods. Da var pludselig den Tanke vaagnet i Kjøbmandens af Sorg og Uro forvirrede Sjel: havde du den Sum, saa var du ude af al din Nød; og den ugudelige Tanke modnede sig desværre til fræk Daad. Da han havde faaet denne betydelige Sum mellem Hænder, bragte han ikke alene strax sine forviklede Pengeaffairer i Orden igjen, men blev efter nogle Mars Forløb ved

sin Driftighed og sine heldige Speculationer en meget velhavende Mand, der tillige var i Besiddelse af alle sine Medborgeres Tillid og hæderlige Dødmøme.

Imidlertid havde Lord D., uagtet han rigtignok i Diebliffet selv havde følt sig noget generet, dog ved det klare Maanessin saa nøie indpræget sig den besynderlige Kaninhandlers Ansigtstræk og hele øvrige Udseende, at han for alle sine Bekjendter, hvem han fortalte dette natlige Eventyr, med stor Sikkerhed paa stod, at han skulde kjende sin Røver igjen, om det saa var imellem hundrede andre Ansigter. Saa ofte han derfor kom sammen med mange Mennesker, enten i London selv eller paa andre Steder, især paa Markeder, ved Hesteveddeløb eller andre offentlige Forlystelser, undlod han aldrig at tage de Tilstedeværendes Phystognomier i behageligt Diesyn, men altid uden Resultat.

Endelig traf det sig efter en Tid af omtrent sex Aar, at Lorden kom ind i en Kjøbmandsboutik for at kjøbe Noget. Ved første Diekast gjenkjendte han Stratenrøveren, uagtet dennes Træk vare meget lidende og forældede. Næsten overbeviist om Sandheden af sin Opdagelse, bad han Kjøbmanden om en Samtale under fire Dine, da han havde en Sag af Bigtighed at meddele ham. Skjælvende førte Kjøbmanden ham ind i sit Værelse. — „Min Herre,“ sagde Lorden derpaa; „den lille Kanin, som De har betroet mig, har jeg pleiet med største Omhu. De erindrer nok, at De

en Nat for flere Aar tilbage overlod mig den paa Beien til mit Landsted; jeg har imidlertid Intet sparet paa dens Opdragelse, hvorfor den ogsaa ret er bleven smuk og flog. Den kan endog tale, og den har nu raadet mig til, at jeg skulde give den tilbage til dens gamle Herre. Jeg beder Dem derfor nu at tage den igjen; De kjender jo Prisen." Med disse Ord trak han en Pistol op af Lommen. Kjøbmanden hørte med tvungen Kølighed til og svarede derpaa: „Min Herre! Deres Fordring er meget billig, selv uden Hensyn til den Verel, som De der har den Artighed at præsentere mig. Det er mig i Sandhed saare behageligt strax at kunne afgjøre min Gjæld. Det tvungne Laan har været mig meget nyttigt; jeg skylder Dem ikke alene Kapitalen, men ogsaa Renterne, ja min hele Belsærd. Men hvad Kaninen angaaer, som kan give Dem saa gode Raad, saa er jeg rigtignok af den Mening, at den har det godt, hvor den er; mig kan den ikke hjælpe mere.“

Han udbetalte nu Lord D. de to tusind Guineer tilligemed Renterne for sex Aar, og den ædelmodige Lord lovede den angerfulde Bønsfaldende at fortie denne Sag om Kaninhandelen; han har ogsaa trofast holdt sit Ord, indtil Kjøbmanden var død, og selv da fortaug han endnu hans Navn af Skaansel imod hans Familie. Denne fik alligevel Underretning herom af Kjøbmandens egne efterladte Papirer; han havde nemlig nedskrevet en tro Beretning om den hele, lidet hæder-

lige Historie og tilføjet: „Kun fra det Dieblit, da jeg fik min store Skyld udslettet i det mindste af min Eiendom, har jeg paa en Maade kunnet glæde mig ved Livet, men dog aldrig ret inderligt. Naar I spørge mig, hvorfor jeg ikke tidligere søgte at lette mit betyngede Bryst ved at tilbagegive de uredelig tilveiebragte Penge, da svarer jeg, at kun Tanken om Eder, mine Børn! og Eders Fremtid — kun Frygten for, at Eders Faders Brøde, hvis den blev offentlig bekendt, skulde kaste en ufortjent Plet paa Eder, har holdt mig tilbage. Men derfor raader jeg Eder, selv i den yderste Nød — fra hvilken den gode Gud bevare Eder! — af al Magt at modstaae enhver Fristelse til at ville hjælpe Eder igjennem ved en Forbrydelse, om den end kunde skjules for al Verdens Dine; thi, troer mig, kjæreste Børn! Bevidstheden om min Brøde har i den Grad piint mig Dag og Nat, at jeg heller vilde gjennemgaae Armodens hele Elendighed end endnu engang bære den tunge, tunge Byrde af hine sex Aars knugende Angst.“ —

En Sprogbetragtning.

(Tilveels efter det Tydske.)

Det er en besynderlig Egenskab ved vort Sprog, at alle de personlige Stedord, med Undtagelse af „jeg,“ ere brugte og altsaa kunne bruges i Tiltale til en en-

kelt Person. At man ikke ogsaa har fundet paa at bruge „j e g“ til Betegnelsen af den anden Person, ligger ligefrem i den menneskelige Naturs Egoisme; thi, er jeg end nok saa ubestemt i min Opfattelse af mit Forhold til Næsten, saa er jeg mig dog altid klart bevidst, at enhverfomhelst Anden ikke er „mig.“

„Du,“ det skjønne „du,“ er den naturligste og egentlig eneste rette Betegnelse for den enkelte Tiltalte. Derfor bruger Barnet dette Stedord til Alle, ligesom Kongen ned til sin Kjøphest og Duffe. Alle Oldtidens Nationer brugte ogsaa denne Tiltale; men, ligesom Barnet desværre efterhaanden mister sin Barnlighed, saaledes har Menneskeslægten ogsaa mistet sin, og er i mange Stykker bleven unaturlig og affecteret. Nuomstunder bruges „du“ ikkun imellem Folk, som staae i nært og kjærligt Forhold, Forældre og Børn, Sødsfænde, fortrolige Ungdoms=Venner, Lærere og Disciple NB. hvis Forholdet er, som det bør være; — at man imidlertid føler naturlig Trang til at sige „du“ overalt, hvor man er besjelet af Kjærlighed, er klart. Ingen, som ret føler sig tiltrukken af Naturens Gode og begejstret i dens Midte, udraaber: „o De grønne Skov! hvor De dog er yndig!“ — Ja Ingen, selv ikke den ydmygste og høfligste Person, har kunnet nærme sig til Himmels og Jordens almægtige Herre med anden Tiltale end netop med dette „du,“ hvori han lægger sit Hjertes hele tillidsfulde Kjærlighed til den algode Fader.

„Han“ og „hun“ i Tiltale røber enten Brede eller Ringeaagt. En forbitret Fader, Lærer eller Huusbond kan stundom i Brede tillade sig denne Tiltale til Bedkommende; dog bør den i Regelen ikke bruges. Fornemme Folk ere ikke utilbøielige til at benytte disse Ord imod ringere Personer; det tyder hen paa den Idee, at disse Ringere virkelig ikke ere værdige til at være tilstede, saaledes at de ikke kunne tiltales, men kun omtales. Man har fortalt, at Politivrighederne

paa somme Steder hyppigt bruge disse Stedord til Mandfolk, som enten ere troieklædte eller have Klæde i deres Frakke, der koster under 15 Mk. Alen, samt til Fruentimmer, som ikke bære Hat og Shavl: dog dette er vistnok ikke troligt. Man bør imidlertid bemærke, at denne Tiltale „han“ for et halvt hundrede Aar tilbage ikke medførte noget Begreb om Brede eller Ringeagt; i det mindste var der for mange Aar siden en gammel jydsk Rector, som altid (undtagen naar han var vred, thi saa sagde han „du“) brugte denne Tiltale til sine kjære Disciple lige til deres Dimission, der, som bekjendt, skete ved Overrækkelse af Testimoniet; hvorfor ogsaa hans Afsked til dem lød saaledes: „Her har han sit Testimonium; nu ønsker jeg, at det maa gaae Dem godt.“

„Vi“ til Betegnelse af den Tiltalte er naturligtviis Udtryk af Galanterie, ligesom ogsaa det almindelige, ubestemte Stedord „man.“ Ved Brugen af dette tager man ligesom sig selv med. Det er derfor brugt ved skaansomme Tilrettevisninger og milde Frettesættelser. „Idag er vi ikke rigtig artig,“ siger man til Børn, naar man vil give dem en lemfældig Grindring. At det imidlertid kan have sine Betænkkeligheder at vænne sig til denne humane Maade at give Ræser paa, vil fornøftigtviis Ingen nægte. Det har noget meget Comisk ved sig at høre en gammel Skolemester sige til en doven Dreng: „Vi har ikke været slittig i denne Tid; vi er en doven Esel; der bliver aldrig Noget af os.“

„I“ er næstefter „du“ det smukkeste Stedord for den Tiltalte. I Middelalderen spillede det en betydelig Rolle, nu bruges det kun til Bønder og imellem dem indbyrdes. Paa Landet sætter man endnu megen Priis paa dette Ord, og i det mindste ældre Bønder ville nødtigt tiltales med andre. „I,“ „Eder,“ „Eders,“ ja selv „Ier,“ „Iert“ og „Iere“ — der er en smuk Klang ved disse Ord, og det er Skade, at Man ikke har beholdt dem; de betegne dog den anden Pers.

son, og deres Fleertals = Form har kun skullet betegne Udtryk af Høiagtelse og Ærbødighed.

„De“ endelig er vor Tids almindelig indførte Høflighedstiltale i vort Modersmaal og i Tydskten, men ikke, saavidt vides, hos nogen anden civiliseret Nation; men, ærligt talt, der er aldeles ingen fornuftig Mening i denne Tiltale; thi hvad skal det dog egentlig sige, at tiltale een nærværende Person med en Bencævnelse, som betegner flere fraværende? Her er imidlertid Intet at gjøre; Folk ere blevne enige om at bruge dette Ord, ligesom man bruger Papispenge. Dog bør man bemærke, at „De“ i de fleste Tilfælde aldeles udelukker den inderlige Fortrolighed og hjertelige Oprigtighed, som „du“ medfører: under mange Omstændigheder vilde det derfor være ønskeligt, at Folk uden Videre brugte sidstnævnte Bencævnelse. En Bebreidelse saaledes med „Du“ kommer fra Hjertet og har noget Forsonende ved sig — en Bebreidelse med „De“ kommer fra ydre Forhold i Livet og har noget Officielt og Bittert ved sig. Ved en Grovhed med „Du“ kan man holde sig i Skindet, ved en kold-høflig Oversnøvling med „De“ maa man som oftest gjøre det. Mod „Dig“ kan jeg udtømme min hele Brede og lette mit Hjerte; imod „Dem“ maa jeg gjemme Bredden i mit inderste Hjerte og kan risikere at gaaes af indvendig Forbittrelse.

C. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

Tredstydtyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 17de Juni 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Hvad skal jeg gjøre af min Datter?

(Efter det Tydske.)

Kammerraad Hummer, som i en lang Række af Aar havde beklædet et Toldembede i en af Provindserne, havde erholdt en hæderlig Afsked i Naade og var med sin Familie draget til Hovedstaden, for der at nyde sin klæffelige Pension og paa en behagelig Maade tilbringe Resten af sit virksomme Liv.

En Aften, som han og hans fornuftige Hustru vare alene, udspandt sig imellem dem følgende gemyttige Samtale. „Du veed, kjære Frederikke, at vor Elise nu allerede er tolv Aar gammel; hun har rigtig gjort ypperlige Fremskridt i alle Henseender, og vi skyldes Pastor Petersen stor Tak for den Iver, hvormed han tager sig af hendes Underviisning; — jeg mener, at hun med sine skønne Talenter engang maatte kunne

gjøre vor Familie meget stor Ære, og det var vel nu paa Tiden, at vi tænkte paa, hvilken Bestemmelse vi burde tage med hende. Det forstaaer sig, hun faaer jo rigtignok efter os et Par tusind Daler, men det er da ikke Mere end til det Allernødvendigste. Unge Mænd, som man kan kalde gode Partier, vore desværre ikke paa Træerne, og det kunde saaledes være en herlig Sag, om hun selv dannede sig til Noget, der engang kunde jikkre hende en aldeles uafhængig Fremtid." —

„Na, jeg er slet ikke bange, min Ven," svarede Konen; „Elise er en ret vakker lille Pige, hun er ikke aldeles uden Formue, og hun vil saamænd ikke mangle Friere" —

„Ja, Friere — dem kan hun faae Nok af, men, om de due Noget, see derpaa kommer det an!" —

„Naa da, hvad er det da egentlig, hun har lært! Hun kan sye og brodere, har Sprogkundskaber, tegner ret pænt, og hendes Stemme har i det mindste skaffet os mangan fornøielig Time." —

„Ja, der har vi det!" meente Kammerraaden, idet han rykkede sin Stol nærmere hen til sin Kone. „Jeg har udfastet mig et skjønt Billede af min Datters Fremtid. Jeg tænker mig det altid som den skønneste Lod i Verden at blive forgudet af Hundreder og Tusinder, at see sit Navn med Berømmelse omtalt i alle Aviser, at høre det paa Alles Læber. Na, Barn! et berømt Navn er en herlig Ting. Hvad vilde Du sige, hvis Din kjærlige Datter engang kunde opnaae en saadan Lykke som den, vi have læst i de tydske Aviser at Fanny Elfler naaede:

at de kunstelskende Menneſker gjorde ſig til Heſte for hende og trak Dandsferindens Vogn i Triumph igjennem Gaderne? — Ja, en Dandsferinde kan med ſin ſammenbandede Formue gjøre ſtore Spring, ſelv naar hun ikke ſpringer længere!" — „Jeg beder Dig, kjære Gamle! Vor lille Elife — og en Dandsferinde! — Nei, vor Herre bevare os! iſær nuomſtunder, da de bruge ſaa urimelig korte Skjorter og ſkulle dreie ſig ſaa forfærdeligt paa Taaspidſerne!" — „Naa, det var nu ogſaa kun ſom Exempel paa Berømthed, at jeg nævne Dandsen! Nei, jeg tænker paa noget ganſke Andet for Elife. En ſmuk Stemme bliver for Dieblikket forfærdeligt høit betalt ved Operaen, dertil et kjont Anſigt — det var Noget! Hvad? En Sangerinde, en ſtor Operaſangerinde, der kan løbe op og ned af alle Scalaerne, ſaa man bliver baade angſt og bange derved — ja, en Sangerinde gad jeg ſkabe af hende!" — „En Sangerinde? Nei, det er intet ſikkert Brød! idag kan hun miſte Stemmen, og i Morgen er det ude med hele den Herlighed. Nei, lad os hellere ſmukt blive paa Jorden med vore Duſter. En Modehandlerinde derimod, tænker jeg, har altid ſit gode Udkomme i en ſtor By, naar hun forſtaaer ſit Fag og har en god Smag — og det har virkelig Liſe. Med et Par tuſind Daler kan hun indkjøbe ſig et fortrinligt Varelager —.“ — „Du holder Dig nu ogſaa altfor meget paa Jorden, min gode Rikke! Modehandelen kan være en overmaade god Ting, ved hvilken man maafſee kan ſamle

Benge, men det bliver dog aldrig nogensinde en Bestilling, hvorved man her i Landet kan erhverve sig et berømt Navn, og jeg har nu engang faaet den Idee, som jeg saa uhyre nødig vilde opgive, at Navnet Hummer skulde blive berømt ved vor Elise. Kan det ikke være som Sangerinde, hvorfor da ikke som Skuespillerinde? Tænk Dig hende som „Lady Macbeth“ eller saadant Noget! Min Fætter, Digteren, sagde mig desuden forleden engang, at Skuespillerkunsten var en ualmindelig høi og ædel Kunst, naar man blot vilde gribe den rigtig an, og benytte den til at række Folkets eieendommelige Aand. Og det maa Du dog indrømme: Elise har et blødt Organ og en rørende Stemme. Det Par Bevægelser med den ene Haand imod Himmelen og den anden paa Hjertet vil hun saamaand snart kunne lære, og saa er der intet Spørgemaal om, at hun jo nok vil blive, hvad man kalder, Publikums Yndling. — Du ryster paa Hovedet; heller ikke det synes Du om? Godt, jeg har endnu et Forslag: lad hende lægge sig efter Malerkunsten! De qvindelige Malere høre endnu stedse til Sjeldenhederne: og kan hun være saa heldig, hvorom jeg aldeles ikke tvivler, at pensle et Par anstændige Stykker sammen, saa kan hun komme baade paa Udstillingen og i Aviserne!“ — „Du med Din Udstilling og Dine Aviser! Jeg har hele mit Liv følt mig lykkeligst i mit rolige Hjem, i min Families Skjød; men jeg indseer, at jeg her maa give efter, hvis Du ikke hver Dag skal komme tilbage til den samme Historie, og jeg mener derfor, at det vilde være meest passende, om vi gjorde Elise til Skribentinde. Dertil behøver hun da Intet videre end den Dannelsse, Hr. Petersen allerede har givet hende; hun bliver ikke nødt til at opgive det venlige Huusliv og kan ved Siden deraf erhverve sig Ære og Berømmelse.“ — Kammerraaden smilede, nikkede betydningsfuldt med Hovedet og vilde lige til at svare, da det ringede paa Klokken. Fru Hummer reiste sig, lukkede

op og hilse paa Pastor Petersen, der traadte ind i Stuen med Elise ved Haanden. — „Velkommen, Hr. Pastor!“ raabte den gamle Kammerraad og trak i det samme sin Datter hen til sig for at give hende et faderligt Kys; „naa det var da deilig, at De kom; De maa endelig raade os i et meget vigtigt Muliggende.“ — „Hjertelig gjerne, saavidt jeg formaaer;“ svarede Præsten, „men lad først Lise gaae tilfængs; hun er træt af den Spadsferetour, jeg har gjort med hende.“ — „Ja, hun behøver heller ikke at være tilstede ved vor Samtale;“ hviskede Kammerraaden, tilvinkede Elise et venligt Godnat, satte en Rænestol frem til Præsten og foredrog nu for ham Indholdet af den mellem Ugteparret nys førte Samtale. Smilende tog Præsten Ordet: „I forunderlige Menneſter, hvorfor ville I dog pine Eder saaledes for en Sag, som det alene tilkommer Fremtiden at klare? Overlader det til Børnet selv at vælge sin tilkommende Bestemmelse. Ikke den ydre Glands, ikke Hundreder eller Tusinders Forgubelse er istand til at holde Hjertet skadeeløst, naar et Feilgreb er skeet i Valget af Livskaldet. Livets Lykke er den indre Tilfredshed, som man feler ved sin Virksomhed, og kunde Eders Elise finde denne Lykke som Skuespillerinde, Sangerinde, Malerinde eller Skribentinde, skulde jeg visstseligen ikke have Noget at indvende imod nogen af disse Syssler; thi enhver Kunst forædler Gemyttet, naar den drives med Alvor og Inderlighed, hvilket desværre ikke altid er Tilfældet. Dog, fjære Venner! udenfra bringer man ikke Talentet ind i Menneſtet, og intet Ordsprog er mindre sandt end dette: Hvem Gud giver et Embede, ham giver han ogsaa Forstand. Dydragelsen bør derfor lige til det Tidspunkt, da Menneſtet formaaer at bestemme sig selv, ifkun gaae ud paa at vække den hele menneſkelige Natur, som ligger i Myndlingens Bryst, og saavidt muligt i Harmoni at udvikle alle Sjælens og Aandens Evner, men overlade til Børnets frimodige Pitting

Udtrykket af dets frie Billie. Den, som forstaaer at opfatte diase Uttringer, kan ved sin Underviisning sege at lede Barnet hen paa den saeragne Livsvei, hvortil dets saeragne Anlaeg synes at ville føre det. Vare alle Forældre stedse dannede nok til paa saadan Maade at udforske deres Børns Indre, da stod det sig godt med Menneſkeheden: men desværre, der ere Mange, som slet ikke besidde denne Gave, og Andre opoffre uforstandig deres Børns Lykke for deres egne Indlingsideer. Det er derfor bedre, at man, uafhængig af ethvert Bihensyn, danner Barnets Aand og Hjerter, og det har jeg hidtil redelig gjort ved Eders Lise. Det er ikke Deres Skyld, kjære Kammerraad, at De ikke selv har været istand til at overtage dette Hverv, da De kun har lært Nok til med Gode at have bestyret Deres Embede; men De vilde handle meget urigtigt, dersom De vilde forhindre Deres Kone fra først og fremmest at danne Deres Datter til at blive huuslig" —

— „Men, Hr. Pastor! det er langt fra, at jeg vil det! den qvindelige Sadelighed og Dyd er vistnok det det Vigtigste.“ — „Ja! da kunde De let risikere at tilintetgjøre denne, dersom De stødte Deres Datter ud i en glimrende Livsstillings brogede Tummel, uden at hendes Sjæl fandt sig hjemme der. Gid dog Forældre ikke af barnagtig Forsængelighed vilde lade sig lede til hos deres Børn at forudsætte Anlaeg, som aldeles ikke findes! Eders Datter, kjære Venner, er et elskværdigt, godt og forstandigt Barn, som fatter med Lethed og er meget lærvillig; men Kunstens og Poesiens Spire ligger ikke i hende, og hun vilde blive høist ulykkelig, hvis hun blev henfat i en Stilling, hvor man vilde gjøre Fordringer til hende, som hun ikke kunde opfylde. Lader derfor Eders Planer for Fremtiden fare og hører mit Raad!“ — „Vi ville ogsaa følge det,“ sagde Kammerraaden; „i Sandhed, jeg har aldrig før betragtet Sagen fra en saa alvorlig Side.“ — „Da dog er den saa alvorlig. Jeg skal meddele Eder den Plan,

som jeg troer at man bør lægge for enhver Piges Opdragelse. Det Menneskelige er da det, som allerførst bør udvikles hos hende. Forsaauidt som Forældrenes Formue tillader det, bør Datteren derfor modtage en dygtig Skoledannelse, for at hendes Aand, der netop udgjør Mennesket, kan fyldes med et godt Indhold. Her forlanger jeg naturligviis ingenlunde lærde Kundskaber; der behøves ikke engang saa Meget, som jeg har ladet Eders Lise lære, der forstaaer flere fremmede Sprog. Min Mening er den, at Underviisningen bør gaae ud paa at vække og levendegjøre Tanken. At under Opdragelsen den Unges legemlige Rettigheder varetages, anseer jeg for en Selvfølge. Ved Siden af det reent Menneskelige maa det Qvindelige ikke forglemmes. Sandsen for den rene Sadelighed, der agtes for sin egen Skyld, ikke for nogen jordisk eller himmelsk Løn, Sandsen for Huuslighed skal indpodes i Pigens Sjel; thi Qvindens første Kald er, ved Mandens Side, at færdes i Huset, og det maa være en uimodstaaelig, naturlig udviklet Tilvoielighed for et andet særeget Kald, som kan bringe det, at være Hustru og Moder, paa anden Plads. Denne Udvikling af Qvindeligheden, paa hvilken enhver Lærer og Opdrager maa agte, er dog fornemmeligen Gjenstanden for den moderlige Pleie. Og hermed er Opdragelsen fuldendt, forsaavidt man ifkun vil naae den Hensigt at danne en god Huusmoder. Dog er der endnu et tredie Punkt tilbage i den qvindelige Opdragelse, et Punkt, som Opdrageren, hvis han gjør den ægte, høiere Dannelse til sit Maal, ikke bør overse, men under hele sin Underviisning søge at forberede. Ogsaa Qvinden tilhører et bestemt Folk, en bestemt Tid: ogsaa hos hende at vække Nationalitetsfølelsen, at styrke den ved at henvise til de store Tildragelser i Folkets Historie, til dets Skatte i Kunst og Poesie; at aabne hendes Blik for Menneskeslægtenes aandelige Fremgang og mere og mere anerkjendte Ret-

righeder, for at kunne antyde det Standpunkt, paa hvilket Nutidens Stræben befunder sig: see, det er Opdragerens sidste og betydningsfuldeste Opgave, naar han vil meddele en Bige den høieste Dannelse. Deeltagelse for sit Folk og sin Tid er det bedste Beviis paa en fuldendt Dannelse, og Ingen, der vil regnes imellem de Dannede, maa være blottet for denne Deeltagelse. — Dette er min Opdragelsesplan, og ved at følge denne tænker jeg, dersom I selv, kjære Venner! ville understøtte mig, at handle saaledes med Eders Elise, at hun, hvis en Huusmoders Lod ikke skulde være hende tiltænkt, engang vil kunne blive en dygtig Lærerinde for den qvindelige Ungdom. Ere I fornøiede hermed?"

Kammerraaden og hans Frue rakte Præsten Hænderne og svarede: „Ja! det veed Gud vi ere, og ret inderlig taknemmelige oveni købet!“

C. P. J. K r e b s.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 24de Juni 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Den lille Landsby og det store Amerika.

En Episode af Franklins Liv, fra det Tydske.

I Aaret 1786 var Benjamin Franklin endnu i Paris; han boede dengang i Passy, et Sted i Nærheden af Muteuil, og i Muteuil opholdt sig Helvetius's Enke, en ligesaa fortræffelig som elskværdig Kone, der af sine Venner — og til disse hørte Datidens meest udmærkede Lærde — næsten aldrig omtalede med andet Navn end „vor kjære Frue fra Muteuil.“ Hun var ikke længere ung, men endnu stedse i høieste Grad elskværdig og indtagende; og den Blidhed, Ynde, Mandrighed og Sikkerhed, som denne Dame havde vidst at tilegne sig i sit ligesaa prøvede, som over enhver Dadel hævede Liv, havde indgivet den amerikanske Philosoph den Tanke, at en Forbindelse med hende, om den end i første Dieblit kunde synes noget forunderlig, maatte være

ham særdeles ønskelig. Fru Helvetius havde ikke den fjerneste Anelse om en saadan Plan; hun modtog Franklin som en Ven, der ikke nærrede andre Følelser end dem, han udtalede, og i hvis Nærhed hun vilde have skattet sig lykkelig ved at kunne ende sit Liv. Philadelphia forlangte imidlertid sin berømte Medborger tilbage, og Franklin længtes efter Amerika. Han følte sig vel aldrig fri for den Frygt, at hans Sygdom maaskee vilde holde ham tilbage i Frankrig og tvinge ham til at døe der; men dog gif hans inderligste Længsel ud paa, at det maatte forundes ham, at tilbringe sit Livs Aften i sit Fædreland iblandt sine Medborgere, omgivet af sine Børn og Børnebørn. — Imellem Passy og Auteuil fandt en levende Færdsel Sted; Fru Helvetius spiste engang om Aften hos Franklin i Selskab med Abbeden de Laroche og Lægen Cabanis, som begge boede hos hende, tilligemed Morellet, ligeledes en fortrolig Ven af hende; Franklin derimod var langt oftere Gjest hos Fru Helvetius, hos hvem han tilbragte hele Aftener, uden dog nogensinde at have afslagt hende et Morgenbesøg. Omgangen med Franklin var overmaade behagelig og oplivende, og Morellet kan ikke noksom rose hans sjeldne Godmodighed og Lige-fremhed, hans Følelse for Ret og Pligt, der viste sig ved de ubetydeligste Omstændigheder, hans Sjæls Aaben-hed og Reenhed, hans Munterhed og hans Gave til at fortælle. Saadan skildredes den Mand, der hævede

sit Fædreland til Fristat, og hvem Verden takker for en af den Tids vigtigste Opfindelser!*)

En Morgen forlod Franklin imod Sædvane meget tidlig sit Studerekammer og raabte til den unge Amerikaner, der var i hans Tjeneste: „Dyk! Dyk! jeg vil til Auteuil og Du skal med!“ — Dyk, af Fødsel en Amerikaner, havde sægtet med Udmærkelse i Uafhængighedskrigen under Washington, og, da han blev nødsaget til at nedlægge sine Vaaben og forlade sin General, sluttede han sig til Franklin, fra hvem han siden aldrig mere vilde skilles. Richard, eller, som Franklin pleiede at kalde ham, Dyk, var ingen Tjener af det sædvanlige Slags; tro, hengiven og en ligesaa god Amerikaner som Christen, fulgte han sin Herre overalt, og læste flittig i Bibelen eller ordnede de forskjellige Sager til Franklins physiske Experimenter. Begeistret, som Ungdommen pleier at være, eller snarere som et Menneske, der er inderlig overbevist om sine Anskuelsers Rigtighed, lod han ingen Leilighed, som frembød sig for ham, til at berømme sit Fædreland og Franklin, gaae ubenyttet bort. I sine Fritimer udbredte han sig gjerne blandt de øvrige Tjenestefolk over Electricitetens Virkninger, eller ogsaa forklarede han Bønderne i Auteuil

*) Det latinske Hexameter om Franklin er bekjendt; det tyder paa hans Opfindelse af Lynaflederen og hans Deeltagelse i den nordamerikanske Frihedskrig:

Eripuit fulmen coelo sceptrumque tyrannis, (han berøvede Himlen sit Lyn og Tyrannerne deres Scepter.)

Fortrinene ved den af Franklin opfundne Lysafleber. — Iffun den sjeldne Uskyldighed og Enfoldighed i alle Kjærlighedsfager, som var Franklin egen, var Skyld i, at Philosophen aldeles ikke bemærkede den overordentlige Glæde, som greb Dyk, saasnart det gjaldt et Besøg hos Fru Helvetius. Stedse var han fix og færdig, naar Touren skulde gaae fra Passy til Auteuil, ja han var endog ualmindelig opfindsom i at opsoge Grunde for at sætte Nødvendigheden af en saadan Tour, som undertiden kunde være forbunden med nogen Banfselighed, i det mindste tilsyneladende udenfor al Tvivl.

Saasnart altsaa Franklin raabte, var Richard parat; Philosophens Stok, Hat og Handsker vare tilfede næsten hurtigere, end Befalingen derom kunde meddeles, og uden ringeste Ophold kunde vore Vandbringsmænd begive sig paa Reien. Juni-Solen nedsendte sine lodrette Straaler over Markerne, og begge søgte derfor, saavidt muligt, til de skyggesfulde Stier; men Philosophen gif langsomt foran uden paa mindste Maade at forraade, om det var ham magtpaaliggende hurtigere at naae sin Reises Maal, medens hans Tjener bag ham brændte af ubetvingelig Utaalmodighed. — Fru Helvetius befandt sig i sin Dagligstue, som vendte ud imod Haven, fra hvilken et Lindetræ udstrakte sine bladrigge Grene op imod Vinduet.

„De kommer saa tidlig, min kjære Hr. Franklin?“ raabte hun ham imøde; „jeg vil da haabe, at det ikke

er en ubehagelig Efterretning, som De vil meddele mig, der har sat Dem i Bevægelse paa en saa usædvanlig Tid?" — „Ingenlunde“, svarede Franklin; „jeg kommer kun for at fortælle Dem, hvad der er hændt mig i Nat.“ — „De vil altsaa fortælle mig en lille Historie, kjære Ven?" — „Jeg beder Dem dømme selv: De husker dog vor Samtale igaar, og hvorledes jeg fremsatte de meest talende Grunde, som burde bestemme Dem til ikke længere at leve ene, men igjen gifte Dem?" — „Men, min Gud! hvorledes kommer De paa det? lad os dog tale om noget Andet!" — „Umuligt kan den Smerte være undgaaet Deres Opmærksomhed, som jeg føler ved den besynderlige Standhaftighed, med hvilken De har besluttet at bevare mod Deres afdøde Mand en Trost, som er aldeles hensigtsløs og maaskee blottet for enhver fornuftig Grund." — „En anden Gang herom, min dyrebare Ven!" afbrød Fru Helvetius ham og gjorde med det samme en Bevægelse med Haanden imod Franklins Hoved, som om hun vilde klappe hans hyide Lokker. — Men Franklin vedblev: „Efter den Samtale gif jeg tilfængs og drømte, at jeg var død. Snart befandt jeg mig i Paradiset, hvor de Afdødes lykkelige Sjæle nyde uforgængelige, evige Glæder. Portneren ved dette Eden spurgte mig, om jeg ikke ønskede at see Noget af hine Lykkelige, og jeg bad ham, at han vilde føre mig hen til Philosopherne. „To af disse opholde sig just her i Nærheden“, svarede Portneren; „de ere gode Naboer

og inderlig fortrolige Venner." „Hvem er det?" spurgte jeg videre. „Socrates og Helvetius." „Jeg statter dem begge lige høit, men før mig dog først til Helvetius; jeg forstaaer vel Fransk, men ikke Græsk." — Helvetius modtog mig meget venligt og henvendte tusinde Spørgsmaal til mig om Krig og Fred, om vor nuværende Religionstilstand, om Frankrigs Frihed og Bestyrelse. „Men min Gud!" udbød jeg endelig forundret; „spørger De da slet ikke efter Deres gamle, trofaste Veninde og Livsledsagerinde, Fru Helvetius? og dog vedbliver hun stedse at elske Dem med saadan Omhed. Det er neppe en Time siden, jeg var hos hende og havde Leilighed til at overbevise mig om, hvor uforandret den Deeltagelse og Hengivenhed er, hvormed hun hænger ved Dem." — „Ak!" svarede han; „De taler om min jordiske Lykksalighed? den maa man lære at glemme, naar man vil være lykkelig her. Mangt et Aar gif hen, og jeg tænkte kun paa hende; men endelig har jeg fundet Trost. Jeg har ægtet en anden Kone, og det er umuligt, at jeg havde kunnet finde Noget, som mere lignede min første Kone end netop den, jeg har valgt. Hun er rigtignok ikke aldeles saa smuk som hin, men hun har ligesaa megen Følelse og Aand, og elsker mig uudsigeligt. Hendes eneste Tanke er at behage mig og gjøre mig lykkelig. Bliv her lidt, og De skal strax faae hende at see." „Jeg mærker nok," svarede jeg, „at Deres første Kone er langt trofastere og bestandigere end De; de bedste,

de fordeelagtigste Tilbud ere gjorte hende, men hun har afflaaet dem alle for Deres Skyld. Jeg tilstaaer Dem, jeg har selv elsket hende næsten til Raserie; men hun forblev haard som en Steen og har givet mig Kurven af Kjærlighed til Dem." „Det gjør mig i Sandhed hjertelig ondt for Dem; thi hun var en fortræffelig, hvøist elskværdig Kone.“ Ved disse Ord traadte den paradisiske Fru Helvetius ind og jeg gjenkjendte i hende — ja gjet nu engang, hvem? — ingen Anden end Fru Franklin, min gamle trofaste amerikanske Veninde! Jeg fordrede hende som min Eiendom tilbage, men hun erklærede temmelig koldt: „Jeg har været Deres Kone i 40 Aar og fire Maa- neder, næsten et halvt Aarhundrede; det maa De være fornøiet med; her har jeg knyttet et nyt Baand, som vil vare evigt.“ Misfornøiet med denne Bæfked be- sluttede jeg vøieblikkelig at forlade hine utaknemmelige Skygger; jeg vilde vende tilbage til vor Planet, igjen see Solen og — — Skulle vi to nu ikke hævne os? —

Denne Hævning var imidlertid ingenlunde efter Fru Helvetius's Sind; hun havde for længe siden taget sin Bøfslutning; det vilde naturligviis ellers have været hende vanskeligt at afvise et faa hæderligt For- slag, som, hvis hun havde modtaget det, havde givet hende et i to Verdensdele berømt Navn. Som hun nu sad der ved det aabne Vindue ligeoverfor Franklin, betragtede hun ikke uden hjertelig Deeltagelse den Mand, der talede faa venligt og frimodigt til hende,

og hun var sig tilfulde bevidst den høie Agtelse og det sande Venfkab, hvorpaa han ved sit Frierie gav hende saa tydeligt Beviis. Der kunde ingen Tale være om, at Franklin havde gjort sig latterlig: han var ingen forelsket gammel Nar; det var en Wiismand, som stod for hende og lod sig lede af den Betragtning, at en Hustru dog under alle Livets Forhold er en ligesaa uundværlig som ønskelig Ledfagerinde, aldeles skicket til at forskjønne vort Liv, at fordobble vor Lykke, at formilde og forsøde de Besværligheder og Møisommeligheder, som vi i Livets Kamp ikke kunne undgaae, og, hvis hun overlever sin Mand, at lette ham Dødens Dieblif. — Aftenen i Forveien havde Franklin rigtig nok meget indtrængende talt til Fru Helvetius om, at hun igjen burde gifte sig, men dog aldeles holdt sig til Sagen i Almindelighed og ikke ladet hende ane, hvor interesseret han selv var som Raadgiver. Den elskværdige Enkes Dine fyldte sig med Taarer; hun støttede sin Arm i Vindueskarmen og skjulte sit Ansigt med Haanden.

(Slutningen følger.)

G. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 1te Juli 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Den lille Landsby og det store Amerika.

(Eltning.)

„Dg nu?“ sagde Franklin efter et Diebligs Lausbed ; „skjonne Frue fra Auteuil ! som sagt — skulle vi to nu ikke hævne os?“ — „Eys ! kjære Ven!“ raabte endelig Fru Helvetius ; „lader os høre : der er Noget, som taler ganske tæt ved os.“

Begge reiste sig nu sagte og bøiede Lindetræets Grene en Smule til Siden, for bedre at kunne see og høre, hvad der foregik under dem. Paa en Bænk nemlig, som var anbragt lige under Vinduet, sad Franklins Tjener, Dyk, og snakkede med Annette, en Datter af Fru Helvetius's Gartner, en ung Bondepige paa sytten Aar med sorte Haar og røde Kinder, lille, smuktbygget, slank og baaret af to nysfelige Fødder. Gjennem Lindetræets Blade kunde Franklin og Fru Helvetius

see, at de to unge Menneffers Hoveder i den Grad nærmede sig hinanden, at Amerikanerens blonde Haar næsten berørte den franske Piges sorte Flætninger.

„Slip mig, Hr. Richard! Dersom Fruen vidste, hvorledes De forfølger mig, saa jagede hun mig bestemt bort; slip mig dog, siger jeg! Hører De ikke? Jeg troer, at min Fader kaldte paa mig; jeg skal vande hans Sukkerærter! Na — og Osten til Fruen er endnu ikke lavet, og Mælken er endnu ikke skummet!“ — Dog forlod Annette ikke Bænken, hvorpaa hun sad, og det kom deraf, at Richard, ikke uden Anstrengelse, havde slynget sin Arm om hendes slanke Liv, for at forhindre hendes Flugt. Ved Synet af denne Fortrolighed blev Franklin urolig, en Bredestrømme foer over hans Kinder, og han vilde allerede til at bryde løs imod sin Tjener, men Fru Helvetius holdt sin lille hvide Haand for hans Mund, og tvang ham derved til at tie og høre videre.

„De vil ikke forstaae mig, lille Annette!“ svarede Richard. „Hvad jeg siger til Dem, det maa saamænd gjerne baade Fru Helvetius og Hr. Franklin høre. Gaa kun ogsaa hen og kald paa Deres Fader; jeg vil tale i hans Nærværelse. Jeg vil ikke forføre Dem, Annette! det er aldrig faldet mig ind: jeg vil gifte mig med Dem.“ Den unge Pige bøiede sit Hoved og gjorde en Bevægelse, hvorved hun kom Richard endnu noget nærmere: hun behøvede ikke at svare. „Nu vel,“ vedblev den unge Mand; „vi ville da gifte

os sammen. Jeg vil fortroe mig til Hr. Franklin, han vil tale med Fruen, og de to ville saa bringe Sagen i Orden med Deres Fader." — "Er det da virkelig Deres Alvor, Richard? Vil De have mig til Deres Kone?" — "Ja det veed Gud jeg vil; og saa reise vi over til Amerika, og De skal see, at det er det skønneste Land i hele Verden, kjære Annette! Hr. Franklin giver os nok en Landeiendom, som vi ville dyrke; og vi skulle da leve som frie og lykkelige Mennesker. O kjæreste Annette! dersom De kjendte mit herlige Fædreland, dersom De vidste, hvor pragtfuld Solen staaer op over vore Skove, saa vilde De ligesaa længselsfuld som jeg ønske, jo før jo hellere at kunne drage over til hint fortryllende Land! Imod vore Floder ere Eders Seine og Rhone kun nogle elendige Smaabække, og i vore Søer kunde man drufne hele Paris, uden at det Mindste var at see af den. Siig kun et Ord, Annette! og førend Hr. Franklin forlader Huset, skal Alt være afgjort." — "Saa der findes virkelig saadanne udmærkede, smukke Tingovre i Deres Fædreland?" spurgte Pigen nysgjerrig og yderlig overrasket ved at høre tale om Søer, i hvilke Paris sporløst kunde forsvinde. — "Ja vistnok, Annette, og den gode Gud veed, at jeg taler Sandhed." — "Men gives der ogsaa en Andepark derovre, som den her i Auteuil?" — "Hvorledes, Andeparken i Auteuil? den lille Vandpyt, som man kommer forbi ved Enden af Byen? den Grøft, som man har omplantet med nogle sygelige Træer, og som

vrimler af Frøer og Struptubser?" — „Ja, ja; en Andepark som den i Auteuil!" gjentog Pigen og traf sig sagte ud af Richards Arm. — „Men, Annette! hvorledes kan De dog tænke paa den Andepark? I Sandhed, De elsker mig ikke; der er vel sagtens en Fyr nede i Landsbyen, som De holder mere af." — „Jungelunde! men Andeparken i Auteuil, den behager mig dog mere end Jere store Søer, i hvilke I maaskee kunde have Lyst til at drukne hele Paris, ja mere end Jere Floder, imod hvilke Seine, min egen, kjære Seine, mit Fædrelands Flod, kun er en elendig Bæk. — Richard! Vi ville gifte os sammen, men De maa blive i Auteuil!" — „Hvorledes? kan De troe om mig, at jeg vilde forlade Hr. Franklin? skulde jeg aldrig mere faae mit Fædreland at see? det var da omtrent det samme, som om jeg vilde svigte min Fane. Saadant Noget kan De umuligt forlange af mig, Annette! Betænk dog, at mit Fædreland behøver alle sine Borgere, at England, som vel ikke kunde undertrykke os, dog uophørligt truer os! Store Gud! Hvad vilde Hr. Franklin dog sige, hvis jeg kom og sagde til ham, at jeg ikke vilde reise tilbage til Amerika? Jeg elsker Dem, Annette! jeg vilde give mit Liv hen for Dem, hvis mit Fædreland ingen Ret havde derover. Annette, kjære Annette! der gives endnu noget Høiere end Kjærligheden og Lykken, nemlig Pligten. Men De derimod — hvad kan holde Dem tilbage? Frankrig behøver ikke Dem, De kan forlade Deres Fædreland,

uden at Noget vil lægge Mærke til, at en lille Pige er bleven borte, hvis Navn man maaskee ikke engang kjender, som aldrig kan blive sit Fædreland nyttig." — „De tager feil, Richard! Dgsaa jeg elsker mit Fædreland og vil, at mine Børn, hvis Gud nogenfinde skjænker mig Børn, skulle elske det ligesom jeg. Dem kalder Pligten tilbage til Amerika, mig fængsler min Lykke, min Ro til Frankrig. De elsker Deres Søer, Floder og Skove; jeg elsker den lille Andepark i Auteuil, ved hvis Bred jeg er født; som Barn har jeg leget ved denne Park, og de sygelige Træer, som De omtalte med saadan Foragt, vare Vidner til mine Ungdomsglæder. Lev vel, Hr. Richard! jeg maa vande min Faders Sufferærter, lave Osten til Fru Helvetius og skumme Mælken!" — Annette reiste sig, bragte sin, ved Sammenkomsten med Amerikaneren en Smule forfrollede, Klædning atter i Orden, og kom, synlig bedrøvet og med Taarer i Øinene, ind i Kjøkkenhaven, hvor hendes Fader allerede hele Morgenens havde vandret om med Vandkanden.

„Min kjære Ven!" sagde Fru Helvetius til Franklin; „De er en bedre Borger end Richard, i det mindste er De endnu langt nyttigere og nødvendigere for Deres Fædreland end han; kunde De vel beslutte Dem til ganske at forlade Deres Amerika? kunde De ville døe i Frankrig, ved Siden af Andeparken i Auteuil, langt borte fra Deres store Floder, Deres umaalelige Søer, Deres Sol, som hæver sig over Deres jomfruelige

Stove? Jeg for min Deel tænker som den lille Annette; jeg foretrækker for hin nye Verden, som De har gjort fri, vor lille ubetydelige Andepark i Auteuil. Deres Fortælling er ganske allerkjæreste," tilsviende hun; „men, min dyrebare Ven! hvad siger De til den Historie, som vi begge nys horte?"

Franklin svarede Intet, kyskede den elskede Kones Haand, og gik strax derpaa hen til Lægen Cabanis, som havde lovet at give ham nogle Forskrifter, for at han paa den lange Overreise saa lidt som muligt skulde blive besværet af Steensmerter. Nogle Dage derefter indskibede han sig tilligemed Richard i Havre til Amerika, og det er en bekjendt Sag, at han efter sin Ankomst til Philadelphia blev udnævnt til Statsminister og kort Tid efter til Præsident i Congressen.

Annette forlod hverken Frankrig eller Andeparken i Auteuil. Et Aar senere giftede hun sig med en af sine Naboer, som i Aaret 1789 stillede sig i Rækken af sit Fædrelands Krigere og i 1812 fandt en ærefuld Død paa Valpladsen.

Hvad Fru Helvetius angaaer, saa var ogsaa hun trofast og bestandig i sin Forkjærlighed for Auteuil. Hun vedblev stedse at samle de meest udmærkede Mænd omkring sig, og da Bonaparte, dengang Førsteconsul, engang spadserede med hende i hendes Have i Auteuil, sagde hun til ham: „General! De har intet Begreb om, hvor man kan føle sig lykkelig ved en Blet Jord, der neppe udgjør tre Tønder Land i Omfreds!" —

Borgeren fra Dggersheim.

(Fra det Tydske.)

J Tredivaarskrigen kom Spanierne ogsaa i Nærheden af Dggersheim, en lille By ved Rhinen, ikke ret

langt fra Mannheim. Indvaanerne, som bleve for-
 skrækkede ved Nygtet om de indtrængende Fjenders
 Grusomhed, flygtede næsten alle; dog bleve omtrent
 tyve Familier tilbage, som bildte sig ind, at de kunde
 tilbageholde Fjenden ved at trække Broerne op og lukke
 Portene. Da imidlertid den spanske General holdt
 udenfor Porten og opfordrede Staden til Overgivelse,
 med det Tilføiende, at Alt skulde springe over Klingen,
 hvis man satte sig til Modværge, bleve ogsaa disse
 bange og flygtede ud af den modsatte Port til Mannheim.
 Ikkun en eneste Borger havde det Mod at blive, fordi
 hans unge Kone hvert Dieblig ventede sin Nedkomst,
 og han for ingen Priis vilde udsætte hende for nogen
 Fare. Han besteg derfor Byens Muur med en hvid
 Fane i Haanden og tilkjendegav Beleirerne: at man
 ønskede at capitulere. Diebliffelig blev en Parlamen-
 tair affendt til ham. — „I den oggerheimfke Comman-
 dants, i Besætningens og Borgerfkabets Navn“ — til-
 raabte Borgeren Parlamentairen — „erklærer jeg, at
 Portene inden en Time skulle blive aabnede, dersom
 Spanierne ville forpligte sig til at respectere vor Eien-
 dom og ikke forhindre os i Udøvelsen af den protes-
 tantiske Religion, til hvilken vi bekjende os.“ Den
 spanske General vilde hverken spille Tid eller Menne-
 fker, saa meget mindre som han ikke turde haabe noget
 stort Bytte i denne ubetydelige By. Efter en kort Un-
 derhandling, ved hvilken den Beleirede iøvrigt Intet efter-
 gav, modtog man derfor Capitulationen. Efter neppe
 en Times Forløb bleve Portene aabnede, og Spanierne
 droge ind med flyvende Faner og klingende Spil.
 Da Ingen kom dem imøde, formodede de, at Stadens
 Besætning var samlet paa Torvet for der at modtage
 dem. Men hvor stor blev ikke deres Forbauselse, da
 de heller ikke der traf Andre end hin ene Mand, som
 havde capituleret med dem, og endnu holdt sin Fane i
 Haanden. „Hvad betyder dette?“ raabte den spanske
 General. „Hvor er Commandanten? Hvor ere Ind-

vaanerne og Besætningen?" — Den modige Borger kastede sig paa Knæ og svarede: „Tilgiv, naadige Herre! jeg alene vovede at betro mig til Deres Høimodighed. Alle mine Medborgere bleve forfækkede ved Deres Ankomst og ere flygtede til Mannheim. Jeg troer ikke at have fornærmet Dem ved min Capitulation, thi jeg er i Virkeligheden baade Commandant og Garnison og Borgerstab, og De vil ikke finde et eneste Menneſke her med Undtagelse af min Hustru, som hvert Dieblif venter sin Nedkomst.“ Generalen, som ikke kunde bare sig for at smile, saae om til sine Adjutanter, der alle udbrøde i en høi Latter. Nagtet Spanierne i Trediveaarskrigen i Regelen ikke forstode Spøg, bleve Capitulations-Betingelserne paa det Nøiagtigste overholdte, og da Fru Commandantinden var bleven forløst, skænkede den spanske General, som havde taget sit Qvarteer i Commandantboligen, hende en betydelig Sum Penge og yttrede, at han overmaade gjerne vilde have staaet Fadder til Barnet, hvis hans Religion havde tilladt det. Han udbad sig imidlertid, at Drengen, til Erindring om denne Historie, maatte blive kaldt op efter ham, og den unge Borger erholdt ogsaa i Daaben Navnet Gonzalez.

C. P. J. K r e b s.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 8de Juli 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Daarekistelemmet.

(Fra det Tydste.)

„Endelig har jeg Dig da igjen, du velsignede Frihed! ingen Magt skal nogenfinde mere faae mig tilbage fra min herlige Birkefreds til det stygge Fængsel, hvor man er nærved at miste sin sunde Fornuft af bare Kjedsommelighed!“ — saaledes talede Rasmus Jensen med sig selv, da han havde faaet Leilighed til at slippe bort fra Galehuset i S. — Man havde bragt ham derhen, fordi han indbildte sig at være hele Mennekeslægstens Sædelærer og Opdrager, og i denne Egenkab at burde sige Enhver Sandheden. Spurgte man ham, hvem der havde kaldet ham dertil, viste han blot med Fingeren mod Himmelen. Over et halvt Aar havde han været i hiin Gale-Anstalt, da han, som sagt, sandt Leilighed til at løbe bort. Uden ret at vide, hvorhen

han først skulde vende sig, streifede han op ad den ene Gade og ned ad den anden. I Førstningen forholdt han sig aldeles rolig; thi han tænkte kun paa sin Frihed, og denne Tanke gjorde ham ubeskrivelig lykkelig. Men efter en Stund traadte den gamle, fixe Idee, at han var kaldet til hele Menneskehedens Sædelærer, atter frem for hans Sjæl, og han ansaae det nu for sin Pligt, ikke at miskjende sit velsignelsesrige Kald, men overalt og altid at erindre Menneskene om deres Svagheder. — Den Første, der kom ham imøde, var en hvøist elegant klædt, ung Mand, hvis særdeles moderne Dragt og den hele Maade, hvorpaa han præsenterede sin Person, utvivlsomt betegnede en saakaldet Støver.

„Na hør! hvad er det for Uld, Du har der i Din Kjole?“ spurgte den Forrykte Unglingen, der med Forundring betragtede den dristige Spørger og med et foragteligt Blik maalte ham fra Top til Taa. „Lad os sætte,“ — vedblev han — „at det Faar, som engang paa sin Krop bar Stoffet til den Kjole, hørte til den ædleste Race; troer Du vel, at det nogensinde har været stolt af denne Legemsprydelse? og hvem af Jer to havde monstro dog størst Ret til at bilde sig Noget ind af et saadant Naturprodukt?“ — „Min Herre! Jeg frabeder mig saadanne Personligheder!“ — „Og jeg frabeder mig saadanne Personer, som handle lige mod den menneskelige Naturs Værdighed! I frisedelsfende, unge Herrer! I burde ikke saaledes sværme for enhver dum Mode, der er sprunget ud af en Pa-

riser=Dagdrivers tomme Hjerne! J burde ikke være Slaver af Eders Skrædere! Stikker hellere Jer Næse i en god Bog, lader Pigerne være i Fred, og tager Jer noget Nyttigt for hjemme! J ville paa den Maade spare en heel Deel paa Steenbroen, som desuden koster Staten nok, og paa Jeres Støvlesaaler! Og, hvad der er meget Vigtigere, J ville ogsaa spare paa Jer Sundhed og Kræfter, Jer Smule Hukommelse og Forstand; Alderdommen kommer tids nok bag paa Jer, og hvad have J saa? — Men vil Du desuagtet vedblive at være en Driver, saa hør Dig for herude i Menageriet i Tivoli; der kunde maaskee være en Abekat død, og man vil uden Betænkning antage Dig i dens Sted!" Forgjeves anstrengte Støveren sig for at svare sin Modstander, forgjeves kaldte han ham et Daarekistelem; det hjalp ikke, og han kunde ikke undgaae Moralisten paa anden Maade end ved Flugten.

Den strenge Mand var neppe gaaet et Par Skridt videre frem, førend han mødte en corpulent Herre med et kobberrødt Ansigt og tiltalede ham saaledes: „Min tykke Ven! hvorfor vil Du dog saa tidlig forlade denne skønne Verden? Beed Du da slet ikke, at Din Dødsfjende, Bandet, søger efter Dig og snart vil finde Dig? O J stakkels Heste, som engang skulle til at trække dette Lig udaf Porten! Men J, Underverdenens Beboere! J Orme under Jorden! J kunne glæde Eder; Eders Liv er forsikret, og Eders Colonie vil i mange Aar kunne blomstre i Herlighed!" — „Men, Gud frie

mig! De er jo gal; hvad kommer min Corpulence Dem ved?" — "Jo, den kommer mig meget ved, ligesom hele Menneskeheden bestandig ligger mig paa Hjerte. Det vilde dog vistnok være Dig høist ubehageligt, om Du saa tidlig skulde afsted; — undskyld derfor de pirrende Drikke, som man kalder „stærke" og „spirituøse", uagtet de baade svække Legemet og qvæle Aanden; spis, men æd ikke, og gjør ikke Din Bug til Din Gud; men fremfor Alt, sov ikke for meget, løb daglig og sov dygtigt — enhver Draabe Sved er en Juvel, med hvilken Du kan tilkjøbe Dig et Par Dage mere at leve i!" — Den tykke Ven befandt sig ikke synderlig vel ved denne Tiltale, men var heldig nok at slippe ved den Omstændighed, at en Mand med Brillen paa Næsen og Bøger under Armen kom gaaende i dybe Tanker og løb lige paa de Samtalende.

„Min Herre! De er en Lærd," begyndte Menneſtevennen; „jeg agter Deres Stand, men jeg vilde beundre den, dersom De kunde besvare mig tre Spørgsmaal!" — „Og hvilke?" afbrød den Lærde ham nysgjerrig. — „De tre Spørgsmaal ere: hvorfra ere vi? hvorhen gaae vi? og hvorfor ere vi komne her til Verden?" — „Jeg maa tilstaae, at Deres Spørgsmaal ere Gaader, hvis fuldstændige Løsning ligger hinsides Grændserne af vor Biden. Imidlertid meddeler Philosophien os dog nogen Dplysning herom; men forat forstaae dens Sprog, maa man nødvendigviis være i Besiddelse af visse Forkundskaber!" —

„Ha, ha, ha! — Snak med Jer Philosophie, denne Kappe for Jer Uvidenhed! For at forstaae Sandheden, min høilærde Herre! behøver man ingen Forkundskaber. Vær ærlig, lille Ven! og tilstaa det reent ud: det vide vi ikke — det gjorde Dem dog mere Gre.“ — „De synes virkelig at have en falsk Anskuelse om en Videnskab, som med Rette kaldes alle Videnskabers Dronning. Den, som engang har svoret til hendes Fane, kan umuligt nogenstunde blive hende utro. Philosophien kan ogsaa besvare Deres tre Spørgsmaal; men da jeg maa frygte for at blive Dem uforstaaelig —!“ — „Na, jeg be'er, Hr. Philosoph! gjør Dem ingen Uleilighed! Hør mig et Dieblif, og jeg skal svare Dem. Seer De den mørke Sky deroppe paa Himlen; hvorfra kommer den? Svar: fra sin Moders Skjød, fra det store Hav, som hvert Dieblif sender sine Børn, de kjære Skyer, iland. Og hvorfor er den der? Hvad er Hensigten med dens Tilværelse? Svar: at nytte, at vederqvæge den smægtende Jord! Og hvor gaaer den saa hen? — Naar den har udeelt sin Velsignelse og er kommen fra Himmelen ned til Jorden, naar den har hengivet sit Liv og Blod og igjen lystig staaer op fra Jordens Grav som en levende Kilde, og stedse iler fremad, først som rislende Bæk, siden som rivende Flod — sige mig saa, min høilærde Herre! hvorhen Skyen gaaer? — Derhen, hvorfra den er kommen, den gaaer tilbage i sin Moders Skjød, i det store Hav, som kjærlig udbreder sine Arme imod

den. Og dette kalde vi Mennesker at døe! Ha, ha, ha! Lev vel, min høilærde Hr. Philosoph! Vær saa god og hils Deres Brødre i Philosophien og fortæl dem, at jeg er kommen lige fra Daarekisten!" —

Moralisten kom nu til en Bro, som just var truffet op, fordi et Skib skulde igjennem. Der stode allerede flere Personer og ventede med Utaalmødighed: det var Noget for vor Mand. Med et Diekast mynstrede han det lille Publikum, der for det Meste bestod af unge Piger, der saae paa Manden med en mere foragtelig end ligegyldig Mine og vendte ham Ryggen, maaskee fordi han ikke forekom dem godt nok klædt.

„Gud skee Lov for Naturen!“ begyndte han; „den har dog indrettet det viseligen, idet Dret ikke fik en Klap til behagelig Tillufning, ligesom Diet af gode Grunde blev forsynet dermed. Jeg takker Naturen, fordi den har skabt en altid aaben Dør for Ordet; thi ellers vilde min Tale vanskelig kunne finde Indgang hos Eder. Det hjælper Eder ikke, mine unge Damer! I maae finde Eder i engang at høre mig! — Jeg vil sige Eder, hvorledes I skulle bære Eder ad, for at de bedste Mand, de fornødigste Friere skulle banke paa Eders Dør. Det vil jeg aabenbare Eder, og I maae kalde mig en gal Mand, hvis ikke mit Forslag er det bedste i Verden. Nei! see dog engang, hvor de nysfælsige Hoveder saa nysgjerrig vende sig om! Dog jeg har ikke megen Tid, Broen er lige ved at gaae ned igjen. Hører derfor mit Raad! Jeg mener,

at I kunde være meget elskværdige, hvis I ikke vare saa affecterede og saadanne Pynteduffer! Naturlighed ene behager, ja den ikke alene behager, den henriver, den fortryller!" — Broen gif ned; de unge Damer tilfaste Taleren et Blik, fuldt af Haan og Spot, og forsvandt.

Et Par Studenter kom just forbi. „Stop engang, mine Herrer!" sagde Moralisten; „jeg har al mulig Respect for Eder; I ere Studenter?" — „Til Tjeneste!" — „Til hvilket Fakultet høre I?" — „Vi ere Jurister." — „Fortræffeligt! Vi have nok Brug for Jurister, jeg mener store Jurister. Vi have saamænd ogsaa Plads nok til Billedstøtter for virkelig store Retslærde, og I ville ikke tage Eder daarligt ud som Statuer paa en Marmorfod! Men vide I ogsaa, hvorledes I skulle gribe det an, for engang at komme paa saadan en Marmorfod? Naa, lad os høre!" — „Vi ere meget nysgjerrige efter at lære det af Dem!" — „Og jeg skal ogsaa tjene Eder! Seer I denne Bro, som forbinder den anden Side af Canalen derovre med denne. Saadanne Broer gives der mange af, men endnu mange flere, som føre fra Ret til Uret. Seer I, alle disse affhyelige Broer skulle I afbryde, for at den Uskik kan ophøre at gjøre Ret til Uret og Uret til Ret. Forstaaer I mig? Tager Menneskets naturlige Ret til Lighed og Frihed, og lægger den til Grund for det Hele, saa vil af den første Klarhed i Grundsatninger den øvrige Klarhed nok følge. Troer mig,

der er mere end Blads nok endnu til Billedstøtter! At skabe saadan en ganske simpel og eenfoldig, men for hver Mand indlysende Lovbog — det er vanskeligt, vistnok meget vanskeligt, men naar man blot vil —
— „Vi skulle tænke derpaa, Ben! men Dem raade vi til, snarest muligt at gaae til en Læge. Lev vel!“ —
Med disse Ord hviede Studenterne om et Hjørne.

„Hvad? Jeg skulde gaae til en Læge? Hvorfor det? Er jeg maaskee ikke rask? Aha! Nu falder det mig ind: I mene, at jeg ogsaa skulde hjælpe lidt paa ham med Sandhed? Ja vel — det kan gjerne skee! — Naar jeg saaledes seer Folk løbe for mig, veed jeg næsten ikke, om jeg skal lee eller græde! Imellem hundrede Ansigter træffer jeg neppe eet muntert og venligt: saamegen Utilfredshed og hemmelig Kummer staaer skrevet med Rynkekrift paa de fleste Pander. Misundelse og Avind, disse de friske Livsfarvers Fordærvere, give de fleste Ansigter et gult Anstrøg, og de fæle Lidenskaber have allerede revet Haarene af Ungdommens Hoveder. — Staffels, staffels Menneskehed! hvor lykkelig kunde Du ikke være, og hvor ulukkelig er Du! —“

(Slutningen følger.)

C. P. J. Krebs.

Trykfeil i Nr. 27.

S. 227, Linie 11 f. n. hvilke læs: hvilken.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 15de Juli 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Daarekistelemmet.

(Slutning.)

En Tigger, som havde faaet Die paa Moralisten, nærmede sig til ham og sagde: „En Skilling, go'e Herre! — jeg er saa sulten.“ — „Kjære Ven! jeg har ikke en Skilling hos mig. Jeg er ogsaa sulten, min Bro'er! men maaskee kan jeg give Dig et godt Raad.“ — „Ja Tak! — men det fylder saa lidt i Maven!“ — „Er Du virkelig saa sulten? Jeg tænkte, at Du allerede idag maatte have tilbetlet Dig Noget. For Resten maa jeg ligeud tilstaae Dig min Forundring over, at Du ikke erhverver Dig Dit Brød paa en anstændigere Maade. Du seer jo sund og stærk ud: hvorfor arbejder Du ikke?“ — „Haandarbejde anstrenger mig for meget, og iøvrigt har jeg aldrig lært Noget.“ — „Du er da altsaa, reent ud sagt, doven?“ —

„Nok muligt!“ — „Men jeg vilde dog raade Dig til at vælge en bestemt Virksomhed.“ — „Det har jeg ogsaa gjort: min Virksomhed bestaaer i at tigge. Jeg troer nu, at min Stand ikke bør mangle i en ordentlig indrettet Stat. Det hele Capitel om Velgjørenhed og christelig Kjærlighed maatte absolut gaae ud af Lærebogen, dersom der ikke var Folk til som jeg og mine Lige, der kunde give Anledning til at udøve disse Dyder. Vi Tiggere ere, saa at sige, levende Opfordringer til at opfylde Christendommens første Bud. Hvorledes var det muligt, at Nogen kunde være godgjørende, naar der Ingen fandtes, hvem han kunde meddele af sin Overflodighed? De seer altsaa, at vi Tiggere ere nødvendige Medlemmer i enhver civiliseret Stat.“ — „Bedhyllket Universitet har Du studeret? Gud frie os alle sammen — nu have vi ogsaa philosophiske Tiggere! Hvad skal dog Enden blive paa det Hele! — Dog, Du sagde før, at Du var sulten; vil Du være min Gjest? Kan Du tage tiltakke med Erter og Flesk, saa gjør ingen Omstændigheder, men følg hjem med mig.“ — „Hvorledes? De har Raad til at spise Erter og Flesk hjemme, og har ikke en Skilling for en fattig Karl! — Nei, Pengene, det er mit Feltraab; Pengene gjør selvstændig. For Resten skal De have saa mange Tak for Indbydelsen, og dermed farvel!“ —

„Han er usforbederlig, men hans Ugeneerthed morede mig! — Dog, hvem monstro den lille Mand er, som kommer der med den sorte Bog under Armen?

Jeg maa tiltale ham! Na, om Forladelse, min Herre! maa jeg følge med Dem!" — "Med største Glæde!" svarede den lille Mand: „visstelig vil det tjene til Deres Sjælefred, og histoppe vil endnu idag vorde Glæde over en bodfærdig Synder. Dog gjør jeg Dem maaskee Uret; er Aanden muligviis allerede kommen over Dem?" — "Jeg forstaaer Dem ikke; hvilken Aand mener De?" — "Jeg seer det allerede, De er endnu ikke oplyst, og hører endnu til de syndige Verdensbørn." — "Og hvem hører De da til, om jeg tør spørge?" — "Jeg haaber engang hisset at vorde regnet med til Faarene, som skulle stilles fra Buffene!" — "Hvor gammel er De, gode Ven?" — "Jeg gaaer i mit halvsjerdstyvende Aar!" — "Hvor længe er det vel siden, at Aanden kom over Dem?" — "Allerede for et Aar siden; ah! i min Ungdom var jeg en stor Synder!" — "Det troer jeg saamænd gjerne, og det forundrer mig aldeles ikke, at De nu kaster de gamle Synder overbord og søger en Havn til Ankerplads. Jeg kjendte i min Ungdom en Tyr, der var forstræffelig slem og angreb alle Menneker med sine Horn. Men man saugede Hornene af ham, og han blev nu saa from som et Lam. Saaledes havde vi ogsaa engang en Hankat, som slet ikke mere fangede Muus, og i det Hele ikke længere yndede Kjødmad. Vi troede nu alle, at han paa sine gamle Dage var kommen til Erkjendelse; men tilfældigviis var der En, som bemærkede, at den gode Mons havde mistet næsten alle sine Tæn-

der. Har De forstaaet mig, gamle Hængehoved? Tag mig iøvrigt ikke min Driftighed ilde op, og vær saa artig at formelde min Respect til de Herrer Dplyste!"

Tilfældet vilde just, at Moralisten stødte paa en Læge, der var i Begreb med at stige ind i sin Bogn. „Na, Hr. Doctor! De har allerede skrevet saa mangen herlig Recept,“ begyndte han; „og mangen En, som nu paa Kirkegaarden udhviler efter Livets Besværlig-heder, kan takke Dem for, at Himmeriges Porte itide blive aabnede for ham. Siig mig, min lærde Hr. Doctor! var det dog ikke muligt, at De kunde forskrive en Sovedrik for hele Menneſkeheden; thi i disse bevægede Tider og under al denne hersens Forvirring var Rolighed vist tjenligst for os alle. Tro mig: fik vi Tilladelse til saaledes at føve en halvt Aarhundrede bort, vilde vi visselig vaagne meget fornustigere. I Sandhed, det var det bedste Middel til at curere Menneſkeheden, der bærer sig ad, som den var reent forrykt!“ — „Deres Raad er ikke saa galt!“ svarede den stolte Helbreder af al menneſkelig Svaghed: „har De ikke Lust til at kjøre med mig: vi kunne tales nærmere ved om denne Sag!“ —

De stege begge ind. Bognen holdt, men hvor? — ved Galehuset. Den gode Moralist blev nødt til at stige ud og midlertidig nedlægge sit Sædelærer-Embedet.

Skulde han engang blive saa lykkelig at slippe ud igjen, skulle vi ikke undlade fremdeles at meddele hans Eventyr.

Et Par Regler om Tjenestefolks Behandling.

(Efter det Tydske).

Du bør behandle Dine Tjenestefolk saaledes, som Du selv vilde ønske at blive behandlet, hvis Du var i deres Sted. De ere i Almindelighed kun det, som Herfskabet selv gjør dem til. De Befalendes Udyder blive, ifølge den menneskelige Esterlignelseslyst, ogsaa de Adlydendes Udyder. Du maa selv være god og føre et ulasteligt Liv, hvis Du vil nyde den Lykke at have gode Tjenestefolk. Endog det simpleste Menneſke kan Du gjøre ædelmodigt, naar Du behandler ham ikke som Din Tjener og Slave, men som en Skabning, der er betroet til Din Opsigt og skabt til ved Din Side at naae et menneskeværdigt Maal. Slaver ere ikke istand til at øve Dyd. Dyd er Mod til altid at handle efter Fornuftens evige Love; men Slaver have hverken Mod eller Fornuft. Vil Du have venlige, hengivne Tjenestefolk, der interessere sig for Dit og Din Families Vel som for deres eget, saa maa Du danne dem ved Din egen fornuftige Opsørsel og binde dem til Dig. Du bør behandle dem som Menneſker, der, som saadanne, ere Dig lige, ikke som villieløse Redskaber, ikke som taalige Dyr, Slaver af Dine Luner. Vær imod dem, som Gud er imod Dig: langmodig, advarende med Kjærlighed, straffende med Kjærlighed, men endnu oftere belønnende med Kjærlighed. Betragt dem ikke som Leie-

svende, som Fremmede; thi saadanne elste Dig aldrig! Din Stolthed vækker deres Trods, Din Mangel paa Tiltro dræber deres Tillid til Dig. Betragt dem hellere som Pleieborn, Du har taget til Dig, og hvis Lykke Du gjerne vilde skabe. Den samme Blidhed, ved hvilken Du vinder Dine Børns Agtelse og Kjærlighed, erhverver Dig ogsaa Dine Tjenestefolks Høiagtelse og trofaste Hengivenhed. Vær venlig og faderlig imod dem, men aldrig familiar og fortrolig; thi herved bortgiver Du Din Værdighed. Søg derimod at vinde deres Fortrolighed, for at være deres Raadgiver og i Nødens Stund deres Beskytter. Vær overbærende og skaansom, naar Du seer dem feile; de ville da ikke unddrage Dig deres Agtelse, om Du menneskeligviis skulde komme til at blotte Dine Svagheder. Anvend Straf, hvis det er nødvendigt, men med roligt Alvor, uden lidenskabelig Bevægelse. Stjend ikke for enhver ubetydelig Forseelse. Dine Tjenestefolk vænne sig snart til den evige Gnaven og høre Dig tilfældt med Ligegyldighed. Vogt Dig for, naar Du engang har dadlet Noget, da atter ved andre Leiligheder at rippe op i det samme. Lad det Skete være glemt, naar Du ikke vil udsætte Dig for at kaldes vovlevoren eller usofonlig. Væk deres Tjenesteiver ved Opmuntringer, smaa Belønninger og Fornøielser, ikke ved Straf. Had avler Had. Giv dem deres bestemte Løn villig og uden Afdrag. En tro Arbejder er sin Løn værd. Nægt dem heller ikke Bevidnelsen af Din Tilfredshed; et rosende Ord af Din Mund gjør deres Hjerte godt og glæder dem mere end dine Penges. En Gave, den være nok saa liden, en Fornøielse, Du skaffer dem, forvisser dem om Din Tilfredshed og Din Velvillie. Du gjør dem herved til Dine Skyldnere, og hvad Du saaledes giver, bærer Dig hundredefold Renter. Hold Dine Tjenestefolk til Sandhed. Advar dem imod den Last, at tale Ondt om Andre, og fremfor Alt stræb at vække hos dem et religiøst Sind.

Den lille Broder.

(Efter det Tydste).

Steds paa Veien fra Charlottenlund til Dyrehaven ligge to enkelte Bønderhuse. Dørene ere lave og Vinduerne ere smaa, men langs op ad Murene slynge sig et Par vellugtende Caprifolier; Straatagene ere belagte med Mos, og hist og her mellem dette grønnes det friske St. Hans-Løg. I de smaa tilhørende Haver vorer kun Kaal og Kartofler, men over det gamle Trægjerde spreder en Hyld sine blomstrende Grene. Lidt fra den ene Hytte stod en lille Pige og stirrede med sine blaae Øine hen paa et gammelt Egetræ. Stammen af dette var udtørret og affauget foroven: der havde en Stork bygget sin Rede, og han selv stod just deroppe og kneisede. Idet samme sprang hurtigt over Gjerdet en lille Dreng, hvis Klæder tydelig beviste, at han forstod at rive itu; han stillede sig ved Siden af sin Søster og spurgte: „Hvad seer Du efter?“ — „Efter Storken! Nabomo'er, som blev hos os i Eftermiddag, hvisttede til mig, at Storken endnu idag vilde bringe os en lille Broder eller Søster; nu vil jeg passe paa for at see, naar den kommer!“ — „Na,“ sagde Drengen; „det skal Du slet ikke troe; Storken er altfor klodset til det. Nabomo'er vilde ogsaa bilde mig det ind, men da jeg spurgte hende, om hun turde sige: ved Gud! paa det, lo hun bare; jeg mærkede strax, at den hele Historie om Storken er noget Snak!“ — „Men hvordan faaer vi da en lille Broder?“ spurgte Pigen nysgjerrig. — „Det skal jeg forklare Dig:“ svarede Drengen yderst vigtig; „Det er vor Herre selv, som ganske sagte kommer med den Lille. Han har ham under sin Kappe: men da Ingen kan see vor Herre, kan vi heller ikke see, naar han bringer ham.“ — Da foer en Lustning igjennem alle Grenene; Drengen foldede sine Hænder, Pigen holdt sig fast ved ham, og de

saae betuttede paa hinanden, som om de vilde sige: Stille! der er vor Herre! Frygtsomme grebe de hinanden i Hænderne; men nu aabnedes Døren til deres Forældres Hytte, og Nabomo'er raabte: „Kommer, Børn! saa skulde I see, hvad Storken har bragt: det er en lille Broder!“ — Børnene nikkede polist til hinanden: de vidste det jo Altsammen, og vidste det meget bedre.

Anmærkning. Da jeg traf paa dette lille Maleri i „Gubij's Boltskalender for 1844“, S. 47, forekom det mig rigtignok, at jeg havde seet det etsteds før, ligesom ogsaa, at vor H. E. Andersen maatte være Maleren. Men da Gubij ikke med et eneste Ord antyder, at Ideen er laant af en Anden, og jeg ikke havde Andersens Samling ved Haanden, gjorde jeg mig ingen Betænkelse ved at levere Stykket her som Oversættelse. Under Correcturen er jeg imidlertid af en Ven bleven bragt til Bished om Andersens Eiendomsret: og jeg haaber nu, at denne humane Digter ikke tager mig det ilde op, at jeg har benyttet hans smukke Idee, selv om den har tabt en Deel af sin oprindelige Friskhed, ved i flere Aar at have opholdt sig i Berlin og derefter i en maaskee noget udenlandsk Dragt at være kommen herhjem igjen.

C. P. S. K r e b s.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 22de Juli 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

Under Omvæltningen i den gamle Verden, der er fremgaaet af den hele sociale Tilstand i Europa i det Syttende og Attende Aarhundrede, og der, langtfra at være endt, netop i vore Dage er indtraadt i en ny, betydningsfuld Udviklingsperiode, har Blikket og Tanken ofte i den nye Verden ikke blot søgt Hvile, men ogsaa der søgt Forbilledet for en ny europæisk Samfundsbordens Begrundelse. Meer end nogensinde før er dette netop Tilfældet i den nyeste Tid, medens Trangen til Samfundsforsholdenes Omordning og Befæstelse aldrig faa levende som nu synes at være bleven følt i den gamle

Verden. Ikke blot i Frankrig, hvor man allerede eengang paa Monarkiets Ruiner havde grundlagt en Republik, der snart maatte gjøre Plads for et militairt Eneherrredomme, i hvilket Ligheden ligesaavel som Friheden gik under, har man atter indført en republicanisk Statsform, og stræber man at begrunde et reent Democratie, men ogsaa i Tydskland og i Italien finder der aabenbart en lignende Bestræbelse Sted; og overhovedet hersker der i den gamle Verden, under Trykket og Erkjendelsen af den gamle Samsfundsordens Brøst og Mangler, en Higen efter Indførelsen af de demokratiske Institutioner, til hvilke Udviklingen i den nye Verden har støttet sig, og der i en saa forbausende Grad have fremmet denne i Nordamerika.

Man maa derfor høiligen ønske, at grundig Kundskab til Nordamerikas Forfatning og til de eienommelige Forhold og Omstændigheder, hvorunder denne er bleven grundlagt og har udviklet sig, maatte blive ret almindelig, og at Democratiets Væsen og dets nødvendige Betingelser og Resultater maatte blive levende erkjendte i deres hele Betydning. En saadan Kundskab og Erkjendelse vilde i høi Grad virke til en rigtig Burdering af den nærværende Tids Tendenser og Idrætter, og vilde meget bidrage til at luttre Begreberne med Hensyn til den nødvendige Forbindelse imellem et Folks sociale Udvikling og Statsforfatningen, i hvilken Henseende der næsten overalt synes at herske en paafaldende Dunkelhed og Forvirring. Ogsaa vilde

man derved maaskee komme til den Indsigt, at endeel af de Institutioner, som nu eftertrages i Europa, fordi de i Amerika have viist sig heldbringende, have Forudsætninger, som det ikke ligger i Europas Magt i en nær Fremtid at skabe sig, og hvilket maaskee ikke engang ligger i deres Villie, som paa mange Steder styre Bevægelserne. Man vilde da maaskee ogsaa vogte sig for at tage et republicanst Skin for en demokratisk Virkelighed, hvortil man ved en overfladisk Kundskab til de nordamerikanske Institutioner saa let er tilbøielig.

Dog det kan ikke være Stedet her, dybere at gaae ind paa denne Materie. Jeg har med disse faae indledende Ord kun havt til Hensigt at henlede Læserens Opmærksomhed paa, hvor vigtigt det er, at lære den nordamerikanske Udviklings Historie nøiere at kjende paa en Tid, da den nye Verdens Statsformer og Institutioner ivrigt søges omplantede i den gamle Verden; og jeg har derfor ogsaa anseet det for hensigtsmæssigt, at levere et Brudstykke af et Værk, der nyder en for tjent Berømmelse, og der bedre end de fleste andre Skrifter over Amerika er skicket til at give et klart Indblik i det amerikanske Livs Væsen og Eiendommelighed.

C. N. D.

Et Barn fødes, dets første Aar henrinde ubemærkede imellem Barndommens Glæder og Søsler. Drengen voxer, Unglingsaarene begynde, og snart

aabner sig Verdenen for Manden, der skal træde i Berøring med Andre. Nu begynder man først at fæste Opmærksomheden paa ham, og man troer at kunne see, hvorledes Spiren til de Laster og Dyder, der skulle betegne hans Livs Bane, udfolder sig i ham.

Men heri ligger, naar jeg ikke tager høiligen feil, en stor Wildfarelse.

Gaae tilbage; udforsk Barnet i Moderens Arme; iagttag hvorledes den ydre Verden første Gang affpeiler sig paa hans Opfatningsevnes dunkle Glar; læg Mærke til hvilke Billeder først sængsle hans Opmærksomhed, hvilke Ord først vække hans Tankes slumrende Magter, hvad der først opildner ham til Kamp og Fristelse; og da vil du kunne være istand til at begribe de Fordomme, Vaner og Lidenstaber, som skulle beherske hans Liv. Manden ligger, saa at sige, fuldfærdig i Buggens Kvært.

Noget Lignende finder ogsaa Sted med Hensyn til Nationerne. Ogsaa Folkene bære bestandig Præget af deres Oprindelse. De Omstændigheder, hvorunder de ere blevne til og først have dannet sig, indvirke mægtigen paa hele deres Løbebane.

Var det os muligt at gaae tilbage til ethvert Samsunds Udspring og at undersøge dets første Historie, saa tvivler jeg ingenlunde paa, at vi her vilde opdage Grundaarsagerne til dets Fordomme, Vaner, herskende Lidenstaber, kort, til alt hvad der danner Nationalcharacteren; vi skulde da finde Røglen til de Skikke, som nu synes os uforenelige med de herskende Sæder;

til de Love, som forekomme os i Strid med de gjældende Retsbegreber; til de usammenhængende Anskuelse, som man støder paa hist og her i Samsundet, og som ligne hine mægtige afbrudte Jernskjæder, som man seer hænge ned fra en gammel Bygnings Hvælvinger, uden at man nu aner, hvortil de tjente. Paa denne Maade vilde man kunne forklare sig visse Folkeslags Skjæbne, som en ukjendt Magt synes at drage hen til et Maal, der er dem selv ubevidst. Men hidtil har det manglet paa Kjendsgjerninger til et slikt Studium; først naar Nationerne begyndte at ældes, begyndte man at iagttage dem, og naar Attraaen opstod til at granske efter deres Bugge, havde Tiden allerede bedækket denne med sit Slør, og Uvidenhed og Forsængelighed havde omspundet den med Fabler, bag hvilke Sandheden skjulte sig.

Amerika er det eneste Land, hvor man har funnet iagttage et Samsunds naturlige og rolige Udvikling, og med Hensyn til hvilket det er muligt nøie at angive, hvilken Indflydelse Folkets Udgangspunct har havt paa Statens Skjæbne.

Da den gamle Verdens Udvandrere nedsatte sig i den nye Verden, var deres nationale Character allerede bestemt udpræget. Ethvert Folkesæd havde sit bestemte Physiognomi, og havde naaet den Grad af Civilisation, der bringer Menneskene til at studere sig selv, saa at Nybyggerne have været istand til at overlevere os en tro Skildring af deres Anskuelse, Sæder og

Love. Vi kjende det 15de Aarhundredes Mennesker ligesaa godt som vor egen Tids. Amerika drager derfor frem for Dagens Lys, hvad Oldtidens Barbari med Hensyn til andre Stater indhyller i Mørke.

Nær nok ved den Epoke, da de amerikanske Stater bleve grundede, for at kunne gjennemskue deres Elementer, og dog langt nok fjernet fra denne Tid, for at kunne fælde en Dom over Besskaffenheden af den Sæd, der er fremvoret af hine Spirer, synes vor Tid mere skiftet end enhver tidligere til at gjennemskue de menneskelige Tilskikkelser. Forsynet har raft os en Fakkell, som ikke lyste for vore Forsædres, og har sat os istand til at opdage Grundaarsagerne til Nationernes Skjæbne, som Mørket skjulte for vore Forsædres Blikke.

Naar man, efter opmærksom at have studeret Amerika's Historie, omhyggeligen undersøger dets politiske og sociale Tilstand, bliver man levende overbevist om den Sandhed, at der ikke gives en Folkeanskuelse, Sædvane, Lov, ja man kunde næsten sige ikke en Begivenhed i Folket, der ikke med Lethed lader sig forklare af Udgangspunctet.

De Uvandrere, som til forskjellige Tider nedsatte sig paa den Jordbund, der nu udgjør de forenede Stater, vare i mange Henseender saare forskjellige fra hinanden. Deres Formaal vare ofte ikke de samme, de Grundsaetninger, der styrede dem, heller ikke. Men de havde dog mange Træk tilfælleds, og vare alle i den samme Stilling.

Sproget er maaskee det stærkeste og varigste Baand imellem Menneskene. Alle Udvandrere talte det samme Sprog, de vare eet Lands Børn. Fødte i et Land, der allerede i Aarhundreder havde været Skuepladsen for Partistridigheder, og i hvilket Partierne, det ene efter det andet, vare blevne nødte til at underkaste sig Lovenes Herredømme, havde de gjort deres politiske Opdragelse i en haard Skole; men der var ogsaa iblandt dem mere sand Frihed, mere levende Retsfølelse end iblandt de fleste andre Europas Nationer. Da de første Udvandringer fandt Sted, havde Communnalivet, Folkfrihedens frugtbare Spire, allerede gennemtrængt de engelske Sæder, og Folkesuveranitetens Princip havde med dette vidst at indtrænge sig, selv i Tudors Monarchie.

De religiøse Stridigheder, der have rystet den christelige Verden, vare dengang i fuld Gang. England havde kastet sig ind i dem med et Slags Raserie. Folkets Character, der altid havde været alvorlig og estertænkfuld, fik derved noget koldt og docerende. Men under Aandens Kamp var Underviisningen skredet frem, Forstanden blevet mere dyrket. Religionsstridighederne, som satte alle Penne og Munde i Bevægelse, havde ogsaa luttret Sæderne. Alle disse den engelske Folkcharacters almindelige Træk afspejlede sig ogsaa meer eller mindre hos de Englændere, der hiinsides Oceanet søgte og fandt et nyt Fædreland.

En Bemærkning, paa hvilken vi iøvrigt oftere ville komme tilbage, gjælder ikke blot om Englænderne men ogsaa om Franskmændene, Spanierne, kort om alle Europas Nationer, der søgte et Fristed i den nye Verden. Alle disse nye europæiske Colonier indesluttede vel ikke Frugten af men Spiren til et fuldstændigt Democratie. To Aarsager laae til Grund herfor. Man kan sige, at de, som udvandrede, i Almindelighed ved deres Bortgang fra Moderlandet stode paa eet Trin, og ikke havde nogen Overvægt den ene mod den anden. Det er sjelden de Rige og Magtige, som udvandre, og Ligheden mellem Menneskene er aldrig mere betrygget, end hvor alle ere fattige og ulykkelige. Vel hændede det sig undertiden, at ogsaa store Herrer vandrede over til America, som Følge af religiøse eller politiske Stridigheder. Man vilde da ved Lovene støtte Stændernes Hierarchie, men man indsaae snart, at den amerikanske Jordbund slet ikke taaler noget Grund-Aristocratie. Man opdagede snart, at det ikke vilde lykkes, at opdyrke denne gjenstridige Jordbund, uden naar Besidderens Egenfordeel var bunden dertil, og naar han derpaa vedholdende anvendte sine egne Kræfter. Udbyttet var, naar Midlerne først vare skaffede tilveie, ikke stort nok for at en Godsherre og en Forpagter tilsammen kunde leve deraf. Jorden udstykkedes derfor i smaae Besiddelser, som Gierne selv dyrkede. Men Jordbunden er Aristocratiets Bugge; i den har det sin Rod og sin Støtte. Det er ikke Privilegier, der grunde Adels, ikke Fødsel; det er den arvelige Grundbesiddelse. Der kan i en Nation findes uhyre Formue og stor Rød — men naar Formuen ikke bestaaer i Grundbesiddelse, saa vil der findes Fattige og Rige, men intet egentligt Aristocratie i dets Skjød.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Borger-Vennen.

Tredstydtyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 29de Juli 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. I.)

(Fortsættelse.)

Alle engelske Colonier havde derfor ved deres Anlæggelse en stor Lighed tilfældes. De syntes alle fra Begyndelsen af bestemte til en høj Grad af Frihed; ikke til Moderlandets aristokratiske Frihed, men til den borgerlige demokratiske Frihed, hvorpaa den gamle Verden ikke kunde opvise noget Exempel.

Men ved Siden af den almindelige Lighed fandt ogsaa meget bestemte Forskjelligheder Sted, hvorpaa det er nødvendigt at komme tilbage. Man maa saaledes i den store engelsk-amerikanske Familie skjelne imellem to beslægtede Linier, der have uddannet sig uden nogenfinde at smelte sammen; den ene i Syd, den andet i Nord.

Den første engelske Colonie nedsatte sig i Virginien i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede (1607). Paa den Tid gjærede i Europa den Idee, at Guld- og Sølvminerne udgjøre et Folks Rigdom; denne uheldsvangre Idee har mere forarmet de Nationer, i hvilke den herskede, og har ødelagt flere Mennesker i Amerika, end Krigen og alle flette Love tilsammen. Det var derfor Sølv- og Guldjægere, som man først sendte til Virginien, Folk uden Hjælpesildre og uden Sæder, hvis urolige og uregjerlige Sind forstyrrede Coloniens Barndom, og forhalede dens Fremskridt. Efter dem kom vel en mere moralsk og mere rolig Race, der bestod af Agerdyrkere og Industrielle, men der dog i ingen Henseende stod høiere end det Punct, hvorpaa de ringere Classer i England i Almindelighed stode. Ingen ophøiet Tanke, ingen immateriel Bestræbelse laae til Grund for denne Colonisation, og neppe var Colonien grundet, førend man i den indførte Slaveriet. Det er denne Hovedbegivenhed, der har havt en umaadelig Indflydelse paa hele Sydens Character, Love og Fremtid.

Slaveriet vanærer Arbeidet, indfører og fastholder Lediggang i Samsundet, og tillige Uvidenhed, Stolthed, Armod og Ddselhed. Vi ville senere faae Leilighed til at vise dette. Slaveriet sløver Forstandens Kræfter, og undergraver Menneskets Bindskibeligbed. Den sociale Tilstand af Sæderne i Syden lader sig ogsaa alene

forklare af Slaveriets Indflydelse i Forbindelse med den engelske Character.

I Norden derimod udfoldede den engelske Character sig paa en ganske anden Maade. Jeg maa forklare mig nøiere.

I de nordlige engelske Colonier, mere bekjendte under Navnet af Ny-England, have de enkelte Grund-sætninger uddannet og samlet sig, der nu udgjøre Grundlaget for de forenede Staters sociale Theori. De herskende Principer i Ny-England have først fundet Veien til de nærmest grændsende Stater, og ere bestandig trængte længere frem, saa at de tilsidst, saa at sige, have gjennemtrængt hele Forbundet. Ja selv udenfor Forbundet gjøre de nu deres Indflydelse gjeldende, og de beherske saaledes den hele amerikanske Verden. Ny-Englands Civilisation har været som hine Bauner, der tændes paa Bjergtoppene, og som ei blot sprede Lys og Varme omkring sig, men ogsaa med deres Skjær farve Linderne paa den fjerne Horizont.

Ny-Englands Grundlæggelse har frembudt Verdenen et sælsomt Skue; alt har her været betydningsfuldt og eiendommeligt.

Næsten alle andre Colonier ere fra Begyndelsen af blevne befolkede af Individier, uden Formue og Opdragelse, som Ulykke eller slet Opsørsel havde tvunget til at forlade deres Fædrenejord, eller af pengegridske Speculanter og driftige Lykkeriddere. Der gives mange Colonier, som ikke engang kunne beraabe sig paa en saadan

Herkomst: St. Domingo er bleven befolket af Sørovere, og de engelske Juryer have i vore Dage paa taget sig det Hverv at sørge for Australiens Forsyning med Nybyggere.

Derimod hørte alle de Colonister, som nedsatte sig paa Kysterne af Ny-England, til de mere bemidlede Klasser i Moderlandet. Deres Forening paa den amerikanske Jordbund dannede et Samsfund, der udmærkede sin derved, at der i dette hverken fandtes store Herrer eller lav Almue, saa at sigte hverken Rige eller Fattige. Der var i dette Samsfund, forholdsviis, udbredt en langt større Mæsse af Kundskaber end iblandt noget Folk i Europa. Alle, uden Undtagelse, vare i Besiddelse af en ikke ringe Grad af Dannelselse, og der taltes iblandt dem ikke Faa, der ved Talenter og Skrifter havde vundet Berømmelse i Europa. De andre Colonier vare blevne grundede af Folk, der Intet havde at tabe og ikke havde havt Rod nogetsteds; Nybyggerne af Ny-England bragte derimod alle Elementer til en Stat, hvori Orden og Lovlighed skulde trives, med sig; de førte Koner og Børn med sig til Orkenen. Men hvad der især har gjort dem forskjellig fra alle andre Colonister, var Colonisationens Hensigt. Det var ikke Nøden, som tvang dem til at forlade deres Fædreland — de vare dragne bort fra en hæderlig Stilling og havde efterladt sig Formue og Midler til at føre et behageligt Liv. De vare heller ikke gaaet til den nye Verden for at forbedre deres Kaar eller for at forøge deres Rigdomme — nei, de havde ladet Haan om alle de Fordele, som Fædrelandet kunde tilbyde dem, for at tilfredsstille en intellectuel Fornødenhed. Til at udsætte sig for alle Landflygtighedens Farer havde de kun een Grund, og det var: en *I d e e s* Seier.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Contract

of

andet Svartals Regnskab 1848,

for

det forenede Understøttelses - Selskab.

Indtægt.

Udgifter.

	9bb.	β.		9bb.	β.
Beholdning fra forrige Svartal, Refiancer iberegnebe	1309	43	1. Personer for 2bet Svartal: Eft de sædvanlige Personiffter Personiffter for det Brodffe Regat	1096	24 β.
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladet 60 ^{de} År- gang 9kr. 14 à 26 incl.	975	70	2bet for Caroline-Regatet. Års-Rente	44 — — 25 — — 50 — —	— — —
B. 1. Renter af 100000 9bb., i 9gl. Obligationer til 11 Juni b. 9l. for 6 9R.	2000		2. Rønninger for 2bet Svartal b. 9l.	500	—
C. 1. Contingenter for 1ffe & 2bet Svartal, b. 9l.	2241	58 β.	3. Til Ronbet indløst 2 Gtfr. bank-engeffe 3 ^o / _o Obligationer 9kr. 9l. 9R. 2484 & 9R. 18842 à 100 Gt. pr. Gt. for	1308	25
2. Sophie Frederiffes als lernabiffige Gave, for 1ffe & 2bet Svartal	20	—	4. Generelle Indføffninger	354	64
3. De overørbentlige 9Reds- lemmers Contingent for b. 9l.	47	—	5. Ugebladet's Trykning med 9poftr m. m., for 1ffe & 2bet Svartal b. 9l. (incl. 9Ravnes 9fften over 9Medlemmerne)	526	79
D. Raans 9ffvelaling i 2bet Svartal b. 9l.	1702		6. Raan til et 9Reblem	200	—
	9bb.	β.	9Refiancer af indfædte ei endnu indftrte 9Doffteringer: for Raan	224	9bb. β.
	8295	75	og i Contingent	280	— 34 —
			Saldo i Credit-9effter	2000	9bb. β.
			og i Contant	1686	— 41 —
	9bb.	β.		3686	41
	8295	75			

Risøbenhavn den 30te Juni 1848.

Sverrensffemmelde med den førte Control.

H. Borgen.

J. Garbrecht.

E. Clausen.

G. Primon,

Skæffter.

Carl G. Groth.

Borger-Vennen.

Tredindstyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 5te August 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

(Fortsættelse.)

Nybyggerne, eller som de med saa megen Ret selv kaldte sig: Balsfarerne, hørte alle til den Sect i England, hvis Grundsetningers Alvor har skaffet den Navn af Puritanere. Men Puritanismen var ikke blot en religiøs Theori, den havde ogsaa optaget i sig flere reent demokratiske og republikanske Grundsetninger. Det var egentlig disse, som havde væbnet dens heftigste Modstandere mod den. Forfulgte af Moderlandets Regjering, frænkede i deres strenge Begreber af Dyd, Ret og Religion ved hvad der dagligen skete og foregik i det Samfund, iblandt hvilket de levede, søgte Puritanerne efter en, om nok saa fjern, ubebygget og udyrket Jord=

bund, hvor han kunde leve i Ro, og tilbede sin Gud, som han vilde.

Nogle Citater ville bedre lære os disse fromme Nybyggere at kjende end Alt hvad vi kunne fortælle om dem.

Nathaniel Morton, Ny-Englands første Historieffriver, indleder sin Historie saaledes: „Jeg har altid anseet det for en hellig Pligt for os, hvis Fædre ved denne Colonies Indstiftelse have faaet et saa synligt Beviis paa den almægtige Guds store Naade, at forevige Mindet herom i Skrift. Hvad vi selv have oplevet og hvad der er fortalt os af vore Fædre bør vi fortælle vore Børn, paa det at de kommende Slægter kunne lære at lovprise Herren, paa det at hans Tjeners, Abrahams, Slægt og hans Udvalgtes, Jacobs, Sønner altid kunne bevare Erindringen om Herrens underfulde Gjerninger. Ja, de bør vide, hvorledes Herren har ladet Vinranken bringe til Drunken, hvorledes han har plantet den der, og holdt Hedningerne fra den, hvorledes han har beredet den en Jordbund, og ladet den slaae dybe Rødder, hvorledes han endeligen har ladet den vore og udbrede sin Skygge over Jordkloden; men ikke nok hermed, — hvorledes han har ledet sit Folk mod det hellige Tabernakel og har ladet det bygge paa sit eget Bjergs Tinde. Alle disse Gjerninger skulle være kjendte, for at Herren maa høste den Løn, som tilkommer ham, og for at nogle Straaler af Guds Glorie kunne falde paa de Helliges

cerværdige Navne, som han i sin Misskundhed har brugt til sin Willies Redskaber."

Det er umuligt at læse denne Indledning, uden, selv mod sin Willie, at blive gennemtrængt af en religiøs og høitidsfuld Stemning; Oldtidens Aand gaaer igjen i den, og der strømmer en bibelsk Duft fra den. Den Dverbewiisning, som Historieskriveren nærede, er afpræget i hans Stiil. Det er ikke længere i Læsernes, som i hans egne Dine, en lille Skare Nybyggere, der gaae ud paa Eventyr og for at grunde sig et andet Hjem hiinsides Havet; det er Spiren til et stort Folk, som Gud selv tager i Haanden for at udsaae den i et forjætted Land.

Forfatteren vedbliver og skildrer saaledes de første Udvandrerens Bortreise: „Saaledes droge de fra denne Bye (Delft-Haleft), som havde været for dem et Hvilested; dog vare de rolige, thi de vidste at de vare Balsfarere og Fremmede herne. Gi hang de ved Verdenen og dens Gaver, thi deres Dine vare vendte mod Himlen, deres sande Fædreland, hvor Herren har beredet dem deres hellige Stad. Endeligen naaede de Havnen, hvor Skibet laae og ventede paa dem. En stor Deel af deres Benner, som ikke kunde følge med dem, vilde idetmindste ledsage dem til deres Affkibning. Natten gik søvnløs hen, den tilbragtes under Udverling af oprigtige Venstabs-Uttringer, under fromme Samtaler, under christelige Betragtninger og Udgydelsler. Morgenen brød frem og de gik ombord; ogsaa derhen

vilde deres Benner følge dem, og Skibet gjenløb af kvalte Sukke, og af Dinene flød Taarer, og hede Bønner steg til Himlen, da de sank i hinandens Arme, saa at selv Tilskuerne følte sig grebne. Da blev Signalet til Afreisen givet — alle faldt paa Knæ, og Herrens Præst, med taarefyldte Blikke rettede mod Himlen, velsignede dem og anbefalede dem til Guds almægtige Naade. Nu toge de Afsked med deres Benner, og sagde dem det Levvel, der for mange af dem blev det sidste.“

Antallet af Udvandrerne var omtrent 150 — Mænd, Koner og Børn. De vilde grunde en Colonie ved Hudsons Bredder, men efter en lang og besværlig Reise over Oceanet saae de sig nødsaget til at lande paa Ny-Englands sandige Kyster omtrent der, hvor Byen Plymouth nu er anlagt. Man viser endnu det Fjeld, hvor de første Udvandrere landsattes.

Men førend vi gaae videre, ville vi med vor Historieskriver et Dieblik betragte det arme Folks Tilstand, og prise Gud, som har reddet det. „De vare komne over Oceanet; de stode ved Maalet for deres Reise; men ingen Benner ventede dem der for at omfavne dem; intet Tag var der for at modtage dem; det var midt om Vinteren, og den, der kjender vort Klima, veed hvor kold Vinteren er, og hvorledes Stormen da gjæster vore Kyster. I denne Aarstid falder det vanskeligt at trænge frem paa Steder, som man kjender, hvormeget mere naar man er ukjendt og

fremmed. For dem laae en gold Orken, fuld af vilde Dyr og vilde Menneſker, om hvis Raahed de ligesaa lidt havde nogen ſikker Kundſkab ſom om deres Antal. Jordbunden var froſſen, Eggen bedækket med Skov og Krat. Alt havde et barbariſk Udſeende. Bag dem laae det umaadelige Hav, ſom adſkilte dem fra den civiliserede Verden. For at vine Fred og for at finde Haab maatte de vende Blikket opad — til Ham i Himlen.“

Man maa ikke troe at Puritanernes Fromhed alene var ſpeculativ, eller at de ſlet ikke bekymrede ſig om Verdenen og dens Gang. Tvertimod var, ſom jeg allerede eengang har ſagt det, Puritanismen ligesaa meget en politiſk ſom en religiøs Theori. Derfor var ogsaa Grundlæggelſen af en Stat det Førſte, ſom dette Samfund foretog ſig paa den ugjeſtfrie Jordbund, ſom Nathaniel Morton har beſkrevet os. De oprettede følgende Act:

„Vi Underſkrevne, ſom til Guds Hæder, den chriſtelige Religions Udbredelſe, og vort Fædrelands Ære have foresat os at grunde den førſte Colonie paa diſſe fjerne Kyſter, have for den levende Gud og ved gjensidig høitidelig Overeenskomſt forenet os om at indgaae i et politiſk Samfund, i den Henſigt at regjere os og tilſammen at arbeide for vore Formaal, og iſølge denne vor Foreningsact have vi vedtaget at faſtſætte og udgive Love, Paabud og Befalinger, og

naar og hvor Behov gjøres at indsætte Dyrigheder, som vi love og tilfige Underkastelse og Lydighed."

Dette skete i 1720. Fra den Tid af fortsattes Udvandringen uafbrudt, thi de religiøse Stridigheder, som under Carl 1's hele Regjering sønderrevne England, kastede hvert Aar nye Skarer af Udvandrere hen paa Amerika's Kyster. Puritanismen i England havde sin Arne i Middelklasserne, og det var ogsaa af disses Skjød at Udvandrerne udgik. Ny-Englands Befolkning voksede saaledes med Ræmpestridt, og medens Stands-Hiearchiet i England endnu vedblev despotisk at classificere Folket, frembød Colonien det sælsomme Skue af et i alle dets Bestanddele homogent Folk. Saaledes udgik af det gamle feudalske Monarchie et heelt og holdent fuldbaaret Democratie, saaledes som Oldtiden neppe vovede at drømme det.

Glad over fra England at sjerne de frugtbare Spirer til Omvæltninger og nye Revolutioner saae Regjeringen gierne, hvorledes Udvandringen skred frem. Den begunstige den, ubekymret om hvad Skjæbne der ventede dem, som paa Amerika's Jordbund søgte Beskyttelse mod Moderlandets haarde Love. Man kunde sige, at Amerika betragtedes som det Land, der skulde være givet til Priis for Indbildningskraftens Drømmerier, og hvor ethvert Forsøg til Statsforbedringsplaner skulde have frit Spillerum.

De engelske Colonier — og det er een af Hovedgrundene til deres Flor — have altid været i Besid-

delse af større indvortes Frihed og Uafhængighed end andre Nationers Colonier; men intetsteds blev denne Grundsætning saaledes anvendt i sin hele Udstrækning som i Ny-England.

Det var dengang almindeligen antaget, at Landene i den nye Verden tilhørte den europæiske Nation, som først havde opdaget dem. Næsten hele Nordamerika's Søkyst blev paa denne Maade mod Enden af det 16de Aarhundrede Englands Eiendom. Den brittiske Regjering brugte forskjellige Midler for at befolke disse nye Domainer; enten udnævnte Kongen en Gouverneur over en vis Deel af Landet, som da bestyrede det i hans Navn og efter Regjeringens umiddelbare Befalinger (og det er det System, som de andre europæiske Nationer befølge), eller overdrog Kongen til en Enfelt eller til et Compagni Besiddelsen af visse Dele af Landet. Al civil og politisk Myndighed var da samlet hos eet eller faa Individier, der under Kronens Overtilsyn folgte Jordene og administrerede Landet. Men der var ogsaa et tredie System, der bestod i, at Regjeringen tilstædede et vist Antal Nybyggere at stifte et politisk Samfund under Moderlandets Beskyttelse, og at regjere sig selv saaledes at Intet skete, som stod i Strid med Moderlandets Love.

Dette for Coloniseringen saa yderst fordeeltige System har ikkun været bragt i Anvendelse i Ny-England. I 1628 erholdt nemlig et Antal Nybyggere af Carl I

en saadan Charte, hvorefter de grundlagde Colonien Massachusetts.

Men ialmindelig erholdt Colonierne i Ny=England først deres Indstiftelsesbreve længe efterat Colonien var en aabenbar Kjendsgjerning. Plymouth, Providence, New=Haven, Connecticut og Rhode=Island bleve saaledes grundede uden Moderlandets Medvirkning og paa en Maade mod dets Vidende og Billie. Uden at fornægte Moderlandets Overherredomme, ansøgte Nybyggerne, som oprettede disse Colonier, heller ikke om Tilladelse til her at udøve en politiff Myndighed; først 30 eller 40 Aar senere legaliseredes deres Tilværelse under Carl II.

Ofte bliver det vanskeligt, naar man gennemgaaer Ny=Englands første historiske og politiske Monumenter, at opdage det Baand, som knyttede dem til Moderlandet. Hvert Dieblif synes Colonierne at handle ganske uafhængige — de udnævne Dyrigheder, erklære Krig, slutte Fred, udstæde Politianordninger, give Love, som om de kun stode Gud til Ansvar.

Intet er mere besynderligt og tillige mere lærerigt end denne Epokes Lovgivning, thi her finder man Nøglen til den Gaade, som de nuværende forenede Stater frembyde den øvrige Verden.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Borger-Vennen.

Tredstydtyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 12te August 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søgnedage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som anses fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søgnedag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Forevisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkningss Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

(Fortsættelse.)

Iblandt disse Monumenter ville vi især fremhæve den Samling Love, som den lille Stat Connecticut gav sig i 1650, thi den er een af de meest characteristiske.

Først afhandle Connecticuts Lovgivere Criminalretten, men for at bestemme Straffene gaae de tilbage til selve den hellige Skrift. De begynde derfor med, at „han der tilbeder en anden Gud end Gud Fader i Himlen skal straffes med Døden,“ og derpaa følge 10 eller 12 lignende Bestemmelser, som ordret ere skrevne ud af de hellige Bøger.

Gudsbespottelse, Hereri, Hoer, Boldtægt straffes med Døden — forgriber en Søn sig paa een af sine Forældre udtaler Loven ogsaa Dødsstraf over ham. Man forplantede saaledes et krigsvant og kun halvt civiliseret Folks Lovgivning over i et Samsfund, der elskede Fred og var i høi Grad civiliseret. Følgen deraf er, at der ikke gives nogen Lovgivning, i hvilken der mere er ruttet med Dødsstraffe, og at der ikke gives noget Land, hvori Dødsstraffen sjeldnere bliver anvendt end i Connecticut.

Lovgiverne have ved denne Straffelovgivning især havt til Formaal at grundfæste moralsk Orden og Sædelighed i Samsfundet; de streife saaledes ideligen over paa Samvittighedens Gebeet, og der gives heller

ingen Synd, som de jo trække ind under Dommerens Straffemyndighed. Vi have ovenfor allerede sagt, at de straffe Boldtægt og Hoer med Døden; men ikke blot paa Leiermaal, men endog paa letsfærdig Dmgang imellem Personer af begge Kjøn staaer haard Straf. Man har overladt det til Dommeren efter eget Skjøn mod denne Slags Forseelse at anvende Bidst, Bøde eller Giftermaal*), og at dømme efter de gamle Domsprotokoller i New-Haven var det ikke sjældent at man anvendte Straffene. Det hedder saaledes i en Domsact af 1ste Mai 1660: Trettesættelse og Bøde idømmes denne Pige, der er anklaget for at have kysset en Mand og at have sagt nogle tvetydige Ord. Loven af 1650 er fuld af præventive Bestemmelser. Der er sat haard Straf paa Druffenskab og Lediggang. Bærtshuusholderne maae ikkun skjænke et bestemt Quantum Wiin til hver Gjest; Løgn, naar den kan skade, er straffet med Bidst eller Bøde. Paa andre Steder søger Lovgiveren, idet han synes aldeles at glemme Religionsfrihedens Princip, for hvilket han havde kæmpet i Europa, ved store Bøder at gjøre Kirkegang til en Tvangsplicht, og med svære Straffe, ja endog med Livsstraf truer han de Christne, som under en anden Troesformel end han ville dyrke deres Gud. Undertiden driver den reglementariske

*) Undertiden blive disse Straffe accumulerede, og i en Dom af 1643 er Margrethe B., som har havt letsfærdig Dmgang med Nicolai J., dømt til at kagstryges, og derpaa at gifte sig med omtalte Nicolai.

Iver, hvoraf han er ligesom besat, ham til en Lovgiveren uværdig Smaalighed. Saaledes finder man i Straffeloven et Forbud mod Brugen af Tobak. Man maa imidlertid ikke tabe af Sigte, at disse tildeels bizarre, tildeels tyranniske Love ikke vare vilkaarligen paalagte, men ved alle Paagjældendes frie Overenskomst vedtagne Bestemmelser, og at Sæderne vare endnu mere strenge og puritanske end Lovene. I Boston indgif man saaledes i 1649 en høitidelig Forening om at affkaffe den verdslige Forsængelighed: at bære langt Haar.

Disse og lignende Udskielser geraade vistnok den menneskelige Fornuft til liden Vre; de ere et Beviis mere paa den menneskelige Naturs Ufuldkommenhed, som ikke mægter at holde fast ved det Sande og Rette, men synes ofte at vakle mellem to Yderligheder.

Ved Siden af denne af en sneverhjetet Secteer-Aand og af religiøs ved Forsølgelse exalteret Lidenskabelighed, som endnu gjærede i Alles Barm, gjennem-aandede Straffelovgivning finder man en Samling af politiske Love, der paa en Maade endog ere uadskillelige fra hiin, og der, nu henimod 200 Aar gamle, ere langt forud for Nutidens Begreber om politisk Frihed.

De almindelige Grundsætninger, paa hvilke de nyere Constitutioner ere byggede, som størstedelen af Europas Nationer ikke endnu fattede i det 17de Aarhundrede, og som selv i England meget ufuldstændigen vidste at forskaffe sig Gyldighed, ere alle erkjendte og

anvendte i Ny-Englands Love: Folkets lovgivende Medvirkning, Skattebevillingsret, Embedsmændenes Ansvarlighed, den personlige Frihed og Jury-Indretningen ere i samme aabent og factiff erkjendt. Disse Frihedens Grundelementer have i Connecticut faaet en Anvendelse, som ingen af Europas Nationer endnu har voyet at give dem.

Balgfredsen omfattede i Connecticut, fra Begyndelsen af, alle Borgerne, hvilket der var saare let begribeligt, thi iblandt dette vordende Folk herskede den størst mulige Lighed med Hensyn til Formuen, og endnu i større Grad med Hensyn til Dannelsen.

Alle Embedsmænd, lige indtil Statens Styrer, fremgif derfor paa den Tid i Connecticut af Balg. Alle Borgere over 16 Aar vare forpligtede at bære Vaaben, og dannede Nationalbevæbningen, som valgte sine Officerer, og hvert Dieblik maatte være rede til Statens Forsvar. Det er i disse Love for Connecticut, ligesom overhovedet i alle Ny-Englands Love, at man finder Spiren til den Communalfrihed, som endnu den Dag idag er den amerikanske Friheds Livsprincip.

Hos de fleste Nationer i Europa har Friheden begyndt paa Statens Høidepuncter, og er, vistnok meget ufuldkomment, steget ned i Samfundet for at gjennemtrænge det. I Amerika tvertimod har Communen uddannet sig førend Grevskabet, dette førend Staten, og denne førend Forbundet.

Lige siden 1650 har Communen været fuldkomment constitueret og uddannet i Ny-England. Omkring den communale Individualisme bevægede sig Interesser, Lidenskaber, Pligter og Rettigheder, der vare bundne og afhængige af denne. Af Communernes Skjød fremgif et virkeligt politiff, demokratiff og republikanff Liv. Colonierne erkjendte heelt vel endnu dengang Moderlandets Overherredomme, og Monarchiet var Statens Grundløv; men ikke destomindre aandede Republikken lyslevende i Communen. Den udnævner selv sine

Embedsmænd, bestemmer selv sine Afgifter, og fordeler og hæver dem. Repræsentation finder ikke Sted der, alle Borgere komme sammen under aaben Himmel, og i disse Folkemøder afgjøres, som i Athenen, hvad der vedkommer Folket.

Naar man trænger ind i de Love, som ere blevne givne i de amerikanske Republikkers første Aar, studser man over den administrative Dygtighed, som disse Lovgivere besad, og over hvorvidt de vare skredne frem i deres Theorier. Det er aabenbart, at de havde dannet sig et langt høiere og ædlere Begreb om Samfundets Pligter mod dets Medlemmer end Europas Lovgivere havde, og at de derfor paalagde Statssamfundet Forpligtelser, som man endnu ikke havde Mod til at anerkjende i den gamle Verden. Saaledes var i Ny-Englands Love, fra Begyndelsen af, den Fattiges Ret til Understøttelse anerkjendt; strenge Forholdsregler vare tagne for at sikke Communicationsmidlernes gode Tilstand; særegne Embedsmænd vare ansatte for at vaage over deres Bedligholdelse; i Communerne skulde holdes aabne Registre for at optegne Resultatet af de offentlige Forhandlinger, Dødsfald, Ægteskaber og Fødsler; disse Bøger bleve førte af egne af Staten dertil ansatte Betjente; ogsaa var der ansat Bestillingsmænd, som skulde forvalte de Afdødes Midler, andre til at paasee Arvegangens Grændser, og atter andre for at vaage over Ordens og Freds Bedligholdelse i Communen. Loven gaaer ind i en Mængde ofte smaalige Enkeltheder for at imødekomme og tilfredsstille sociale Fornødenheder, hvorom man endnu den Dag idag kun har et dunkelt Begreb i Frankrig. Men det er især med Hensyn til den offentlige Opdragelse, at den amerikanske Civilisation fremtræder i hele sin originale Character, thi herom hedder det i Lovgivningen: „I Betragtning af at Satan, Menneslægtens Arvefiende, smeder af Menneskenes Bankundighed sine farligste Vaaben, og at

Intet er vigtigere end at det Lys, som vore Forfædre medbragte, ikke med dem skal gaae ind i Gravens Skygger — i Betragtning af at Børneopdragelsen er, med Herrens Bistand, Statens første og dyrebareste Interesse —“ og nu følger en Mængde Bestemmelser, hvorved en Skole oprettes i hver Commune, og hvorved Borgerne under svære Straffe tilholdes til at beskaffe sig for at underholde Skolerne. Paa lignende Viis er der for ethvert mere folkerigt District sørget for en høiere Læreanstalts Oprettelse og Underholdning. Communaløvrighederne skulle vaage over at Forældrene sende deres Børn i Skole; de ere bemyndigede til at paalægge dem svære Bøder, naar de forsømme dette; og fare de fort i deres Vægning; skal Staten stille sig i Forældrenes Sted, og tage Børnene fra dem, og berøve Forældrene den Ret over Børnene, som Naturen gav dem, men som de saa skammelige misbruge. Indledningen til disse Lovbestemmelser vil sikkert ikke være undgaaet Læserens Opmærksomhed; i Amerika er det Religionen, som fører os til Kundskabs Lys — det er Lydigheden mod de guddommelige Love, der antages at føre Mennesket til Frihed.

(Fortsættes.)

G. N. David.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 19de August 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søgnedage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søgnedag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Forevisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klases Repræsentanter til Betænkningss Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Dplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overeensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilsidefattelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

(Fortsættelse.)

Naar man saaledes, efter at have kastet et flygtigt Blik paa Amerikas Lovgivning af 1650, spørger sig, hvorledes var da Forfatningen paa den Tid i Europa og især paa Fastlandet, saa kan man ikke andet end gribes af en sælsom Forundring. I Begyndelsen af det 17de Aarhundrede tronedede overalt i Europa det absolute Monarchie paa Ruinerne af Middelalderens feudalistiske og olichargiske Frihed. Aldrig har maaskee Retsideen været mere miskjendt end i Skjødet af dette saa „dannede og brillante“ Europa; aldrig have Folkene mindre havt Anelse om et politisk Liv, aldrig have Begreberne om den sande Frihed mindre beskæftiget Gemytterne end dengang; og netop da see vi disse i Europa enten miskjendte eller ringeagtede Grundfætninger at forskaffe sig Gyldighed i den nye Verdens Udørfener, og at blive et vordende Folks Symbol. De drifstigste Theoremer, som den menneskelige Forstand kunde opstille, vare practisk anvendte i dette tilsyneladende saa lidet bemærkningsværdige Samfund, som de fleste Statsmænd sikkert trøede at kunne overse; den menneskelige Indbildningskraft, overladt til sin Originalitet, improviserede her en ganske ny Samfundsorden. I Skjødet af dette ubekjendte Demokrati, af

hvilket hverken Generaler eller Philosopher eller store Skribenter endnu vare fremgaaet, kunde en enkelt Mand fremstaae og under Alles Bifaldsraab give denne skjonne Definition af Frihed.

„Lader os ikke bedrage os med Hensyn til det, som vi skulle forstaae ved vor Uafhængighed. Bistnok gives der en Slags falsk Frihed, efter hvilken Menneffene ofte stræbe ligesom Dyrene, og som bestaaer i at gjøre hvad man har Lyst til. Denne Frihed er enhver Lovligheds Fjende, al Orden er den forhadt, med den fornægte vi os selv; den er Sandhedens og Fredsommelighedens Fjende, og Gud selv er imod den. Men der gives en politisk og moralsk Frihed, hvis Styrke ligger i Underkastelse, og hvis Beskyttelse er Magtens Opgave — den bestaaer i, uden Frygt at turde gjøre Alt, hvad der er retfærdigt og godt. Denne sande Frihed skulle vi under alle Omstændigheder hævde og forsvare; for den skulle vi, om fornødent gjøres, offere Liv og Blod.“

Jeg troer allerede at have sagt nok for at stille den engelsk=amerikanske Civilisation i sit rette Lys. Den er (og dette den amerikanske Friheds Udgangspunct maa man altid have levende for Die) Productet af to aldeles forskjellige Elementer, som andesteds og til anden Tid endogsaa fjendtligen have bekæmpet hinanden, men som det er lykkedes i Amerika at forbinde det ene med det andet, og endogsaa paa en

vidunderlig Maade at sammensmelte: Religiositet og Frihedsideen.

De, som grundlagde Statssamfundet i Ny-England, vare paa eengang strenge Sectister og exalterede Reformatorer. Hildet i visse religiøse Dogmers snevre Baand vare de fuldkomment frie for politiske Fordomme.

Deraf opstod to forskjellige, men ikke modsatte Tendenser, hvis Spor det er let at gjenkjende overalt i Sæderne og Lovene.

Disse Mennesker opoffrede Venner, Familie, Fædreland for en religiøs Idee; man skulde troe at de kun havde havt Tanke og Sind til at forfølge og fastholde det Gode, som de havde kjøbt saa dyrt. Men vi see dem med en næsten lige rastløs Iver jage efter materiel Rigdom og moralsk Rydelse, og stræbe paa eengang efter at vinde Himlen i den anden Verden, og Frihed og Velvære i denne.

Under deres Hænder syntes de politiske Grundfætninger og de menneskelige Love og Indretninger at blive til et formeligt Leer, som de efter Hensigten kunde omdanne og forme. For dem syntes de Sfranker at forsvinde, som gjorde det Samfund, i hvilket de vare fødte, i saa mange Henseender liigt et Fængsel; de gamle Fordomme, som i Sæller havde behersket Verdenen, forsvandt; en uendelig Løbebane, en uoverseelig Fremtid aabnede sig; den menneskelige Fornuft vovede at betræde den; den gjennemfoer den i alle Retninger. Men da den havde naaet den politiske

Verdens Grændser, bød den sig selv at standse, og gav, skjælvende, Afkald paa Brugen af sine farligste Vaaben — opgav Tvivlen og Nyhedssygen, ja vovede ikke engang at løfte Helligdommens Slør, men bød sig ærefuld for Sandheden, som den antog uden at drøfte den.

Saaledes er Alt classificeret, ordnet, forudsæet, iforveien afgjort i den moralske Verden. I den politiske derimod er Alt sat under Spøgsmaal, bestridt, uvist. I den ene hersker blind, skjønt frivillig Lydigheid; i den anden Uafhængighed, Tilsidefættelse af Erfaring, Løsrivelse fra al Autoritets-Tro. Langt fra at skade hinanden indbyrdes, gaae disse to, tilsyneladende modsatte, Tendentser, jevnsidees Haand i Haand, og synes at understøtte hinanden.

Religionen seer i den borgerlige Frihed en ædel Brug af de menneskelige Gvner, i den politiske Verden en af Skaberen for den menneskelige Forstands Kræfter aabnet Kampplads.

Fri og mægtig i sin Sphære, tilfreds med den Plads, som der tilkommer den, veed den, at dens Herredømme er saa meget mere sikkert, som den ifknn stræber efter at herske ved sig selv og at udøve sin Magt over Hjerterne uden nogen Andens Hjælp.

Friheden seer i Religionen sine Kampes og Seires tro Bundsforvandre, sin Barndoms Bugge, sine Rettigheders guddommelige Kilde; den betragter Religionen som Sædernes Beskytter, og seer igjen i

Sæderne Lovenes Vægter og Borgen for sin egen Varighed.

Man maa imidlertid, af hvad der er sagt om den amerikanske Friheds Udgangspunct, ikke uddrage altfor almindelige eller altfor exclusive Slutninger. Det er vistnok unægteligt, at de første Udvandrerens sociale Stilling, Religion og Sæder have udøvet en mægtig Indflydelse paa deres nye Fædrelands Skjæbne; men det maa erindres, at det ikke har staaet i deres Magt at grunde et Samsfund, hvis Udgangspunct, saa at sige, alene laae i dem selv, thi Ingen kan ganske rive sig løs fra sin Fortid, og saaledes have ogsaa disse Mennesker, enten med eller uden deres Billie, sammenblandet med deres dem eiendommelige Ideer og Sædvaner andre Skikke og andre Begreber, der vare deres Opdragelses Frugter, eller hørte til Moderlandets nationale Overleverelser. Vil man derfor rigtig lære at kjende og bedømme Nordamerikanerne, maa man omhyggeligen skjelne imellem hvad der har en puritansk, og hvad der har en engelsk Oprindelse.

Man støder ofte i de forenede Stater paa Love og Sædvaner, der besynderligen contrastere med Alt, hvad der omgiver dem. Disse Love synes forfattede i en Aand, som er modsat den, der gaaer igjennem den amerikanske Lovgivning, og hine Skikke synes at staae i Strid med hele den øvrige sociale Tilstand. Bare nu de engelske Colonier stiftede i den længst forsvundne Alder, og tabte deres Oprindelse sig i Fortidens Nat,

faa vilde denne Modsigelse staae som et uopløseligt Problem for os.

Jeg skal anføre et Exempel, og man vil maaskee bedre forstaae mig.

Den amerikanske civile og criminelle Lovgivning kjender kun to Maader at reise Sag paa imod en Anklaget, enten Fængsling eller Caution. Den første Act af Proceduren er, at man forlanger Caution af den Anklagede, og at man fængsler ham, naar han ikke kan stille denne; først derpaa gaaer man over til at undersøge Beskyldningens Realitet, Fordringens Gyldighed. Det er aabenbart, at denne Lov er rettet mod de Fattige og begunstiger de Rige. Den Fattige finder ikke altid, ikke engang i et privat Søgmaal, en Cautionist, og naar han i Fængslet skal vente paa Udfaldet af Sagens Undersøgelse, er han, foruden alt Andet, let udsat for at Standsningen af hans Fortjeneste fører ham til Bettelstaven. Derimod er den Rige altid sikker paa i et mod ham reist privat Søgmaal at undgaae Fængsling, ja selv naar han har begaaet en Forbrydelse, undgaaer han ofte Lovens Straf, thi han stiller Caution og forsvinder. Man kan derfor sige, at alle Straffebestemmelser for ham egentlig kun bestaae i Bøder. Men kan der tænkes noget mere aristocratisk end en saadan Indretning; og dog have de Fattige i Amerika den største Andeel i Lovens Tilblivelse, og vide ogsaa ret vel at føre sig dette til Nytte.

Man maa gaae til England for at forklare dette Phænomen, thi disse Love ere engelske. Amerikanerne have optaget dem uden at forandre dem, om de end stode i Modsigelse til den hele øvrige Lovgivning, og vare i Strid med deres Rettsbegreber overhovedet.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 26de August 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søgnedage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søgnedag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Dplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overeensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. I.)

(Fortsættelse.)

Den civile Lovgivning er i det Hele det, som et Folk er mindst tilbøieligt til at forandre, thi med de civile Love ere kun de egentlige Lovkyndige fortrolige, det vil sige, de kjendes kun til Bunds af dem, hvis Fordeel det er at opretholde dem saaledes som de ere, gode eller slette, fordi de bedst kjende dem saaledes. Massen af Nationen har ingen Kundskab til dem, lærer dem kun at kjende i specielle Tilfælde, opfatter vanskeligen deres fjernere og middelbare Følger, og underkaster sig dem uden videre at gruble derover.

Jeg har anført eet Exempel; men jeg kunde endnu anføre mangfoldige andre. Det Billede, som det amerikanske Samsfund fremstiller, er, om jeg saa tør udtrykke mig, overtrukket med en stærk demokratisk Fernis, gjennem hvilken de gamle engelske aristocratiske Farver hist og her skinne.

I Almindelighed er den sociale Tilstand Productet af en Kjendsgjerning, undertiden af Lovgivningen, men dog hyppigere af begge disse Aarsagers Samvirken. Men er Samsfundsordenen engang grundfæstet, saa kan man ansee den selv som Grundaarsag til Loven, til Sæderne og til Ideerne, der regulere Nationernes

Handlemaade, og hvad den ikke umiddelbart selv fremkalder, det giver den dog sit eiendommelige Præg.

For ret at lære at kjende et Folks Lovgivning og Sæder, maa man derfor begynde med at studere dets sociale Tilstand.

Man kunde upaatvivleligen anstille flere vigtige Betragtninger over Ny-Englændernes sociale Tilstand, men der er een, der, saa at sige, behersker alle de andre.

Den sociale Tilstand i Nordamerika er i høieste Grad demokratisk; det var den ved Coloniernes Grundlæggelse, og det er den i endnu høiere Grad den Dag i Dag. — Iblandt Nybyggerne fandt, som allerede udviklet, den største Lighed Sted, da de bosatte sig paa Ny-Englands Kyst. Spiren til et Aristocratie er aldrig blevet indpodet i denne Deel af Forbundsstaterne, man har aldrig der kunnet forskaffe nogen anden Indflydelse, end en blot moralisk, Indgang. Naar Folket har vant sig til at have Uresfrygt for visse Navne, var det fordi et saadant Navn var Symbolet paa Kundskab og Dyd. Nogle enkelte store Borgere vidste at gjøre deres Stemme gjeldende hos deres Medborgere med en Magt, som man vilde have kunnet kalde aristocratisk, hvis man havde kunnet lade den gaae i Arv fra Fader til Søn.

Saaledes dannede Forholdene sig, Østen for Hudsonsfloden, men anderledes forholdt det sig Sydvest for denne Flod, naar man stiger ned mod begge Floridas.

I de fleste Stater, Sydvest for Hudson, havde store engelske Eiendomsbesiddere bosat sig; med dem vare aristocratiske Grundsætninger og de engelske Arvelove kommet ind i Landet. Det er tidligere blevet viist, hvorfor aldrig et mægtigt Aristocratie kunde sætte Rod i Nordamerika; men omendskjøndt de Marsager, der bevirkede dette, ikke havde tabt deres Gylldighed i Staterne Sydvest for Hudson, saa er det dog vist, at de langt fra virkede saa mægtigen som i Staterne Osten for denne Flod. I de sydlige Stater kunde et eneste Menneske, ved Hjælp af Slaver opdyrke et uhyre stort Jordsmøn. Man saae ogsaa snart i denne Deel af Landet rige Grundbesiddere, hvis Indflydelse vistnok ikke var aristocratisk i den Forstand, hvori Ordet tages i Europa, fordi de ikke besad noget Privilegium, og fordi Culturen ved Slaver netop gjorde, at Fæsteforholdet og det dermed i Forbindelse staaende Patronatsforhold ikke kunde opstaae. Men disse store Grundbesiddere, Syden for Hudson, dannede dog en høiere Klasse, havde deres særegne Ideer og Levemaade, og indesluttede i Almindelighed i sit Skjød den hele politiske Virksomhed. Det var saaledes dog et Slags Aristocratie, men lidet forskjelligt fra Folket selv, hvis Lidenskaber og Interesser det let tilegnede sig, og som hverken var Gjenstand for Kjærlighed eller Had, kort sagt, svagt, uvirksomt. Det var imidlertid denne Klasse, som i Syden satte sig i Spidsen for Opstanden, og

den amerikanske Revolution fylder den sine største Mænd.

Hele Samfundet blev paa den Tid rystet i sin Grundvold. Folket, i hvis Navn man havde kæmpet, og som var bleven til en Magt, vilde nu gjøre alting ved sig selv; det democratiske Instinct blev mere og mere virksomt, og efterat man havde gjort sig ganske uafhængigt af Moderlandet, stræbte man efter den samme Uafhængighed i alle andre Forhold. Den personlige Indflydelse traadte derfor bestandig mere og mere tilbage, og Sæderne og Lovgivningen begyndte at gaae Haand i Haand til det samme Maal. Men det var dog Arveloven, der lod Ligheden gjøre det sidste Skridt.

Det er paafaldende, at hverken ældre eller nyere Publicister noksom synes at have lagt Mærke til hvilken Indflydelse Arvelovene udøve paa Staternes Gang. Det er vistnok sandt, at disse Love nærmest vedrøre de borgerlige Forhold, men de maae ikke desto mindre stilles i Spidsen for alle politiske Institutioner, thi de udøve en utrolig Indflydelse paa Folkets hele sociale Tilstand, hvis Udtryk Statsforfatningen egentlig kun er. De virke desuden paa en sikker og eensartet Maade paa Samfundet, og gribe paa en vis Maade Slægterne anførend de fødes. Med en næsten guddommelig Magtsfuldkommenhed forlene de Mennesket Magten over hans Lige i Fremtiden. Naar Lovgiveren engang har ordnet Arvegangsmaaden, saa kan han i Secler hvile sig;

hans Værk er sat i Bevægelse, og han behøver ikke længere at drive Hjulene; Maskinen gaaer ved sin egen Kraft, og driver sig af sig selv frem mod et bestemt Maal. Ordnet paa en vis Maade, samler og sammendynger den Eiendommene, og snart ogsaa Magten i visse Hænder, og da udspringer Grundaristocratiet af den. Ordnet efter andre Principer, og tvunget ind i en anden Bane, virker den endnu hurtigere; den udstykker og fordeler Eiendommene og Magten. Undertiden hænder det sig da, at man forstrækkes over Hurtigheden af dens Gang; i sin Fortvivlelse over ikke at kunne standse Bevægelsen, tænker man da paa at stille Banskeligheder og Hindringer iveien for den, og paa forskjellig Maade søger man da forgjæves at hemme dens Virksomhed; men den baner sig seierrig Gang, og søndersplitter hvad der vil modsætte sig den. Den gaaer sin ustandselige Gang og sønderstykker Jordsmønnet, indtil dette for Diet bliver en let bevægelig paa en utallig Maade sønderdeelt Flade, paa hvilket Democratiet nedsætter sig.

Naar Arvegangsloven tilstæder, eller rettere sagt, paabyder Eiendommenes lige Fordeling mellem alle Børnene, saa har den to Virkninger, som man nøie maa holde ud fra hinanden, omendskjøndt de stræbe mod det samme Maal.

I Kraft af Arvegangsloven foregaaer der da en Revolution i enhver Eiendom, saasnart Eieren dør; den skifter da ikke blot Herre, men den skifter, saa at

fige, ogsaa sin Natur; den deles i bestandig mindre og mindre Dele.

Det er Lovens directe og paa en Maade materielle Virkning. I de Lande, hvor Lovgivningen har fastsat Eiendommenes lige Fordeling mellem Børnene maa derfor Eiendommene og isærdeleshed Grundeiendommene have en bestandig naturlig Tendens til at formindste sig. Imidlertid vilde dog Lovgivningen kun virke meget langsomt, naar den var overladt til sin egen Magt; thi naar der i Gjennemsnit paa hver Familie kun kom to Børn, eller med andre Ord, saalænge Folkemængden ikke var fremskridende, vilde hvert af disse Børn ikke have ringere Formue end Faderen og Moderen havde, hver taget for sig. Men en saadan Arvegangsløb virker ikke blot paa Eiendommenes Substans — den virker ogsaa paa selve Eierens Sind, og finder her en mægtig Bundsforvandt. Det er denne Lovgivningens indirecte Virkning, som i kort Tid tilintetgjør den store Formue og især den store Grundbesiddelse.

(Fortsættes.)

N. C. David.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 2^{den} September 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søgnedage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søgnedag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilside sættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

(Fortsættelse.)

Hos de Nationer, hvor Arveloven grunder sig paa Førstefødselsretten, gaae Grundeiendommene i Almindelighed fra Slægt til Slægt, uden at deles eller formindskes. En vis esprit de famille rodfæster sig paa denne Maade i Grundeiendommen, Familien repræsenterer paa en vis Maade Grundeiendommen, og denne igjen hiin. Jorden stabiliserer Familien, dens Oprindelse, Navn, Fortjenester, Hæder, Magt og Dyder. Den er et uforgængeligt Vidne om Familiens Fortid og en kostelig Borgen for dens Fremtid.

Naar Arveloven fastsætter en lige Fordeling, tilintetgjør den den inderlige Forbindelse, som sandt Sted imellem Familien og Grundeiendommen. Denne hører da op at repræsentere Familien, thi da det ikke kan undgaaes, at den bliver deelt efter een eller to Generationer, maa det blive indlysende, at den bestandig vil formindskes, og ende med ganske at forsvinde. Grundeierens Sønner kunne vel, naar de ere faa, og Lykken tilsmiler dem, haabe at vedblive at være ligesaa rige som deres Fader var, men hver af dem kan dog umulig haabe at beholde den samme Rigdom, det vil sige, den samme Grundeiendom, som han havde; de maae indsee, at deres Formue maa komme til at bestaae i noget

andet end hans. Men saasnart man berøver Grundeieren den Interessse, som han i sine Minder, i sin Ergjærrighed, i sin Stolthed, i sine Pietetsfølelser har af at beholde sin Eiendom, saa kan man være overbevist om, at han tidlig eller sildig vil være tilbøielig til at sælge den, thi han har en stor pecuniær Fordeel ved at gjøre dette, da rörlig Eiendom afkaster høiere Renter end urörlig, og lettere lader sig anvende efter Diebliffets Behov.

Men ere først de store Grundeiendomme udstykkede ville de ikke saa let atter blive samlede, thi den lille Eiendom giver forholdsvis større Rente end den større, og staaer derfor i høiere Priis end denne. De samme oeconomiske Grunde, som bevæge Menneffene til at sælge og udstykke de store Eiendomme, virke derfor med saa meget mere Styrke til ikke igjen at samle dem ved Indkjøb af smaae Eiendomme.

Hvad man kalder esprit de famille er ofte ikke andet end en Illusion af Egentjærlighed. Man stræber efter at forevige sig i sine Børnebørn. Hvor derfor hiin ophører, vil den personlige Egoisme følge sin nærmere naturlige Tilbøielighed; og da Familiens Conservation saaledes vil træde tilbage i Skyggen, som noget uvist og let foranderligt, vil Egentjærligheden concentrere sig i Diebliffets Nydelse, og man vil i altfald kun tænke paa sin næste Generations Indretning, og ikke udstrække Tanken videre. Familiens Forevigelse vil derfor ikke længere være Maalet, hvorefter man

stræber, eller idetmindste vil man ikke gjøre det igjennem Grundeierdom.

Arvegangsmaaden gjør det saaledes ikke blot vanskeligt for Familierne at bevare Grundeierdommene i den Størrelse, som de engang havde, men den berøver dem ogsaa Lysten hertil, og forleder dem paa en vis Maade til at ræffe sig Haanden for at samarbeide paa deres Ruin. Arveloven, som grunder sig paa den lige Deling, arbeider saaledes paa to Maader; ved at angribe Substansen, reagerer den paa Mennesket, og ved at virke paa dette, griber den ogsaa Substansen igjen an. Ved denne dobbelte Bestræbelse lykkes det den at fuldføre sin Revolution, og i kort Tid at udrydde Familierne og Besiddelserne.

Mindst af alle Nationer kunne det 19de Aarhundredes Franskmænd, som daglig ere Vidne til, hvilke politiske og sociale Forandringer Arvegangsloven afftedkommer, tvivle om dens Magt. Dagligen seer man i Frankrig, hvorledes den ustandseligen udøver sit Herredømme over Grundbesiddelsen, og paa sin Gang omstyrter Mure og Hegne. Men har den gjort meget i Frankrig, er der dog meget tilbages at gjøre for den, thi den finder en mægtig Modstand i Grindringerne, Anskuelserne og Sædvanerne. Men i de forenede Stater er dens Udælgelsesværk næsten fuldbragt; det er der at man skal lære dens hele Virkning at kjende.

I næsten alle Stater blev den engelske Arvegangslov affkaffet med den fuldbyrdede Revolution.

Loven om Substitutioner undergif en saadan Forandring, at den kun i ringe Grad var til Hinder for Eiendommenes frie Overdragelse.

Den første Generation døde bort, og Grundeiendommenes Deling tog sin Begyndelse. Som Tiden skred frem, tiltog denne, og neppe ere 70 Aar henrundne, saa er Samsundet nu et ganske andet. De store Grundbesidderes Familier ere gaaede ind i den store Masse. Staten Newyork talte en stor Deel af disse; der er neppe to eller tre tilovers, som have overlevet det almindelige Skibbrud. Disse rige Borgeres Sønner ere Kjøbmænd, Advocater, Læger; Familierne ere nedstegne i Glemselens Nat, og den sidste Skygge af arveligt Fortrin er forsvunden. Arvegangsloven har nivileret Familierne.

Man maa imidlertid ikke troe, at der ikke gives Rige i Amerika, som i alle andre Lande; der gives tvertimod intet Land i Verden, hvor Menneskenes Hjerter hænge mere ved Rigdom end i Amerika, og intetsteds ere Theorierne om Formuens vedvarende lige Fordeling mere foragtede end her. Men Formuen circulerer her med en utrolig Hurtighed, og Erfaring lærer, at det er sjældent, at den viser to Generationer den samme Gunst.

Det her udkastede Billede, om man end vil troe at det er malet med stærke Farver, viser dog kun meget ufuldkomment, hvad der gaaer for sig i de sydlige og sydvestlige nye Stater.

I Slutningen af det 18de Aarhundrede begyndte forvovne Eventyrere at trænge frem i Mississippis Dale. Det var ligesom en ny Opdagelse af Amerika, og snart blev det Maalet for en ny Udvandring i det Store. Nye Samfund reiste sig som med et Trylleslag i Orkenen, og Stater, hvis Navn man for et Par Aar siden neppe havde kjendt, bleve optagne i Unionen. Det er her at man kan see Democratiet drevet til den yderste Grændse. I disse af Lykken improviserede Stater ere Indbyggerne, saa at sige, fra igaar af. Den Ene kjender neppe den Anden, og man veed undertiden ikke hvem Gens nærmeste Nabo er. I denne Deel af Amerika er Folket derfor ikke blot frigjort for den Indflydelse, som et bekjendt Navn og stor Formue udøver, men selv for det naturlige Aristocratie, der gaaer ud fra store Kundskaber og Dyder. Ingen udøver der den store Magt, hvorunder Menneskene bøje sig, med Grindringen om et heelt Liv, helliget sine Medborgeres Vel. De nye Stater i Vesten have Indbyggere nok, men et egentligt Samfund findes der ikke.

Ligheden finder ikke blot Sted i Amerika med Hensyn til Formuen, men næsten ogsaa med Hensyn til Kundskaber og Oplysning. Der gives ogsaa næsten intet Land i Verden, hvor der foreholdsviis findes saa faa Uvidende, men ogsaa saa faa Lærde. Elementairunderviisningen er tilgængelig for Alle, en høiere Dannelsen næsten for Ingen. Dette vil begribes uden Vanskelighed, thi det følger af hvad forhen er udviklet; og

da alle Amerikanere indtil en vis Grad ere velhavende, er det naturligt at de ogsaa let kunne forskaffe sig Midlerne til Dannelsen.

Men der gives kun faa egentlige Rige i Amerika, og næsten alle Amerikanere ere derfor anviste til at udøve en eller anden Industrie. Men Udøvelsen af al Industrie er betinget af at den læres, at der gennemgaaes en Læretid. Amerikanerne kunne derfor kun hellige de første Leveaar til den almindelige aandelige Udvikling; med det 15de Aar begynder i Almindelighed hans industrielle Løbebane, og hans Opdragelse er derfor som oftest endt i den Alder, hvor vor først begynder. Fortsættes den ud over denne Tid, saa er den rettet paa et socialt berigende Formaal. Man studerer da en Videnskab som man lærer et Haandværk, og bryder sig da kun egentlig om den i sin Anvendelse, hvor Nytten er erkjendt og vis.

(Fortsættes.)

N. C. David.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 9de September 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søgnedage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søgnedag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klassers Repræsentanter til Betæknings Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Udgangspunctet.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

(Fortsættelse.)

De fleste Rige i Amerika have begyndt med at være fattige, og de, som nu ikke arbeide, have i Almindelighed arbeidet meget i deres Ungdom, saa at man kan sige at man i Amerika ikke har Stunder til at studere, naar man har Lyst dertil, og at man ikke længer har Lyst til at studere, naar man er kommen i en Stilling, at man har Tid dertil. Der gives saaledes i Amerika ikke nogen Klasse, i hvilken Smagen for aandelige Arbeider forplanter sig med en vis Tilbøielighed og arvelig Formuenhed, der holder dette aandelige Arbeide i Vre. Der mangler saaledes i Amerika Lyst og Formuenhed til dette Arbeide.

Der har derfor i dette Land uddannet sig en større Ligelighed af Forstandskræfterne end andetsteds. Dette er skeet derved, at de paa eet Sted ere blevne nedtrykte, paa et andet hævede. Og deraf kommer det, at man i Amerika finder en overordentlig stor Masse Menneker, som omtrent have de samme Kundskaber i Religion, Historie, Statsoeconomie, Politik og Administration. Den intellectuelle Ulighed kommer fra Gud, og indtil en vis Grad er den derfor, som Skaberens Værk, uudryddelig. Men en Følge af Forholdene i Amerika er det, at om end de intellectuelle Kræfter, efter Skaberens Hensigt, ere

ulige, saa ere idetmindste Midlerne til Dannelsen lige for Alle.

Det aristocratiske Element i Amerika, som fra Begyndelsen af allerede var svagt, er derfor nu, om ikke ganske udryddet, saa dog saa svækket, at det er vanskeligt at paavise noget Punct, hvor det kan gjøre sin Indflydelse paa Forholdene gjeldende. Tiden, Begivenhederne og Lovene have derimod gjort det demokratisk Element ikke blot fremherskende, men man kunde næsten sige: eneherkende. Man bemærker ingen Familie- eller Corporations-Indflydelse der, ja det er endogsaa ofte vanskeligt, der at bemærke nogen personlig Indflydelse, som i Tidens Længde kan gjøre sig gjeldende. Vi see derfor i Amerika et ganske eiendommeligt Phænomen. Menneffene ere der mere lige ved Formue og Aandsdannelselse, eller med andre Ord mere eens stærke og formaaende end i noget andet Land, og end de i nogen os bekjendt Tid nogetsteds have været det.

De politiske Følger af saadanne Samsundsforhold lade sig let indsee.

Det er uundgaaeligt, at Ligheden maa gjennemtrænge de politiske Forhold ligesom alt andet i et saadant Samsund. At Menneffene skulde vedblive at være ulige i en eneste Henseende, naar de ere lige i alle andre, vilde være en Umulighed at antage; tvertimod ville de ende med at være lige i alle Henseender i en vis given Tid.

Der er kun to Maader at tilveiebringe Lighed i politiske Forhold, enten maa man indrømme Ingen, eller Alle politiske Rettigheder. For de Nationer, i hvilke Udviklingen har fulgt den samme Gang som i Nordamerika, er det derfor vanskeligt at opdage nogen Middelsvei mellem Folkets Souverainitet og en Gnestes absolute Magt.

Man maa imidlertid ikke fordølge sig det, at den her beskrevne Samsundsorden næsten lige let fører til den ene som til den anden af disse Conseqventser.

Der gives i Sandhed en mandig og i den menneskelige Natur begrundet Kjærlighed til Lighed, der opildner Menneskene til at ville være stærke og agtbare. Denne Kjærlighed stræber efter at hæve de Lave til de Høieres Kreds. Men der findes ogsaa i Menneskenes Hjerte en vanslægtet Higen efter Lighed, der gaaer ud paa at trække de Høiere ned i de Laveres Kreds, og der bringer Menneskene til at foretrække Trældommens Lighed for Frihedens Ulighed. Men hvor sandt dette er, maa man dog derfor ikke troe, at de Folk, hvis hele Samsundsorden er democratisk, nødvendigviis maae foragte Friheden; tvertimod — Instinctet for Friheden ligger i Kjærligheden til Ligheden. Men Friheden er ikke det fornemste Maal, ikke Hovedøiemedet for disse Folkesfærdes Bestræbelser. Gjenstanden for deres evige Kjærlighed er derimod Ligheden; for hiin arbeide de nu og da efter raske og modige Beslutninger; de ville erobre den som en Seier, men forseile de Maalet bære de det med Resignation; derimod kan Intet tilfredsstille dem

uden Lighed, og de ville hellere gaae under end miste den.

Heller ikke overseer man, at hvor alle Borgere ere næsten lige, bliver det vanskeligt at forsvare Uafhængigheden imod Magtens Angreb. Naar Ingen er stærk nok til at modstaae Magten, er der Intet, der kan garantere Friheden uden Kræfternes Forening. Men en saadan Forening er vanskeligt til alle Tider at tilveiebringe og at fastholde.

Nationerne kunne derfor af de samme Samfundsforhold udlede to store politiske Resultater, der ere indbyrdes heelt forskjelliges, men der ikke destomindre have det samme Udspring. Nordamerikanerne have netop været i dette Tilfælde, men de have været saa lykkelige at undgaae en Gnestes Gnevoldsmagt. Omstændighederne, Udgangspunctet, Landsudviklingen og isærdeleshed Sæderne have gjort det muligt for dem, at grunde og bevare Folkets Souverainitet.

Støttepuncterne.

Ligesom Udgangspunctet har grundlagt Democratiet i Nordamerika, saaledes tjene en Mængde Omstændigheder, uafhængige af Menneffenes Villie, til at støtte og befæste det. Nogle af disse ere bekjendte nok; andre kan man let lære at kjende. Vi skulle kun nævne nogle af de vigtigste.

Amerikanerne have ingen Naboer, og desaaarsag have de ikke at befrygte store Krige, Erobringere,

finantsielle Crists o. s. v.; de trænge ikke til store Hære, store Generaler og store Budgetter, og have Intet at frygte for det Onde, der mere end alle hine tilsammentagne har viist sig at være Republikernes Fjende — den militaire Hæder.

Eller skulde det virkelig være muligt at drage i Tvivl, at den militaire Hæder udøver en mægtig Indflydelse paa et Folks Tænkemaade? General Jackson, som Amerikanerne to Gange have valgt til Præsident, er en Mand af en meget heftig Character, uden store Egenheder. Intet i hans hele Liv har viist, at han besidder de Evner, som den bør have, der skal regjere et frit Folk, og Størstedelen af de oplyste Classer i Unionen har været imod ham.

Hvad har da bragt ham paa Præsidentstolen uden Grindringen om en Seier, som han 20 Mar isorveien havde vundet i Ny-Orleans — en Seier, som aldrig kunde have gjort ham berømmelig uden i et Land, hvor Batailler høre til Sjældenhederne. Og Folket, over hvilket hans Krigerdaad kunde udøve et saadant Herredømme, er endda det koldeste, meest beregnende og mindst krigeriske Folk af Verden!

Amerika har ingen stor Hovedstad, hvis directe eller indirecte Indflydelse gjør sig gjeldende over hele Forbundet. Heri ligger en anden vægtig Grund til at befæste Democratiet og de republikanske Institutioner i Amerika. I de store Byer kan man ikke forhindre Befolkningen at lægge Planer, ophidse hinanden og

tage lidenskabelige og uoverlagte Beslutninger. De store Stæder danne paa en Maade store Folkforsamlinger, hvoraf hver Mand er Medlem. Folket har der en umaadelig Indflydelse paa Bestyrelsen, og sætter undertiden sin egenmægtige Villie igjennem.

At underordne Provindserne under en Hovedstad, det er at overdrage et heelt Lands Skjæbne til en Deel af Folket, og dette er uretfærdigt; men da denne Deel af Folket ogsaa er den, som er meest tilbøielig til at handle egenmægtigen, saa er det ikke blot uretfærdigt, men ogsaa farligt. Hovedstædernes Overlegenhed bereder derfor Repræsentativsystemet stor Fare, og fører Nutidens Republikker til den samme Afgrund, i hvilken Oldtidens Fristater gik tilgrunde, fordi de ikke kjendte dette System.

Der er endnu en Mængde secondaire Aarsager, som have tjent til at udvikle Democratiet i Nordamerika, men jeg skal ikkun nævne to af disse, som jeg anseer for de meest fremragende og vigtige.

(Fortsættes.)

C. N. D a v i d.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 16de September 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søgnedage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søgnedag til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klasse's Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overeensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Støttepuncterne.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. 1.)

(Fortsættelse.)

Som jeg allerede tidligere har sagt det, anseer jeg Amerikanernes Oprindelse, hvad jeg har kaldt: Udgangspunctet, for den væsentligste Grund til Amerikas nærværende Lykke. Man kan sige, at Amerika saaledes skylder Fødselens Hændelse sin Lykke. Deres Fædre have til den Jordbund, som de beboe, bragt Liighed i Stilling og Oplysning, hvoraf den demokratiske Republik maatte udspringe som af sin naturlige Kilde. Men det er endnu ikke Alt. Med en saadan republikansk Samfundsorden have de givet deres Afkom Sæder, Sædvaner og Ideer i Arv, der maatte være lige saa mange Støtter for det republikanske Livs Udvikling. Hele Amerikas Skjæbne laae indesluttet i den første paa Amerikas Kyst landede Puritaners Hjerte, ligesom Menneskflægtens laae i det første Menneskes.

Landet, som Amerikanerne beboe, er den næste vigtige Grund til deres sociale Lykke. Deres Fædre indplantede dem Kjærlighed til Liighed og Frihed, men da Gud førte dem til et umaaleligt næsten grændsesløst Fastland skjænkede han dem Midlerne til i Tidens Længde at bevare deres Liighed og Frihed.

Almindeligt Belyære er alle Regjeringers fasteste Støttepunct, men især den demokratiske Regjering,

hvis Grundvold er Maafernes Kjærlighed og især de Glassers, der ere meest udsatte for at lide Nød. Naar Folket skal regjere, maa det føle sig vel, for at Staten ikke skal omstyrtes, thi af Nød handler det ligesaa slet som Kongerne af Uergjerrighed. Men de materielle og af Lovene uafhængige Aarsager til Folkets Velvære ere i Amerika større end i noget andet Land, og større end de i nogen Tid paa noget andet Sted have været. Man kan derfor sige, at det ei blot er Lovgivningen, som i Nordamerika er democratisk, men at selve Naturen arbejder for Democratiet.

Hvor finder man ogsaa, saavidt Historiens Vidnesbyrd rækker, Noget, som kan sættes i Liighed med det, som foregaaer i Nordamerika?

Oldtidens berømte Stater opstode alle midt iblandt fjendtlige Folkfærd, som man maatte overvinde for at indtage deres Plads. Selv de nyere Stater, som grundedes i Sydamerika, forefandt en Jordbund, opdyrket af Nationer, som vel vare mindre cultiverede end deres Overtindere, men som dog havde vidst at gjøre sig Jorden underdanig ved at dyrke den. For at grunde disse nye Stater maatte man udrydde eller underkaste sig talrige Skarer af Indfødte, og Civilisationen har ofte maattet rødme over sine Triumfer.

Underledes forholdt det sig i Nordamerika, hvor Jorden kun var beboet af omvandrede Horder, som ikke vidste at drage sig dens naturlige Rigdom til Nytte. Nordamerika var, egentligen talt, et øde Fastland, en

tom Orken, der først skulde modtage sine Nybyggere. Alt er derfor overordentligt hos Nordamerikanerne — deres Lovgivning er det som deres Samsundsorden; men meest overordentligt af Alt er dog deres Jordbund.

Da Skaberen gav Jorden til Menneskene, var den uudtømmelig riig og frodig, men Menneskene vare svage og vidste ei at benytte dens Kræfter; og da de havde lært at kjende de Skatte, som slumrede i dens Skjød, vare de allerede saa mange, at de bedækkede dens Overflade, og at de maatte flaaes for at forskaffe sig en Plet af den, hvorpaa de kunde boe i Frihed og Fred.

Nordamerika opdagedes nu; ret som om Skaberen havde gjemt dette Land, for at komme Menneskeslægten tilgode, og som om det nu først steeg op af Syndflodens Bande.

Som i den nysskabte Jords første Dage fandtes her Floder, hvis Kilder aldrig standse, øde men med saftigt Grønsvær bedækkede Flader, uoverseelige Marker, uberørt af noget Plovjern. I denne Tilstand hengav sig denne Jord ikke til det forladte, uvidende og raae Menneske som i Oldtidens mørkeste Dage, men til det over Naturens vigtigste Hemmeligheder bydende, med 50 Seklers Erfaring berigede Menneske, stærkt i sin Forbindelse med sine Medmennesker.

I vore Dage udbrede 13 Millioner civiliserede Europæer sig fredeligen over frugtbare Landstrækninger, hvis hele Omfang og Rigdomme de ikke selv kjende. Nogle saa Tusinde Soldater ere nok for at faae de

Indfødte drevne tilbage; saa kommer en Hob Kulsviere, der rydde Urskovene, forjage de vilde Dyr, og berede Civilisationen dens feierrige Bei midt igjennem Orkenen.

Jeg har ofte i disse Betragtninger havt Leilighed til at henpege paa det materielle Velvære, hvoraf Amerikanerne ere i Besiddelse, og som er een af Grundsaarsagerne til Fortræffeligheden af deres Love. Mangfoldige Forfattere havde allerede førend jeg gjort opmærksom derpaa, og da det er den eneste, som let falder i Sandserne, er denne Aarsag til Amerikas Lykke bleven ret populair i Europa. Jeg skal derfor ei længe opholde mig ved et Gemne, som er behandlet af saa mange andre, og som er saa vel forstaaet af os, men skal kun tilbagefalde nogle faa Kjendsgjæringer i Grindringen.

Man forestiller sig i Almindelighed, at Amerikas Orkener befolkes af Nybyggere, der aarligen drage over fra den gamle Verden og nedsætte sig i den nye, medens den amerikanske Befolkning voxer og forøger sig paa den Jordbund, som dens Forfædre have bebygget; men heri tager man storligen feil. Europæeren, som lander i de forenede Stater, kommer der uden Benner og meget ofte uden Midler; for at leve er han nødsaget til at bortleie sin Arbeidskraft, og det er meget sjeldent at man seer ham drage ud over den store industrielle Zone, som strækker sig langs med Oceanet. Man kan ikke opdyrke Orkenen uden Capital eller Credit, og førend man vover sig ind i Urskovene,

maa Legemet være blevet hærdet mod et uvant Climas Strengthed. Det er derfor næsten alene Amerikanere, der forlade det Sted, hvorpaa deres Bugge stod, og der drage langt bort for at grunde nye Besiddelser. Europæeren forlader saaledes sin Hjemstavn for at bygge sig en ny Arne paa de transatlantiske Kyster, og Amerikaneren, som er født paa disse selsamme Kyster, drager igjen videre frem mod Mellemamerikas Ørkener. Denne dobbelte Emigration standser aldrig; den begynder i Europas Hjerte, gaaer over Havet og forfølger sin Vej igjennem den nye Verdens Ørkener. Millioner Mennesker vandre paa eengang mod det samme Himmelstrog; i Sprog, Religion og Sæder ere de høist forskjellige, men de have det samme Formaal; man har fortalt dem, at Lykken er at finde mod Westen, og de ile alle mod den, hver paa sin Vis.

Intet kan sammenlignes med denne Menneskeflægtens uafsladelige Flytning, uden hvad der hændtes efter det romerske Riges Fald. Som i Nutiden saae man dengang Skarer af Mennesker drage mod det samme Punkt, og at mødes paa det samme Sted, for at tage Landet i Besiddelse; men Forsynets Veie vare forskjellige. Enhver ny Ankommen bragte dengang Død og Ddelæggelse med sig; nu bringer enhver ny Ankommen Spiren til et nyt Liv og ny Lykke med sig.

De endelige Følger af denne amerikanske Folkevandring imod Westen lade sig endnu ikke bedømme; men de umiddelbare Resultater ere klare. Da endeel

af Staternes gamle Bebyggere aarliggen forlade deres Arne, er det en Selvfølge, at disse Stater, omendstjøndt de ældes, kun langsomt tiltage i Befolkning. Derfor tæller Connecticut endnu kun 59 Indbyggere paa hver □ Mil, og dens Befolkning er i de sidste 40 Aar kun steget $\frac{1}{4}$, medens Englands Befolkning i samme Tid er steget $\frac{1}{3}$. Den europæiske Nybygger lander derfor altid i en Stat, der er kun halvt befolket, og hvor Industrien mangler Hænder; det er derfor ikke vanskeligt for ham at blive en velhavende Arbejder. Hans Søn drager mod Vesten, til et ubebygget Land, for at søge sin Lykke, og bliver lige saa let en riig Grundeier. Den Første samler den Capital, som den Anden skal anvende, og ingen af dem kjender til Nød, hverken den, der kom som Fremmed, eller den, der gaaer som Indfødt.

(Fortsættes.)

C. N. D a v i d.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 23de September 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger desangaaende modtages fra den 15de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9 til 12 Formiddag af Selskabets Bogholder, Capitain Groth, ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal.

Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som anses fornødent, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søndage til ovennævnte Tid, imod Lovbogens Forevisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse, og til endelig Afgjørelse i en Generalforsamling; og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Dplysninger ved deres Ansøgninger, eller Mangel paa behørig Attestation af Schemaerne maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 8de August 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Democratiet i Nordamerika.

Støttepuncterne.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. I.)

(Fortsættelse.)

De nordamerikanske Love begunstige saa meget som muligt Eiendommens Deling, men der er en Grund, som er mægtigere end Lovgivningen, der forhindrer at Delelligheden overskrider sin rette Grænse. Dette bliver ret indlysende i de Stater, hvor Befolkningen endeligen er blevet nogenledes stor. Massachusetts er den folkerigste Stat i Unionen; der leve her 80 Mennesker paa en □ Mil, hvilket dog er meget mindre end i Frankrig, hvor der findes 162 Mennesker paa det samme Fladerum. I Massachusetts er det imidlertid allerede sjældent, at en lille Grundeiendom bliver deelt. Den Ældste arver i Almindelighed Grundeiendommen, og de yngre Sønner drage til Orkenen for at søge deres Lykke. Lovgivningen har affkaffet Førstefødselsretten, men Forsynet har, saa at sige, indført den ved mindelig Overeenskomst iblandt de Vedkommende, og Retfærdigheden kan ikke beklage sig herover.

Hvor mange Mennesker der saaledes aarligen drage fra Ny-England til Orkenen, derom kan man neppe gjøre sig en Idee. Jeg skal imidlertid anføre en Kjendsgjerning, som vil tjene til at oplyse det. I 1830 fandt jeg blandt Congress-Medlemmerne 36 Personer, som vare fødte i den lille Stat Connecticut, hvis Befolk-

ning udgjør $\frac{1}{48}$ af Unionen, og som saaledes leverede $\frac{1}{8}$ af samtlige Congress-Medlemmer. Staten Connecticut sender imidlertid kun selv 5 Medlemmer til Congressen; de øvrige 31 vare der som Repræsentanter for nye Stater i Vesten. Dersom hine 31 Personer vare forblevne i Connecticut, er det meget rimeligt, at de havde været uformuende Arbeidere, istedetfor at de nu vare rige Grundeiere; at de havde levet i Forglemmelse, istedetfor at de nu have aabnet sig en politisk Løbebane; og at de, istedetfor at være blevne nyttige Lovgivere, havde været farligere Borgere.

Disse Betragtninger undgaae ligesaalidt Amerikanernes Dpmærksomhed, som de have kunnet unblade at fængsle vor.

„Man kan ikke tvivle om,“ siger Kansleren Kent, „at Grundeiendommens Delelighed jo maa afstedkomme store Ulykker, naar den gaaer saa vidt, at Jordene udstykkes saa meget, at hvers Eiendom ikke bliver stor nok for at føde en Familie; men til denne Øberlighed er det endnu ikke kommet i Amerika, og der vil hængaae saare lang Tid, inden det kommer dertil. Vort ubebyggede Territoriums Udstrækning, de tilgrændsende Landstrækningers Overflødighed og Emigrationens ustandselige Strøm, som fra Kysten gaaer mod Landets Indre, ere tilstrækkelige, og ville i lang Tid være det, for at forhindre Arveloddernes uforholdsmæssige Udstykning.“

Det er vanskeligt at danne sig et Begreb om med hvilken Graadighed Amerikaneren kaster sig over det

Bytte, som Skjæbnen eller Lykken saaledes tilbyder ham. For at erobre dette, ændser han hverken Indianernes Pile eller Orkenens Besværligheder. Dens vilde Dyr skræmme ham ikke, thi en Lidenskab, der er stærkere end Kjærligheden til Livet, ansporer ham uden Rist eller Ro. Et umaaleligt Fastland ligger foran ham, og man er fristet til at troe, at han frygter for, dog ikke at finde Blads her, saaledes skynder han sig med at komme dertil. Jeg har hidtil talt om Emigrationen fra de gamle Stater; men hvad skal man sige om den fra de nye Stater? Det er ikke halvhundrede Aar siden Staten Ohio blev grundet; dens fleste Indbyggere have ei engang seet Livets Lys oprinde der; Hovedstaden er ikke 30 Aar gammel, og uhyre Landstrækninger, som høre til dens Gebeet, ere endnu ubebyggede. Og Befolkningen i Ohio drager allerede ogsaa mod Vesten; de fleste, som nedsætte sig paa Illinois's frugtbare Sletter, komme fra Ohio. Disse Mennesker have forladt deres første Fædreland for at have det godt; de forlade deres andet Fædreland for at faae det bedre. Næsten overalt finde de et rigeligt Udkomme, uden derfor at føle sig lykkelige. Hos dem er Higen efter Lykke bleven til en heftig, urolig Lidenskab, der voxer ved at tilfredsstilles. De have engang sønderrevet de Baand, som bandt dem til deres Fædrejord, og have siden ikke kunnet knytte andre. Emigrationen begyndte med at være en Fornødenhed for dem; nu er den bleven dem et Slags Lykkespil, hvorfra de ikke kunne aflade, fordi

den Gemytsbevægelse, det forskaffer dem, er dem ligesaa kjær som den Binding, hvorefter de jage.

Undertiden er Bevægelsen saa hurtig, at Orkenen kommer til at ligge bagved Nybyggeren; Skoven viger tilbage for hans Fodtrin, men den reiser sig igjen, saasnart han er gaaet videre. Det er saaledes ei sjældent, at man paa en Reise i de nye vestlige Stater seer forladte Boliger midt i Skovene, og at man opdager Resterne af en Hytte omringet af en paabegyndt Rydning i den dybeste Orken, saa at man paa eengang maa beundre den menneskelige Naturs Kraftshylde og dens Ustadighed. Over disse nattegamle Ruiner og forladte Anlæg udbreder sig Urskoven snart igjen; de vilde Dyr vende snart tilbage, og en smilende Natur bedækker snart med sine friske Grene Menneskets flygtige Spor, og udsletter Grindringen om hans korte Ophold her.

Jeg erindrer, at jeg, da jeg gjennemstreifede en af de øde Strækninger, der endnu findes i Staten New-York, kom til en Indsøe, der var ganske omkrandsset af tykke Skove. Midt i Søen hævede sig en lille Ø, der var ganske bedækket med Træer, hvis nedhængende Grene overskyggede dens Bredder. Intet lod her ahne et Menneskes Nærværelse. I en indiansk Piroge, som jeg fandt ved Strandbredden, kom jeg over til Den, der var een af hine yndige Udørkener, som man saa ofte træffer paa i den nye Verden, og som kunde bringe os til, for det vilde Liv at angre

Civilisationen. En kraftig Vegetation, som bedækkede hele Den, lod mig ahne Jordbundens underfulde Rigdom. Der herskede en dyb Tausshed overalt paa Den som overalt i Nordamerikas Orkener. Intet kunde lade formode, at denne De nogensinde havde været beboet, saa aldeles syntes Naturen overladt til sig selv. Men da jeg var trængt til Midten af Den, troede jeg pludseligen at opdage Spor af Menneskehænder, og da jeg nøiere undersøgte Omgivelserne her, maatte jeg blive overbevist, at en Europæer her havde søgt og fundet et Fristed. Men hvor hurtigt var hans Bærf ikke atter blevet fortrængt. Træerne, som han i Hast havde tildannet, for at bygge sig en Hytte, havde atter skudt Grene, hans Hegn vare blevne levende Gjerder, og hans Bolig var saaledes bleven forvandlet til et Krat. Midt i dette opdagede man endnu nogle Steen, der vare sorte af Røg, og der bedækkede en Askehob, saa at der ei var Tvivl om, at hans Arne havde staaet her. Et Dieblif beundrede jeg taust Naturens Storhed og Menneskets Svaghed, og da jeg skilte mig fra dette fortryllende Sted udbrød jeg sorgmodigen: „hvad allerede Ruiner!“

I Europa ere vi vant til at ansee den rastløse Higen, den umaadelige Tørst efter Rigdom, den glødende Kjærlighed til Uafhængighed for ligesaamange Farer for Samfundet. I Amerika er det omvendt; derved betrygges Republikkerne en lang og fredelig Fremtid. Uden disse heftige, urolige Lidenskaber vilde

Befolkningen sammenflokkede sig paa visse Puncter, og snart vilde den, som hos os, føle Fornødenhed, som det vilde være vanskeligt at tilfredsstille. Men det er den nye Verdens Lykke, at Menneskenes flette Sider der ere Samfundet næsten ligesaa nyttige som deres gode Sider.

Derfor bedømmes ogsaa Menneskenes Handlinger ganske forskjelligt i den nye og den gamle Verden. Hvad vi vilde kalde en smudsig Havelyst give Amerikanerne ofte Navn af en hæderlig Industri, og de ansee ofte det for en feig Umandighed, hvad vi vilde prise som et klogt Raadehold.

(Sluttes.)

C. N. David.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 30te September 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Democratiet i Nordamerika.

Støttepuncterne.

(Efter Tocqueville: La démocratie en Amérique. t. I.)

(Slutning.)

I Europa anseer man Jevnhed i Sæder, Agtelse for Familienbaand og Kjærlighed til Fædrelandet for ligesaa mange Garantier for Statens Ro og Lykke; men i Amerika synes netop disse og lignende stille Dyder slet ikke at være til Statslivets Fordeel. Franskmændene i Canada, som have bevaret de Anskuelser, som deres Forsædre i denne Henseende bragte med sig, have derfor ogsaa ondt ved at leve paa det Gebeet, som de besidde, og dette lille nybagte Folk vil snart være underkastet de gamle Nationers sørgelige Skjæbne. Derfor arbeide i Canada ogsaa de Mænd, som i Kundskaber, Indsigt og Fædrelandskjærlighed staae høiest, af alle

Kræfter paa at gjøre Folket fied af den jevne Lykke, i hvilken det endnu sætter sin Tilfredshed. De prise Rigdommens Fortrin, ligesom de maaskee hos os vilde prise det jevne og uvisomme Livs store Behageligheder; og de gjøre sig al Umage for at opildne de menneskelige Lidenstaber, ligesom man her vilde arbejde hen paa at neddykke dem. Der er Intet, som i deres Dine er roesværdigere, end at give Slip paa den rene og stille Glæde, som Fædrelandet skænker endog sin fattigste Søn, for de Tillokkelser, hvormed en fremmed Himmel vinker, og at forlade sine Fædres Arne og den Jord, hvori deres Støv smuldrer, og hvorpaa vor Barndoms Bugge stod, for at jage efter Lykken paa en fremmed Jord.

Amerika selv maa derfor i vore Dage endnu betragtes som en Capital, der er uendelig større end den Industri, der trænger til den. Der kan derfor i Amerika heller aldrig være Tale om, at der er Kundstaber nok, thi hvad Enhver kan og veed, kommer ei blot ham tilgode men selv dem, som ikke have Kundstaber; man behøver ikke her at være bange for at nye Fornødenheder skulle opstaae, thi alle Fornødenheder ere her let at tilfredsstille, og det er ingen Ulykke her at vække nye Lidenstaber, thi de kunne let gives en gavnlig Retning. Man kan heller ikke her gjøre Menneskene alt for frie, thi de ere næsten aldrig fristede til at gjøre en farlig eller slet Brug af Friheden.

De amerikanske Republikker ere i vore Dage at betragte som store Handelselskaber, der have dannet sig for med forenede Kræfter at bearbejde den nye Verdens umaalelige Ørkener, og have hengivet sig til en blomstrende Virksomhed. Det er ogsaa snarere Handelsmandens end Politikkerens Lidenskaber, som sætte Amerikaneren i Bevægelse; eller maaskee rettere sagt, Amerikaneren oversfører Handelens Principer i sit politiske Liv. Han elsker Orden, uden hvilken de store Forretninger ikke kunne gaae, og han søger at tillegne sig den Soliditet i Handlemaade, som er en Nødvendighed for de store Huse; han foretrækker den ærlige sunde Sands, som skaber den store Rigdom, for Genialiteten, der saa ofte ødelægger den. Almindelige Ideer have derfor noget Affkrækkende for Amerikanerne, der ere vante til positive Beregninger, og Praxis holdes derfor mere i Ære hos dem end Theori.

Man maa derfor ogsaa gaae til Amerika, naar man vil lære at kjende hvilken Indsydelse det materielle Velvære har paa de politiske Handlinger og paa selve Omdømmet, der alene skulde være underkastet Fornuftens Herredømme. Sandheden heraf viser sig især, naar man betragter de Fremmede i Amerika. Som oftest medbringe Nybyggerne fra den gamle Verden til den nye den glødende Kjærlighed til Friheden og den uimodstaaelige Lyst til Forandring, som saa ofte avles af vor Nød i den gamle Verden. Jeg har oftere i de forenede Stater stødt paa Europæere, der have maattet

forlade deres Fædreland for politiske Meningers Skyld. De have som oftest vaft min største Forundring ved hvad de nu tænkte og sagde; men een af dem har dog i Særdeleshed gjort det. Jeg gjennemstreifede engang en af de fjerneste øde Strækninger i Pennsylvanien, da Natten overraskede mig, og jeg maatte søge et Herberg hos en riig Planter i Nærheden. Det var en Franskmand. Han bad mig sætte mig ned ved Kaminen, og vi gavede Samtalen snart frit Løb, som det anstaaer Landsmænd, der mødes 2000 Mile fra det Sted, hvor de begge saae Lyset. Jeg vidste ret godt, at min Bert for 40 Aar siden havde været en rasende Demagog og hvad man i Frankrig kalder: en stor Rivelleur. Hans Navn staaer desuden med blodig Skrift i vor Historie.

Men hvor forundret blev jeg ikke ved at høre ham tale om Eiendomsretten, som om det havde været en statsoeconomisk Professor, eller jeg havde nær sagt een af Godseierstanden. Han talte om det nødvendige Hierarchi, som Formuen maa skabe blandt Menneskene, om Lydighed mod den bestaaende Lov, om Indskyldelsen af gode Sæder paa Republikken, og om den Støtte, som de religiøse Ideer ere for Orden og Frihed — ja det hændtes endog i Talens Løb, at han, som af Bannære, kom til at beraabe sig paa Jesus Christus's Autoritet som Støtte for sine politiske Anskuelser.

Bed at høre ham faldt jeg i Forundring over den menneskelige Forstands Svaghed. Er Noget sandt eller falsk — hvorledes skal man opdage det under den

Uvisshed, som de sig bekæmpende Theorier frembyde, og under de saa forskjellige Erfaringers Strid? Men nu oplever jeg selv Noget, som gjør Ende paa alle mine Tvivl. Jeg var fattig og nu er jeg riig; hvis endda Lykken, som har Indflydelse paa mine Handlinger, lod mig beholde mit Dømmeme i Frihed. Men nei — min Tænkemaade forandrer sig med min Formue, og med den Lykke, som falder i min Lod, opdager jeg den afgjørende Forstands-Slutning, som jeg hidtil ikke kunde holde fast.

Indflydelsen af det materielle Velvære møder endnu mindre Modstand hos Amerikaneren selv end hos Nybyggeren fra Europa. Han har altid seet, hvorledes Orden og almindeligt Velvære ere nøie forbundne og gaae Haand i Haand; han kan derfor slet ikke forestille sig, at de kunne være til adskilte; han har derfor Intet at glemme, og behøver ikke, som saa mange Europæere, at løsrive sig fra de Indtryk, som hans første Opdragelse har efterladt hos ham.

Der er endnu et andet, vigtigt Støttepunct for Democratiet i Amerika. Det er Sædernes, Ordet taget i den Forstand, som de Gamle tillagde mores, altsaa ikke blot derunder forstaaet hvad man kunde være fristet til at kalde Hjertets Sædvaner, og hvad der i Almindelighed forstaaes ved dette Ord, men derunder indbefattet de forskjellige Anskuelser, hvorefter Menneskenes Handlinger rette sig, de forskjellige Begreber, som have vidst at forskaffe sig Gyldighed, og Ind-

begrebet af de Ideer, der saa at sige danne Forstandens Sædvaner.

Jeg forstaaer altsaa under dette Ord Folkets hele moralske og intellectuelle Tilstand. Det ligger vistnok udenfor min Hensigt at give en fuldstændig Skildring af de amerikanske Sæder, hvorimod det maatte være lærerigt at undersøge, hvorledes Sæderne i Amerika, saaledes som de have udviklet sig, tjene til at støtte de politiske Institutioner der.

C. N. David.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

I Tidrummet af de tre til fire hundrede Aar, der forløb fra Christendommens første Udbredelse indtil det romerske Riges Undergang synes Historien i det Store kun at frembyde det sørgelige Syn af tiltagende Forstyrrelse; og den nye Religion bidrog selv til Opøsningen af det Bestaaende, ligesom et ungt Træ, der er spiret frem mellem Rødderne i en gammel Bygning efterhaanden driver Ruinerne end meer ud fra hverandre. Christendommen kunde ikke give den gamle Verdens henvisnede Legeme nyt Liv, men kun forstyrre den

aldeles; den var moden til Opløsning. Men i hine Opøsningens og Forstyrrelsens Tid brød tillige et nyt Liv frem, og medens den gamle Verden styrtede sammen, reiste sig en ny Bygning i den christne Kirkes Skjod. Og hvilken var da den Spire, hvoraf en ny Dannelse fremgik? Hvad var det for en aandelig Magt, hvorved Verden ligesom blev løftet af sine Hængsler og hvorved en ny Tid blev grundlagt? Det var, med eet Ord, de religiøse Ideer og Kjendsgjerninger, som ved Christus ere indtraadte i Verden. Lader os engang sammenholde dermed de religiøse Forestillinger hos de meest dannede Folk i den gamle Verden!

Religionen har overhovedet i den christelige Tid faaet en Betydning i Historien som aldrig før. Medens den for de Gamle kun havde en forholdsmæssig ringe Indflydelse paa Verdenshistoriens Gang, ere derimod i den nyere Tid den europæiske Menneskeheds vigtigste Epocher og Udviklinger blevne betingede deraf. Medens den fremdeles hos Indier, Perser, Ægypter, Græker, Romere, Jøder var paa det Nøieste sammensluttet med Statsforholdene, har den først i den christelige Tid vist sig i sin Frihed, Selvstændighed og Uafhængighed af Statshensyn. Den religiøse Bevidsthed har overhovedet først nu faaet en Sammenhæng, en Dybde, en Inderlighed, Klarhed og Visshed som ingenstunde tidligere. Hvad der forhen mere kun var usikre Rørelser og Ahnelser af den religiøse Følelse, det blev nu til en sammenhængende, hele Livet

beherstende Betragtningssmaade. Medens for Israæliternes Bevidsthed endnu ligesom hang Moses Dække (2 Cor. 3, 14—16.), der tilhyllede det gamle Testaments dybere Idee, laae over den hedenske Verden Jfs' Slør udbredt, saa at den kun ahnedede det Guddommelige i dunkle Billeder og Naturlivets Forandringer, endnu ikke opfattede det i den egne Bevidstheds og det inderste Gemys Dybde. Først ved Guds Aabenbaring i Christo blev hiint Dække borttaget og hiint Slør løstet, og i sit eget Brysts Dybde følte Mennesket sit Slægtskab med det Guddommelige. Den dunkle Følelse blev hævet til klar Bevidsthed, til inderlig og personlig Forbindelse med Gud, og Bevidstheden om at være ophviøet over Sandseverdenen vaft og befrugtet paa en Maade, som ingen Viis tidligere havde formaaet det. Med Christendommen kom et religiøst Element ind i Verden, om hvilket Hedendommen Intet vidste — Troen. Medens forhen Erkjendelsen af de gudgommelige Ting enten beroede paa blot Menen og Ahnen eller paa philosophiske Argumenter og Demonstrationer eller paa sværmerisk Skuen eller ubestemt Tradition: greb nu den Christne i ydmyg, men sikker Tillid Vissheden om og Realiteten af det Oversandselige, troende paa de af Gud selv meddeelte Kjendsgiøringer og Forjættelser.

(Fortsættes.)

G. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 8de October 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Men Guds Ideen selv — i hvilken Reenhed og Fuldkommenhed viser den sig først i Christendommen! Vel var Eenhed en af det guddommelige Væsen allerede før Christendommen deels ved Jødedommens Indflydelse deels ved den religiøse Bevidstheds Fremskriden bleven herskende Tanke i de philosophiske Systemer; den laae ogsaa (s. Ex. i Forestillingen om Zeus som Gudernes og Menneskenes Fader) mere eller mindre tydeligt til Grund for Folketroen, og Trangen til Eenhed gjorde sig ved hiin Tid fornemmelig gjældende i Gudebilleder, hvor alle Guddommes Attributer forenedes og vare smelteede i hinanden. Men paa den ene Side var

denne det guddommelige Væsens Eenhed dog ikke almindeligen erkjendt, men blev endog af Dyrigheden erklæret for en mod de gamle Religioner fjendtlig Lære; paa den anden Side viser den sig selv i Philosophernes Systemer endnu ikke som nogen absolut, Gudernes Flerhed nødvendig udelukkende Eenhed. Meget mere faae man ikke noget ondt deri, at stille ved Siden af den høieste Gud endnu en Mængde lavere Guddomme og at overdrage disse Omsorgen for en Deel af de mennesselige Anliggender. Det er ikke blot Accommodation, men virkelig dogmatisk Forestilling, naar Overgangen fra det Høieste til det Laveste fremstilles tilveiebragt ved Hjælp af Guder af underordnet Rang (de høiere Verdenskræfter, Stjernerne, Dæmoner, Heroer o. a.)

Til den rene, christelige Idee om en fuldkommen absolut Aand, der ved sin blotte frie Villie er Skaber, Ophav og Styret af Alt, har ingen af de græske Vise hævet sig; meget mere er deres Gud endnu altid blandet sammen med det Physiske og underkastet en vis Nødvendighed, fra hvilken han ikke ganske kan løsrive sig. Saaledes var Stoikernes Gud kun en med Fornuft begavet Naturkraft, Aristoteles' Gud kun Bevægeren af det Hele. Høiere svang sig Philosophernes Konge, Plato. Men hvormedet han endog stred for at opstille et frit Verdens-Princip, kunde han dog ikke frigjøre samme for en vis Indskrænkning og Nødvendighed. Ved Siden af hans Gud er endnu Materien sat som noget lignende Evtigt, om endogsaa

kun som formløst Stof, og denne underordnede Natur kunde ikke ganske overvældes og undertvinges, deraf det Onde i Verden. Ogsaa Plato deler Alderdommens herkende Forestilling, at Guds Godhed og Magt ikke kan fuldkommen aabenbare sig i Verden, fordi den stedse finder Modstand i Materien og indskrænkes ved det i Verden herkende Onde*). Hvor dybt staae saaledes selv den græske Philosophies høieste Resultater under den i den kristelige Verden herkende Forestilling om en fri, absolut, aandelig Urgrund til al materiel og aandelig Væren i Verden!

Hedendommens Gud viser sig fremdeles ikke saameget som den Hellige, men som den Mægtige, og denne Magt er fortrinsvis henvendt paa Naturforandringerne og det sandkelige Livs Belysning. Derfor bad hedenske Bise: „Giver mig, Guder! de udvortes Goder, thi de indvortes skal jeg nok selv skaffe mig!“ Selv hvor der fandtes et sædeligt Hensyn, angik dette dog atter nærmest kun den udvortes Dannelse af de sædelige Forhold i Familie- og Statslivet, som Retfærdighed, Tugt, Orden og Anstændighed, ikke Menneskets indre, moralske Bevidsthed. Desforuden fandt Folke-

*) Den ældre Plinius (H. N. II., 5) finder en særegen Trøst for den menneskelige Naturs Ufuldkommenhed deri, at heller ikke Gud formaaer Alt; han kan f. Ex. ikke give sig selv Døden, det Bedste, hvad han har forundt Menneskene under dette Livs Ulykker, ikke kalde de Døde tilbage til Livet etc.

religionen intet Dndt i at paadigte Guderne alle mulige usædelige Træk og ligesom betragte det som et Fortrin, at de vare frie for Menneskenes moralske Forpligtelse*). Den mangler derfor ogsaa Læren om et Guds Rige, om en gennemgribende Hensførelse af alle Verdens Diemed til et Sandhedens og Dydens Rige, til Guds Forherligelse, hvorom der i det høieste hos Plato og Stoikerne findes dunkle Ahnelser.

Hvad angaaer Guds Verdensstyrelse og Forsyn, da lærte kun den sokratiske Skole, at Gud ogsaa sørger for det Enkelte. Ellers er den herskende Forestilling, enten at en lunefuld Vilkaarlighed uden faste Love griber ind i Jordlivet, eller at alle menneskelige Ting tildrage sig efter en uundgaaelig Nødvendigheds Lov, eller at Gud kun sørger for det Hele og for Slægterne, eller at han i sin salige Ro overhovedet ikke sysselsætter sig med Regjeringen af de menneskelige Anliggender. Hvor ganske anderledes er den kristelige Forestilling om Guds det Største som det Mindste ved Kjærlighed omfattende Forsorg, uden hvilken ikke et Haar falder fra vort Hoved! Herved blev det først muligt, at der kunde danne sig en inderlig og tillidsfuld Hengivelse til Guddommen og dens Førelser.

*) Jean Paul har træffende sagt: Vi henlægge den sandfælsige Salighed til Jorden og det sædelige Ideal i Guddommen. Grækerne gave Guderne Lykken, Menneskene Dyden.

Men fornemmelig manglede Hedendommen Fores-
stillingen om Gud som den hellige, forbarmende,
forløsende Kjærlighed. Det ene Ord: Gud er
Kjærlighed — siger Mere, end der staaer i den
klassiske Alderdoms bedste og aandrigste Skrifter til-
sammen. Den kjendte en Hævner for det Onde og
Underverdenens Dvaler, men ikke Syndens Udsoning
ved den guddommelige Kjærlighed selv, denne Kilde til
det nye Liv. Den kaldte Gud ogsaa Fader; men
dette Begreb betegnede Guds Hersterforhold til Menne-
skene og en vis Belvillie mod disse, men ikke hiint
inderlige Forhold, hvori de Christne føle sig som den
himmelske Faders Børn. Vel havde Plato hævet sig
over den ældre Forestilling, at Gud er misundelig
(hvilkens f. Ex. den græske Historiefriker Herodot
endnu har), men der fattedes endnu Meget i, at han
havde opfattet Gud som forløsende Kjærlighed. Vel
havde iblandt de græske Digtere den fromme Sophocles
(i sin Oedipus Coloneus) nærmet sig den christelige Fore-
stilling om Guds forbarmende Kjærlighed mod Synderen;
men uden den christelige Kjendsgjerning af Forløsningen
ved Christus kunde det dog ikke blive andet end blot
Ahnelse og Digtning, hvorfor man snarere kan betragte
det som en Spaadom paa Christendommen. Vel
skinner ogsaa Trangen og Længselen efter Forløsning
igjennem mange af de gamle Religioners hellige Stikke;
men Haabet om en fuldkommen Forløsning fra alt
Ondt findes ikke i den græske Religion og kunde ikke

gjennemtrænge den hele Bevidsthed med fast Overbeviisning. Dette hænger sammen dermed, at den sædelige Grund til det Onde, nemlig Synden, forblev skjult for Grækerne; de satte Synden kun i Materiens Ufuldkommenhed og vare af den Mening, at den er uudslættelig og uadskillelig fra Verden. Derfor talede de altid, fulde af Bemød, om den endelige Verdens Under og Mangler; det Haab, at eengang alle Hindringer skulle opløse sig i Harmonie og alle Tidens Omkiftninger kun tjene til Virkeliggjørelsen af Guddommens hellige Raadslutning, til Fuldendelsen af en guddommelig Verdensorden, laae dem fjern. Allerede Fleerheden af Guder maatte træde hindrende iveien for Forestillingen om Enheden af en fuldendt Udvikling. Derfor findes i Hedendommen heller ingen fuldkommen Tilfredsstillelse for den dybere Længsel, og alle dens Trøstegrunde over denne Verdens Under have en vis Kulde. Hengivenhed i Gud er for den kun en nødtvungen Underkastelse under Guddommens uforanderlige Raadslutning, ikke den hellige Følelse af at staae i Børns Forhold til en himmelsk Fader. Medens Tacitus, denne sædelig strænge romerske Historieskriver, ikke veed, om Vilkaar, eller Tilfælde eller blindt Fatum hersker i de menneskelige Tings Løb, seer den Christne i Menneskehistoriens Bæv en evig Wiisdoms Plan og Godhed at udfolde sig, og Verdenshistorien gaaer over i en Historie om det guddommelige Forsyn. Men saasænge Ideerne om Synd, Frihed og Raade endnu ikke

vare fatte i fuldt Lys, maatte Verdens sidste Diemed være hyllede i natlig Dunkelhed. Dette Lys er først opgaaet, siden den guddommelige Kjærlighed og Naade factist aabenbarede sig i en menneskelig Personlighed, oplyste om det Ondes Grund i Synden og viste hen til sammes fuldkomne Oervindelse som Historiens sidste Maal. Nu først drog Tro, Tillid, Trøst, Visshed ind i det menneskelige Bryst. Hos Alderdommens ædleste Aander finde vi en vedholdende Kjæmpen og Forsken og Spørgen og Søgen — men en dyb Afgrund adskilte dem fra den søgte Sandhed. „At finde Skaberen til dette Hele“ — klager Plato — „er vanskeligt, og umuligt at gjøre ham bekjendt for Alle, naar han er funden!“ — Og Socrates, der er kommen den kristelige Idee om et hele Livet omsfattende Samfund med Gud nærmest, hød at agte paa guddommelige Bink og længtes efter en guddommelig Aabenbarings Ord. Ved Christus blev denne Længsel stillet, den skjulte Gud aabenbar, og den oversandselige Verdens Hemmeligheder aflørede, saavidt den menneskelige Aand formaaede at fatte dem.

Den græsk-orientalske (alexandrinske) Philosophie havde rigtignok hævet sig til Forestillingen om et mere levende og inderligt Guds Forhold til Verden, idet den under Ideen af et Gud ligt Væsen tænkte sig Guds Aabenbaringskræfter virksomme i Verden. Men paa Grund af den strænge Modsætning mellem det Guddommelige og Menneskelige, mellem Aand og

Materie tænkte man sig hiin Virksomhed kun som forbigaaende Berørelse af det jordiske Stof. En virkelig Forening af det Guddommelige med den menneskelige Natur, en blivende, historisk Iboen af samme i en menneskelig Person var den utænkelig. Og dog er først derved Kløften mellem det Uendelige og Endelige hævet, først derved den menneskelige Bevidsthed opløstet til fuld Følelse af sit Slægtskab med Gud.

(Fortsættes.)

G. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredindstyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 14de October 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Ligeledes var det først ved Christendommen, at Evighedens Porte aabnedes for den længselfulde Mand, at Menneskets uendelige Bestemmelse blev erkjendt og Himlen forestillet som hans sande Fædreland, efterat tidligere hans Tanke og Haab næsten alene havde været indskrænket til Kredsen af den endelige, synlige Verden, og selv hans Haab om en evig Tilværelse deels været vaklende og tvivlende, deels fordunklet ved sandskelige Forestillinger om den tilkommende Verden. Plato har vel det Haab, at den Vises Sjæl, frit for de legemlige Indskrænkninger, vil glæde sig ved

en reen Skuen af Gud, men han hæver sig ikke til den Christnes almindelige Haab, at alle Fromme, ogsaa uden hiin Viisdommens dybere Dannelsse, skulle skue Gud, saafremt de kun ere rene af Hjertet. Selv det Haab om et bedre Liv, hvormed en Socrates gaaer Døden imøde, kommer ikke den glade Bished nær, hvormed den Christne venter det nye Liv. Forresten var ellers Philosophernes (s. Ex. Ciceros) almindelige Mening, at Uldødelighedstroen var en Indbildning, som Naturen havde skjænket Menneskene til Lindring af dette Livs Besværligheder, eller at den hiinsidige Belønning og Straf kun hørte under de sandsynlige Ting. Døden, af hvilken Grækernes muntre Livsands havde gjort en sørgende Genius med ubluft Fattel, blev nu til hjemførende Engel med Lilliestængel i Haand og Morgenstjerne over Hovedet, Dødsdagen blev en høiere Tilværelses Fødselsdag. De Døde ansaaes ikke mere som urene og besmittede ved Berøring, saaledes som forhen. En Forudsølelse af himmelsk Fuldendelse gif igjennem den Troendes hele Livsansføelse.

Hvorvidt de hidtil fremsatte Bemærkninger tildeels ogsaa træffe den jødiske Religion, trods dens mange Fortrin for den hedenske, skulle vi senere have Leilighed til at vise. I ethvert Tilfælde havde den ikke den Kraft, at bevirke denne Omdannelse af den religiøse Bevidsthed.

En Mand, der er bekjendt for sin fortrolige Kundskab til og sin Hoiagtelse for Alderdommen, Ernesti, har etsteds sagt: „Til det guddommelige Ords Priis være det sagt, at al Viisdom, som findes adspredt i de græske og romerske Vises Skrifter, hvilken man ellers priser saa høit, og hvormed saamange store Hoveder det ene Aarhundrede efter det andet have sysselsat sig, i Henseende til Det, som angaaer Gud, hans Natur, Egenskaber, Gjerninger i Verdens Skabelse og Regjering, i Henseende til Underviisningen om den sande ene, uendelig fuldkomne Aand, om en passende Guds-tjeneste og om den sande Dyd, om det høieste Gode og Menneskenes sande Salighed, i Henseende til Midlerne til Beroligelse i Lidelser og i Dødens Stund og med Hensyn til det menneffelige Hjertes sande Glæde — at den i alt Dette ikke lader sig sammenligne med det, hvad de hellige Skrifter indeholde derom, hverken i Tydelighed, Rigtighed og Fuldstændighed, eller i Tilforlæbelighed og Vished, eller i Eftertryk, Aand og Kraft. Hvad de nyere Vise have lært eller lære om alle disse Ting bedre, rigtigere og mere overensstemmende end Fornuften, end de hedenske Vise, det har Altsammen sit Udspring fra den hellige Skrift, selv det Allerførste, at Gud er een fra Verden forskjellig, eneste Gud, der har skabt Alt af Intet; og uden hiint Lys vilde de ligesaa lidt som hine Hedninger være komne til denne Indsigt.“

Naar nu, som med Rette antages, de religiøse Ideer, som Fornuftens høieste Produkter, ere Maalestokken for et Folks aandelige Dannelse, hvormeget dybere staaer da den forchristelige Dannelse, end den christelige Tids! Og dog have vi hidtil taget Hensyn til de meest oplyste Nanders Ideer og Anskuelser. Men hvor ganske anderledes forholdt det sig med Folkets! Lader os vogte os for, at vi f. Ex. ikke maale den græske Nation efter det Hvidepunkt, som en Sokrates, Plato, Sophocles have naaet. Thi dette er netop et særegent Træk ved Alderdommen, at der mellem de Vise og Lærde paa den ene, og Folket paa den anden Side fandt en saa stor Adskillelse Sted i Henseende til Dannelse og Erkjendelse, navnlig den religiøse. Den rene Sandhed skulde kun være Monopol for nogle saa, ved philosophisk Estertanke og høiere Forstandsdannelse udmærkede Mænd; Folket, og det ikke blot Pøbelen, men alle, som førte et praktisk Liv, vare fordømte til aandelig Umyndighed. For dem passede, efter de Gamles Anskuelse, ikke den rene Sandhed, men kun en, som var skjult under Myther og Symboler. Saaledes dømme ogsaa de indiske Brahminer i vor Tid, idet de sige til Polytheismens Forsvar: „Uden Gudernes Navne og Skikkelser, uden Guds billeder o. s. v. vilde det sandselige Folk slet ikke have Religion. Det formaaer ikke at tænke den ene og evige Guddom, hvis Billiesfuldbyrder ere Brahma, Vishnu og Siwa, og hvis Egenskaber, saaledes som de yttre sig i Naturen,

kun blive symbolisk forestillede i hine Billeder." Religionen skulde, efter dannede Romeres og Grækers Anskuelse, for Mængden kun være et Evangs- og Stræffemiddel. Saaledes siger Historiefriveren Polybius: „At man i Rom har grundet alle Indretninger paa Troen paa Guderne, er skeet for Hobens Skyld. Bilde man danne en Stat af lutter vise Mænd, da vilde maaskee en saadan Fremgangsmaade slet ikke være fornøden. Men da enhver Folkeshob er letsindig og udsvævende i sine Lyster, fuld af ufornuftig Brede, af heftig Raseri, saa bliver der ikke andet tilbage, end ved usynlige Stræffemidler at holde dem i Tømme. Derfor synes det mig, at de Gamle ikke uden Grund have udbredt Forestillingerne om Guder og Læren om Underverdenen, og at De handle langt letsindigere og ufornuftigere, som nu bortsjerne disse Forestillinger." Hedenske Modstandere regne det som en Skam for Christendommen, at Uldarbeidere, Skomagere og Garvere, de meest uddannede og bondeagtige Mennesker vare ivrige Forkyndere af denne Religion; og en Hedning, som en christelig Apologet*) indfører talende, fordømmer den arbejdende Mængde til religiøs Umyndighed med de Ord: „Det er tilstræffeligt, især for saa ulærde, udannede, raage og bondeagtige Folk, som ikke engang have nogen Dom i borgerlige, end sige, i gudommelige Ting, at see det, der ligger lige for Fødderne.

*) Forsvarer af Christendommen.

Wille I endelig philosophere, da efterligner Socrates, der, saa ofte man spurgte ham om himmelske Ting, svarede: Hvad der er over os, angaaer os ikke! — Selv blandt Jøderne finde vi samme Wiisdomshovmod hos de Lærde ligeoverfor Folket. Folket, som ikke kjender Læren, hedder det, er forbandet (Joh. 7, 49). De Ustuderede d. v. s. de, som ikke vare Rabbindisciple, kaldtes „Jordens Folk“ og „Rædsel“, og den pharisaiske Hovmod fratjendte dem al Fromhed*). Medens derfor kun enkelte Vise i afsluttede Skoler beskjæftigede sig med at udforske Sandhedens sidste Grunde, manglede det Mængden endog paa Trang og Drift til Erkjendelse af Sandheden og Menneskets helligste Interesser. Der gaves ingen klar og tydelig Lære om de guddommelige Ting, ingen offentlig Anstalt til at udbrede Lys og Sandhed, ingen offentlige Talere til Opvækkelse af en hellig, gudvelbehagelig Wandel. Der gaves ingen Kirke d. v. s. ingen fri selvstændig Forening til at naae sædelig religiøs Viemed og tilfredsstillende aandelige Fornødenheder, til at opbygge sig; men der gaves blot religiøse Skikke, som vare uadskillelig forbundne med Folkevanerne og Statsforordningerne. Mennesket erkjendte sig ikke staaende i et frit, umiddelbart Forhold til Guddommen, men forestillede sig dette kun tilveiebragt ved Præsternes Mellemkomst. Præsterne gjaldt alene

*) Saaledes bliver ogsaa blandt Chineseerne den vise Confucius kun læst af lærde Mandariner; Folket har sine Afguder og Bonzer.

jom de Myndige og regjerede Folket efter Behag. Nu blev derimod et aandeligt Præstedømme tilkjendt alle Christne (Rom. 12, 1. 1. Pet. 2, 9.) Selv Apostlene bede ikke blot for Menighederne, men begjere ogsaa disses Forbøn for sig. Og hvad var Folkets :den allerstørste Deel af Mennekehedens Religion andet, end en Tro paa mennekelignende, lidenskabelige, usædelige, Lyst og Smerte underkastede, fødte, ja endog dødelige Guder, der ofte geraadede i Strid og Kamp med hinanden? en Masse udvortes, meningsløse eller i det Mindste uforstaaede Skikke, ved hvilke neppe en Ahnelse om det guddommelige Liv blev tilbage?

Men nu lød i Judæa det Ord: Gud er en Aand, og de, som tilbede ham, skulle tilbede ham i Aand og Sandhed (Joh. 4, 24.), og Afguderiet forsvandt med sin forsængelige Pragt, sine Offre og sit Præstevæsen, og i Hjerterne hævede sig den levende Guds Tempel. Hvad ingen Philosophie, ingen Spot, ingen Bold havde formaaet — Hedendommens Fald, det bevirkede Jesu af Nazareth's simple, men Sandhedsfølelsen kraftigt gribende Ord.

Erkjendelsen af een, over hele Verden uendelig ophøiet og samme regjerende Gud, der tidligere kun havde været nogle faa Aanders Eiendom og det endog i ufuldkommen Skikkelse, blev nu sælleds for de Gensoldigste som for de Biseste. Og dog siger Plinius den Ældre: „At troe en eneste Gud, fordrer større Anstrængelse, end de Fleste mene“.

Man maa stundom gjenkalde sig saadanne Udsagn af de Gamle, for at kunne vurdere, hvormeget der horte til for at gjøre Ideer, som nu synes os saa naturlige, til hele Menneskehedens Fælleds eiendom. Og dette bleve de i Birkeligheden. „Enhver christelig Haandværker,“ siger en christelig Skribent fra Begyndelsen af det tredie Aarhundrede (Tertullian), „har fundet Gud og viser Dig ham og viser Dig Alt, hvad der søges hos Gud, omendkjøndt Plato paastaer, at Verdens Skaber er ikke let at finde, og, naar han er funden, han da vanskelig kan gjøres bekjendt for Alle“. Nu blev der prædiket paa Togene, hvad hidtil kun var bleven lært i de philosophiske Skoler og Mysterier. Forhen var Gudernes Tilbedelse uden Billeder og Symboler saa dybt rodfæstet i Folkebevidstheden, at man kaldte dem Atheister, som tilbad under Billeder. Da Socrates vilde høre sine Samtidige til den Uhyrliges Tilbedelse, behøvedes der kun en Comikers Spot som Aristophanis, for at give Philosophen til Priis for Folkets Latter. Cicero forsikrer: „At Guderne ikke boe i Templer — derover have Philosopherne ikkun kunnet overbevise Faa.“ Gudstilbedelsen var en hellig (ofte vanhellig) Mechanik. Ogsaa hos Jøderne var den sjunken ned til slavisk Ceremonitjeneste.

(Fortsættes.)

G. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 21de October 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Men nu blev Forestillingen om Guds aandelige Væsen til herskende Bevidsthed, de Troendes Sjæle til Altære, fra hvilke Bønner og Dffre opstege paa aandelig Viis og det christelige Livs Dyder bragtes som Dffergaver. Forhen bleve Gudernes Fester ofte feirede ved de sandfeligste Udsvævelser og obscoeneste Sange, men nu kom de Christne sammen, for — som Hedningen Plinius beretter om dem — „at synge Sange med hinanden til deres Guds, Christi, Ære og forbinde sig indbyrdes til ikke at begaae noget Tyveri, noget Ægtefestsbrud, ikke bryde det givne Ord, ikke tilbage-

holde betroet Gods." Gudstjenesten blev saaledes Udtryk og Middel for sædelig-religiøse Følelser og Sindelag.

Ved Jesus blev først den Idee med Klarhed og Bestemthed udtalt: at Religionens Væsen kun bestaaer i Sindelagets Reenhed og Hellighed, at alle udvortes Former og Handlinger i og for sig ikke have noget Værd, og at man kun ved en hellig Villie kan blive Guddommen velbehagelig. Vel finde vi Antydninger derom ogsaa hos jødiske Profeter og hedenske Vise. Men med denne Klarhed og Conseqvenz og saa aldeles som Princip og Middelpunkt for Religionslæren havde endnu Ingen udtalt den sædelige Gudstilsbedelses Værd. Selv Socrates satte dog Religionens Væsen deri: „at man ærer Guddommen med de i Lovene foreskrevne Skikke." Før Christendommen havde der ikke været nogen Religion, der ikke havde fastsat visse udvortes Handlinger og Ceremonier som saadanne, hvorved Mennesket i Særdeleshed vandt Guddommens Velbehag, der ikke havde erklæret den udvortes Cultus som væsentlig nødvendig. Men af Jesus og hans Apostle finde vi, foruden Daaben og Nadveren, aldeles ingen Forskrifter givne om den udvortes Cultus, og der herskede heri paa Christendommens første Tider endnu den største Frihed og Uafhængighed i de enkelte Menigheder. Om endogsaa senere hiint Princip syntes lang Tid glemt i den christelige Kirke, blev det dog stedse efter gjort gjældende af enkelte Stemmer og endelig factiff udtalt ved Reformationen.

Ligesom Rensningen og Almindeliggjørelsen af de høieste religiøse Ideer, saaledes er tillige Folkeunderviisningen en Virkning af Christendommen. Fortidens Vise havde for det Meste kun en sluttet Kreds af Disciple, hvilke de meddeelte deres Viisdom. Jesus var det, som først ganske egentlig tog sig af den offentlige Folkeunderviisning, idet han paa sin populaire Maade henvendte Ordet til den meest forsømte Mennekkelaske, og han var tillige den første virksomme Børneven, der lærte at betragte Børnene som Himmerigets Borgere, at elske og agte deres Værd, medens hos de Gamle, selv hos Plato, Opdragelsens høieste Maal havde været Dannelsen til Statsborgere. De, som skulde indvies ved Daaben, bleve først forberedede ved længere Underviisning. Dette er Oprindelsen til den katechetiske Underviisning, som er Christendommen ganske eiendommelig. Den offentlige Opdragelse hos de Gamle, f. Ex. i Sparta, Gymnasierne i Athen, Underviisningsanstalterne i Rom, Prophetsskolen hos Israelliterne havde ikke Folkedannelsen umiddelbart for Sie. Men de katechetiske Instituter, Kloster-skolerne, de fornemmelig ved Reformationen forbedrede og ny-skabte Elementarskoler virkede høist indflydelsesrigt paa Folkedannelsen.*) Og naar man nu sammenfatter

*) Det var Christendommens Aand, hvorved især Carl den Store blev vakt til at gjøre Folkedannelsen til et Anliggende, som fremfor Alt laae ham paa Hjerte, ligesom han i Christendommen erkjendte det bedste Middel dertil.

alle den nærværende Tids Skoler af den forskjelligste Art, Almues-, Borger-, Fattig-, Industriesskoler, de talrige Folkeskrifter, de asketiske (opbyggelige — hvilke vare noget for Alderdommen ganske Ubekjendt) og andre almeennyttige Skrifter — hvilken Masse af Dannelsesmidler og af Erkjendelse, som meddeler sig ogsaa til de laveste Hytter! hvilken aandelig Dannelse, som gaaer igjennem den hele Middelstand! og hvorledes blive Resultaterne af de vanskeligste og abstracteste Videnskaber stedsmeer til Menneskehedens store Fælleds-eiendom!*) Ja, man finder ofte hos ægte Christne af de laveste Folkeklasser, som ikke have noget andet Dannelsesmiddel end Bibelen, at de i aandelige Ting ere komne til en Dybde og Klarhed i Erkjendelsen, hvorved de træde i et indre, aandeligt Slægtskab med de meest Dannede.

Derfor sagde allerede en christelig Stribent fra det tredie Aarhundrede, Origenes: „Philosopherne ere Læger, som kun helbrede de Fornemme og Rige; blot af videnskabelig dannede Folk bliver Plato, der dog ingenlunde skal nedsettes, læst; men Christus og Apostlerne have af Menneskekjærlighed søgt at vinde Græker og Barbarer, Gensoldige og Kluge, Lærde og

Derfor havde ogsaa hans Virksomhed for den hele følgende Tid en saa kraftig og blivende Indflydelse, som det vanskeligt kan siges om nogen anden Regent og Lovgiver.

*) Herved er nu vistnok ogsaa Opfindelsen af Bogtrykkerkunsten at tage med i Regningen som en Hovedfactor.

Værde. Og netop fordi dens Lære er bestemt for alle
 Mennesker, kunde den ikke ligne den tilberedte Spise,
 som kun kan nydes af Læffermundene og de Forkjælede.
 Overhovedet blev nu først en levende Interesse for
 høiere, oversandselige Sandheder saavel vaft som tilfreds-
 stillet, hvortil der i den gamle Verden kun fandtes
 ringe Spor. Thi Draklerne, hvorpaa man maastee
 kunde ville beraabe sig, bleve ikke raadspurgte for over-
 sandselig Erkjendelses Skyld, men kun i Anledning af
 sandselige, politiske eller personlige Interesser. Opdæ-
 ggerne i Videnskabernes og Kunsternes Rige, som
 ved de gamle Folks nationale Afsondring sædvanlig kun
 vare indskrænkede til Omkredsen af een Nation, blev
 nu ved den udvidede aandelige Forbindelse til Fælleds-
 gode for alle civiliserede Folkelag.

Historien om Christendommens Udbredelse viser,
 at med den meddeeldes ogsaa sædvanlig uciviliserede
 Nationer den første Spire til Kultur og navnlig
 Brugen af Bogstavskrift. Saaledes erholdt Arme-
 nierne, Gotherne, Russerne, Bulgarerne og andre sla-
 viske Folk, og i de nyeste Tider saamange forhen raee
 Nationer tilligemed Christendommen ogsaa Skriftsproget,
 og med de religiøse Ideer tillige en Udvidelse af deres
 hele Tankekreds. Om Indianerne i Nordamerica berette
 Missionairerne: „Mærkeligt var deres Mangel paa
 Udtryk for aandelige Ting. Dog have Delawarernes
 og Trofesernes Sprog i denne Henseende virkelig
 vundet overordentlig meget, fra den Tid Guds Ord

blev prædikeret iblandt dem". Paa Otahetti lærte den til Christendommen omvendte Kong Pomaré at skrive, beredte den første Lovbog for hans lille Rige og forfærdigede sig en egenhændig ziirlig Afskrift deraf.

Saaledes har Christendommen allerede i intellektuel Henseende viist sig som Jordens Salt, som en Spire, hvoraft stedse en ny Udvikling og Forhøielse af Intelligenz fremgik, som en Moder for Cultur og Videnskab, der ikke som Grækernes Religion, ældedes, da Datteren opblomstredede, men som blev erkjendt saameget bedre i sin Skjønhed og Værdighed, jo mere grundig og dyb Videnskaben var.

Ikke blot har Christendommen i de første Aarhundreder, dengang hele den gamle Verdens Cultur og Wiisdom truedes med under det frembrydende Barbari at gaae til Grunde, skjult Lærningerne af den gamle Litteratur i sit Skjød, indtil de vakttes tillive ved en ny Sol; men den har ogsaa fremkaldt en eiendommelig Dannelse og Videnskab, der i Dybde og Grundighed staaer langt over den gamle, og deels ved Idærigdom, Alfidighed *) og Mangfoldighed i Retninger, deels ved Speculationens Driftighed og Dybde overbyder den klassiske, om man endogsaa maa indrømme, at i Henseende til Fremstillingens Form maae de Gamle stedse forblive Mynstre. Christendommen har navnlig

*) Denne Alfidighed og Mangfoldighed i Viden blev især befordret ved Universiteterne, der ligeledes ere at betragte som et Produkt af den christelige Aand.

ikke en Sandhedslære for Folket og en derfra forskjellig Philosophie for Tænkerne, men den har frembragt en egen Religions-Videnskab, Theologie, hvorved saavel Troens som Tænkingens Trang bliver tilfredsstillet, medens ellers overalt udenfor Christendommen en Tvedragt finder Sted hos civiliserede Folkelag mellem Folkereligionen og Philosophernes Wiisdom. Og der er vel end ikke sagt formeget, naar der paa staaes, at Fuldkommenheden i Naturvidenskaberne, hvorved den nye Tid afgjort udmærker sig, for en Deel i det Mindste hidrører derfra, at den ved Christendommen fra Naturens Baand frigjorte Aand med saameget større Frihed og Selvwirksomhed underkastede Naturen sin Tjeneste og sin Forskning, og at Gemyttet, ligesom det ved Kristus fyldtes med den mere levende Følelse af en usynlig Verden, nu ogsaa desto ahnelsesfuldere søgte at gjennemtrænge Skabningens Hemmeligheder. Det fortjener i det Mindste at bemærkes, hvorledes Astronomien har udviklet sig af Astrologien, Chemien af Alchemien, og at Spirerne til den nyere Naturphilosophie allerede laae skjulte i ældre christelige Tænkernes og Mystikernes Skrifter.

I Særdeleshed er det den eiendommelige og nationale Landsudvikling i Statslivet, Videnskaben og Kunsten, som i høi Grad er bleven befordret ved Christendommen. Hos de Gamle var Religionen paa det Næreste forbunden med den hele Folkeeiendommelighed, og derfra kom det, at med en Religionsforms Med-

delelse til andre Folk ogsaa den hele Dannelse gik over i deres Eiendommelighed, uden at en ny, selvstændig Cultur formaaede at udvikle sig deraf. Saaledes bleve ved den ægyptiske og græske Religion, ved hiin i Africa, ved denne i Thracien, Macedonien og Nedreitalien tillige ægyptiske og græske Sæder, Videnskaber og Livs- vaner udbredte; og i Rom blev ved den græske Mythologies Indflydelse den romerske Lands selvstændige Udvikling i Kunst og Videnskab hemmet. Men fordi Christdommen stod som en almindelig Religion over al Folkeeiendommelighed, var den ikke blot ikke forstyrrende for de nationale Eiendommeligheder, men, idet den, uden blot at bringe nogle Skikke udvortes fra, meget mere virkede som en levende Kraft i Hjerterne, fremkaldte den indenfra udad et nyt Liv, der i Overeensstemmelse med Folkenes Nationalcharakteer ogsaa viste sig virksom i de udvortes politiske og selskabelige Indretninger, Kunster og Videnskaber og, efterat Folkedandringens Strøm havde sat sig, traadte for Lyset i de mangfoldigste Statteringer hos Europas forskellige Nationer.

(Fortsættes.)

G. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredsiendstyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 28de October 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Dog, imod disse Christendommens af de forskjelligste Historiekrivere for længe siden anerkjendte, velsignelsesrige Virkninger har der i den nyeste Tid løftet sig Stemmer, hvilke bestræbe sig for at berøve Christendommen Palmen for Dphsning og Dannelse og derimod at tilvende Hedendommen eller en af Christendommen uafhængig Udvikling samme. Man siger: „Christendommen har medført et mørkt Barbari. I de første Tider har endnu den hedenske Dannelse og Philosophie mildnet Indskyldelsen deraf hos Kirkelærerne og sat en Dæmning derimod. Fremdeles har den Tid,

da den protestantiske Kirke og Bibeltro især blomstrede og stod høist i Magt (det 17de Aarh.) været den mørkeste og uværdigste: Hexeprocessen i sin affhyeligste Skikkelse har været en Frembringelse af Christendommen og er bleven drevet meest haardnakked af Protestanterne formedelst disses ivrige Fastholden af Bibelens Ord. Menneskehedens Opføttelse fra dens dybt sjunkne Tilstand tilhører ikke Christendommen, men en af den uafhængig, den christelige Religion modsat Stræben og fri Fornuftdannelsesgang, der har begyndt at udvikle sig med Aanderens Tilbagevendelse til en forhenværende hedensk Cultur. Oplysningens Aarhundrede (det 18de) har jo netop været Tiden for Frafaldet fra Kirke og Bibeltroen."

I dette Raisonnement indeholdes mærkværdige Feilslutninger. Den Tid, som efter den hedenske Dannelses Undergang brød ind med Folkevandringen, var en mørk Tid. Altsaa — var Christendommen Skyld deri. Oplysningens Tid var Tiden for Frafald fra Christendommen. Altsaa — have vi Uchristendommen, den hedenske Cultur, den frie Fornuftdannelses at takke for vore Dages Lys. Det 17de Aarhundrede, den protestantiske Troes blomstrende Periode, var den mørkeste. Altsaa — kan der ikke udgaae nogen Straale af Lys fra Christendommen. Dette er dog en forunderlig Logik!

Men var ikke allerede den klassiske Dannelses i Aftagen, førend Christendommen udøvede en virksom Indflydelse paa Folkelivet, og har ikke Folkevandringens Strøm bortskyllet Culturens Levninger? Det var dog kun den christelige Kirke, som bevarede de endnu tilbageblevne Rester for fuldkommen Tilintetgjørelse og skjænkede de flygtende Musen et Tilflugtssted. Den blev de raade Nationers Opdragerinde, hvilke nu kom til at beherske Verden, den blev Videnskabens Pleiemoder. Carl den Store erkjendte Christendommen for det meest skikkede Middel til at bevirke hans Folks

Dannelse og Oplysning. Den christelige Religion var det, som vakte Scholastikernes Aand til de dybeste Tænker og Betragtninger, om ogsaa i en smagløs Form, og som underholdt Philosophiens Studium, ihvorvel det manglede samme paa den rette Frihed og Uhyldethed. Dertil havde Aanden sig først med Reformationen og overførte nu, efterat den igjennem en Række af Aarhundrede næsten udelukkende kun havde øvet sig i Betragtningen af de guddommelige Ting, den derved vundne Tænkningens Kraft paa de menneskelige Ting, paa den verdslige Videnskabs Gebeet. Hertil virkede og bidrog nu vistnok ogsaa Gjenoplivelsen af den hedenske Litteratur; men det egentlig levendegjørende Princip, der fra nu af drev Aanderne til frie Forskninger og betingede Aandsdannelsen, var Følelsen af den atter tilkjæmpede religiøse Frihed og Selvstændighed, og denne fremgik af Evangeliets rigtigheden erkjendte Væsen. Vistnok, ligesom enhver ny Udvikling i Aanderne's Rige først efter mange Slags Bakling og Standsning naaer til sit Maal, saaledes traadte ogsaa det 17de Aarhundrede op imod hiin Aandens Fremskriden i det 16de Aarhundrede. Over Bestræbelsen for at bevare det dyrt tilkjæmpede Gode mod enhver Forsalfkning forglemte man nemlig Principet selv, og istedetfor at øse af Sandhedens Kilde, indprægede man stedse skarpere menneskelige Læremeninge. Dog bidrog vel meest den trediveaarige Krig til dette Aarhundredes Mørke, som ogsaa derfor netop var størst i Tydskland. Friere virkede det protestantiske Princip i den reformeerte Kirke, i England, Holland, Frankrig, især blandt Arminianerne, og blev ogsaa i den lutheriske Kirke hævdet ved den milde og liberale Calixt og ved Mænd som Arndt, Spener, Franke, der førte tilbage fra det tørre Begrebsvæsen til den religiøse Bevidstheds Dybde. Medens nu saaledes Kirken var i Begreb med at gjenfødes og medens man bestræbte sig for paa ægte protestantisk Viis stedse

mere at adskille Christendommens evige Sandheder fra deres menneskelige Opfattelse og at bringe Troen i Harmonie med Fornuften og med Hjertets Trang: traf hermed sammen fra en anden Side hiin Opposition med Christendommen overhovedet, der har givet det 18de Aarhundrede Navn af Bantroens Aarhundrede. Men — hvilket Spring i Beviset er det, naar man afleder det Trin af Dannelse og Oplysning, som den menneskelige Aand efter lang Kamp endelig havde naaet i dette Aarhundrede, ligefrem fra en Christendommen modsat Aandsstræben, fra Tilbagevendelsen til den hedenske Cultur, og erklærer dette Princip for et høiere end Christendommens! Saaledes kunde en Dværg paa en Kjæmpes Skuldre ansee sig høiere end denne. Viser ikke meget mere et dybere Blik i den menneskelige Aands indre Udviklingsgang, at dens hele Dannelse fornemmelig er betinget ved den renere Erkjendelse af de religiøse Ideer, som vistnok kun først i Forbindelse med den øvrige menneskelige Biden kunde nærme sig Fuldbendelse? Forsaa vidt beholder ogsaa en af Christendommen uafhængig Forskning sit høie Værd. Desuden indbefatter Oplysningen saamange Slags Biden (s. Ex. om Naturgjenstandene), der slet ikke staaer i noget umiddelbar Forhold til den christelige Tro. Men hvad en blot negativ, fra Christendommen sig løsrivende Oplysning bærer for Frugter, det har den første franske Revolution med blodige Træk indgravet i Historien.

(Fortsættes.)

C. C. Scharling.

Extract

af

trede Kvartals Regnskab 1848,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Indtægt.

	SRbb.	fl.
Beholdning fra forrige Quartal, Refsancer iberegnete	4190	75
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 60 ^{de} Gange Nr. 27 à 39 incl.	961	50
B. Aaars Afbetaling i 3die Quartal b. fl.	1536	=
	SRbb. 6688	fl. 29

Udgift.

	SRbb.	fl.
1. Personer for 3die Quartal b. fl.: Så de sædvanlige Personer 1076 SRbb. 24 fl. Personer for det Strøffe Regt	44 — = -	25 — = -
2. Diuo for Caroline-Regatet.	1145	24
2. Rønninger for 3die Quartal b. fl.	500	=
3. Generelle Indtøffinger	4	=
4. Ugebladets Trykning med Papir m. m.	182	=
5. Afdrag paa Aaaret i Aarsen	2000	=
6. Renter af dette Aaars til bito	65	93
Refsancer af udskæbte ei endnu indførte Dvite teringer: for Aaars	248 SRbb. = fl. 218 — 62 -	466 62
Saldo	2324	42
	SRbb. 6688	fl. 29

Skibelevaen den 30de September 1848.

Doverensfæmme med den førte Control.

H. Hørgen.

J. Garbrecht.

G. Clausen.

G. Permon,
Raafører.

Carl S. Groth.

Borger-Vennen.

Tredfindstyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 4de November 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Den ovenfor gjorte Bemærkning, at den christelige Tro ikke staaer i noget umiddelbart Forhold til den physikalske Videnskab, vil ogsaa tjene til at belyse den Udbredelse, at Christendommen skulde have befordret Overtroen og navnlig fremkaldt de affyelige Hexeprocesser. Saalænge nemlig Naturvidenskaben endnu laae i Buggen, ansaae man Bibelen for Kilde og Regulativ ogsaa i Henseende til al physikalisk Kundskab; man troede at kunne bruge Bibelens populaire Utryksmaade selv til Gjendrivelse af en Copernicus's og en Galilæi store Opdagelser — en Ære, mod hvilken de

bibelske Skribenter selv vilde have protesteret meest, da de følte sig kaldte til at lede Menneffene til Gudsfrugt og Salighed, men ikke til Kundskab i Physik og Astro-
 nomie. Den physiske Dvertro kunde derfor først ban-
 lyses ved Naturvidenskabernes klart skinnende Lys; deraf lader sig dens langvarige Herskab i den christelige Verden forklare, imod hvilket Gjenoprettelsen af den gamle Literatur i det 15de og 16de Aarhundrede heller ikke havde formaaet noget. Men den er, istedetfor en Frugt af Christendommen, meget meer en Rest fra den hedenske Uvidenhed. Thi netop før og ved Christi Tid finde vi i Øster- og Vesterland en Masse Dvertro i alle Skikelser; overalt vrimlede der af Dæmoner, Troldmænd o. s. v., og især var vor nordiske Mytho-
 logie fuld af alffens uhyggelige Bæsnere. Hexeri og Trolddom horer væsentlig med til Hedenskabet. Nu har den vistnok i den christelige Verden ved at forbindes med Læren om Djævelen antaget en ganske eiendoms-
 melig Skikkelse: der opkom Forestillinger om, at man kunde slutte en Pagt med de onde Bæseners Fyrste og derved tilvende sig selv Fordele, tilsvie Andre Skade; — derfra Hexeprocessernes Rædsel, som man vil paa-
 byrde den christelige Religion, fordi den indeholder Læren om Djævelen. Unægtelig blive hine en evig Plet for Christenheden; men man vogte sig for at betragte den christelige Lære selv istedetfor dens Mis-

forstaaelse*) og Misbrug som Kilden til de ovennævnte Ulykker og Skjændsler. Meningen om at kunne øve Trolddom ved den Ondes Bistand, finder ingen Berettigelse i Jesu og Apostlernes Udsagn.

Men havde ikke Jesus dog kunnet forudsee al den Ulykke, som Læren om Djævelen i det Mindste misbrugeligen vilde foranledige? og kunde han derfor ikke bestemtere have erklæret sig, noie have angivet Grændserne, hvor det Sande og Falske berøre hinanden, og saaledes forebygget Misbrugen? — Denne Fordring lod sig imidlertid gjøre ogsaa med Hensyn til alle andre Lærdomme, blandt hvilke der ikke let findes nogen, som jo ved menneskelig Skyld kunde være og er bleven misforstaaet og misbrugt. Skulde den christelige Sandhed tilegnes med Frihed og Forstand, da maatte der ogsaa blive Mulighed aaben for Bildfarelse og Uforstand. Navnlig lader den religiøse Dvertro sig ikke udrydde ved Demonstration og Dp-lysning (hvad mange høitdannede Menneffers Dvertro beviser baade i Oldtid og nyere Tid), men kun derved, at der bliver lagt en ny Grundvold og den religiøse Trang tilfredsstillet paa en sand Maade. Saaledes søgte ogsaa Jesus paa sand pædagogisk Maade at op-

*) Hvilken Fornuftig vil f. Ex. give Bibelen Skyld for, at en Borger i Torgau (i Sachsen) i Aaret 1572, paa Grund af Matth. 18, 8. afbug sin Haand med en Dre, eller at mange Gjendøbere formedelst Ordet: „Bliver som Børn!“ anstillede sig som Børn, legede og gjorde Børnefregter.

hæve det Bildfarende og Skadelige, som Tro paa Djævelen førte med sig, ikke ved Theorie og Dplysning, men i Gjerningen, ved at fremstille sig som Overvinder af Mørkets Rige, ved at helbrede de Dæmoniske og ved at forløse de Troende fra Syndens Magt og den Frygt og Angst, som ledsager den — ligesom ogsaa Apostlerne viste, at man med Troens Skjold og Aandens Sværd kunde trostigen afværge alle onde Aanders Angreb (Ephes. 6). Derfor uddannede sig snart hos de ældste Kirkelærere den eienommelige Anskuelse, at de onde Aander endnu kun i Hedendommen dreve deres Spil, medens de Christne derimod vare sikrede derved, at Christus havde overvundet dem. Og hvormeget den moralsk skadelige Indflydelse af Troen paa onde Aander bliver lammet ved en levende Tro, er klart af Luthers Exempel, som stod i Formening om, selv personlig at have erfaret Satans Angreb, men overvandt dem ved sin levende Tro paa Gud og Kristus og bevarede Aandens Mod og Munterhed.

Hvad navnlig Trolddom og Hexeri angaaer, da have i tidligere Dage fra selve den christelige Kirke forskjellige Stemmer ladet sig høre derimod. Christelige Kirkeforsamlinger endnu før Constantin den Store erklærede Trolddom for aldeles uchristelig, og de christelige Keisere Constantin, Valentinian og Gratian lod udgaae skarpe Love derimod. I femte Aarhundrede ivrede flere Kirkelærere imod Hexeriet som en hedensk Bildfarelse,

og den longobardiske Konge Rothar forbød at dræbe Nogen paa Grund af Hereri, fordi den Christne ikke burde troe saadanne Ting som dem, man tillagde Herene. De Tydskes Apostel, Bonifacius, sagde: „Hvilke ere Djævelens Gjerninger, som I have fra- sagt Eder ved Daaben? De ere: at drive Afguderi, at omgaaes med Trolddom og Sandfigeri, at troe Hæxe og Varulve; de, som gjøre dette, skulle ikke naae Guds Rige.“ Først efterat Araberne havde bragt den orientalske Magie til Vesterlandene, tog ogsaa denne Overtro meer og meer Overhaand, omendstjændt ogsaa da anseete Kirkelærere gjorde Indsigelse; og først fra det 10de Aarhundrede af, da den sande Christendom stedse blev mindre kjendt, og efter Korstogene, ved hvilke saamegen orientalsk Overtro kom til Europa, findes hyppigere Hæxeprocesser, dog længe kun for verdslige Domstole. Der udtrykker sig alligevel i disse den sædelige Afsky for det (formeentlige) Samfund med det Ondes Rige. At en saa dybt rodfæstet Forestilling ogsaa vedblev at virke efter Reformationen, derom maa man ved det daværende Ubekjendtskab mod Naturlovene ikke undre sig. At just Protestanterne skulde have med størst Haardnækkhed drevet Hæxeprocessen, er ikke beviist: men det er vist, at to protestantiske Lærde i det 17de Aarhundrede, Balthasar Becker og Christian Thomasius havde givet den det første Stød, og den sidste Hæx blev, saavidt man veed, henrettet i det katholske Canton Glarus i Schweits 1780.

Lader os nu vende os til en anden Side af den christelige Verden. „Vi ville ikke frakjende Christendommen“ — høre vi stundom Kunstvennerne sige — „dens store Fortjeneste af Videnskaben og Intelligentsjens Dannelselse; men Kunsten har dog vel ikke vundet, men snarere tabt ved Christendommen. Har ikke Christendommen allerede i sine tidligste Repræsentanter traadt fjendtlig op mod Kunsten, har ikke christelig Iver øvet Bandalisme mod Alderdommens herlige Mindesmærker? Tor den christelige Kunst vove at stille sig ved Siden af den græske Genius's Frembringelser? Have ikke Grækerne leveret det Uovertræffelige og virkeligjort Kunstidealet, saa at der ikke bliver den christelige Kunst andet tilovers, end at sidde ved Mesterindens Fødder?“

Dg om nu ogsaa den christelige Verden i Henseende til Kunsten virkelig skulde staae tilbage for Alderdommen? Er Kunsten da det høieste Maal for aandelig Udvikling, saaledes som mange Kunstforgudere mene —? Vel er den en Blomst og Brydelse for det aandelige Liv, men ikke den høieste: over det Skjønne staaer det Gode og det Hellige. Dengang nu, da Christendommen traadte ind i Verden, „dengang var Intet helligt, uden det Skjønne“*); og det Skjønne var ved Kunstens Udartelse sjunket ned til Tjeneste for sandselig Lyst. Det var derfor naturligt, at Christendommens strænge sædelige Aand erklærede sig fjendtlig mod den hedeniske Kunst og dens Billeder, fordi den deri kun saae en Støtte for Afgudstjenesten og en Moder til sandselige Lyster, netop ligesom senere Reformationen i sit Extrem, Billedstormeriet, var rettet mod den Deel af den katholske Cultus, hvori Kirkens Fordærvelse fremtraadte meest paafaldende og fandt sin rigeste Næring. Kan man undre sig over, efterat den gamle Verden havde beruset sig af den jordiske Skjønheds Tryllebøger,

*) Damals war nichts heilig als das Schöne.

Schiller, Die Götter Griechenlands.

efterat man, som hos Grækerne havde tilbedt en Yngling, efter hans Død i et Tempel, blot fordi han var skøn, kan man undre sig over — at nu den christelige Verden overhovedet blev mistroisk mod den sandseelige Skjønheds Tillokkelser overhovedet? Derfor tænkte den første Kirke sig det Hellige snarere i Modsætning til det Skjønne end i Forbindelse dermed, og det var endogsaa i Begyndelsen herskende Anskuelse, at Christus havde havt en udvortes hæslig Stikkelse, for ved denne Modsætning desto stærkere at fremhæve hans indre Skjønhed. Denne Anskuelse maatte meer og meer tabe sig, altsom Modsætningen mod den hedenske Verden tabte sin Betydning. Naar det er Kunstens Bæsen og Bestemmelse at forklare og forherlige det Jordiske og at afdrage Menneskets Opmærksomhed fra den sandseelige og indskrænkede til en høiere, ideal Verden, da maatte den netop ved den christelige Religion, som har opladt den oversandselige Verden i dens fulde Lys, erholde en høiere, eiendommelig Charakter. Desforuden er i denne Religions historiske Indhold, ligesom i en rig Knop, indesluttet en Fylde af kunstneriske Dan- nelser.

Vel frembyder en saa aandelig Religion som Christendommen den digterigste Phantaste en Gjenstand mindre end det græske Gudvæsen, og i den eensidige Betragtning heraf var det, at selv en Digter som Schiller i sit bekjendte Digt: „Die Götter Griechenlands“ beklager de græske Guders Flugt, som om disse „ved deres Forsvinden havde taget alt Skjønt og Høit med sig, alle Farver, alle Toner, og som om kun det sjælløse Ord var blevet tilbage.“ Men hvor usand og skjæv denne Paaastand er i sin Almindelighed, beviser allerede Digterens egen med alle Farver og Toner rigt smykkede Poesie. For den Christne gives der ikke, som Schiller klager, nogen „gudsforladt Natur“, ikke nogen „Verden, som holder sig ved egen Svæven“ ic., da de Christnes Gud meget meer bærer alle Ting ved

sit mægtige Ord, og den hele Natur viser sig for den Troendes Die som en Verden fuld af Symboler paa det Usynlige og Uendelige. Hedendommen har forgudet Naturen i og for sig, dens enkelte Kræfter og Virkninger og gjort den levende med tomt Phantasievæsen. Christendommen har aandeliggjort den og lært at opfatte den saavel i dens Totalitet som i dens enkelte Phænomener som et Speil af Guddommen, som Symbol paa den guddommelige Magt, Kjærlighed og Wiisdom.*)

*) Schiller har i et Brev til en af sine Venner (til Körner, Juledag 1788) i Anledning af hiint Digt yttret: "Den Gud, som jeg i Digtet Grækenlands Guder stiller i Skyggen, er ikke Philosophernes Gud, heller ikke den store Højs velgjørende Drømmebillede, men det er et af mange daarlige og skjæve Forestillingsmaader sammenslydt Misfoster." — Tydeligere sagt, burde det have heddet, at den Gud, som hist var stillet i Skygge for den græske Gudefreds, var ikke Bibelens levende Gud, men den poesiøse, abstract theistiske Gud, der tænkes deeltagelsesløs ligeoverfor Naturen, ligesom Kunstneren ligeoverfor sit færdige Kunstværk. (Men til Schillers Tid var imidlertid "Philosophernes Gud" i Almindelighed netop en saadan Gud; medens den Gud, som Schiller kalder "den store Højs velgjørende Drømmebillede," tilsidst dog er den levende, personlige Gud, som Digteren, misledet af Tidens Philosophie ofte ikke kunde eller vilde kjende). Hagenbach, Kirchenblatt f. d. reform. Schweiz 1848, No. 10.

(Fortsættes.)

G. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 11te November 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Derfor er der i den christelige Verden ogsaa fremtraadt en dybere og sjælsfuldere Naturbetragtning. Naturskildringerne af endog kun middelmaadige christne Digtere ere langt mere tiltalende, end f. Ex. en Virgils. Det Ahnelsesfulde og Sentimentale i Naturen forblev tilsluttet for den gamle Verden, som stræbte efter plastisk Bestemthed; medens den nyere ligesom forvandlede sine Følelser til Naturgjenstande og i dem erkjendte en Reflex af Stemninger og Sindstilstande. Derfor er ogsaa af de Nyere Landskabsmaleriet uddannet i en Retning, som de Gamle ikke kjendte. Medens de

Gamle betragtede Landskabet kun som Skueplads for menneskelige Handlinger og Tilstande, beholdt det for de Nyere et selvstændigt Værd, og Følelsen søgte sit Udtryk selv i Skjernes, Luftens, Vandets, Bjergenes o. s. v. Charakter.

Hvad overhovedet angaaer det sædvanlig paa-
 staaede Fortrin, som Kunsten i Alderdommen skal have
 havt fremfor den nye Tids, da beroer dette væsentlig
 paa Betingelser, der vel kun sjelden forbinde sig saa
 gunstigen, som Tilfældet var hos det græske Folk, hvor
 den rene klare Himmel, det milde Klima, Folkets
 aandelige Elasticitet, Fristaternes politiske Forhold og
 Velstand ligesaavel som Kunstmaterialets Fortrinlighed
 virkede tilsammen for at hentrylle Skjønheden i tusinde
 Billeder for Samtidens og Efterverdenens Dine. Og
 naar et Folks hele Kjærlighed og Lidenskab fortrins-
 viis har vendt sig mod een Green, naar det, saa at
 sige, var dette Folks verdenshistoriske Opgave, at reali-
 sere Skjønhedens Ideal: da tør man ikke undre sig,
 at det har præsteret noget saa Fuldkomment, som
 det ikke endnu blev forundt den christne Verden at
 naae, og at det i denne Green af aandelig Produc-
 tion ogsaa for den christelige Tid, som fortrinnsviis
 har at realisere det Hellige, vedblev at være Mønster.
 Men man forglemme ikke heller, at den græske Kunsts
 Historie ligger for os som et fuldendt, affluttet Hele,
 medens den christelige først sildigt Comtrent 12 Aar-

hundreder efter Christus) begyndte at udvikle sig paa eiendommelig Maade.

Alligevel behøver den christelige Kunst, saavidt den hidtil har udviklet sig, dog ikke at sŕye Sammenligning med den gamle. Om det endogsaa maa indrømmes, at den christelige Tids dannende Kunst for den største Deel staaer tilbage mod de antike Former s Reenhed og Fuldendelse, saa har Christendommens aandelige og aandeliggjørende Indskydelse aabenbaret sig saameget meget mere i andre Henseender. En fin og af Beundring for Alderdommen glødende Kunstdommer*) siger: „Hvorvidt ogsaa Grækerne bragte de i det Skjønne og selv i det Sædelige, kunne vi dog ikke tilstaae deres Dannelse nogen høiere Charakter, end en rensat og forædlet Sandfælsheds — forståer sig i det Hele og i det Store.“ Ved Christendommen derimod blev det aandelige Princip, Betydningen af Ideen hævet frem for den tidligere sandfælske Anskuelse.

Medens Middelpunktet for den gamle Kunst er Naturen, den naturlige, legemlige Skikkelse, er derimod den frie Aand det i den christelige Kunst, og den uendelige Rigdom af dens Bevidsthed og Fornemmelser er en rig ideal Verden. Hist bliver det Aandelige legemliggjort, fremstillet i sandfælsk Skikkelse, her mere det Jordiske, Sandfælske aandeliggjort og forklaret, Skik-

*) Schlegel i sine Forelæsninger over dramatisk Kunst og Literatur 2den Udg., 1ste D., S. 18. ff.

kelsen bliver til Anthydning af det Overjordiske, Uendelige. I den christelige Verden er Phantasten bleven friere, mere ulegemlig. Den høie Betydning, som Menneskets Personlighed og Frihed har erholdt ved Christendommen, har ogsaa her gjort sin Indflydelse gjældende. Derfor træder i den christelige Kunst det Charakteristiske, det Personlige synligere frem end i den gamle. De christelige Kunstidealer ere tillige sædelige Idealer, i hvilke det hele Livs høiere Betydning udtrykker sig.

Disse Indflydelser af Christendommen aabenbare sig fornemmelig i det Kunstgebet, som er det umiddelbare Udtryk for den dybere Bevidsthed — i Poesien. I den er fornemmelig ved Aandens og Kjærlighedens Aabenbarelse en ny Verden af dybere Følelser og inderligere Anstuelser bleven opladt. Vi beundre hos de Gamle den skønne Simpelhed, Klarheden og Besindigheden, Jevnmaalet, det Livskraftige og Objective i deres Fremstilling. Men deres Poesie er dog i det Hele meer en Reflex af den endelige Verden, uden at Gemyttet bliver virkelig tilfredsstillet og forsonet ved Blikket ind i Tingenes høiere, oversandskelige Ordning, mere en Fremstilling af det Udvortes, end af indre Sindstilstande. Derfor indtager Lyriken en saa betydelig Plads i den christelige Poesie. Ved al Mangfoldighed af den græske Lyriks Indhold og Rhythmus mangler der den dog hiin Følelsens Dybde og Inderslighed, som findes i den christelige Verdens sentimen-

tale og romantiske, især i dens religiøse Poesie. I den udtaler sig det menneskelige Hjertes Vel og Vee i en Dybde og Mangfoldighed, i den rører sig en Længsel og Begeistring, en Omhed, en Ynde, en verdensovervindende Stilhed og Kraft, som man ikke let vil træffe andensteds. Den viser fornemmeligen, hvilken Rigdom af den indre Verden med Smertens, Længselens, Glædens, Kjærlighedens mangfoldigste Følelser blev opladt ved Christendommen.

Meer endnu end Poesien er Tonekunsten skiftet til at udtrykke det dybere, ved Christendommen vakte Følelsesliv, det Udflugelige og Ahnelsesfulde i Menneskebrystet. Uden Forbillede i den udvortes Naturverden opreiser Musikken det usynlige Skjønheds Rige i Tiden. Derfor erholdt den sin Fuldendelse i den christelige Verden, hvorimod de Gamles Musik nærmest skyldte Forbindelsen med Poesie, Mimik og Dands sin Betydning. Den manglede Uddannelse af Harmonien ved Instrumentalmusik. Den rene Musik d. v. s. Tonen som det umiddelbareste Udtryk for Følelsen, uafhængig af Sproget, er først bleven uddannet og fuldstændt i den christne Verden.

Den samme Christendommens Grundcharakter, Retningen paa det Gemyttlige og Overjordiske, har ogsaa givet Maleriet den høie Betydning og eiendommelige Fuldendelse i den christelige Verden. Da denne Kunst ikke har at gjøre med det Legemlige, Gribelige, men med Aandens Tilsvarende, Lyset og dets Phænomener

i Farveverdenen, og ved at fremhæve Sjælens Udtryk fremfor den ydre Skikkelse meer tiltaler Indbildningskraften end den udvortes Sands: saa egnede den sig fornemmeligen til at fremstille den christelige Histories Idealer overensstemmende med deres overjordiske Charakter, og har, f. Ex. i Billedet af Guds sønnen og hans jomfruelige Moder, naaet op til en høi Forklarelse af det jordiske Stof. Medens Grækerne bragte det til høi Fuldkommenhed i Tegningen, hvad der hang sammen med deres plastiske Sands, da gjældte i den christelige Kunst Sjælens Udtryk meer end Skikkelsens Skjønhed; og det Gemytlige kunde først i det Klar=Dunkle finde sit fulde Udtryk, hvortil man ikke finder noget Spor i de Gamles Maleri.

Endelig har i Bygningskunsten, hvor det ikke mere gjaldt om at opføre et Tempel for den synlige Gud, men at udtrykke Længselen efter det Uendelige, den fremherskende Retning mod det Usynlige legemliggjort sig i de beundringsværdigste Værker, i hine Middelalderens Domkirker, der synes ligesom organiske Værker fæstede med deres faste Grundvold i Jorden, medens de slanke Sviler og spidse Buer stræbe op mod det Uendelige, som om de skulde tjene den længselsfulde jordiske Pillegrim som Fører til Guds Throne, og der ved deres dybtænkte Plan og Konstruktion, ved Forbindelsen af den høie Alvor med Formens Lethed og Mangfoldighed, ved det imponante Indtryk udenfra og

den magiske Belysning indenfor opfyldte Gemyttet med Ahuelser om det Ewige og Uendelige.

Kun i Billedhuggerkunsten (Sculptur, Plastik) synes Prisen at maatte tilkjendes de Gamle, da den blev begunstiget deels ved deres eiendommelig religiøse Anskuelse, deels ved det antike Livs større Naturlighed og Røgenhed, som modstrider den christelige Sands. Den christelige Aands Retning indad og Stræben efter Sjælens Udtryk kan ikke saa fuldkommen tilfredsstille sig i Plastiken, hvorimod den meer udadvendte græske Genius netop heri har frembragt det Fuldkomneste. Imidlertid have Thorvaldsen og Danneberg vist, hvilken Fulvændelse Billedhuggerkunsten ogsaa hos os kan faae.

Saaledes har Christendommen ligeledes omdannet Kunsten paa en Maade, der, om den endog i enkelte Henseender staaer tilbage for den gamle, i andre har eiendommelige Fortrin fremfor denne. Dog er Christendommens æsthetiske Betydning, der af Mange (s. Ex. af Chateaubriand i hans *Génie du Christianisme*) altfor udelukkende tages til Maalestof ved dens Bedømmelse, jo kun een Side, der vistnok ved Menneskets harmoniske Gjennemtrængelse af den christelige Aand ogsaa vil vise sig virksom, men dens Hovedhensigt er og bliver dog den sædelige Fuldkommenhed, Verdens moralske Omdannelse; i saadanne Virkninger har den fejret sine skjønneste Triumpher over de gamle Religioner og fornemmelig derved fortsat bevist sig som Jordens Salt.

Men mod Christendommens moralske Indflydelse paa Menneskehedens Dannelse har man beraabt sig paa de mange Exempler af Laster og Udsvævelser, af Grusomhed og Haardhed, af alle Slags Forbrydelser, som ikke mindre fandtes blandt de Christne end blandt de gamle Hedninger, medens der paa den anden Side iblandt de sidstnævnte ikke manglede Mønstre paa de Dyder, som den christelige Lære anbefaler. Paa Grund deraf har man stundom hørt Yttringer om, at Christendom og Hedendom i Henseende til deres moralske Virkninger omtrent holdt hinanden Ligevægt, og at Menneskeheden i den christelige Tid ikke var bleven dydigere og sædeligere, men Lastefuldheden ved fremstridende Cultur kun havde faaet et mildere udvortes Anstrøg.

(Fortsættes.)

G. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredstydtyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 18de November 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

Herved maa nu først bemærkes, at overhovedet ved en saadan udvortes Sammenstilling ikke kan vindes noget reent Resultat, da de Betingelser, hvortil Christendommen i sin Virksomhed var bunden, ikke ere blevne tagne med i Regningen. Hvilken Masse af Raahed og Mørke havde Christendommens Aand at overvinde hos de germaniske og nordiske Nationer, indtil den kunde lægge sin milde, helliggjørende Kraft for Dagen paa ivinesaldende Maade! Hvor længe var selv dens sande Væsen miskjendt og urigtig fremstillet. Og da nu dens Glands atter brød frem ved Reforma-

tionen — hvilken Kamp mellem de politiske Interesser forhindrede ikke da endnu i lang Tid de neppe fremskridte moralske Frugter af det evangeliske Sindelag at udfolde sig. Christendommens Udviklingsgang har imidlertid viist sig, lig Løbet af den gennem Nattens Mørke fremtrængende Sol, som en stadig Fremskriden til renere Udfoldelse af dens hellige Aand, hvor Synden og Mørket vel driver sit Bænk ved Siden af, og hvor der vel ogsaa af og til viser sig Tilbagefald til det gamle Barbari, men hvorfra dog atter den bedre Aand stedse igjen hæver sig frem og sætter en Dæmning mod Fordærvelsens Strøm. Underledes var det hos Grækerne og Romerne. Her sank med den tiltagende sædelige Fordærvelse ogsaa den religiøse Tro. Da Nationalære, Borgerpligt, Fædrelandskjærlighed, hvorpaa fornemmelig den tidligere sædelige Tilstand grundede sig, tabte deres Virksomhed, da Forholdene stedse bleve mere forviklede og den borgerlige Ulighed stedse traadte stærkere frem, da formaaede heller ikke Religionen mere at give noget Hold; derfra den dybe sædelige Fornedrelse i Grækenlands og Roms sildigere Tider.

Hvad de nyere Grækernes Moralitet angaaer i Sammenligning med Tyrkernes, da kunde Christendommen ikke uhindret øve sin Virksomhed hos et Folk, der smægtede under saa langvarigt Tryk og som saa sig berøvet saamange Midler til aandelig Uddannelse; og er det forunderligt, at de Undertrykte ikke ere meget

bedre, ja ofte slettere end Undertrykkerne, naar Trædsskhed og Troløshed ere blevne Nationalsfeil? De Christne i Asien og Abyssiinien — have ofte ikke Mere, end netop Navnet af Christne, savne næsten ganske de christelige Dannelsesmidler, navnlig Kundskab til Evangeliet, og føre, da de staae under Hedningers eller Muhamedaners Herredømme, uden levende Forbindelse med den almindelige christelige Kirke, kun et tarveligt aandeligt Liv. Og dog ere blandt de orientalske Christne atter de, blandt hvilke sammenligningsviis dog findes meest kirkeligt og theologisk Liv, og hos hvilke Prædikenen udgjør en væsentlig Bestanddeel af Gudstjenesten — Armenierne, de meest dannede og have Rygte for renere Sædelighed.

Det maa fremdeles ikke oversees, at ved de simple Livsforhold og den større Lethed i at skaffe sig de første Fornødenheder, saaledes som det f. Ex. var Tilfældet ved Staternes Begyndelse i Alderdommen, fandtes der mindre Fristelse til de mangeslags Forbrydelser, som i vore Dage fremgaae af det borgerlige Selskabs complicerede og vanskelige Forhold; og at hos andre Folkelag, f. Ex. Hinduerne, Hjertets elskværdige Egenskaber mere ere en Folge af deres Temperament end af deres sædelige Villieskraft.

Imidlertid kan det ikke være vor Mening at ville nægte eller forsøkke alle de Rædsler og Forbrydelser, som allerede ere begaaede eller begaaes i den christne Verden. Evangeliet har jo dog ingen tvingende Magt

over Hjerterne, men henvender sig til Menneskenes frie Villie; det er jo som enhver Guds Gave underkastet Misbrug ved menneskelige Lidenskaber, hvilke have fordreiet de helligste Bud, forvandlet lægende Trost til dræbende Gift, gjort Kjærlighedens Religion til Tyranniets Redskab, til den borgerlige Ordens Fjende, til Morder af Sandhedens Vidner og forvandlet Himmelens Datter til en bloddryppende Megæra. Men man maa adskille Principet og Tilfætningerne af menneskelig Syndighed, Manden og Kjendsgjerningerne, de tilfældige og de væsentlige, eiendommelige Virkninger. Man maa fremdeles agte ikke blot paa Handlingerne, men fornemmelig paa den sædelige Dom, saaledes som den har dannet sig ved Religionen. Og her viser sig da en betydelig Forskjel mellem den gamle og den christelige Verden.

Vi beundre Grækeres og Romeres Stordaad, vi skjænke saa mange af Alderdommens ved Dyd og Retfærdighed, ved Troskab og Samvittighedsfuldhed udmærkede Mænd vor Beundring og Hviagtelse; vi finde hos de Gamle saamange herlige Exempler paa de elstværdigste huslige og borgerlige Dyder. Men var det Gode hos dem en Virkning af deres Religion? Kun i meget indskrænket Forstand. De Gamles Moral var ikke som den christelige bygget paa Religion; Mythologien og det Rituelle i Gudstjenesten havde Intet at gjøre med det sædelige Sindelag. Det var Menneskets bedre Natur, den medfødte sædelige Bevidsthed og den

naturlige, i ethvert Menneſſebryſt indplantede Tro paa det Guddommelige eller de naturlige Drifter, Kjærligheden til Forældre, Børn, Slægtninge, Kjælgjerrigheden, ſom drev dem til at gjøre det Gode og at lade det Onde. I de græſke Guder var ikke Moralloven, men Forſtandigheden, Snildheden, phyſiſk Magt o. d. L. perſonificeret; fra hiin vare de endog frigivne. Beltroede ogſaa de Gamle paa en nidkjer Gud, ſom belønnede det Gode, ſtraffede det Onde, ja deres Guder viſte ſig ſom Hævnerne af Meened, ſom ſtrænge Opſynsmænd over Gjaſtfrihed, ſom Beſkyttere af den offentlige Tugt og Orden, iſær Zeus ſom Retfærdighedens Hævder. Og ſaadanne Foreſtillinger maatte i det Mindſte indgyde en hellig Sky for grovere Forbrydelſer og Misgjerninger og holde den raae Natur i Tømme. Men hele Forholdet til Guddommen var mere et retligt, udvortes, intet ſandt ſædeligt, havde intet Henſyn til det Inderſte i Gemyttet og Sindelaget. Kun for Borgerdyder, for Opfyldſe af Statspligterne gaves der endnu religiøſe Motiver, men ikke for Helliggjørelſen af det Indre. Derpaa havde Mythologien ingen Indflydſe. Syndens indvortes Ureenhed blev ikke ved den bragt til Bevidſthed, men der lærtes kun en udvortes Afſonning ved Offre, Reuſelſer, eller ved Tildragelſer, ſom anſaaes for Gudernes positive Straffe. Til den Foreſtilling, at Lighed med Gud ſkulde være den ſædelige Stræbens Princip og Maal, havde kun Plato hævet ſig.

Ja den græſke Religion kunde i viſſe Henſeender

kun vøe en skadelig og besmittende Indflydelse paa Sædeligheden. Thi der gaves ikke let nogen Last, som jo kunde finde sin Undskyldning ved en Guds Exempel, saaledes som da ogsaa i de Gamles Lystspil indføres Personer, hvilke beraabe sig derpaa. Derfor dadlede allerede Plato Fortællingerne om Guderne, fordi de forledede de Unge til Hævn, Mord, Røveri, Drukkenskab o. d. l. Især erholdt Sandseligheden, Belystten derved endog en kjærkommen Anbefaling og stedse ny Næring, at Mytherne vare fulde af Gudernes Kjærligheds- handler, at Bolersker vare mange Guddommes Præst- inder etc. *) Derfor sagde allerede en Ven af Socrates (Antisthenes), fuld af Harme: „Kunde jeg blot fange Aphrodite, ***) jeg vilde gjennembore hende med Kastespydet, saamange af vore ærbare Qvinder har hun forført.“ Man maa undre sig over, at en saadan Religion ikke virkede endnu fordærveligere; men Naturen var stærkere, end Guderne, Hedningen oftere dydigere, end Gjenstanden for hans Tilbedelse. Man tilbad den ægteskabsbrydende Jupiter og beundrede den afholdne Xenocrates; den tugtige Lucretia bad til den bolerske Venus.

Maa man end derfor indrømme, at Christen-

*) I mange hedenske Lande var det, Skik, at Qvinderne offrede deres Kydskhed til Vere for visse Guddomme. Man sammenligne Pauli Uttringer om Hedendommens usæd- lige Virkninger, Rom. 1, 24—32.

**) Det græske Navn for Kjærlighedsqubinden (Venus).

dommens sædelige Aand endnu ikke i Virkeligheden har vundet den gjennemgribende Indflydelse, som den kunde og skulde have, at meget mere dens Kraft ogsaa i den christelige Verden stedse brydes igjen ved den menneskelige Naturs almindelige Syndighed (ihvorvel den, som siden hen skal vises, har umistkiendelig godtgjort sin Magt i mange Kjendsgjerninger og Phænomener af det offentlige og hushlige Liv) — saa er det i det Mindste uomstrideligt, at den sædelige Dom i den christelige Verden er bleven langt renere, bestemtere og strængere, det Onde opfattet dybere og rigtigere, og Dyden selv har erholdt en renere og høiere Charakter.

De skarpsindigste græske Tænkere trængte ikke ind til den sidste Grund for det Onde og Synden, den menneskelige Villies Bortvendelse fra den guddommelige, den menneskelige Bevidstheds indre Tvedragt med Gudsbevidsthedens; det Onde var dem en Ufuldkommenhed, som nødvendig klæbede ved den endelige Natur, og bestod, efter deres Anskuelse, blot i Aandens Bedaarrelse af Sandseligheden; deraf de gjentagne Klager over sammes Herredømme, medens den indre Fiende forblev skjult for deres Bevidsthed, og derfor var Befrielse fra Materien deres Dnskers sidste Maal.

Der manglede dem det strænge Begreb om Helighed, om et Liv i Gud, om en fuldendt Sædelighed, Et fuldkommen syndsfrit Liv holdt de for umuligt, som det vel ogsaa maatte være, førend Frelseren virkelig

gjorde det i Gjærning. Bevidsthed om Den, hvis hellige Aand bedrøves ved den ringeste syndige Tilbøielighed i det Indre, Hensyn til den sædelige Verdensorden og Kjærlighed til Gud, hvad der hos saamange ædlere Christne er det ledende Livsprincip, var ikke den herskende Driveffter til deres Gjøren og Læden. Motivet og Brændepunktet næsten for al Anstrængelse og Virksomhed i Alderdommen var det jordiske Fædreland og Kjærligheden til samme, hvorimod Bestræbelsen i den christne Verden blev vendt mod et høiere oversandsfeligt Rige. I Hedendommen blev det høiere Værd lagt paa Handlingen, i Christendommen paa Sindelaget. Efter Philosophernes Lære stod den intellectuelle, philosophiske Dannelse høiere, end den sædelige, hvorimod det forholder sig omvendt efter den christelige Verdens Dom.

(Fortsættes.)

C. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredstydtyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 25de November 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Fortsættelse.)

En Mangel og Afstumpning af den sædelige Dom i Hedendommen viser sig i forskellige Exempler paa en paafaldende Maade ligeoverfor Christendommens sædelige Strængthed. Hedningen betragtede en Mængde Handlinger, hvoriblandt ofte grove Laster og Udsvævelser, som sædelig-ligegyldige, hvorimod de første christelige Lærere, efter Jesu og Apostlernes Anviisning, med skjærpet Blik fordømte Meget, der hidtil havde gjældt for tilladt. Medens selv store og berømte Mænd i Oldtiden ingen Samvittighed gjorde sig af Udsvævelser i sandelig Kjærlighed, udmærkede sig de første Christne,

der vare blevne vante til at betragte Legemet som Tempel og Redskab for den hellige Aand, ved Kydsfthed og Sæders Reenhed. Christendommen viste ogsaa sin Indflydelse i de christne Keiseres Love, der straffede strengt sædelige Overtrædelser, som i ovennævnte Henseende forhen vare hengaaede uændset.

Selv mord, imod hvilket den christelige Aand saa afgjort udtaler sig, blev ikke blot fuldbyrdet af Alderdommens største Mænd, men ogsaa anbefalet af stoiske Moralister som en roesværdig Handling. Aristoteles billiger Hævn gjerrighed. Lovene for streng Sandruhed bleve ikke anerkjendte selv af Alderdommens sædeligste Lovgivere, især af den Grund, fordi den almindelige Mennefsværdighed ikke endnu var kommen til Bevidsthed. Plato billiger Løgnen ligesom et Lægemiddel, hvoraf de Regjerende kunne betjene sig til Mængdens Opdragelse. Derimod har først Augustinus stillet Sanddruhedens strænge Pligt i det rette Lys fra det christelige Standpunkt af. Og hvormeget ogsaa den romerske Stols Sophistik ved den Grundfætning: at man ikke skulde holde sit Ord mod Kjættene, forsyndede sig derimod, hvormeget end den jesuitiske Casuistik forvirrede alle den rene Morals Begreber: altid har den christelige Bevidsthed atter igjen domfældt slige Udværter og gjenoprettet den sædelige Doms Strængighed. Selv til de største Fordærvellsens Tider er dog altid i den christelige Kirke bleven hørt alvorlige Sædelighedsprædikanters Stemme, hvilke svang

Lugtens Svøbe over deres Samtidige og fremstillede i deres Person den fordærvede Slægt Mynstret paa sædelig Strængthed. Og denne sædelige Dom er nu bleven en Magt iblandt os, hvilken selv den Lastefuldeste maa frygte, og for hvis Skyld Udaadsmanden i det Mindste maa søge at forskjønne sine Gjerninger — et Beviis paa, hvormegret i det Mindste den almindelige Tænkemaades og den offentlige Doms sædelige Atmosphære er bleven rensket.

Fordi Statslivet hos de Gamle var den høieste Form for den menneskelige Udvikling, indesluttede Retfærdigheden alle andre Dyder i sig; men efterat Guds forløsende Kjærlighed har aabenbaret sig i Kristus, blev i den christelige Verden Kjærligheden til al Fuldkommenheds Indbegreb. I Stedet for Tap-
perhed, Maadehold, Klogskab — disse de Gamles Cardinaldyder — traadte Troen, Kjærligheden, Haabet. Ifølge de Gamles Moralsystemer var Dyden enten en klog, paa Nydelse beregnet Egoisme, eller blot Ligevægten mellem Formegret og Forlidet, eller, som hos Stoikerne, en overmenneskelig Dristighed, som vilde overbyde selv Guddommen. Det Vædlest af den hedenske Dannelselse viser sig i Maadeholdet og Selvbeherskelsen, hvorfor Overstriften paa Templet i Delphi: „Intet formeget!“ er saa betegnende. Men Christendommen udviklede ikke blot hiin Selvbeherskelsens Kraft, der selv er et christeligt Element, men en høiere, frigjørende, aandelig omdannende

Guds kraft. Grækernes Sædelighed bestod mere i et vist naturligt Maal, i en Kræfternes Ligevægt, og havde derfor, naar denne Ligevægt blev forstyrret, ikke mere noget fast Hold. Den christelige Lydighed derimod er grundet paa den evige Grund, Kjærlighed og Lydighed mod Gud. Der manglede Hedendommen den ægte, af Følelsen om sædelig Ufuldkommenhed udspringende Dm myg h e d. Vel findes der stundom Anklang heraf hos de Gamle, men nærmere viser det sig, at det mere er Underkastelsen under en Skjebne, end Bevidsthed om sædelig Ufuldkommenhed, som her danner den sidste Grund.

Vel findes der ogsaa hos de Gamle, især hos Stoikerne, herlige Moralsætninger, der kunne sættes ved Siden af de christelige. Men de formaaede dog ikke at omdanne Verden, fordi der manglede dem det indre Livsprincip, den sædelige Kraft, hvilken de først kunde erholde ved de sædelige Kjendsgjerninger i Jesu Liv. De enkelte Straaler af det Hellige, der ogsaa i Hedenskabet allevegne give Vidnesbyrd om Menneskets Slægtsskab med Gud, kunne ikke blive virksomme i det offentlige Liv, fordi de altid igjen bleve undertrykte ved den herskende Naturforgudelse.

Men om endog allerede Rensningen og Skjærpelsen af den sædelige Bevidsthed ved Christendommen er, som vi have viist, en stor Binding, bør vi dog ikke blive staaende herved; men en endelig Betragtning af Historien viser ogsaa, hvorledes Christi Aand har

aabenbaret sin helliggjørende, ombannende Kraft i virkelige Kjendsgjerninger, i Handlinger, Anstalter, Sæder og paatrykket Verden sit Bræg.

Som Christendommens ædleste og eiendommeligste Frugt maae fremfor Alt Kjærligheden nævnes, der deels i de første Christnes Liv dannede en saa paa-faldende Contrast mod den hedenske Verdens herskende Egoisme, deels endnu godtgjør sin Kraft paa saamange Maader. I ingen Religion viser Gud sig saa ganske som den hellige, forbarmende Kjærlighed som i den christelige, og ved denne Forestilling om Gud som den elskende, selv sin Son af Kjærlighed hengivende Fader og ved den for Menneskeheden sig op-offrende Frelseres Exempel maatte ogsaa Kjærligheden blive det beslættende Princip i de sande Christenmenigheder. Før Christdommen viser sig Kjærlighedens Idee kun som Ahnelse i Digtningerne om en gylden Urtid og skinner svagt igjennem enkelte Folks religiøse Love. I Hinduernes hellige Skrifter bliver vel endog Kjærlighed til Fjender anbefalet i det herlige Sprog: „Tilgiv ikke blot, men gjør ogsaa Den Godt, som bereder Dig Fordærvelse, ligesom Sandeltræet endnu i sit Fald gjør den Dre vellugtende, som fælder det;“ men i hvilken stærk Modsigelse mod den almindelige Menneskekjærlighed staaer f. Ex. den hele Folkelivet gjennemtrængende Kaste=Inddeling og Bariaernes Forfyndelse! Naar derfor en nyere Skribent paastaar: „Kun Uvidenheden kan man holde det tilgode, at kalde

Christendommen Kjærlighedens Religion, i Modsætning til alle andre; mere fortjente den indiske Religion at kaldes saaledes, fordi den udstrækker Kjærlighedens Bud intil selve Dyrene, imod hvilke den christelige Aabenbaring ikke har agtet det fornødent at indskjærpe Staausel og Menneffelighed" — da maae der paa den ene Side betænkes, at den christelige Aabenbaring, overhovedet søger at indplante sine Bekjendere Kjærlighedens og Sagtmodighedens Aand, men har ikke agtet det fornødent udtryffeligt at gjøre den specielle Anvendelse deraf paa Dyreverdenen bemærkelig, omendstjøndt der dog ogsaa findes didhørende Antydninger baade i det Gamle og det Nye Testamente (s. Ex. Luc. 13, 15. 1 Cor. 9, 9. 1 Tim. 5, 18); paa den anden Side maa det ikke oversees, at hos Hinduerne har Kjærligheden mod Dyrene ikke nogen sædelig, men en overtroist (paa Ideen om Sjælevandring beroende) Grund. Men hvorledes forholder det sig med Hinduernes Kjærlighed. Medens de have Hospitaler for syge Kvæ, kaste Mødre deres Børn i Ganges's Strømme, og Hustruer blive endog imod deres Villie, stødte i Luerne, hvor deres Egtfællers Lig bliver brændt. Hvilken Mennefskjærlighed er det, naar det hedder i Menu's Love: „Dersom en Sudra udstøder en beskjæmmende Tale mod en Bramin, skal der stødes ham en 10 Tommer lang Jernstang glødende i Munden, og dersom han understaaer sig at ville belære en

Bramin, da skal der gydes ham kogende Olie i Mund og Dren.

Og hvorledes forholdt det sig med andre Oldtidens Folk? I Judæa var rigtignok Broderfjærligheden foreffrevet, men ligesom Jøderne henforte Guds Forsorg nærmest kun paa deres Nations Anliggender, saaledes indskrænkede de ogsaa hiint Bud nærmest til deres eget Folk, til Medlemmerne af Abrahams Slægt. Ikke med Urette beskyldtes de af Hedningerne for Had mod det øvrige menneskelige Kjon; thi deres Lovlærde bemærkede: *Hjender, Ikke-Jøder tør man nok have* (slg. Matth. 5, 43).

I Grækenland og den øvrige Hedningeverden var Kjærligheden blot af sandselig Art, og hvor den opfattedes mere aandeligt (den saakaldte platoniske Kjærlighed), havde den ingen sædelig, men kun æsthetisk. Betydning, var Begeistring for det Skønne. Kjærligheden til Gud forekom Grækerne som noget saa Underligt, at Aristoteles siger i sin Moral: „Venstabs kan ikke bestaae uden Gjenkjærlighed, men en saadan lader sig ikke tænke for det høieste Bæsen, og det vilde være besynderlig paafaldende, dersom Nogen sagde, at han elskede Zeus.“ Nu derimod blev den praktiske Kjærlighed til Gud og for hans Skyld til alle Mennesker uden Forskjel paa Stand og Nation det beslægtede Princip og Moder til de ædleste Handlinger. Om der endogsaa altid gives Faa selv blandt de Christne, der i Sandhed kunne med den ædle Fenelon

sige: „Jeg elsker Mine meer end mig selv, mit Fædre-
 land meer end min Familie, og Menneslægten endnu
 mere end mit Fædreland,“ er dog den Idee, at alle
 Mennesker ere Brødre, først udbredt ved Christendommen.
 Den med Følelsen af at være Guds Børn forbundne
 Følelse mod Menneskeheden som et Broderskab var
 noget saa Nytt for den daværende, i kold Selskabs hen-
 sjunkne Menneskeslægt, at den i højeste Grad forundrede
 sig over, hvorledes de Christne kaldte hinanden Brødre
 og Søstre, og ofte udbød i Forbauselse: „Seer dog,
 hvorledes de Christne elske hverandre!“
 Disses hjærlighedsfulde Opoffrelse og hjælperige Deel-
 tagelse for hinanden blev bespottet af den hedenstke
 Skribent Lucian; men denne Spot er den bedste
 Lovtale over de Christne. Ja, dersom Noget var
 istand til at bibringe Verden Overbeviisningen om
 den nye Religions guddommelige Udspring, da var det
 denne Kjærlighedens Aand, saaledes som Christus an-
 tyder det i sin ypperstepræstelige Bøn (Joh. 17, 21. 23):
 „Paa det, at Alle skulle være Et, ligesom Du, Fader!
 er i mig og jeg i Dig, at ogsaa de skulle være Et
 og Verden troe, at Du har sendt mig!“

(Fortsættes.)

C. C. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 2^{den} December 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab affholder en Repræsentantsforsamling i Høiesterets Forsal paa Brindens Palais bag Slottet, Fredagen den 29de December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Tid de Herrer Repræsentanter anmodes om, behageligen at ville give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 1ste December 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Christendommens verdenshistoriske Virkninger.

(Efter Stirns Apologie des Christenthums.)

(Slutning.)

Den christelige Broderkjærlighed viste sig ikke blot i den første Tids Kjærlighedsmaaltider, ved hvilke al Forskjel paa Stand, Dannelse og Formue blev forglemt men især i virksom Understøttelse af Syge, Fattige, Enker, Faderløse, Fremmede, og af dem, der for Troens Skyld vare kastede i Fængsel; man indsamlede paa nogle Steder ved Gudstjenesten, paa andre Steder maanedlig Bidrag fra de enkelte Menighedslemmer. Ja Kjærligheden udstrakte sig ogsaa til fremmede, ved store Mellemrum adskilte, i andre Verdensdele boende Menigheder, for hvilke der ved særegne Anledninger indsamledes Bidrag, og selv Fastedage ansattes, for at ogsaa de fattigere Lemmer af Menigheden kunde yde Bidrag af det, der sparede fra deres daglige Kost. Den romerske Menighed underholdt i Midten af det tredie Aarhundrede 1500 Enker og andre Nødlidende og sendte endnu desuden Understøttelse til mange Menigheder i Asien. Man saae nu for første Gang, hvad der ikke havde været at see gjennem alle Verdenshistoriens tidligere Aarhundreder, og hvad der foresvævede de sædeligste af Oldtidens Tænkere, Stoikerne, kun som Idee: de forskjelligste Mennesker af de forskjelligste

Folk i Europa, Asien og Afrika, uden noget politisk Baand, forbundne ved et aandeligt Baand, Troen paa een Gud og een Frelser; og man saae, hvad der ellers kun pleiede at være Tilfældet med Medlemmerne af een Familie, Alle at tænke paa hinanden, selv i Fraværelse og Afstand, med Kjærlighed og Deeltagelse over hinandens aandelige og legemlige Vel. Vi kunne neppe nu forestille os hine Menneskers glade Bevægelse, da paa eengang det Skillerum faldt, som saalænge havde adskilt dem, der atter fandt sig som Brødre under eet Hoved, Christus.

Hvormeget den broderlige Kjærlighed, som udsprang af Troen paa Frelseren begejstrede selv til Opoffrelse af Livet, saae man ved en pestagtig Sygdom, som udbredte sig i Alexandrien, og hvorum Biskoppen Dionysius har berettet Følgende: „De Fleste af vore Brødre skaaede ikke sig selv, de sørgede kun gjensidig for hinanden, og da de, uden at agte paa sig selv, pleiede de Syge og tjente dem beredvilligen for Christi Skyld, hengav de deres Liv med Glæde. Mange døde, efterat Andre ved deres Omforg vare blevne helbredede for Sygdommen. De Bedste iblandt Brødrene hos os, mange Presbyterer, Diaconer og Udmærkede blandt Lægsfolk endte deres Liv paa saadan Maade, at deres Død, Frugten af stor Fromhed og kraftig Tro, ikke syntes at staae tilbage for nogen Martyrdød. Hos Hedningerne var derimod Alt ganske anderledes: de forstødte dem, som begyndte at blive syge, flygtede bort

fra deres Kjæreste, fastede de Halvdøde paa Gaden og lode de Døde henligge ubegravede, idet de vilde undgaae at blive smittede, hvad der dog ikke let var muligt trods al deres Anstrængelse."

Ja, den broderlige Kjærlighed udviklede sig ogsaa til almindelig Kjærlighed (2 Petr. 1, 7.). Ogsaa Hedningenes Fattige erholdt af den christelige Menighed rige Almisser, og ved enhver Gudstjeneste blev der bedet for alle Menneskers Omvendelse og deres Sjæles Frelse.

Denne almindelige, langt over Nationens og Fædrelandets Grændser sig udstrækkende Kjærlighed, denne Kjærlighed, der i ethvert Menneske seer en Broder, et Barn af den samme himmelske Fader, er det Gienkommelige ved den christelige Tankemaade og har lagt sig for Dagen paa den mangfoldigste Maade i Historien. Den er en nødvendig Følge af Troen paa en almindelig Fader, der uden Forfjel omfatter alle Mennesker med Kjærlighed. Saalænge Folkene endnu ikke vare forenede i Henseende til den høieste Gjenstand for deres Tro og deres Haab, saalænge Overtroen herskede om en Guds Forkjærlighed for sit bestemte Folk, ja Guderne selv, som i Polytheismen, laae i Strid med hinanden, maatte ogsaa Striden og Tvedragten mellem Nationerne selv altid vaagne paa ny. Vel havde enkelte Biismænd sig til et høiere, meer omfattende Standpunkt. Stoikerne paastod, at alle Menneske skulde formedelst det naturlige Slægtskab

betragte hinanden som Brødre, og at man kun da levede overeensstemmende med Naturen, naar man ogsaa levede for Andre. Cicero (Off. III. 5.) tilstaaer, at Overtagelsen af de største Arbejder for alle Nationers Bevarelse og Lykke vilde, naar den var mulig, langt bedre stemme overeens med Naturen, end at tilbringe sit Liv i stille Gensomhed. Men saadanne Tanker forbleve indenfor Skolerne, de bleve ikke Grund og Motiv til Handlen, ikke Princip for Livet. Først ved Bevidstheden om een Herre og een Frelser bleve de nationale Skranker nedrevne, og de forskjelligste Mennesker følte sig som Lemmer af eet og samme Legeme.

Ja Broderkærligheden blev selv til Kjærlighed til Fjender. De Christne bad endog for deres Forsølgere og Pinere — et Sindelag, som var Alderdommen gaaft fremmed. Vel finde vi ogsaa hyppigt anbefalet af de gamle Philosopher Sagtmodighed og Forsonlighed mod Fornærmere, men ikke hiin inderlige og virksomme Kjærlighed, som Christendommen gjør gjældende. Heller ikke findes der i hine Visemænds Forskrifter fuldkommen indbyrdes Overeensstemmelse.

Først fra Bevidstheden om Guds forbarmende Kjærlighed mod Synderen kunde ogsaa den tilgivende Kjærlighed mod Fjender øse sin levende Kraft.

Barige og talende Mindesmærker om hiin christelige Kjærlighed og Humanitet vare Hospitalerne for Syge, for Fattige, Opfostringshusene, Herbergerne for

Fremmede — lutter christelige Anstalter, som i Begyndelse vakte almindelig Opsigt, og som Keiser Julian, for ogsaa i Humanitet at vise sig lig de Christne, vilde efterligne, idet han lod i alle Galatiens Stæder indrette Herberger for de Fremmede, med den Bemærkning: „de ugudelige Galilæer (Spottenavn for de Christne) underholde foruden deres Egne ogsaa Bore; disse Sidste synes derfor at trænge til vor Hjælp.“ Constantin var den Første, som befalede at ernære de Fattiges Børn paa offentlig Bekostning, hvortil han endog anviste sin egen Kasse, for at ikke Forældre paa Grund af Armod skulde forledes til at myrde deres Børn. De samme Virkninger af Evangeliet vise sig endnu den Dag idag, idet f. Ex. den eensolddige Hottentot, oplyst ved Evangeliet, bygger Tilflugtssteder for sine Fattige, Syge, Oldinge; og paa de christnede Der i Sydhavet, hvor tidligere de Gamle og Syge bleve givne til Priis for Hungersdøden, eller bleve levende begravne, er der nu oprettet Sygehuse og Forsørgelsesanstalter. Millioner Børn og Fattige, Enker og Forældreløse have den Belgjørenhedsaand, som Christendommen indgyder, at takke for deres Liv, deres Underholdning og hele Livslykke.

Dg hvormange snart meer, snart mindre bekjendte Frugter af den ædleste Art har den christelige Kjærligheds Aand baaret i Selskaber og Foreninger til forsvømte Børns Frelse, til Forbedring af fængslede Forbrydere ic., endelig i det hele Missionsvæsen. Omend-

ogsaa her politiske og mercantilske Interesser have virket med, saaledes som vel turde være Tilfældet med Englanderne, da er det dog vist, at mange Tusinder, ja Millioner have følt sig vakte paa reen aandelig religiøs Maade, og følt sig bevægede til Doffre for Fremmede, hvilke de aldrig have seet og aldrig kunne haabe nogen Fordeel af, til Doffre for deres Medmenneskers Omvendelse og Saliggjørelse; og at en Mængde Troesbud have forladt Fædreland og det civiliserede Livs Behagelighed, ere vandrede over Land og Sø, have kjæmpet med Livets Møjsommeligheder og Farer, for at bringe raae Folkslag Frelsens Budskab. Hvor har Alderdommen seet noget Lignende?

Hvor herlige Gjerninger af Selvopoffrelse Oldtiden endog kan opvise, udførtes de dog kun for jordiske, endelige Hensigters Skyld (den eneste Socrates gjør en Undtagelse), eller for Fædreland, Benner o. s. v. Men at opoffre sig for Sandhedens oversandselige Rige, for det Hiinsidige og Uendelige, at sætte det Dyrebare i det Edleste — dertil har kun Christendommen funnet skjænke Kraft og netop derved paa det Herligste kundgjort, hvor ophøiet den er over alt Endeligt.

Dette fører til den Bemærkning, at overhovedet ere Sæderne ved Christendommen blevne blidere, mildere, menneskeligere, at den ægte Humanitet (skjøndt Navnet er romersk) dog først har udviklet sig ved Christendommens Sol. Man tænke blot paa den grusomme Behandling af Slaverne hos Spartanerne,

hos mange Romere (blandt hvilke Lucullus fortælles at have født Fiskene i sin Park med Slaver, som fastedes ud deri), og den Lov, at efter en Herres Mord skulde alle Slaverne i hans Huus ombringes! Selv de mosaiske Love, som ellers hæderligen udmærke sig ved en vis Mildhed og Menneskekjærlighed fremfor de øvrige i Alderdommen, indeholde med Hensyn til Livs-egne den Bestemmelse: Hvo som slaager sin Tjener eller sin Tjenestepige med en Stok, saa at han (eller hun) døer under hans Hænder, han skal straffes. Dog dersom han (eller hun) bliver i Live een eller to Dage, skal han ikke straffes: thi det er hans Penge." (2 Moseb. 21, 20. 21.) Man erindre sig de blodige Gladiatorlege, denne det romerske Folks Dienlyst, hvorved ofte 20,000 Mennesker bleve opoffrede i een Maaned, og som først bleve ophævede af de christne Keisere. Man tænke paa de hyppige Menneskeoffre, paa Qvindeskjønnets fornedrende Behandling, paa Fædrenes ubegrændsede Magt over deres Børn, paa de blodige Krigslove, de grusomme Straffe (s. Ex. Korsfæstelse, at kastes for vilde Dyr) o. s. v. Endelig frembyder Oldtidens Historie saamange enkelte Træk, hvorved de agtværdigste af deres Helte lagde en affskyværdig Haardhed og Grusomhed for Dagen; medens de ved Christendommen fremkaldte Mildhedens og Humanitetens, Naadens og Forsonlighedens Grundsætninger yttrede deres Indflydelse paa selve Lovgivningen og Rettens Haandhævelse.

C. E. Scharling.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 9de December 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Repræsentantforsamling i Høiesterets Forsal paa Brindsens Palais bag Slottet, Fredagen den 29de December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Tid de Herrer Repræsentanter anmodes om, behageligen at ville give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 1ste December 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Den smukke Bærtinde.

(Efter Wiener Zettschrift)

For nogle og halvtredsfindstyve Aar siden stod udenfor Weilsdruffer=Porten i Dresden, der, hvor man nu seer det nye Posthuus, et for den Tid høist anseeligt Gjæstgiversted, men som, trods dets fortræffelige Indretning, de gode Spise- og Drikkevarer, den prompte og billige Opvartning, kun blev lidet besøgt af Fremmede, men ligesom skynet af Dresdnerne selv, der dog allerede dengang havde Ord for at være saadanne flemme Krogjæster og Kandestøbere.

Grunden hertil var meget simpel; det hed sig, at det spøgede i Huset, og det endnu værre end i det nærliggende, saakaldte lille Trompeterslot; og, uagtet Bærten og hans Huusfolk høit og dyrt forsikkrede, at der ikke var eet sandt Ord i al den Snak, saa hjalp det dem ikke noget, thi der var kun altfor Mange, der vidste, at man havde fundet Bærtens Kone, der var død saa uventet hurtigt, hængt i sit Bærelse, og at Bærten havde givet dem, der havde havt at gjøre med at syne, vaske og klæde Liget, en stor Sum Penge, for at de skulde tie med, hvad de havde seet, saa at den Afdøde (der siden sin Bryllupsdag altid havde gaaet sørgmodig og taus omkring) kunde faae en ærlig Begravelse. De nævnte Personer havde da ogsaa, for deres egen Skyld, tiet med, hvad de vidste; men en Pige, som havde beluuret Samtalen, havde bragt Historien i Omløb. Rig-

tignok sagde hendes Herre hende strax op derfor, og hun maatte endogsaa bøde for sin Sladdervornhed med nogle Dages Arrest, men sladdret var der nu engang, og Herr Globig Meisel, saaledes hed Barten, havde Skaden deraf; hans Huus, som før pleiede at være overfyldt med Gæster, blev tommere og tommere, og, alle Anstrengelser og al Sparsommelighed uagtet, var han nærved at maatte opgive sit Gæstgiveri, som han nu havde drevet i saa mange Aar med Fordeel.

Men paa eengang kom der, til Herr Meisels egen høieste Forundring, atter Gæster tilhuse; det var ovenifjebot af Byens egne Folk, og efterhaanden blev Søgningen hos ham større end den nogenstinde havde været. Af! og hvor disse Gæster vare udholdende! De sad hos ham fra tidlig om Morgenen til Solen gik ned, og drak hans sure Ol og hans jammerlige Viin, uden at fordreie en Mine derved, og saae ud af Vinduet, det eneste, Gæstestuen fik sit Lys igjennem, og hvorfra man havde Udfigt til et gammelt, brostfældigt lille Huus, tæt ved Siden af den nu ogsaa forsvundne Klosterport.

Iblandt de yngre Gæster, som frequenterede dette Huus, befandt sig ogsaa Forfatteren til disse Linier, der dengang var en ung begyndende Advocat, og Grunden, hvorfor han og de øvrige Gæster hver evige Dag afslagde deres Besøg i det udsfregne Gæstgiversted, og saa opmærksomt observerede det lille forfaldne Huus, var hverken meer eller mindre end den Omstændighed: at der for kort siden var flyttet en

gammel, fattig Bogholder ind i Huset; ved bemeldte gamle Bogholder var der nu rigtignok med den bedste Billie ikke noget saa usædvanligt Tiltrækkende at opbåge, men denne samme gamle fattige Bogholder besad en kostbar Skat, en sextenaarig lille Datter, Susanne, der efter Moderens tidlige Død indtil for kort siden var bleven opdragen i et Kloster og nu var vendt tilbage til sin gamle Fader, hvis Huusholdning hun førte. Dette gav hende nu just ikke synderlig at bestille, og da den Gamle sad den hele lange Dag paa en rig Kjøbmands Comptoir, og den smukke, indespærrede Susanne ikke vidste at gjøre noget bedre Brug af sin Tid, saa satte hun sig med sin Spinderok eller sit Kniple=Arbejde ved Vinduet og spandt eller kniplede og saae under Arbeidet i al Uafskyldighed ud paa Gaden og over til Gæstgiverstedet, uden Anelse om, at hun var den Magnet, der siden kort Tid havde trukket en Mængde baade unge og gamle stadige Gæster til Huset.

Herr Globig Meisel, en snu Mand, mærkede det saa meget des før og bedre, og sagde ved sig selv:

„Det er nu godt nok, at det smukke Pigebarn boer derovre og har fordrevet den taabelige Spøgelsesfrygt for min salig Afdøde hos mine Gæster, men hvad om nu den gamle Papa fik det Indfald at flytte, eller om der endog meldte sig en Frier til Glutten! — — Hm! hm! — ih! see eensgang! jeg troer næsten, at Frieren allerede ikke er langt borte!“

Dg ganske rigtig, den næste Søndag efter Prædikenen gif Herr Globig Meisel selv over til den gamle Bogholder, Herr Bergmann, præsenterede sig tilbørligen for ham som hans Gjenbo, den rige Bært i „Sølofanen“, og beilede efter en passende Indledning i Tugt og Erbarhed til hans Datter Jomfru Susannes Haand.

Bergmann tog nu den rige Mand i Diesyn, der saa omtrent var paa samme Alder, som han, aldeles ikke smuk, og som det stærkt lod til, i høi Grad behestet med Svindsot. Men han var rig, og da han uden videre strax havde erklæret, at hans unge Kone, i Tilfælde af hans Død, skulde arve hans hele Efterladenskab, saa slog Bergmann efter kort Betænkning til, uden først at have hørt sig for om sin Datters Mening, Noget, der syntes ham ganske overskødigt, da Susanne jo var en ung uerfaren Pige, der ikke havde nogen egen Billie, og han, som Fader, jo alene bedst maatte vide, hvad der var hende gavnligst med Hensyn til hendes Fremtid.

Vistnok græd den gode Susanne ikke lidet paa sin Bryllupsdag, vistnok gif hun efter Brylluppet stille og sorgmodig omkring i sit nye smukke Huus, og vistnok lod Herr Svigersønnen sin Herr Svigersfader snart mærke med, at han aldeles ikke var ham nogen behagelig og velkommen Gæst — men da var det for sildigt, til endnu at gjøre nogen Forandring i Sagen, og Herr Bergmann havde heller ingen

Tid meer dertil; thi han døde allerede sex Uger efter Brylluppet pludselig af Slagflod.

Herr Globig havde — hvad der med hans jammerfulde, legemlig=skrøbelige Tilstand heller slet ikke var Andet end tænkeligt — ægtet sin unge Kone af reen Speculation; men jo mindre det var ham selv muligt at glædes ved sin unge, blomstrende Hustru, des mere skinsyg bevogtede han hende, for at ingen Lykkeligere skulde nyde den søde Frugt. Kun ved Bor=det turde hun om Dagen vise sig, hvor hun maatte lægge for for Gæsterne, og hvor hendes Ægteherre selv vaagede over hende med Argusøine. Om Aftenen sad hun ved sit Haandarbeide, bevogtet af en gammel Tante af Globig, ved Skjenkebordet med nedslagne Dine og gav rødmende korte Svar, naar engang en Gæst, hvad der for Resten var sjældent nok, fandt for godt at tiltale hende.

Saaledes kunde vel eet Aar være forløbet, da en Ven af mig, men som, ikke saaledes som jeg, havde studeret Jura, men Medicin, kom til Dresden og tog sit Logis i „Sølvfanen“. — Ogsaa han fik kun om Middagen ved Bordet den smukke Bærtinde at see; begge talte ikke eet Ord med hinanden, men allerede, da de første Gang saaes, havde Enhver af dem følt, at Stunden var kommen, hvori Kjærligheden var draget ind i de unge Hjerter.

Den smukke Susanne var gift, og min Ven for=lovet med en Datter af sin afdøde Pleiefader, der kjær=

ligt havde taget sig af ham, da han var en forladt fader- og moderløs Dreng.

Susanne og Frederik Wahl, saaledes hed min Ven, gav ikke deres Følelser Luft i store og smuktflingende Ord om en uendelig Smerte, men de fortæredes af en sand og stille Græmelse; thi, saa inderligt de end i Løndom elskede hinanden, saa vidste de dog begge, hvad Dyd og Ære have at betyde. Frederik indsaar omsider, at han ikke turde dvæle længere i dette Huus, at han maatte skye den smukke Susanne, og det for bestandig; han opsaar sit Logis, og Susanne hørte Efterretningen herom vel med dyb Kummer, men med stille Hengivelse; thi hun vidste, hvilken hellig Blyt der bandt den unge Mand.

Førend han forlod Huset, sagde han imidlertid til den unge Kone, da han en Søndag Eftermiddag, medens Herr Globig sov Middagssovn, traf hende alene i Gæstestuen:

„Vi ville ikke glemme hinanden, Susanne, men dersom De kun vil ære Mindet om mig halv saa høit, som jeg vil ære Deres, saa følg mit Raad. Lad Dem ikke mere bruge til, ved Middags- og Aftensbordet at tjene Deres Mand's Gæster til Dienslyst; jeg veed det, De har aldeles ikke fundet noget Anstødeligt deri, og i Deres Uskyldighed har De endnu slet ikke tænkt over Marsagen, hvorfor Deres ellers saa mistænkelige og skinsyge Mand Middag og Aften lader Dem sidde saa smukt pyntet mellem Gæsterne ved Bordet. Men

i Byen har allerede meer end een bagvaskende Tunge ladet sig forlyde dermed; thi, hvo kjender Dem, som jeg? — For Fremtiden maa De derfor vægre Dem ved at vise Dem ved Bordet i Gjæstestuen, men især om Aftenen; De maa gjøre det for Deres gode Navns og Ryktes Skyld.“

Medens Frederik talede saaledes, var der gaaet et skrækkeligt Lys op for Susanne. Hun gjennemskuede sin Mand's hele Nederdrægtighed og den Fare, der, uden Frederiks Advarsel, med Tiden havde truet hende; trods hendes medfødt Blidhed og Frygtfomhed besad hun dog en stærk Charakter; den trodsede enhver Fare, hvor det gjaldt om at stride og lide for, hvad der var Ret. Hun takkede den bortdragende Ven i faa, men inderlige Ord, og lovede at følge hans Advarsel.

Idetsamme traadte flere af de daglige Gjæster ind i Stuen, og med dem Herr Globig; snart kom der ogsaa adskillige rige Godseiere fra Omegnen, da Uldmarkedet Dagen efter skulde tage sin Begyndelse. Susanne vilde gjerne strax have bortfjernet sig, men hendes Mand befalede hende at blive, og, da det ikke tyktes hende raadeligt, i Vidners Paahør at sige denne sin Mening, saa blev hun, skjøndt med stor Ulyst, og havde kun den eneste Trøst, at heller ikke Frederik bortfjernede sig, uagtet det ellers ikke var hans Skik, at opholde sig i Gæsteværelset, uden naar det var Spisetid.

Herr Globig Meisel, hvis Sundhedstilstand Dag for Dag synligt forværrede sig, havde allerede i flere Uger været i en meget slet Stemning, og denne søgte han i et Slags Fortvivlelse at forjage ved i Selskab med sine Gjæster flittigen at tye til Flasken.

(Sluttes i næste Nr.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 16de December 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Repræsentantforsamling i Høiesterets Forsal paa Brindsens Palais bag Slottet, Fredagen den 29de December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Tid de Herrer Repræsentanter anmodes om, behageligen at ville give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 1ste December 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Den smukke Bærtinde.

(Efter Wiener Zeitschrift)

Det var ogsaa Tilfældet idag; og, da de fremmede Godseiere ikke sparede paa Skillingen, og tilsidst endog bestilte de sjeldneste og kostbareste Vine, for at tractere alle Husets faste Gjæster med, saa drak Bærten paa denne Dag meer end sædvanligt, og kom snart i en meget ophidsfet Stemning.

Ogsaa hos de øvrige Gjæster viste Vinens Birkning sig snart, og de begyndte paa at føre saadanne Samtaler, som lidet dannede Mænd gjerne finde Behag i, naar de sidde ved Glasfen. Frederik rødmede af Harme derover, men Susanne reiste sig i al Stilhed og vilde gaae.

„Jh, min smukke Kone, hvorhen?“ — spurgte En af Gæsterne.

„Hvorhen? Hvad skal det betyde?“ — sagde Herr Globig med Tordenrøst til sin Kone.

„Lad mig gaae!“ — bad Susanne halv høit — „det er ikke godt at jeg sidder her.“

„Du bliver!“ — sagde Herr Globig forbittret og greb den unge Kone saa voldsomt i Armen med sine magre Knokkelhænder, at hun gjerne kunde have skreget høit derved. Hun bekæmpede sig imidlertid og gjentog kun sin Bøn:

„Lad mig gaae; jeg befunder mig ikke vel her.“

„Drik et lille Glas Champagne, min smukke Kone!“

— raabte en meget tyk Uldhandler — „overhovedet drif her med os, saaledes som det bør sig en smuk Værtinde, der har sine Gæster om sig.“ — Da han bemærkede Susannes Utilbøielighed, vedblev han: „Løsseri! Champagne maa De lære at drikke, nu strax!“ og dermed rakte han et Glas hen til hende med de Ord: „tøm det paa min Sundhed!“

Susanne viste taus Glasset fra sig, og Uldhandleren vedblev:

„Hilledød! lille Madam, det er en Fornærmelse; det maa De give mig et Kys for, ellers bliver jeg vred.“

„De er uforfæmlet!“ — udbrød Susanne, og en blussende Undseelsens Rødme fløi over hendes blege Ansigt.

„Hvordan? Broder Meisel, taaler du det, at din unge Kone behandler en gammel Ben og mangegaarig stadig Gæst paa den Maade; skal hun ikke give mig et Kys? skal hun ikke?“ — saaledes spurgte Uldhandleren.

Derpaa svarede Værten med Forbittrelse:

„Bist skal hun saa!“ og, idet han befalende henvendte sig til Susanne, sagde han i en uhyggelig hæs Tone:

„Du gaaer paa Diebliffet hen og kysser Herr Reimann der!“

„Du er beruset!“ — sagde Susanne i en rolig Tone — „siden du kan forlange Saadant af din Hustru.“

Bårten lo ondskabsfuld og ffreg:

„Beruset kalder du mig — og dig min Hustru? dumme Tosse! jeg er ikke beruset; ogsaa veed jeg ret godt, hvorfor jeg lod mig vies til dig, fattige Tøs, du var. — For Satan! og du vil nu gjøre dig udtilbeens og fordrive mine Gæster med dit Snerperi? — Tiggerqvind! du kysser Herrerne, ikke blot Herr Reimann, nei dem allesammen, Raden rundt, det vil jeg have! I dag og ligesaa for Fremtiden skal du, naar jeg vil det, gjøre endnu Mere end det!“

Derpaa styrtede Bårten imod den unge Kone og vilde paany grebet hende ved Armen og rive hende hen til den nærmestfiddende Herre, men i samme Dieblif greb Susanne fuld af Fortvivlelse den store skarpe Brødkniv, der laa paa Bordet, og fastede den efter sin Mand.

Med et høit frygteligt Skrig styrtede Bårten til Jorden og væltede sig der hylende omkring i vanvittig Smerte; Kniven var trængt dybt ind i hans høire Diehule; en Blodstrøm qvældede ud af Saaret.

Forfærdelse havde grebet alle Tilstedeværende; Lyendet løb skyndsomt efter Saarlæger — de kom, og med dem Politivagten, for at forsikkre sig Morderstens Person, som stod bleg, men rolig for dem.

Men var Susanne da en Morderste?

Vistnok, thi endnu samme Aften døde Herr Globig under græsfelige Qvaler af sit Saar.

Rigtignok havde Susanne, opægget paa det Frygtligste, truet med Bancere, ikke beviistligt i den Hensigt

at dræbe sin Mand, kasted Kniven efter ham; Kniven havde ligesaa godt kunnet træffe hans Haand, hans Skuldre, hans Bryst! Kun ved et Tilfælde havde Kniven truffet Diet, og, havde Globig havt noget mere Livskraft (Rigets Section viste, at han endnu neppe havde kunnet leve een Maaned) vilde Saaret i Diet vel heller ikke have været dræbende. Det var imidlertid dengang endnu ikke Skik i Sachsen at tage Hensyn til saadanne mildnende Omstændigheder, og, trods hendes gode Defensor, trods alle Vidnesbyrd mod hendes Mand og for hende — blev den unge smukke Bærtinde dømt til at radbrækkes. Dommen blev ifkun for saa vidt mildnet, at hun skulde henrettes med Sværdet, istedetfor med Hjulet, men henrettet blev hun.

Paa samme Dag, som Susannes smukke Hoved faldt — hun led Døden standhaftig og hengiven i sin Skæbne — døde Frederiks Forlovede, en god, men sygelig og kun lidet tæffelig Pige, af Nervefeber. Frederik var nu fri — men han gistede sig aldrig, og døde som en alderstegen Gubbe, og Ingen i Dresden mindedes nogenfinde at have seet ham smile.

Den overvættets lykkelige Colporteur.

(Illustrirtes Magazin).

Med en Pakke Prospector og Prøvenummere af et nyt Tidsskrift under Armen og Abonnent-Listen i Kommen,

kom nylig en Colporteur til en By, hvor han regnede paa god Affætning. Han faaer snart Die paa en stor Bygning, næsten som et Slot. Uhindret gaaer han ind; kommer snart udi en Have; her finder han sex Herrer siddende i en levende Samtale; den Ene af dem er decoreret med mange Ordener. Colporteurten aabner sin Mappe og viser dem Tidsskriftets Prospect.

Den første af Herrerne tegner sig strax for 50 Exemplarer, den anden for 100, den tredje for 150. Colporteurten vil neppe troe sine egne Dine, da den fjerde forlanger 200 Exemplarer og ovenikjøbet giver ham Lofte om en Ansættelse paa et af sine Godsfer, for at befrie ham fra det besværlige Levebrød saaledes at gaae om med Journaler og Blade. Den femte tager Blyantet og tegner sig for 300 Exemplarer strax mod contant Betaling. Da den sjette seer det, bestiller han hele Dplaget for sig alene, og tilbyder sig ligeledes at betale contant og i Guld. — Colporteurten er som i den syvende Himmel, men falder pludselig ned fra sin svimlende Høide, da en Mand træder frem, der med nogle haarde Ord jager de altfor begjærlige Journal-Abbonnenter fra hverandre.

Den stakkels Colporteur var kommen ind i en —
Daarekiste

Anekdote.

Det engelske Blad „Punch“ fortæller følgende Anekdote, der kan tjene som Bidrag til de franske Damer's Charakteristik.

Lord C. indgik et Bæddemaal om, at hans Hest skulde sætte over et Taffel paa fire og tyve Couverter, uden at bringe Noget i Uorden derpaa. — Det var et vanvittigt Bæddemaal og et Saltomortale, som ingen Jockey, ingen Groom vilde vove. Lorden, der lidenskabeligt venererede sin Hest, saae sig derved sat i den Nødvendighed enten at opgive Bæddemaalet eller selv at sætte sig paa Hesten. Han valgte det Sidste.

Hans Gemalinde, fransk af Fødsel og af en energisk Charakter, bad ham paa det indstændigste at opgive dette Bøvestykke, men for ham var hans Hests Berømmelse mere end hans Kones Bønner og Forestillinger. Morgenen efter træder denne med en Pistol i Haanden ind i hans Stue og siger: „Min Herre, Deres Barns Moder har ihjelskudt sin Mand's Hest.“

Milady havde virkelig dræbt den kostbare Bæddeløber, og i alle den fashionable Verdens Cirkler var man uudtømmelig i at rose denne Dames Energie og Bestemthed.

Vi mødes atter.

(Originalien.)

I de sidste Aar af den berygtede Philip af Orleans Regentskab, denne Udsvævelsernes og Lasternes Tid, blev det Mode og hørte det paa en vis Maade til den gode Tone, at de anseeligste, fornemste Hofcavalierer besøgte de simpleste Ølhuse og drak og spillede der til silde paa Ratten. Berusede af Wiin droge de derpaa gjennem Gaderne, molesterede de rolige Borgere og gjorde alle slags Skandaler.

En Nat, i hiin Tid, havde tre fornemme Adelsmænd just forladt saadant et Lag. Det var over Midnat, og de gik gjennem en smal, mørk Gade, da der pludselig lød dem en munter Dandsemusik imøde fra et af Husene. De nærmede sig nysgjerrige dertil, og det lykkedes dem, gjennem Jaloufierne i Vinduerne at see ind i en stor Bagstue i Stue-Etagen, hvor et lystigt Selskab morede sig ved den muntreste Dands. De tre Cavalierer, alle endnu ganske unge Mænd, og op-hidsede af Vinen, troede, at Alt var dem tilladt, og meente, at det dog maatte være en kostelig Spøg, naar de, uden at være indbudne, pludselig blandede sig i de hæderlige Borgeres Selskab, og saa snappede de smukkeste af Dandserinderne fra dem.

(Fortsættes.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredstindstyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 23de December 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Repræsentantsforsamling i Hviesterets Forsal paa Brindsens Palais bag Slottet, Fredagen den 29de December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6; til hvilken Tid de Herrer Repræsentanter anmodes om, behageligen at ville give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab,
den 1ste December 1848.

D. Borgen. J. Garbrecht. E. Clausen.

Carl S. Groth.

Vi mødes atter.

(Efter Originalien.)

(Fortsættelse.)

Denne fine Plan var neppe udtalt, før man ogsaa allerede skred til Udførelsen. Gadedøren var ikke lukket, gav altsaa lidt efter for deres Tryk; de lode deres Hatte blive i det forreste mørke Værelse, og blandede sig den ene efter den Anden i det store Antal af lystige Gæster, saa at man ikke bemærkede deres Ankomst. Sønnen i Huset feirede sit Bryllup med en overmaade deilig Pige; Brudens og Brudgommens talrige Slægtninge vare tilstede, og havde desuden benyttet den dem givne Tilladelse til at bringe gode Venner med sig, for at gjøre Festen ret fuldstændig; Enhver, hvem de fremmede Skikkelser vare paasaldende, troede derfor, at de vare indførte paa Ballet. Saaledes gik det en Tidlang ret godt. —

„Hos hvem mon vi dog egentlig er?“ — spurgte en af de selvbudne Gæster sagte den ene af sine Venner — „det er et underligt Selskab, men det har ikke det mindste Anstrøg af at være Borgere, Haandværkere eller Handelsmænd; for Resten maa det nu være som det være vil, deres Koner og Piger ere allerkjæreste, især er Bruden forbandet smuk.“

Denne Samtale blev afbrudt, idet der traadte Tjenere hen til dem, som bøde Forfriskninger om.

Den Eine af de nysnævnte Herrer søgte strax at

nærme sig Bruden og engagerede hende; uden i mindste Maade at ane noget Ondt, sagde hun strax Ja, og begge stillede de sig nu i de Dandsendes Rækker. Men under Pauserne i Dandsen søgte han med dristig Tunge at hviſte den ungdommelige Skjonne allehaande Smigrerier i Dret, og blev mere og mere paatrængende; den uuge frygtsomme Pige svarede i Begyndelsen ikke; saadanne Ord havde hun endnu aldrig hørt; omsider gif det hende for vidt, hun rev sig løs og flygte ud af Dandsen. Han ilede efter hende ind i Sideværrelset, greb hendes Arm og vilde trykke hende op til sit Bryst, men hun skreg høit og vedholdende om Hielp.

Paa hendes Skrig ilede hendes Fader og hendes Brudgom til, befriede hende ud af de frække Hænder, trængte rasende ind paa Adelsmanden, og toge saa godt Tag i ham, at han ikke kunde røre sig.

Den høie Larm, som var opstaaet herved, samlede snart Husets Gjæster om dem. Da de to andre Cavalierer saae deres Ben i saa stærke Hænder, trak de blank og vilde befrie ham, men de bleve strax overvældede og afvæbnede.

Herren i Huset, i høieste Grad opbragt, spurgte de Fremmede, hvad der havde bevæget dem til denne uforſkammede Udfærd, og hvorledes de kunde understaae sig paa en saa nederdrægtig Maade at forstyrre en Familiefest, hvortil de paa en saa forekommende Maade vare indførte.

Men hvor steg hans Forbittrelse, da han erfarede, at Ingen kjendte dem, at de havde vovet at snige sig ind i Selskabet. Den yngre Deel af Gjæsterne vilde tugte Rolighedsforstyrrelserne og derpaa kaste dem paa Døren, men disse troede kun at redde sig ved at nævne deres Navne og deres Rang. De forklarede, at de vare af de ædleste, til Hoffet hørende Familier, at den Eine var Hertugen af Crillon, den Anden Marquis de la Fare, og den meest Brødefulde Greven af Lally Tollandal.

„Jo høiere Deres Rang er, mine Herrer“, — sagde Husets Herre alvorlig — „desto dybere nedværdiger Deres Dpførsel Dem, især Deres, unge Mand, der havde ifinde med fræk Haand at ville krænke Helligheden af den Pagt, der idag blev sluttet for Guds Afsyn. At tage en haandgribelig Hævn vilde være unyttigt, og det vilde ikke forbedre Dem. Men hør endnu til Slutning disse Ord: Den, der allerede i sin Ungdom vil spille saadanne Streger med kold Hjerteløshed, Den, som allerede paa denne Maade sætter en Skamplet paa sit Navn, han vil styrte dybere og dybere og allerede herneften hjemfalde til den jordiske Dommer. De siger, at De ere Adelsmænd fra Hoffet — jeg er Skarpretteren i Paris! — Gjør en Forandring i Deres Levemaade, eller vi mødes atter! Og nu forlader De vieblikkelig mit Huus!“

Efter disse Ord forte Skarpretteren og hans Son

Greven af Lally Tollandal ud af Huset; hans tvende Venner fulgte ham.

Da de tre Cavalierer atter befandt sig paa Gaden, sagde Lafare til Lally Tollandal: „Det er en Satans Historie, den vil ikke bidrage til at bringe vor Credit iveiret. — At blive kastet ud af Bøddelens Huus som en gal Hund, det er min Tro ingen Spøg. Jeg vilde give tusinde Louisdorer til (hvis jeg nemlig havde dem) naar jeg derved kunde tilkjøbe mig disse Folks Laushed.“

„Ikke Andet!“ — svarede Tollandal — „lad dem fortælle den hele Historie; til hvem kan de fortælle den uden til Pøbel, til deres Lige; men fra Bøddelens Dmgangsvenner til Palais Royal, der er et himmelvidt Svælg.“

Arthur, Greven af Lally Tollandals følgende Hændelser, Omkiftelserne i hans paa Begivenheder rige Løbebane, og de Ulykkestilfælde, som foranledigede hans Død, tilhøre Historien; vi give her et kort Afrids deraf.

Nedstammende fra en af de meest anseete irlandste rige Familier, streng katolsk, var hans Fader Gerhard en af Stuarternes ivrigste Tilhængere; han havde ledsaget Jakob den Anden i hans Forvisning, havde siden nedsat sig i Frankrig, og havde der naturaliseret sig. Der blev hans Søn Arthur fød, som allerede i sin tidlige Ungdom traadte i Militairtjeneste; hans særegne Dygtighed skaffede ham snart en Capitains Rang og tiltrak sig Cardinal Fleury's

Dyrmærksomhed, der betroede ham en Mission til det russiske Hof, hvor den unge Krigers mange Fortrin, i Forening med en særdeles tiltrækkende Personlighed, med den høieste, gracieuseste Adfærd og Anstand, i høi Grad gjorde ham yndet hos Keiserinde Anna og hendes Dydling Biron, Hertugen af Curland.

Da Tollendal havde udført sin Mission til det franske Hofs fuldkomne Tilfredshed, blev han ved sin Tilbagekomst udnævnt til Oberst. I Slaget ved Fontenay bidrog hans ridderlige Tapperhed og velberegne Maneuvrer meget til de franske Vaabens Lykke; han udviste paa denne Dag et saadant Heltemod, at han paa Hertugen af Sachsens Befaling paa selve Balpladsen blev udnævnt til Brigade-General. Beskædt med denne Charge, sluttede han sig til den unge Prætendent, Carl Eduard; han fulgte ham til Skotland og tjente ham som Adjutant i Rebellionens skæbnesvangre Tider. Da han atter kom tilbage til Frankrig, blev han udnævnt til Feltmarskal, til Generallieutenant; tilsidst valgte man ham til den høieste Værdighed, til Overbefalingsmand paa de franske Besiddelser i Ostindien; han indskibede sig derfor strax til Pondichery.

De første Skridt, han der foretog sig, efter at være kommen i Land, førte til de glimrende Resultater, der kronede alle hans Foretagender; thi endnu før sex Uger vare forløbne efter hans Ankomst, gjorde han sig til Herre af Fortet St. David og af den hele sydlige Coromandelkyst. Her havde Heltens militaire

Løbebane naaet sin høieste Spidse, men her led den ogsaa et saa heftigt Stød, at hans velerhvervede Berømmelse, som han havde tilkæmpet sig med Sværdet, blev rystet i sin inderste Grund.

Naaget Tollandal med militairist Dygtighed forstod at bortrydde alle de Hindringer, som stillede sig i Veien for hans Triumpher, saa kunde han dog ikke overvinde de Fjendskaber, han paadrog sig ved sin ubegrændset herskesyge Charakter, ved sin over al Maade stolte og overmodige Adfærd.

Da han ankam i Pondichery, overbeviste han sig snart om, at der havde indsniget sig utallige Misbrug i Coloniens Regjeringsform; han besluttede strax fuldkomment at reformere den. Dreven af den strengeste Redelighed, som dicterede alle hans Handlinger, vilde han ufortøvet lægge Haand paa Værket, og med Magt udrive Ondet med Roden. Men alle de høitstaende Embedsmænd, der crompromitteredes ved hans Forholdsregler, eller hvis skammelige Binding fattes i Fare derved, bleve hans Dødsfjender. De nedrigste Intriguer bleve systematist udspundne imod ham; man vilde til enhver Pris gjøre ham uskadelig. Uheld fulgte paa Uheld. —

Pondichery blev angrebet af Engländerne; Tollandal forsvarede det med sandt Lovemod. Men der øvedes Forræderi i det Indre; han saae sig omstødt udsaget til at overgive Staden; selv blev han gjort til Krigsfange og ført til England. Der erfarede han, at

der var en frygtelig Cabale i Gjære mod ham i Frankrig, og at hans ivrigste Fjender sadde der i Ministeriet og triumpherede skadesroe over hans Ulykke. Han fik af den engelske Gouverneur Tilladelse til mod sit Vresord at gaae til Versailles, for der at forsvare sig mod det uhyre Antal Beskyldninger, man havde forebragt imod ham; thi, overbevist om sin Uskyldighed, fordrede han kun en streng retfærdig Undersøgelse af sin Handlemaade og fremstillede sig uden Frygt for sin Souverain.

(Slutningen følger.)

Theodor Schorn.

Borger-Vennen.

Tredstidstyvende Aargang.

Nr. 53.

Løverdagen den 30te December 1848.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein.

Vi mødes atter.

(Efter Originalien.)

(Slutning.)

Men han blev strax sat i Bastillen, og der reistes den tredobbelte Anklage imod ham: at han havde forenet sig med Frankrigs Fjender, at han havde gjort sig skyldig i Hvirforræderi, og endelig, at han havde solgt Bondichery til Englænderne. Hvad man tilstaaer den værste Forbryder: en Advocat, som fører hans Forvar, det blev ham nægtet; han maatte selv paatage sig sin Retfærdiggjørelse. Hans heftige Sind, som bragte ham til at udstøde Forhaanelser mod sine Anklagere, medens han skulde svække deres Beskyldninger, forbittrede hans Fjender kun endnu mere. Vidner vare underkjøbte, kort hans Fald var besluttet, og, trods de tallose Tjenester, han havde beviist sit Fædreland, trods

den den øverste Dommers faste Overbeviisning om at han var uskyldig, blev denne dog overstemt, Helten Lally Tollendal dømt til at døe Forræderens Død og til at henrettes paa Grevepladsen.

Dengang den grusomme Dom blev oplæst for Greven i Fængslet, var han just i Begreb med at tegne Angrebsplanen til et Slag; oprørt over den skrigende Uretsfærdighed, der vederfores ham, sprang han heftig i Beiret, og, som altid, ude af Stand til at betvinge sin oprørte Følelse, stødte han fortvivlet Passeten, han havde benyttet ved Tegningen, i sit Bryst og kastede den derpaa, dryppende af Blod fra sig. Men Skafottet beholdt sit Bytte; det Saar, han selv havde bibragt sig, var ikke dræbende.

Dmsider kom den skæbnesvangre Dag. Forladt af alle sine Venner, sad Lally Tollendal alene med sin Skriftestader i sin Celle; Ingen af dem, som for dum smigrede og hylde ham, og i hans Lykkes Dage ligesom Planeter omkredsede ham som deres Sol, vovede nu, da han var styrtet, at nærme sig dette Offer for politiske Intriguer.

Præsten, en Mand af Mand og Hjerte, gjorde sig al optænkelig Umage for at afdrage hans Tanker fra det Jordiske, og at henvende dem paa den himmelske Faders Barmhertighed; hans indtrængende Ord fandt ogsaa et modtageligt Hjerte, og den Domsældtes Træk bleve synligt roligere. Da aabnede pludselig Fængselets Dør sig, og en Mand med sænket Blik og alvorfuldt Ansyn

traadte ind. Greven slog Diet iveiret, betragtede den Indtrædende og gjennembævedes af Rædsel. Gjentjendelsen var gjensidig: det var Skarpretterens Søn, hols Brud han for mange Aar siden havde fornærmet. Ingen af dem talte eet Ord, Skarpretteren syntes meget bevæget. Sørgeprocessjonen begyndte; Tollendal besteg Skaffottet; den Gamle, som i hin Nat udtalte de varselfulde Ord, forrettede Executionen.

Sælsom opfyldt Spaadom.

En Herre i Wien fik for nogle Aar siden den Advarsel af en Zigeunerinde, at han skulde vogte sig for Blomster, da de vilde bringe ham Døden. Han vovede derfor hele Foraaret og Sommeren næsten ikke at gjøre eet Skridt ud i det Frie. I Begyndelsen af December tog han imidlertid Mod til sig og gik under en heftig Storm omkring i Leopoldstadt, og tænkte paa denne Aarstid og i et saadant Veir snarere paa alt Andet end paa Blomster. Men desværre kastede et heftigt Drkanstød en Urtepotte fra et Bindue ned paa Gaden — den traf ham i Hovedet og bibragte ham et dræbende Saar. — Zigeunerindens Spaadom var gaaen i Opfyldelse.

Anekdoter.

Engang da „Lucretia Borgia“ blev opført paa Nationaltheatret i Pesth, sagde en gammel Herre suffende til sin unge Kone: „Seer du, mit Barn, hvilken priselig Simpelhed der herskede i Middelalderen, som dog Mange har saa meget at udsætte paa; jeg har allerede for otte Aar siden seet denne Opera, og Hertuginde**n** bærer endnu den samme Kjole, og dog opører hun ikke at være Hertuginde.“

Da en Menagerie-Gier for nylig, da han forede Dyrene, ogsaa traadte ind i Buret til sin Hæne og gjorde det høistærede Publikum opmærksomt paa dens usædvanlige Tamhed, sagde en Skomagerdreng: „Ja! det er nu slet ingen Ting, det! Men naar min Me**st**ers Kone sad i Buret, saa tog han sig nok iagt for at gaae derind!“

Theodor Schorn.
